

Bratislavský
samosprávny
kraj

Stratégia rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2016 - 2020

Stratégia rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2016 - 2020

Spracovateľ: VVMZ spol. s r.o.

Gajova 4, 811 09 Bratislava

Autori:

Erik Heidema

Andrea Ambrózy

Vlasta Körnerová

Branislav Orgoník

Peter Kavula

Alena Dudeková

Martin Valentovič

Spolupracovali: Marek Dančo, Martin Hakel, Martin Bezek, Peter Jesenský, Zita Schneiderová, František Stano, Michal Strnál a ďalší...

Obsah

Obsah.....	3
Úvod	5
1. Analytická časť.....	7
1.1 Charakteristika Bratislavského kraja	8
1.1.1 Základná charakteristika kraja a definovanie cieľového územia.....	8
1.2 Vidiecke prostredie kraja.....	10
1.2.1 Vidiecke subregióny BSK a Bratislava	15
1.3 Identifikovanie rozvojových pólov na úrovni obcí, prípadne skupiny obcí	27
Zhrnutie analýz na úrovni okresov Bratislavského kraja	29
1.4 Potenciál pôdohospodárskej činnosti vo vidieckych oblastiach BSK	33
1.4.1 Poľnohospodárstvo	33
1.4.2 Lesné hospodárstvo.....	65
1.4.3 Vodné hospodárstvo	78
1.4.4 Regionálne produkty	91
1.4.5 Agroturizmus	96
1.5 Analýza kľúčových hráčov v rozvoji vidieka v BSK.....	101
1.5.1 Mikroregióny	101
1.5.2 Verejno súkromné partnerstvá úchádzajúce sa o štatút miestnej akčnej skupiny v programovom období 2014 – 2020.....	106
1.5.3 Subjekty zamerané na Regionálny a vidiecky rozvoj.....	109
1.5.4 Agrosektor	110
1.5.5 Ochrana prírody a krajiny	111
1.5.6 Podpora a rozvoj cestovného ruchu.....	111
1.5.7 Vzdelávacie inštitúcie	112
1.5.8 Kultúrne inštitúcie	113
1.6 Analýza problémov súkromného sektora a analýza sietí partnerstiev medzi verejným, súkromným a akademickým sektorom realizovaná konzultáciami s dotknutými subjektmi.....	115
1.7 Analýza „best practice“ orgánu regionálnej alebo miestnej správy, ktorá podporila rozvoj pôdohospodárskych činností v zahraničí a na Slovensku.....	116
1.8 Analýza financovania pôdohospodárskych činností z externých zdrojov v programovom období 2007-2013 v Bratislavskom kraji	122
1.8.1 Program rozvoja vidieka	122
1.8.2 Operačný program rybné hospodárstvo	127
1.8.3 Operačný program Bratislavský kraj.....	129
1.9 Analýza možností financovania pôdohospodárskych činností a podporných aktivít pre rozvoj pôdohospodárskych činností z externých zdrojov v programovom období 2014-2020 pre územie BSK	131

1.10	SWOT analýza vidieckych subregiónov BSK	137
	SWOT analýza: Záhorský subregión	137
	SWOT analýza: Malokarpatský subregión	140
	SWOT analýza: Podunajský subregión	143
2.	Strategicko-implementačná časť	145
2.1	Prepojenie výsledkov analýzy s výberom cieľov a opatrení	145
2.2	Stratégia rozvoja vidieka BSK	146
	Vízia	146
	Strategický cieľ	146
	Prioritné oblasti a opatrenia	146
2.2.1	Prioritná oblasť 1 - Ľudský kapitál a miestna ekonomika	146
2.2.2	Prioritná oblasť 2 - Krajinný a kultúrny potenciál	151
2.2.3	Prioritná oblasť 3 - Dostupnosť a vybavenosť sídel	156
2.3	Definovanie a popis nástrojov miestnej a regionálnej samosprávy pre naplnenie stratégie ...	161
2.3.1	Úloha regionálnej samosprávy	161
2.3.2	Úloha miestnej samosprávy	161
2.3.3	Nástroje implementácie stratégie v rukách samosprávy	161
2.3.4	Zdroje financovania aktivít	165
2.3.5	Systém monitorovania stratégie a plánu	172
2.3.6	Systém hodnotenia stratégie a plánu	172
	Zoznam bibliografických odkazov	173
	Prílohy	175

Úvod

Stratégia rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2016 – 2020 (SRV BSK) bola vypracovaná na základe požiadavky Úradu BSK s cieľom **zvýšiť efektívnosť využitia finančných prostriedkov pre podporu lokálnej zamestnanosti, podnikania a infraštruktúry na vidieku v BSK v nastávajúcim programovom období.**

Snahou autorského kolektívu bolo pripraviť zrozumiteľný a užitočný dokument, ktorý zohľadní skutočné potreby obyvateľov vidieka Bratislavského kraja a umožní aktérom miestneho rozvoja efektívne využívať možnosti čerpať z mechanizmov EÚ, prípadne z ďalších verejných a súkromných zdrojov.

Záujmovým územím SRV BSK sú vidiecke subregióny Záhorský (okres Malacky), Malokarpatský (Okres Pezinok), Podunajský (Okres Senec) a mesto Bratislava. Bratislavské mestské okresy (BA I-V) síce nie je možné považovať za vidiecke oblasti, avšak vzhľadom na pôvod niektorých mestských častí, ich čiastočne zachovaný vidiecky charakter osídlenia a pretrvávajúce poľnohospodárske aktivity v území, nahliadame v rámci strategickej časti dokumentu na niektoré mestské časti Bratislavy, ako na súčasť prirodzených regiónov Záhoria, Malokarpatskej oblasti a Podunajska, s ktorými majú tieto mestské časti prirodzené väzby.

Dokument pozostáva z **analytickej časti a strategicko-implementačnej časti.**

V zmysle zadania mapuje analytická časť dokumentu potenciál Bratislavského kraja, ako východisko k návrhu rozvojovej stratégie vidieckych území. Analýza charakterizuje hlavné črty vidieckeho prostredia BSK a sumarizuje pôdohospodársky potenciál kraja v hlavných tematických celkoch: **poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, agroturistika a vodné hospodárstvo** s ohľadom na miestne špecifiká v subregiónoch Bratislava, Záhorie, Malé Karpaty a Podunajsko. Časť analýz bola venovaná hodnoteniu miestnych rozvojových kapacít, predovšetkým mikroregiónov a organizácií aktívnych v regionálnom rozvoji. Pozornosť sa tiež venovala uplynulému programovému obdobiu 2007-2013, s ohľadom na limitované možnosti prijímateľov z BSK čerpať prostriedky z Programu rozvoja vidieka a ostatných programov financovaných z štrukturálnych fondov EÚ.

Stratégia rozvoja vidieka BSK je produktom **participatívneho plánovania**. Na formulovaní SWOT analýzy a vstupov pre stratégiu sa okrem expertného tímu a zástupcov regionálnej samosprávy zúčastnili aj motivovaní aktéri miestneho rozvoja (predstavitelia obcí, mikroregiónov, miestni podnikatelia a zástupcovia tretieho sektora), ktorí najlepšie poznajú potreby, ale aj konkurenčné výhody svojho subregiónu.

Z uskutočnených analýz a pracovných stretnutí jednoznačne vyplynulo, že **ekonomická sila tradičných pôdohospodárskych odvetví je na ústupe. Do popredia sa dostávajú iné hodnoty a potreby života na vidieku - v zázemí hlavného mesta.** Poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo však vytvárajú dôležitý rámec z hľadiska zachovania cenného krajinného obrazu a stavu životného prostredia. To významne vplyva na kvalitu života v regióne a tým aj schopnosť udržať si a priláhať nových obyvateľov, návštevníkov a investorov. **Stratégia rozvoja vidieka preto nezahŕňa len problematiku pôdohospodárstva, ale celostne poníma hlavné problémy a príležitosti vidieckeho prostredia BSK.**

Úlohou autorského kolektívu bolo všestranne vyhodnotiť situáciu vidieka v Bratislavskom kraji, stanoviť také priority, ciele a nástroje, ktoré zhodnotia vnútorný potenciál krajiny a obyvateľstva,

obmedzia negatívne dôsledky suburbanizácie a povedú k postupnému zlepšovaniu kvality života v regióne.

Vzhľadom na skutočnosť, že v čase zmluvne stanoveného ukončenia projektu prípravy SRV BSK (apríl 2014) **neboli na národnej úrovni dokončené verzie programových dokumentov pre obdobie 2014-2020**, nemohli byť záväzne stanovené finančné nástroje pre realizáciu navrhovaných opatrení. Implementačná časť dokumentu SRV BSK však stanovuje ďalšie postupy regionálnej samosprávy a jej partnerov, ktoré povedú k finalizácii dokumentu a postupnej realizácii opatrení tejto stratégie.

Počas celej prípravy dokumentu SRV BSK prebiehali konzultácie s pracovníkmi Úradu Bratislavského samosprávneho kraja a jednotlivé výstupy boli sprístupňované na pripomienkovanie aktérom miestneho rozvoja a odbornej verejnosti.

Všetkým zúčastneným týmto ďakujeme za podnetné pripomienky a návrhy, ktoré prispeli k finalizácii a skvalitneniu dokumentu.

Kolektív autorov VVMZ spol. s r.o.

1. Analytická časť

Analytická časť dokumentu mapuje potenciál Bratislavského kraja ako východisko k návrhu rozvojovej stratégie vidieckych území.

Prvá časť analýzy sa venuje definícii a charakteristike vidieckych oblastí Bratislavského kraja. Sumarizuje pôdohospodársky potenciál kraja v hlavných tematických celkoch: poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, agroturistika a vodné hospodárstvo s ohľadom na miestne špecifiká v subregiónoch Bratislava, Záhorie, Malé Karpaty a Podunajsko.

Druhá časť sa zameriava na zhodnotenie miestnych rozvojových kapacít pre implementáciu Programu rozvoja vidieka na území BSK v programovom období 2014 - 2020.

Tretia časť sumarizuje programy zamerané na rozvoj vidieckych oblastí v uplynulom období a poukazuje na príklady zahraničných projektov „best practice“, ktoré môžu stimulovať dopyt po podobných činnostiach v Bratislavskom kraji.

SWOT analýza pre Záhorský, Malokarpatský a Podunajský subregión bola pripravená spoluprácou autorov s aktérmi miestneho rozvoja. Nezahŕňa len problematiku pôdohospodárstva, ale celostne poníma hlavné problémy a príležitosti vidieckeho prostredia BSK.

Záujmovým územím stratégie rozvoja vidieka BSK sú vidiecke subregióny Záhorský, Malokarpatský Podunajský a mesto Bratislava. Tieto subregióny sú priestorovo vymedzené okresmi Bratislavského kraja nasledovne:

- BA I-V (Bratislava)
- Malacky (Záhorský subregión),
- Pezinok (Malokarpatský subregión),
- Senec (Podunajský subregión).

Toto priestorové určenie vychádza z Regionalizácie cestovného ruchu SR (2005) a uplatňuje sa vo viacerých koncepčných dokumentoch BSK.

Bratislavské mestské okresy BA I-V nie je možné považovať za vidiecke oblasti, avšak vzhľadom na pôvod niektorých mestských častí, ich čiastočne zachovaný vidiecky charakter osídlenia a pretrvávajúce poľnohospodárske aktivity v území, budeme pri formulovaní stratégie na tieto lokality nahliadať, ako na súčasť prirodzených regiónov Záhoria, Malokarpatskej oblasti a Podunajska, s ktorými majú tieto mestské časti prirodzené väzby.

1.1 Charakteristika Bratislavského kraja

1.1.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKAKRAJA A DEFINOVANIE CIEĽOVÉHO ÚZEMIA

Bratislavský samosprávny kraj je rozlohou najmenším krajom SR. Rozprestiera sa v juhozápadnej časti Slovenska na výmere 2052,7 km². Územie tvoria fragmenty troch svojráznych regiónov - na severe je to Záhorie, na severovýchode Malé Karpaty a na juhu Žitný ostrov (Podunajsko). Kraj je rozčlenený na osem okresov - Bratislava I-V, Malacký, Pezinok a Senec. Súčasťou územia BSK je aj osobitne určený vojenský obvod Záhorie, územne spadajúci pod okres Malacký. Bratislavský kraj susedí zo severnej a východnej strany s Trnavským krajom. Na juhu hraničí s Maďarskou republikou a na západe s Rakúskom. Hranicu s Rakúskom tvorí rieka Morava, a v dĺžke 37 km druhá najväčšia európska rieka Dunaj. Na území kraja sa nachádzajú, príp. do neho čiastočne zasahujú, 3 chránené krajinné oblasti - CHKO Malé Karpaty, CHKO Záhorie a CHKO Dunajské luhy. Ich výmera tvorí až 47 834 ha (23 % rozlohy kraja)

Z hľadiska krajiny štruktúry je územie BSK tvorené časťou Malých Karpát a územím Záhorskej a Podunajskej nížiny. Najvyšším vrchom V Bratislavskom kraji je Vysoká, ktorej nadmorská výška je 754 m. Najnižšie položené miesto kraja je Kráľová pri Senci 119 m n. m.

Nížiny sú zdrojom surovín pre stavebníctvo. Objemovo najrozsiahlejšie sú ložiská štrkopieskov, ktoré sa ťažia v okresoch Senec a Malacký. V okresoch Bratislava I-V (Devínska Nová Ves), Senec a Pezinok sú zásoby tehliarskych ílov. Pohorie Malých Karpát je zdrojom kvalitného dreva využívaného na palivové a rôzne priemyselné účely a sú v ňom aj ložiská viacerých nerastných surovín.

Priaznivé pôdne a klimatické podmienky Bratislavského kraja predurčili veľkú časť rozlohy BSK k intenzívnemu rozvoju poľnohospodárskej výroby. Na Žitnom ostrove sa nachádzajú najkvalitnejšie a najúrodnejšie pôdy v SR, vďaka ktorým si táto oblasť vyslúžila prívlastok "obilnica Slovenska". Poľnohospodárska pôda tvorí 44 % rozlohy kraja. Lesy tvoria 37 % celkovej rozlohy kraja.

V Bratislavskom kraji žilo v roku 2014 625 167 obyvateľov, čo predstavuje 11,53 % obyvateľstva SR. S priemernou hustotou obyvateľstva 302,9 na km² je Bratislavský kraj najväčšou koncentráciou obyvateľstva v SR. Hlavné mesto Bratislava so 419678 obyvateľmi tvorí takmer 67 % percent populácie kraja. Hustota obyvateľstva na zvyšku územia (okresy MA, SC,PK) je približne 145 obyv./km², z čoho najmenej husto obývanú oblasť tvorí Záhorie. Najhustejšie osídleným vidieckym okresom je Senec (Podunajský subregión).

Tabuľka 1: Vybrané charakteristiky krajov SR

	Počet obyvateľov	Obyvateľstvo	Hustota	Celková výmera (km ²)	Podiel poľnohosp. pôdy z celkovej výmery	Podiel lesných pozemkov na celkovej výmere
Slovenská republika	5421349	100,00%	110,5	49034	49%	41%
Bratislavský kraj	625167	11,53%	302,9	2052	44%	37%
Trnavský kraj	558677	10,91%	134,6	4146	70%	16%
Trenčiansky kraj	591233	10,90%	131,4	4502	41%	49%
Nitriansky kraj	684922	12,63%	108,1	6344	73%	15%
Žilinský kraj	690449	12,73%	101,4	6809	36%	56%
Banskobystrický kraj	655359	12,08%	69,4	9454	44%	49%
Prešovský kraj	819977	15,12%	91,3	8973	42%	49%
Košický kraj	795565	14,67%	117,7	6755	50%	40%

Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Tabuľka 2: Základné údaje o území BSK

sídlna štruktúra	výmera v km ²		počet obcí		z toho so štatútom mesta		obyvateľstvo k 31.12. 2012		hustota obyvateľstva
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	na km ²
Bratislava	367,62	17,91	1	1,12	1	14,3	418667	67,33	1138,86
okres Malacky	949,56	46,26	26	29,21	2	28,6	68 669	11,20	72,32
okres Pezinok	375,54	18,30	17	19,10	3	42,9	60 016	9,65	159,81
okres Senec	359,88	17,53	29	39,58	1	14,3	73 431	11,81	204,04
Bratislavský kraj	2 052,60	100	89	100,00	7	100,00	612 783	100,00	298,54

Zdroj: Mestská a obecná štatistika, Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Tabuľka 3: Základné údaje o mestských častiach Bratislavy

Bratislava - mestská časť	Počet obyvateľov	Celková výmera (km ²)	hustota obyvateľstva (ob./km ²)
Staré Mesto	38906	9,59	4057
Podunajské Biskupice	21409	42,49	504
Ružinov	70379	39,70	1773
Vrakuňa	19765	10,30	1920
Nové Mesto	36990	37,48	987
Rača	20391	23,66	861
Vajnory	5433	13,53	401
Devínska Nová Ves	15928	24,22	658

Bratislava - mestská časť	Počet obyvateľov	Celková výmera (km ²)	hustota obyvateľstva (ob./km ²)
Dúbravka	32951	8,65	3809
Karlova Ves	33078	10,95	3020
Devín	1208	14,01	86
Lamač	6937	6,54	1060
Záhorská Bystrica	4151	32,30	129
Čunovo	1187	18,63	64
Jarovce	1796	21,34	84
Petržalka	104655	28,68	3649
Rusovce	3374	25,56	132
Bratislava spolu	418534	367,63	1138

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

1.2 Vidiecke prostredie kraja

Definícia vidieckeho prostredia

Na Slovensku sa za vidiecke obce považujú tie, ktoré **nemajú štatút mesta**.

Zaužívaná formulácia definuje vidiek ako územie s extenzívnym využívaním pôdy, s nízkou hustotou osídlenia relatívne izolované od vplyvu veľkých metropolitných centier.

Podľa sociológov je vidiek obývaný priestor mimo mestských lokalít, tradične charakterizovaný orientáciou na poľnohospodárstvo a menšou hustotou obyvateľstva, ale aj iným spôsobom života, väčšinou prepojeným s prírodou a tiež s inou sociálnou štruktúrou v porovnaní s mestom.

Je zložitá sformulovať takú charakteristiku vidieka, ktorá by exaktne vymedzovala územie a zároveň odrážala regionálnu rôznorodosť. Najčastejšie zaužívanými kritériami je **hustota obyvateľstva na území**, prípadne **veľkosť sídla meraná počtom obyvateľov**.

Definíciu vidieckych oblastí stanovuje materiál EK - DG AGRI a Eurostatu, na základe ktorého je vidieckou oblasťou obec s hustotou osídlenia nižšou ako 150 obyvateľov na km². Podľa tejto definície 86% rozlohy územia SR má vidiecky charakter. Na základe údajov ŠÚSR na úrovni samosprávnych krajov (NUTS3) má SR dva výrazne vidiecke regióny s viac ako 50% podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach – Banskobystrický kraj (52,2%) a Nitriansky kraj (51,3%). Päť krajov patrí do skupiny ostatných vidieckych regiónov, kde vo vidieckych obciach žije 15-50% obyvateľstva – Trnavský kraj (45,6%), Prešovský kraj (42,9%), Žilinský kraj (40,1%), Košický kraj (39,3%) a Trenčiansky kraj (36,1%).

Bratislavský kraj sa na základe týchto charakteristík považuje za prevažne mestský s menej ako 15% obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach. V roku 2012 bol podiel obyvateľov žijúcich vo vidieckych oblastiach **14,8 %**. Na území okresov Malacky, Senec a Pezinok žije v obciach s hustotou do 150 obyv./km² až **46 %** obyvateľov.

Hoci nie je možné uvažovať o okresoch Malacky, Pezinok, Senec bez Bratislavy, faktom ostáva, že sú to prevažne vidiecke oblasti, kde viac ako polovica obyvateľov (**59%**) žije vo vidieckych sídlach (tých čo nemajú štatút mesta.)

Tabuľka 4: Obyvateľstvo vo vidieckych okresoch BSK

	hustota obyv. / km ²	Obyvateľstvo, k 31.12. 2014				
		mestské obce	vidiecke obce	spolu	mestské obyvateľstvo	vidiecke obyvateľstvo
Okres Malacky	70,86	26726	40 310	67 036	40%	60%
Okres Pezinok	156,3	35622	23074	58696	61%	39%
Okres Senec	194,18	17566	52314	69880	25%	75%
Spolu	116,97	79914	117179	197093	41%	59%

Zdroj: Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Hustota obyvateľstva vo vidieckych okresoch BSK je približne 117 ob./km². Na úrovni jednotlivých okresov spĺňa podmienku hustoty do 150 ob./km² (podľa metodiky OECD) len územie okresu Malacky (72 ob./km²). Hustotu obyvateľstva v jednotlivých obciach znázorňuje

Tabuľka 5 a Mapa 1.

Tabuľka 5: Hustota obyvateľstva vo vidieckych okresoch BSK

Okres Malacky		Okres Pezinok		Okres Senec	
Okres MA - obce	Počet ob./km ²	Okres PK - obce	Počet ob./km ²	Okres SC - obce	Počet ob./km ²
Záhorie (vojenský obvod)	1	Doľany	47	Nový Svet	9
Plavecký Mikuláš	26	Štefanová	50	Hurbanova Ves	54
Pernek	30	Častá	62	Kostolná pri Dunaji	66
Plavecké Podhradie	32	Dubová	67	Igram	67
Kuchyňa	37	Vištuk	67	Hrubá Borša	83
Suchohrad	41	Budmerice	76	Kráľová pri Senci	85
Sološnica	41	Jablonec	106	Čataj	88
Borinka	43	Limbach	115	Kalinkovo	95
Malé Leváre	54	Svätý Jur*	133	Boldog	96
Láb	55	Báhoň	163	Blatné	102
Gajary	58	Modra*	177	Vlky	118
Vysoká pri Morave	65	Šenkvice	184	Tomášov	119
Lozorno	66	Viničné	222	Most pri Bratislave	125
Jakubov	72	Slovenský Grob	228	Hrubý Šúr	128

Kostolište	74	Vinosady	237	Kaplna	128
Jablonové	88	Pezinok*	296	Hamuliakovo	139
Studienka	96	Píla	671	Reca	143
Plavecký Štvrtok	97			Dunajská Lužná	182
Závod	99			Miloslavov	193
Rohožník	127			Tureň	193
Veľké Leváre	134			Bernolákovo	199
Záhorská Ves	139			Nová Dedinka	206
Stupava*	143			Veľký Biel	232
Zohor	153			Malinovo	240
Marianka	455			Zálesie	277
Malacky*	628			Chorvátsky Grob	282
				Rovinka	294
Vysvetlivky				Ivanka pri Dunaji	422
* mestské sídla				Senec*	454

Zdroj: Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014

Na základe hore uvedených definícií vidieckeho prostredia je zrejmé, že vnímanie vidieka v Bratislavskom kraji má odlišné parametre ako vo zvyšku SR.

Vidiecke oblasti vo veľkej časti regiónov SR zažívajú socioekonomický úpadok. V dôsledku nedostatku voľných pracovných miest dochádza k masívnemu odlivu ekonomicky aktívnych obyvateľov do mestských oblastí alebo do zahraničia. Tým dochádza k starnutiu miestnej populácie, z čoho vyplýva ďalšia stagnácia a úpadok týchto regiónov.

Okresy Malacky, Senec a Pezinok zažívajú v dôsledku suburbanizačných procesov, ktoré zintenzívnili v poslednom desaťročí opačnú situáciu. Vďaka svojej výhodnej polohe k hlavnému mestu SR, ako súčasť celoeurópskej aglomerácie Viedeň – Bratislava – Győr a ďalších nadregionálnych územných rozvojových štruktúr, disponuje región BSK množstvom rozvojových stimulov a dostatkom pracovných príležitostí.

V mestských aj vidieckych obciach BSK dochádza k migračnému prírastku obyvateľov i k zlepšovaniu vekovej štruktúry obyvateľstva v dôsledku imigrácie (spravidla mladých rodín). Do vidieckych regiónov v zázemí Bratislavy sa sťahuje nielen mestské obyvateľstvo z Bratislavy, ale aj z iných častí SR a zahraničia.

Hlavným motívom suburbanizácie je túžba obyvateľov mesta po atraktívnejšom životnom prostredí na bývanie, ako aj dostupnejšia ponuka nehnuteľností v porovnaní s cenami v hlavnom meste.

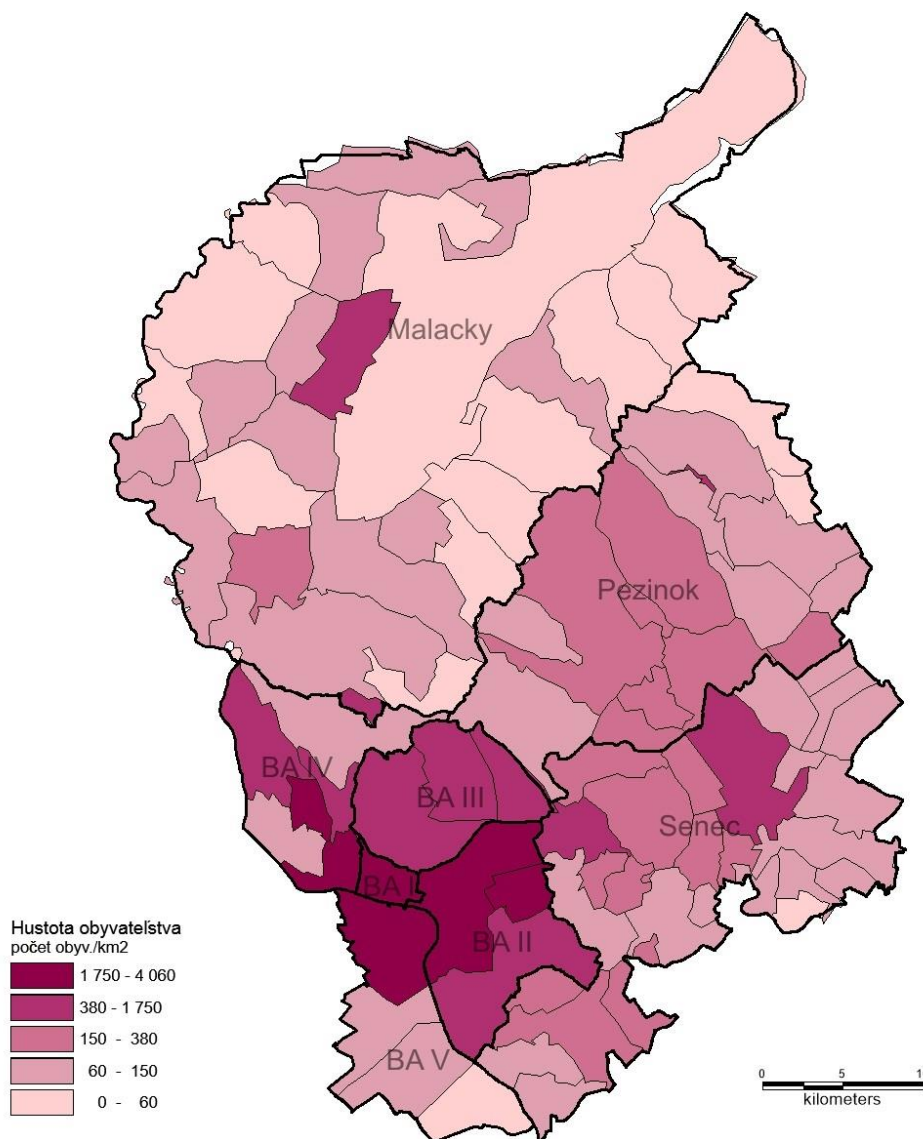
Okrem prvotných prínosov zrejmých pre migrujúce obyvateľstvo, však suburbanizácia so sebou prináša množstvo **negatívnych dôsledkov**, s ktorými sa vidiecke obce začali konfrontovať v ostatnom období a s ohľadom na populačné trendy je predpoklad, že sa s nimi budú konfrontovať natrvalo.

Z negatívnych javov suburbanizácie, s ktorými sa už dnes stretávajú prímestské obce spomenieme predovšetkým nepostačujúcu občiansku vybavenosť, veľké nároky na individuálnu automobilovú dopravu (kongescie), neefektívnosť hromadnej dopravy, konfliktné situácie medzi pôvodným obyvateľstvom a novousadlíkmi v dôsledku odlišného životného štýlu, separácia a segregácia prisťahovaných obyvateľov do uzavretých oplotených novovybudovaných rezidenčných zón, mix

architektonických štýlov novej výstavby poškodzujúci krajinný obraz lokality, strata identity a súdržnosti obce ako sociálnej komunity.

Tieto negatívne trendy sa šíria spolu s postupujúcou suburbanizáciou smerom od centra a postupne preniknú do všetkých častí kraja. Hoci vymenované problémy nepatria medzi typické problémy vidieckych sídiel v iných častiach SR, nová rozvojová stratégia vidieka BSK sa bude musieť vyrovnávať aj s týmito špecifikami vidieckeho rozvoja v zázemí veľkomesta.

Hustota obyvateľstva v obciach BSK (2012)

Mapa 1: Hustota obyvateľstva v obciach BSK

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014, autori

Migračné trendy súvisiace so suburbanizáciou

Odlíšne migračné správanie obyvateľstva v SR a v BSK znázorňuje Tabuľka 6. Zatiaľ čo väčšina krajov v SR obyvateľstvo migráciou strácala, Bratislavský kraj, Trnavský kraj a Nitriansky kraj si udržali pozitívnu bilanciu prisťahovania. S pozitívnym migračným prírastkom na úrovni 7 % Bratislavský kraj výrazne prevyšuje všetky kraje SR.

Na okresnej úrovni v rámci BSK môžeme vidieť výrazný záujem obyvateľov o sťahovanie sa na vidiek, kde v uplynulom období smerovali najvyššie migračné prírastky obyvateľstva. Okresy Malacky a Pezinok ročne prijali približne 10 % nových obyvateľov, zatiaľ čo v okrese Senec ročne uvítali až okolo 32 % nových usadlíkov.

Tabuľka 6: Hrubá miera migračného salda v okresoch BSK, krajoch a SR v promile

	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Bratislava I	8,53	6,38	4,82	2,88	6,01
Okres Bratislava II	5,80	8,16	8,51	7,09	7,31
Okres Bratislava III	8,75	10,72	9,34	7,99	6,45
Okres Bratislava IV	4,18	5,52	4,54	3,47	3,06
Okres Bratislava V	-10,32	-8,48	-6,84	-6,88	-6,5
Okres Malacky	9,40	8,45	8,67	8,19	9,79
Okres Pezinok	10,26	10,37	9,03	13,15	11,3
Okres Senec	36,20	30,37	27,6	27,2	32,3
Bratislavský kraj	6,98	7,52	7,17	6,87	7,65
Trnavský kraj	2,83	2,58	2,23	2,27	2,07
Trenčiansky kraj	-0,84	-0,71	-0,68	-0,81	-1,05
Nitriansky kraj	0,56	0,23	0,75	-0,02	-0,21
Žilinský kraj	-0,38	-0,22	-0,32	-0,14	-0,7
Banskobystrický kraj	-0,75	-1,02	-0,99	-1,44	-1,25
Prešovský kraj	-1,53	-1,74	-1,3	-1,35	-1,91
Košický kraj	-0,61	-1,74	-0,48	-0,58	-0,7
Slovenská republika	0,62	0,55	0,63	0,44	0,32

Zdroj: DATAcube, ŠÚSR k 31.12.2014

Na intenzívnu stavebnú činnosť v suburbánných oblastiach BSK a predovšetkým v okrese Senec poukazuje aj situácia v počte novopostavených bytov na 1000 obyvateľov stredného stavu v BSK (Tabuľka 7).

Tabuľka 7: Vývoj počtu novopostavených bytov na 1000 obyvateľov stredného stavu

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Okres Bratislava I	6,23	3,02	4,15	4,92	2,89	3,51	3,80	6,42	8,91	2,66	3,09
Okres Bratislava II	7,65	6,09	4,09	14,32	8,44	9,07	11,09	11,28	6,70	9,51	2,97
Okres Bratislava III	4,42	1,82	4,41	7,66	4,66	23,51	8,79	18,43	11,68	4,65	24,03
Okres Bratislava IV	4,39	1,68	6,94	7,45	8,48	9,89	6,98	8,53	12,25	2,74	5,19
Okres Bratislava V	2,22	1,90	3,76	2,32	3,26	3,77	3,39	1,84	1,53	0,78	4,44
Okres Malacky	3,11	4,58	5,57	4,90	6,28	5,05	8,37	7,17	5,98	6,55	7,30
Okres Pezinok	4,04	5,61	6,05	6,27	7,48	6,68	9,99	8,61	7,39	9,78	6,07
Okres Senec	7,08	10,38	12,06	14,05	16,47	17,06	22,74	19,46	16,90	12,56	11,42

Zdroj: RegDat, ŠÚSR k 31.12.2012

V mestských okresoch Bratislavy, sú zrejme veľké medziročné výkyvy v počte vybudovaných bytov na 1000 obyvateľov. Naproti tomu vo vidieckych okresoch Malacky, Senec, Pezinok mal vývoj tohto ukazovateľa postupne rastúci trend až do začiatku hospodárskej krízy v roku 2008.

1.2.1 VIDIECKE SUBREGIÓNY BSK A BRATISLAVA

V kontexte štúdie používame termín subregión (Záhorský, Malokarpatský, Podunajský, Bratislavský) ako hierarchicky nižšiu jednotku oproti nadradenému regiónu BSK. Obdobne je možné používať termín oblasť: Záhorie (Dolné Záhorie), Malé Karpaty, Podunajsko, s priestorovým vymedzením v rámci BSK. Je potrebné brať do úvahy, že geografické regióny s pomenovaním týchto názvov prekračujú hranice BSK a siahajú na územie Trnavského kraja.

Názvy subregiónov (Záhorský, Malokarpatský, Podunajský, Bratislavský) sa využívajú v rámci Marketingu cestovného ruchu BSK (Destinačný manažment BSK, Projekt Destinatur 2013) a v kontexte vidieckeho rozvoja sa môžu používať pri označovaní regionálnych produktov a služieb. (Viac informácií ohľadom regionálneho značenia produktov a služieb uvádzame v časti 1.4.4 Regionálne produkty.

Záhorský subregión (Okres Malacky)

Oblasť Záhoria je v Bratislavskom kraji reprezentovaná okresom Malacky. Okres Malacky sa rozprestiera severne od hlavného mesta SR Bratislavy. Zaberá južnú časť Záhorskej nížiny, na západe ho ohraničuje rieka Morava, ktorá je i hraničnou riekou s Rakúskom a na východe sú to hrebene Malých Karpát. Záhorie má výbornú dopravnú dostupnosť v smere do Bratislavy a Česka. Územím prechádza diaľnica D2 spájajúca Bratislavu s Českou republikou a niekoľko železničných tratí. Medzinárodný charakter má železničná doprava v smere Bratislava – Břeclav. Nedostatočné je dopravné spojenie s Rakúskom, kde chýbajú mostné prepojenia cez rieku Moravu.

Toto územie je typické pieskovými dunami, borovicovými lesmi, mokradami a tokom rieky Moravy. Územie Malých Karpát reprezentujú malokarpatské bukovo-dubové zmiešané lesy. Nachádzajú sa tu dve mestá (Malacky, Stupava) a mnoho obcí, ktoré si zachovali rurálny charakter.

Sídlna štruktúra Záhoria sa rozvinula v troch hlavných smeroch:

1. Severnom, pozdĺž cesty I/2 a diaľnice D2 – Stupava, Malacky, Veľké Leváre (smer Česká republika),
2. Západnom, od Malaciek – obce ležiace pozdĺž rieky Morava – Vysoká pri Morave, Záhorská Ves, Gajary, Malé Leváre,
3. Severovýchodnom, na úpätí Malých Karpát – Jablonové, Pernek, Kuchyňa, Rohožník, Plavecký Mikuláš.(1)

Okres Malacky je dynamicky sa rozvíjajúcim priemyselno–poľnohospodárskym okresom, ktorý využíva svoju geografickú polohu na rozvoj priemyselnej výroby, ale i rozvoj cestovného ruchu a turizmu. Pôsobí tu viacero firiem, ktoré sú významnými dodávateľmi dielov a príslušenstva pre automobilový priemysel. Zastúpenie má v okrese aj výroba stavebných materiálov. Nachádza sa tu priemyselno–technologický park Záhorie – Eurovalley pri Malackách a Plaveckom Štvrtku.(2)

Silná orientácia okresu na priemysel zatieňuje využívanie potenciálu pre cestovný ruch. Záhorie, ako región cestovného ruchu, má značný potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky. Atraktívne prírodné prostredie, malokarpatské lesy, lesy a lúky Borskej nížiny, niva Moravy, početné jazerá priťahujú turistov, hubárov, rybárov i poľovníkov. Historické pamiatky - zrúcaniny hradov (Pajštún, Dračí hrádok, Plavecký hrad) kaštiele (Stupava, Malacky, Veľké Leváre) zachovalá ľudová architektúra (Habánsky Dom, Veľké Leváre), sakrálna architektúra (Synagóga Malacky, Sväté schody v Malackách, Františkánsky kláštor a kostol) majú predpoklady prilákať do regiónu široké spektrum návštevníkov. Slabou stránkou je málo rozvinutá infraštruktúra CR (ubytovacie zariadenia).

Z hľadiska priestorového rozvoja rôznych druhov ekonomických aktivít v území evidujeme v okrese Malacky niekoľko dôležitých bariér. Je nimi prítomnosť vojenského obvodu a vojenského letiska, lokalizácia ťažbových území (Nafta, a.s.) a prítomnosť chránených prírodných areálov.

Existencia bývalej železnej opony v pohraničných oblastiach paradoxne umožnila ochrániť cenné prírodné lokality, ktoré sú významnými rezerváciami biodiverzity na európskej úrovni. V hraničnej oblasti sa nachádza množstvo historických vojenských bunkrov z prvej polovice 20. storočia, ktoré tvorili súčasť pevnostného systému. Dnes ich možno považovať za technické pamiatky, ktoré spestrujú cyklistické výlety pri Morave.

Popri Morave vedie medzinárodná cyklomagistrála EUROVELO 13, známa ako cyklomagistrála „Železnej opony“. Bratislavu, Malacky a Holíč spája Záhorská cyklomagistrála (3).

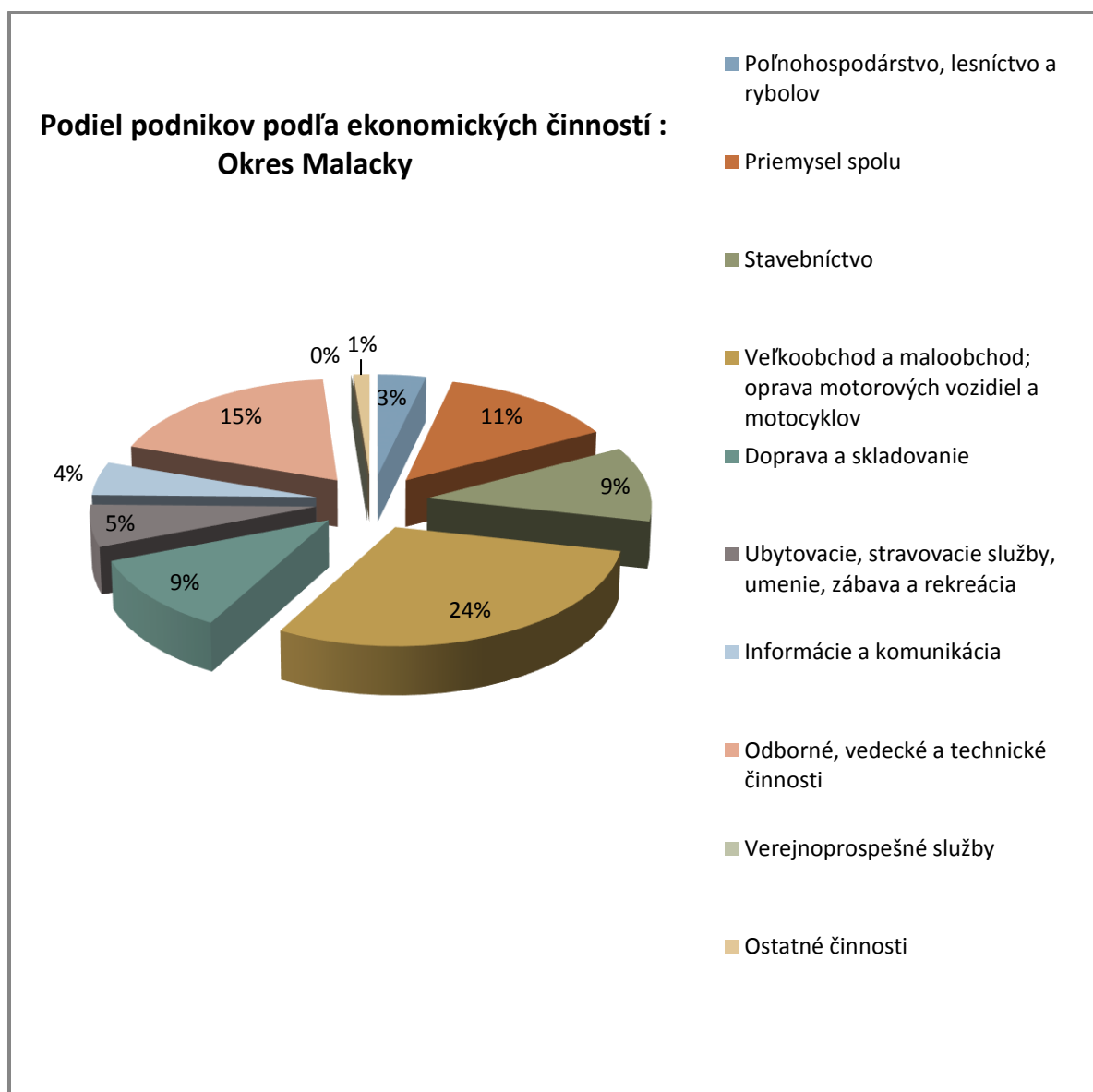
V agrosektore okresu Malacky pôsobilo v r. 2012 celkom 56 právnických osôb, čo predstavuje približne 3% ekonomických subjektov okresu.

Okres Malacky

Počet obyvateľov	67 036
Podiel obyvateľov žijúcich vo vidieckych obciach	26726
Rozloha (km ²)	946,09
Hustota obyvateľstva	70,86 obyv./km ²
Počet obcí	25
Z toho mestá	Malacky, Stupava
Počet obyvateľov miest	Malacky – 17061, Stupava - 9665
Administratívne zaradenie	Okres Malacky
Počet obcí zaradených do UMR (udržateľný mestský rozvoj)	11
Počet obcí nezaradených do UMR	14

Zdroj: Databáza REGDAT, Databáza, MOŠ/MIS, ŠÚSR, k 31.12. 2012

Graf 1: Štruktúra podnikov v okrese Malacky

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Malokarpatský subregión (Okres Pezinok)

Malokarpatská oblasť pozostáva z okresu Pezinok. Západná časť okresu je situovaná v Malých Karpatoch v časti, ktorá sa nazýva Pezinské Karpaty. Na územie okresu zasahujú Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty a Ramsarská lokalita Šúr. Územím pretekajú vodné toky s nižším prietokom, ako sú Gidra, Sisek a Čierna voda. V okrese Pezinok sú tri mestá – Pezinok, Modra, Svätý Jur a 14 obcí.(1)

Hospodárstvo je oddávna zviazané s prírodnými danosťami krajiny. Sú tu veľmi vhodné podmienky na pestovanie viniča a ovocných stromov. V minulosti bol región známy aj ťažbou rôznych nerastov, neskôr ťažbou surovín pre stavebníctvo. Hospodársky potenciál sa koncentruje do okresného mesta Pezinku. Dominantnú pozíciu má vinársky priemysel, stavebná výroba, obchod a služby. Okrem

vinárstva je v okrese významná aj výroba keramiky (Modra). V rámci rastlinnej výroby prevláda pestovanie pšenice, zeleniny a jačmeňa, taktiež sa darí cukrovej repe, kukurici i krmovinám.(2)

Hlavný sídelný pás tejto oblasti lemuje úpätie Malých Karpát. V smere od Bratislavy spája mestá Svätý Jur, Pezinok, Modru a ďalšie menšie vinohradnícke obce. V smere na Podunajskú nížinu je sústava obcí na spojnicach diaľnice D1, resp. cesty I/61, ako sú Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, Viničné, Šenkvice, Blatné, Vištuk, Budmerice, Báhoň.(1)

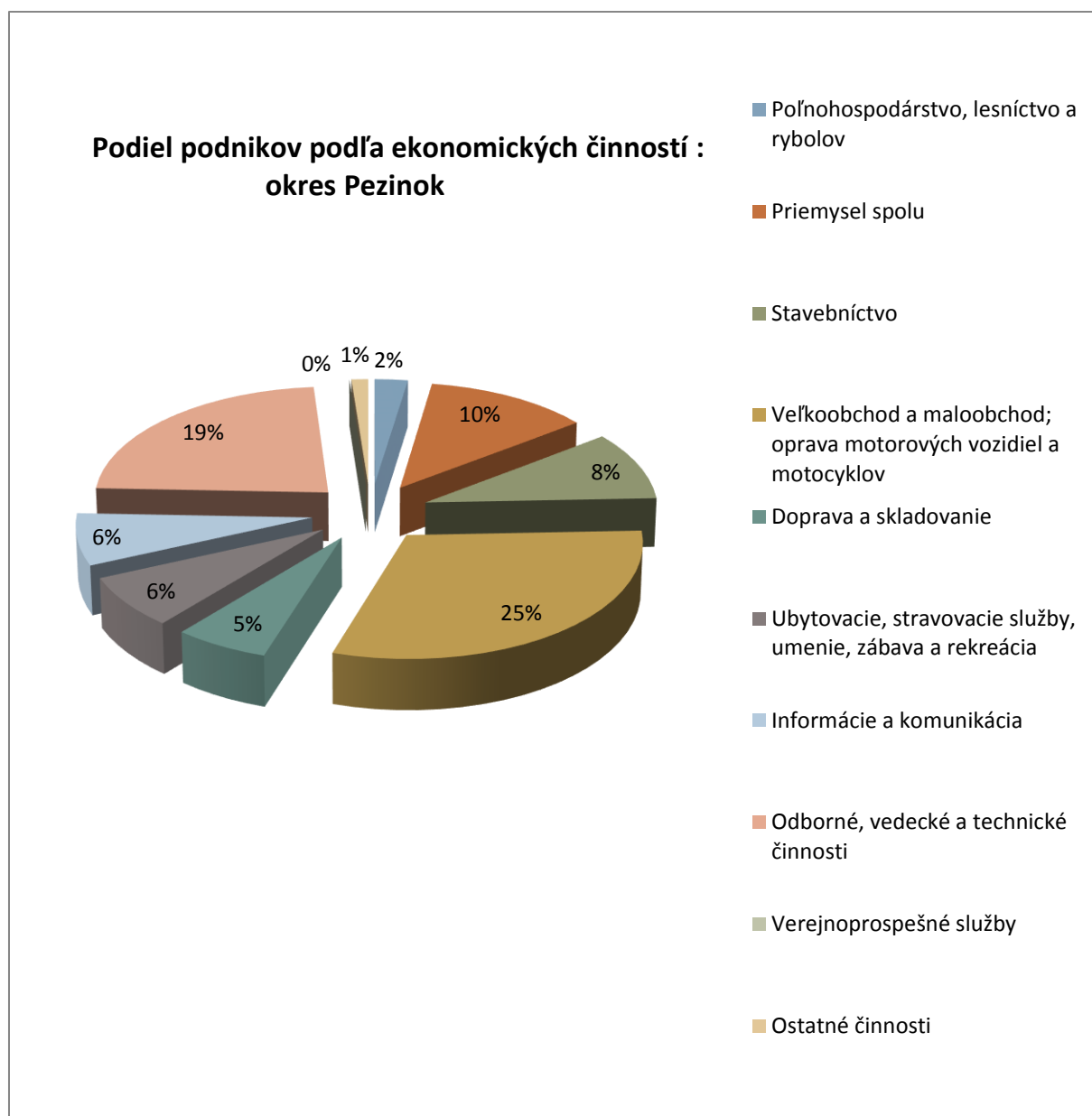
Známou a dobre vyprofilovanou turistickou destináciou v zázemí Bratislavy je Malokarpatská vínná cesta. Prechádza bývalými kráľovskými mestami Bratislava, Svätý Jur, Pezinok, Modra a vidieckymi obcami s typickými vinohradníckymi domami. Vínná cesta ponúka degustáciu v pivniciach, vinárňach a vinotékach kraja a ochutnávku gastronomických špecialít.

V pohorí Malých Karpát sa nachádzalo niekoľko strážnych hradov (Biely Kameň, Svätojurské hradisko), z ktorých sa zachovali už len ruiny. Najnavštevovanejšou kultúrnou pamiatkou tejto lokality je hrad Červený Kameň, v ktorom sídli Slovenské národné múzeum a je miestom konania mnohých kultúrno-spoločenských podujatí. V Pezinskom zámku sídli Národný salón vín.

Hoci klimatické a geomorfologické podmienky lyžovaniu v Bratislavskom kraji veľmi neprajú, je treba spomenúť aj dve lyžiarske strediská v Malých Karpatoch: Pezinskú Babu a Zochovú Chatu. Nad mestom Modra sa nachádzajú dve tradičné rekreačné lokality Modra – Harmónia a Piesok.

V agrosektore (poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo) okresu Pezinok pôsobilo v r. 2012 celkom 39 právnických osôb, čo predstavuje približne 2 % subjektov okresu.

Graf 2: Štruktúra podnikov v okrese Pezinok

Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Okres Pezinok

Počet obyvateľov	59 317
Podiel obyvateľov žijúcich vo vidieckych sídlach	23 074
Rozloha (km ²)	375,54
Hustota obyvateľstva	158 obyv./km ²
Počet obcí	17
Z toho mestá	Pezinok, Modra, Sv. Jur
Počet obyvateľov miest	Pezinok – 22 129, Modra – 8797, Sv. Jur - 5317
Počet obcí zaradených do UMR	8
Počet obcí nezaradených do UMR	9

Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Podunajský subregión (Okres Senec)

Podunajský región v rámci BSK prezentuje okres Senec. Senecký okres s rozlohou 360 km² leží v západnej časti Podunajskej nížiny, na rozhraní Podunajskej roviny a Trnavskej pahorkatiny. Do jeho územia zasahuje Národná prírodná rezervácia Šúr a okrajovo aj CHKO Dunajské luhy. Nachádzajú sa tu dve Ramsarské lokality: Dunajské Luhy a Šúr. Juhom okresu Senec preteká rieka Dunaj, severnejšie od neho Malý Dunaj a na severe Čierna voda. Senec je známy rozľahlými vodnými plochami, ktoré vznikli ťažbou štrkopieskov a ktoré sa využívajú na rekreačné účely. Územie okresu je odlesnené, poľnohospodársky intenzívne využívané. Okres tvorí mesto Senec a 28 obcí(1).

Priemysel sa koncentruje v okresnom meste Senec. Dôležité postavenie v okrese majú logistické centrá, ktoré tu vyrástli vďaka výhodnej polohe medzi Bratislavou a Trnavou a dobrému dopravnému napojeniu na diaľničnú sieť. Na viacerých miestach okresu sa z dunajských náplav ťaží štrk. Priaznivé podmienky a dlhú tradíciu v okrese má poľnohospodárska výroba. Pestuje sa tu kukurica, jačmeň, pšenica, cukrová repa i krmoviny. Výborne sa darí viniču a ovocným stromom, najmä teplomilným druhom. Okresom prechádzajú najvýznamnejšie dopravné ťahy vedúce do hlavného mesta Bratislavy. Kľúčová je diaľnica D1 spájajúca Bratislavu a Žilinu, územím tiež prechádza hlavná železničná trasa spájajúca Bratislavu a Košice (2).

Okres Senec je zo sídelného pohľadu tvorený dvoma charakteristickými sídelnými pásmi. Tzv. Senecký pás je tvorený obcami pozdĺž diaľnice D1 v smere Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo, Veľký Biel, Senec až po Čataj. V juhovýchodnom smere medzi cestou I/61 a riekou Dunaj je sídelný pás historicky sa vyvíjajúci pozdĺž ciest tretej triedy v smere Bratislava – Most pri Bratislave – Tomášov/Štvrtok na Ostrove. Druhý pás v smere na Žitný ostrov je pozdĺž cesty I/63 v smere Bratislava – Rovinka – Dunajská Lužná.

Prírodným bohatstvom regiónu sú veľké zásoby najkvalitnejšej pitnej vody a úrodné pôdy, ktoré formovali oblasť ako obilnicu Slovenska – tradičný poľnohospodársky región. Bohaté zásoby povrchových, ale aj podzemných termálnych vôd urobili z regiónu Podunajsko destináciu vodných športov a rekreácie pri vode. Prítomnosť medzinárodnej Dunajskej cyklomagistrály EUROVELO 6, ako aj nenáročný rovinatý terén, prajú budovaniu cyklistickej infraštruktúry. Na svoje si tu prídu aj vyznávači jazdeckého športu, golfu, leteckých športov a rybolovu.

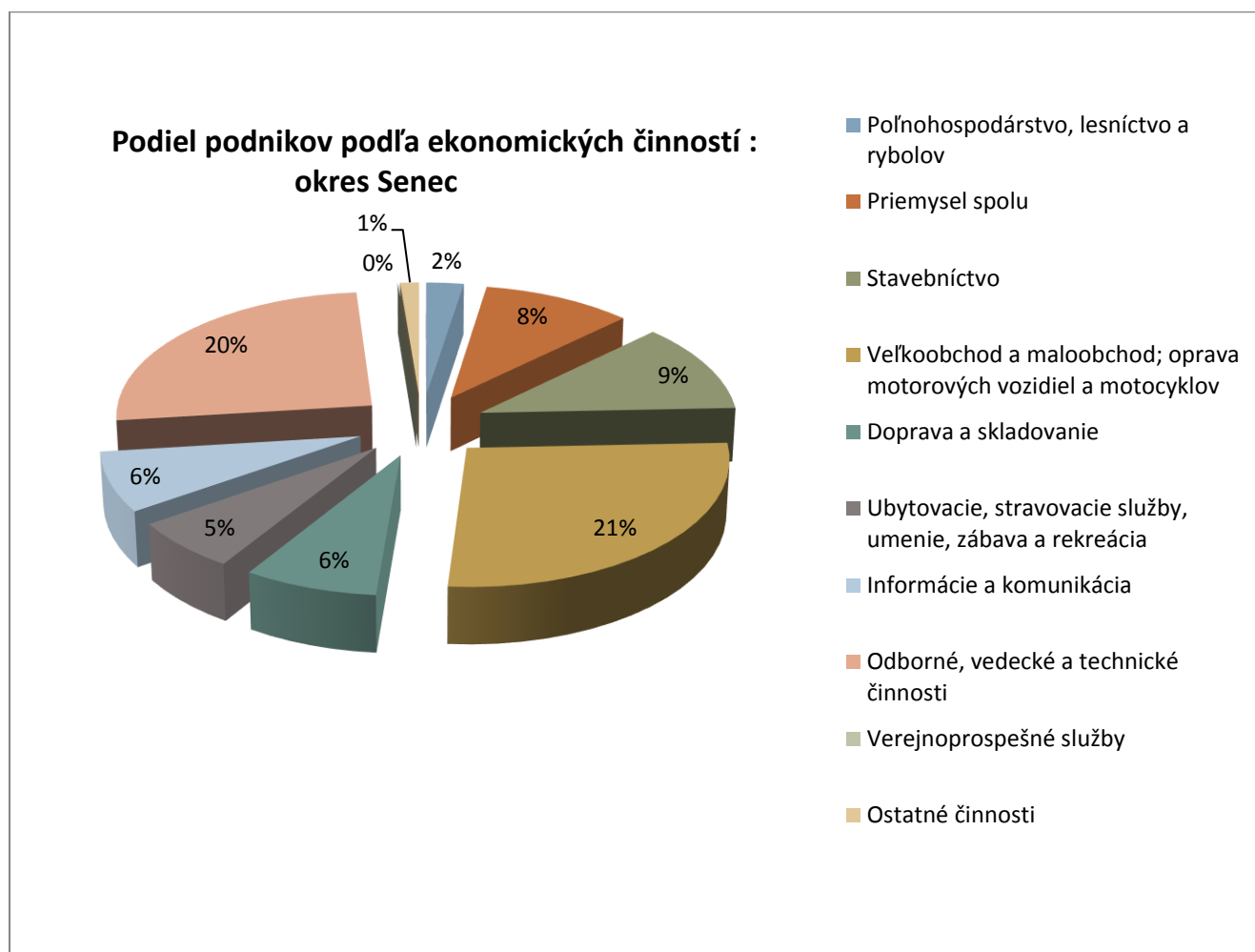
V agrosektore (poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo) okresu Senec pôsobilo v r. 2012 celkom 39 právnických osôb, čo predstavuje približne 2 % subjektov okresu.

PODUNAJSKÝ subregión

Počet obyvateľov	70 778
Podiel obyvateľov žijúcich vo vidieckych sídlach	52 570
Rozloha (km ²)	359,88
Hustota obyvateľstva	196,7 obyv./km ²
Počet obcí	29
Z toho mestá	Senec
Počet obyvateľov mesta	Senec – 18 208
Počet obcí zaradených do UMR	16
Počet obcí nezaradených do UMR	13

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Graf 3: Štruktúra podnikov v okrese Senec

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Bratislava (okresy BA I – BA V)

Bratislavský subregión v rámci BSK reprezentuje územie hlavného mesta SR, ktoré je územno-správnou jednotkou, v rámci ktorej sa nachádza 17 mestských častí so štatútom obce a 5 obvodov so štatútom okresov, ktoré dnes majú len funkciu štatistických jednotiek.

Bratislava je hlavné, najľudnatejšie a rozlohou najväčšie mesto Slovenska. Má rozlohu 367,6 km²a 419 678 obyvateľov (r. 2014). Hlavné mesto disponuje najväčšou koncentráciou obyvateľstva a ekonomických aktivít. Je sídlom prezidenta, parlamentu, vlády, ministerstiev, rôznych úradov a medzinárodných inštitúcií. Bratislava je najvýznamnejším kultúrnym a univerzitným centrom SR, pôsobiskom niekoľkých univerzít, vysokých škôl, divadiel, galérií a múzeí. Mestská pamiatková rezervácia Bratislavy je jedna z najväčších na Slovensku.

Špecifikom Bratislavy je excentrická poloha vzhľadom k ostatnému územiu Slovenska. Hranice mesta v západnej a južnej časti Bratislavy sú zároveň aj hranicou SR s Rakúskom a Maďarskom.

Dunaj, tvoriaci hranicu s Rakúskom a Maďarskom, je pre mesto významným činiteľom, či už z hľadiska hospodárskeho, energetického, dopravného, turistického, alebo ekologického. Dunaj rozdeľuje mesto na južnú a severnú časť. Severnú časť mesta rozdeľuje na západnú a východnú časť pohorie Malých Karpát. Bratislava má veľmi členitý povrch a rozkladá sa na troch geomorfologicky odlišných celkoch. Východná časť mesta leží na Podunajskej nížine, jej celku, Podunajská rovina a západná časť na Záhorskej nížine.

Územný rozvoj Bratislavy podmieňuje jeho špecifická mikropoloha. Významnými bariérami priestorového rozvoja sú štátne hranice, Malé Karpaty, chránené územia, zasahujúce do katastrov MČ, ale aj lokalizácia priemyselného komplexu Slovnaft a letiska. K územnému rastu hlavného mesta preto dochádza v troch rozvojových osiach smerujúcich do okresov Malacky, Pezinok a Senec.

Bratislava leží v najteplejšej a najsuchšej klimatickej oblasti Slovenska, čo vytvára priaznivé podmienky pre poľnohospodárstvo, ovocinárstvo a pestovanie viniča. Miestna ekonomika Bratislavy patrí k hlavným generátorom modernizácie a expanzie slovenskej ekonomiky.

V meste sídli mnoho významných zahraničných a domácich firiem, hospodárskych organizácií, finančných a bankových inštitúcií. Zastúpené sú prakticky všetky odvetvia služieb a priemyslu. Množstvo úradov a podnikateľských subjektov poskytuje veľa pracovných príležitostí najmä pre kvalifikovanú pracovnú silu. Najvýznamnejším priemyselným odvetvím je automobilový priemysel, zastúpený automobilovým koncernom Volkswagen, na ktorý nadväzuje celá rada subdodávateľských podnikov a petrochemický priemysel, ktorý reprezentuje predovšetkým Slovnaft a.s.(2).

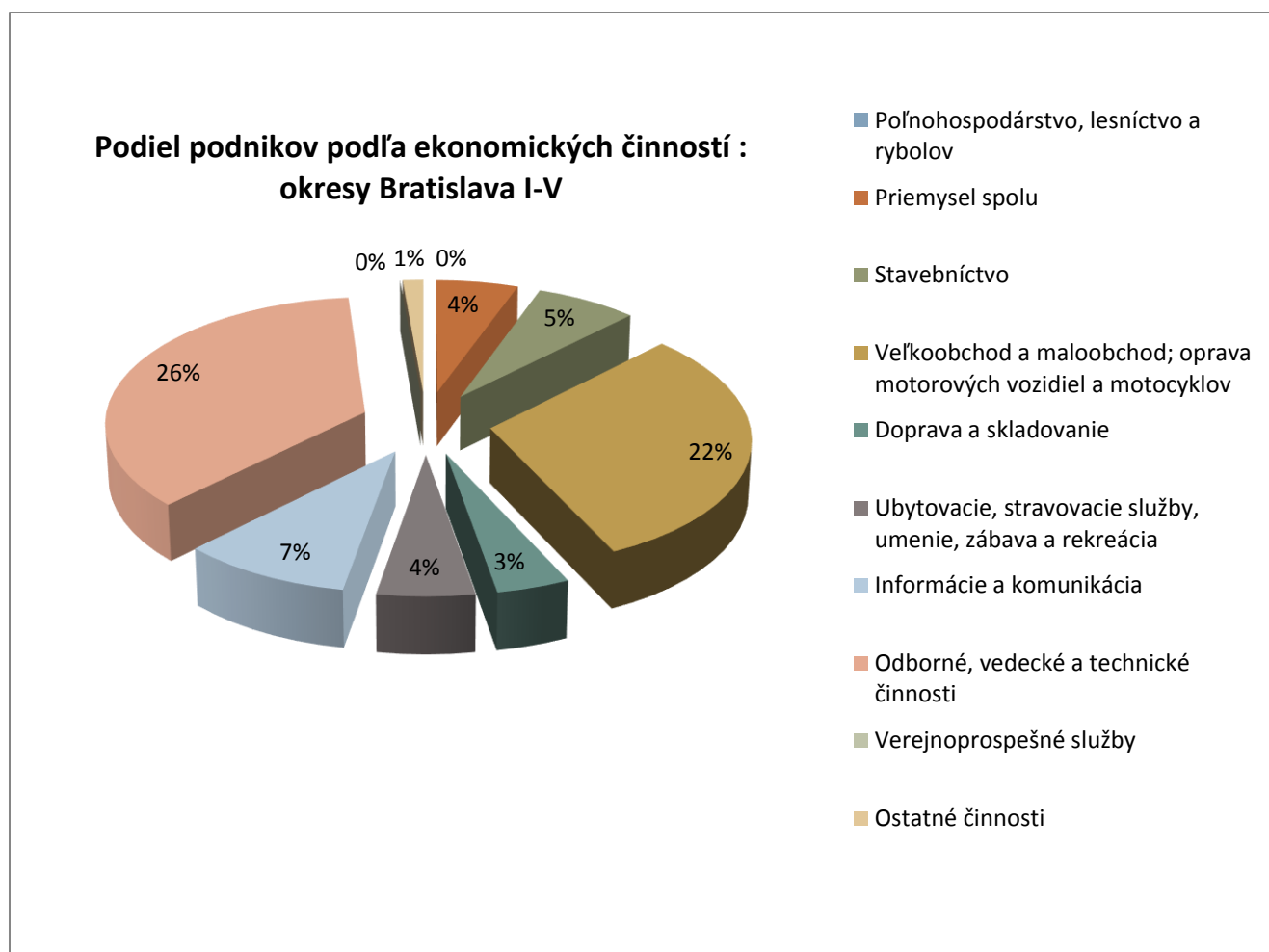
V agrosektore (poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo) mesta Bratislava pôsobilo v r. 2012 celkom 182 právnických osôb, čo predstavuje približne 0,03 % ekonomických subjektov okresu.

Bratislava (okresy BA I-V)

Počet obyvateľov	419 678
Rozloha (km ²)	367,62
Hustota obyvateľstva	1141,6 obyv./km ²
Počet MČ	17

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Graf 4: Štruktúra podnikov v Bratislave

Zdroj: Databáza DATAcube, k 31.12. 2014

V rámci analýz sú jednotlivé územia hodnotené v kontexte dostupných súborov dát za okresy Malacky, Pezinok, Senec a Bratislava I-V, Bratislavu (mesto) a za mestské časti.

Z hľadiska podpory rozvoja vidieka a pôdohospodárskych činností si všímame predovšetkým okrajové mestské časti Bratislavy, teda mestské časti, ktoré boli k mestu Bratislava pričlenené až v období po II. svetovej vojne. Súčasnú rozlohu nadobudlo hlavné mesto pripojením vidieckych obcí Devín, Dúbravka, Lamač, Petržalka, Prievoz, Rača a Vajnory v roku 1946 a pripojením obcí Čunovo, Devínska Nová Ves, Jarovce, Podunajské Biskupice, Rusovce, Vrakuňa a Záhorská Bystrica v roku 1971

Viacere mestské časti Bratislavy boli ešte v polovici minulého storočia záhorskými, malokarpatskými a podunajskými obcami, preto považujeme za prirodzené nahliadať v rámci stratégie rozvoja vidieka na tieto MČ ako súčasť prirodzených regiónov:

- Záhorský (okres Malacky a MČ Devín, Devínska Nová Ves, Záhorská Bystrica)
- Malokarpatský (okres Pezinok a mestské časti Rača, Vajnory)
- Podunajský (okres Senec a mestské časti Podunajské Biskupice, Jarovce, Rusovce, Čunovo)

Prehľad mestských častí Bratislavy s ohľadom na hustotu obyvateľstva a výmery jednotlivých typov pozemkov znázorňuje **Tabuľka 8: Vybrané charakteristiky územia MČ Bratislavy**

	obyv./km ²	Poľnohosp. pôda	Lesné pozemky	Zastavané plochy a nádvorá
Bratislava - mestská časť Čunovo	63,73	43%	8%	7%
Bratislava - mestská časť Jarovce	84,13	71%	5%	7%
Bratislava - mestská časť Devín	86,24	19%	58%	4%
Bratislava - mestská časť Záhorská Bystrica	128,51	42%	47%	6%
Bratislava - mestská časť Rusovce	132,01	71%	6%	7%
Bratislava - mestská časť Vajnory	401,39	46%	12%	29%
Bratislava - mestská časť Podunajské Biskupice	503,81	55%	19%	11%
Bratislava - mestská časť Devínska Nová Ves	657,69	51%	13%	18%
Bratislava - mestská časť Rača	861,86	31%	39%	18%
Bratislava - mestská časť Nové Mesto	986,89	10%	56%	23%
Bratislava - mestská časť Lamač	1060,24	38%	22%	17%
Bratislava - mestská časť Ružinov	1772,75	21%	6%	48%
Bratislava - mestská časť Vrakuňa	1919,55	53%	1%	34%
Bratislava - mestská časť Karlova Ves	3020,47	9%	22%	30%
Bratislava - mestská časť Petržalka	3649,03	18%	10%	29%
Bratislava - mestská časť Dúbravka	3809,88	29%	22%	32%
Bratislava - mestská časť Staré Mesto	4056,83	17%	0%	57%

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014, vlastné prepočty

. Farebne sú v nej odlíšené mestské časti, pričlenené k BA po II. Sv. vojne, ktoré si aspoň čiastočne ponechali vidiecky charakter. Od centrálnych častí hl. mesta sa líšia hustotou obyvateľstva, zastavanosťou územia a výmerami poľnohospodárskej a lesnej pôdy.

Pôdohospodárske činnosti sú v rámci mesta sústredené prevažne v okrajových MČ s vysokým podielom poľnohospodárskej a lesnej pôdy. Najväčšie výmery obhospodarujú poľnohospodárske družstvá a mestské lesy. Kvalitná poľnohospodárska pôda Podunajskej a Záhorskej nížiny podmienili v tejto oblasti pestovanie trhovito orientovaných plodín, ovocia, zeleniny a viniča.

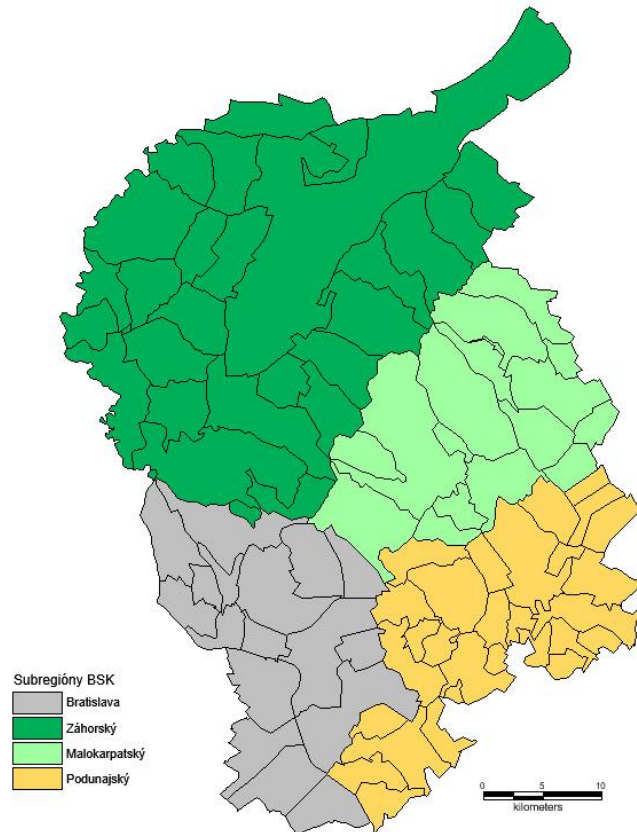
Tabuľka 8: Vybrané charakteristiky územia MČ Bratislavy

	obyv./km ²	Poľnohosp. pôda	Lesné pozemky	Zastavané plochy a nádvorá
Bratislava - mestská časť Čunovo	63,73	43%	8%	7%

	obyv./km ²	Poľnohosp. pôda	Lesné pozemky	Zastavané plochy a nádvorá
Bratislava - mestská časť Jarovce	84,13	71%	5%	7%
Bratislava - mestská časť Devín	86,24	19%	58%	4%
Bratislava - mestská časť Záhorská Bystrica	128,51	42%	47%	6%
Bratislava - mestská časť Rusovce	132,01	71%	6%	7%
Bratislava - mestská časť Vajnory	401,39	46%	12%	29%
Bratislava - mestská časť Podunajské Biskupice	503,81	55%	19%	11%
Bratislava - mestská časť Devínska Nová Ves	657,69	51%	13%	18%
Bratislava - mestská časť Rača	861,86	31%	39%	18%
Bratislava - mestská časť Nové Mesto	986,89	10%	56%	23%
Bratislava - mestská časť Lamač	1060,24	38%	22%	17%
Bratislava - mestská časť Ružinov	1772,75	21%	6%	48%
Bratislava - mestská časť Vrakuňa	1919,55	53%	1%	34%
Bratislava - mestská časť Karlova Ves	3020,47	9%	22%	30%
Bratislava - mestská časť Petržalka	3649,03	18%	10%	29%
Bratislava - mestská časť Dúbravka	3809,88	29%	22%	32%
Bratislava - mestská časť Staré Mesto	4056,83	17%	0%	57%

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014, vlastné prepočty

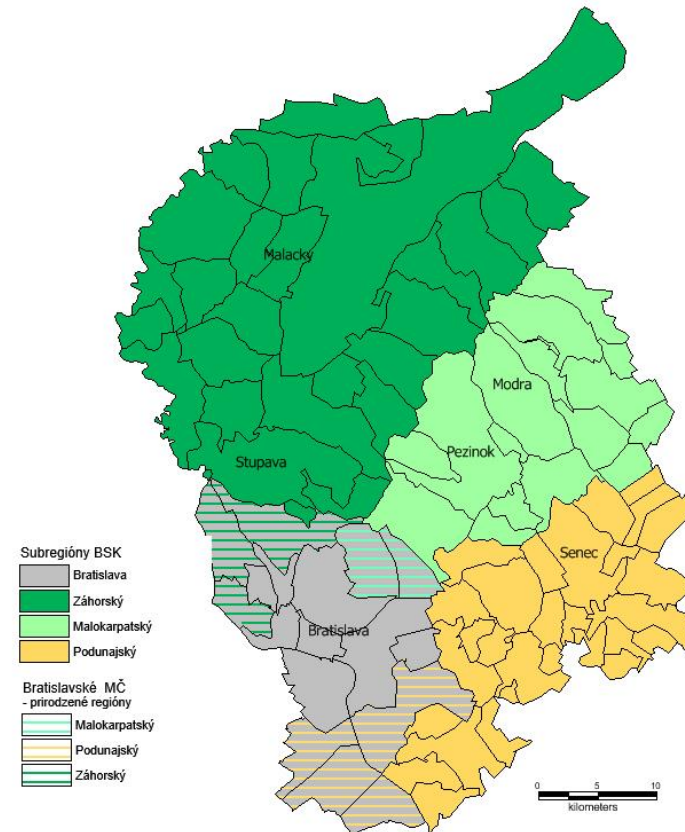
Subregióny Bratislavského kraja

Mapa 2A: Subregióny BSK (pre analytickú časť)

Zdroj: Autori

Subregióny Bratislavského kraja

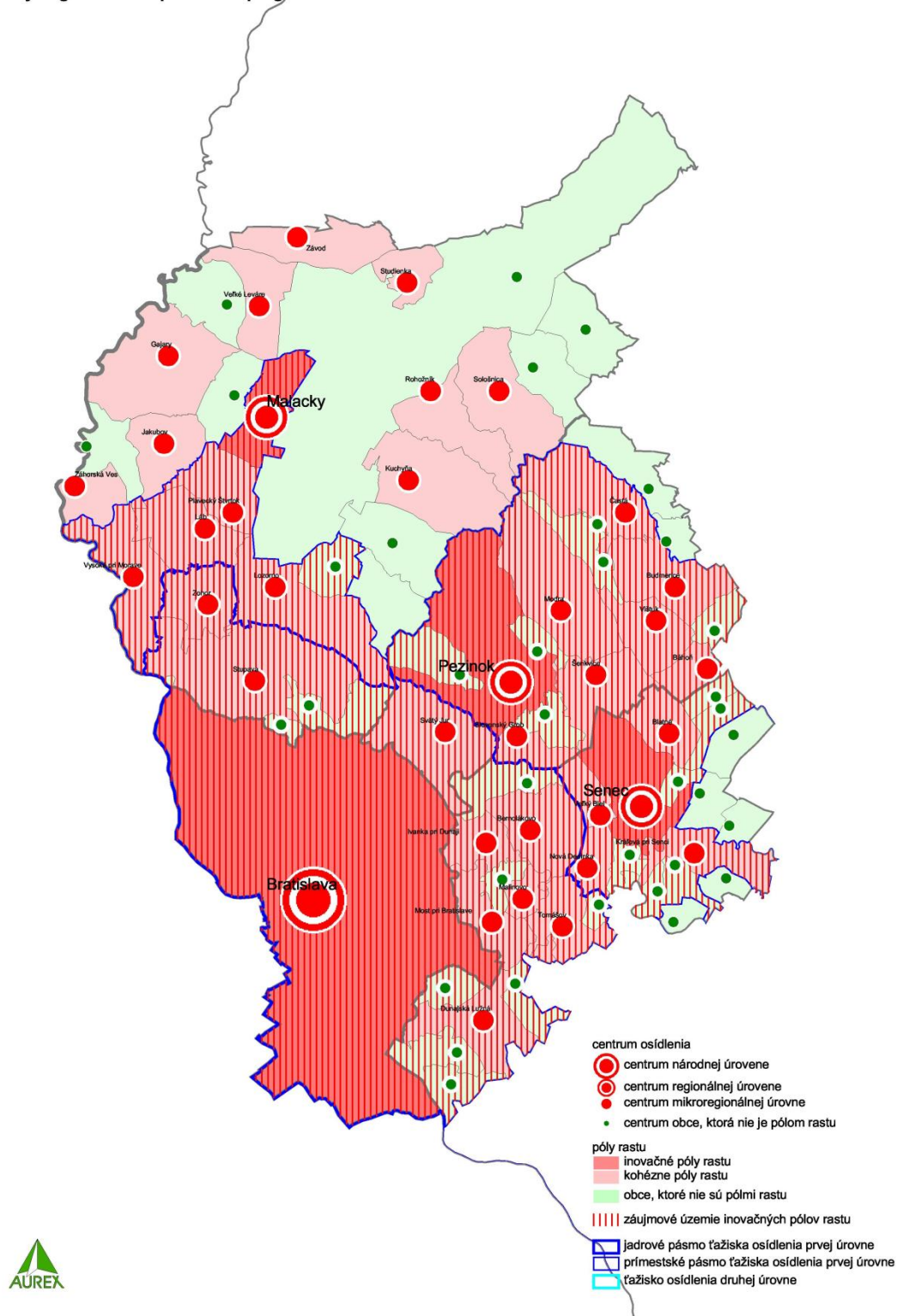
Mapa 2B: Prirodzené regióny v rámci BSK (pre stratégiu)

1.3 Identifikovanie rozvojových pólov na úrovni obcí, prípadne skupiny obcí

V štruktúre osídlenia má dominantné postavenie hlavné mesto Bratislavy, ktoré v posledných dvoch desaťročiach silne vplýva na suburbanizačný rozvoj všetkých obcí v jej zázemí. Centrom subregiónu Záhorie je okresné mesto Malacky a menšie sídelné centrum Stupava. Okresné mesto Senec je jediným mestom a centrom subregiónu Podunajsko. Centrami Malokarpatskej oblasti je okresné mesto Pezinok a historicky významná Modra. Okrem toho sa v osídlení vyformovali určité charakteristické sídelné celky v závislosti na morfológii a hospodárskej základni. Takými je podhorské osídlenie z oboch strán Malých Karpát. V južnej časti kraja v Seneckom okrese je charakteristické poľnohospodárske osídlenie, ktoré sa postupne mení v obce suburbanizačného charakteru v závislosti od vzdialenosti a dostupnosti od mesta Bratislavy. Podobne je to aj s obcami na Záhorskej nížine. (4)

Štruktúra sídiel Bratislavského kraja

- pre účely Regionálneho operačného programu NSRR 2007 - 2013

Mapa 3: Póly rastu

Zdroj: NSRR 2007 – 2013 Aurex

Zhrnutie analýz na úrovni okresov Bratislavského kraja

Okres Malacký

Poľnohospodárstvo má v okrese Malacký svoju tradíciu a z pohľadu zásobovania hlavného mesta a susedných trhov čerstvými a kvalitnými surovinami i opodstatnenie do budúcnosti. Poľnohospodárska pôda tvorí približne 35 % rozlohy okresu. Intenzívne sa využíva poľnohospodárska pôda predovšetkým v západnej v juhozápadnej časti okresu (Kostolište, Jakubov, Plavecký Štvrtok, Láb, Gajary, Suchohrad, Zohor, Záhorská Ves, Plavecký Mikuláš), kde orná pôda predstavuje viac ako 80 % poľnohospodárskej pôdy. Tak ako aj v ostatných častiach kraja a SR dochádza v okrese Malacký k postupnému úbytku poľnohospodárskej pôdy, ktorú nahrádzajú lesné a stavebné pozemky. Pôdy v Záhorskej nížine sú menej kvalitné oproti pôdam Podunajskej nížiny. Vyskytujú sa tu prevažne ľahké pôdy (piesočnaté a hlinito-piesočnaté pôdy) vhodné na pestovanie zeleniny, ktorá má na Záhorí dlhodobú tradíciu. Novodobou plodinou, ktorá tu našla dobré stanovištné podmienky je špargľa, tá sa však pestuje prevažne na export do západných krajín EÚ. Ľahké pôdy na Záhorskej nížine ohrozuje veterná erózia. Vážnym problémom je i pustnutie pôdy, pri ktorom dochádza k sekundárnej sukcesii. Ohrozené sú predovšetkým bývalé sady, záhrady a trvalé trávnaté porasty. Pôdy zdegradované dlhoročným pustnutím je finančne náročné obnoviť pre svoj pôvodný účel, tým pádom dochádza k ich postupnému zalesňovaniu.

V rastlinnej produkcii okresu dominujú obilniny, z ktorých viac ako tretinu tvorí pšenica, a krmoviny na ornej pôde. Podobne ako v celom bratislavskom kraji, dochádza k značnému poklesu rastlinnej výroby u väčšiny plodín (za sledovaných 5 rokov) často o viac než 30%.

Degresívny trend zaznamenala i živočíšna výroba, ktorá je orientovaná predovšetkým na chov hovädzieho dobytku. Stavby ošípaných v okrese kriticky poklesli od roku 2000 na 6 % svojho pôvodného stavu. Stavby hydiny poklesli na takmer polovicu pred roku 2000.

Medzi najvýznamnejšie poľnohospodárske podniky v okrese patria Jakos a.s. Kostolište, FirstFarms AGRAM s.r.o. Malacký, Agropartner s.r.o. Plavecké Podhradie, FirstFarms Mast Stupava a.s. a ASPARAGUS s.r.o..

Rastúce náklady, trhové ceny, podkapitalizácia odvetvia postupne likvidujú poľnohospodársku výrobu v okrese. Od roku 2009 došlo zníženiu stavu zamestnancov v agrosektore okresu o jednu štvrtinu. Mierny nárast zaznamenávajú počty živnostníkov a právnických osôb v odvetví, čo môže teoreticky predznamenávať aj pozitívne trendy - vznik nových menších subjektov orientovaných na lokálny trh.

Pozitívne je treba hodnotiť skutočnosť, že v okrese pôsobí najviac subjektov ekologického poľnohospodárstva v kraji.

Lesné hospodárstvo má v okrese Malacký najsilnejšie zázemie. Lesné plochy tvoria viac než polovicu územia okresu Malacký. Lesy sú v správe štátneho podniku Lesy SR a Vojenských lesov (Min. obrany SR.)

Lužné lesy v okolí rieky Moravy reprezentujú dreviny typického *tvrdého luhu ako je dub a jaseň*. Predstavujú čo do rozlohy, pôvodnosti a zachovanosti spolu s príslušnými lúkami a mokraďami mimoriadne cenné územie z hľadiska lesníckeho i z hľadiska ochrany prírody. V centrálnej časti Záhorskej nížiny, na piesčitom podloží dominuje zastúpením borovica sosna. V oblasti Malých Karpát prevládajú porasty bučín, dubín so zastúpením hrabov i jaseňov.

Blízkosť zdrojov lesnej biomasy je komparatívnou výhodou tohto územia z hľadiska perspektív využívania dendromasy na energetické účely pre samosprávy, podnikateľov i domácnosti. Tieto sú zatiaľ využívané nedostatočne a značné percento palivovej štiepky sa vyváža.

Lesné oblasti okresu v nive Moravy a Malých Karpatoch sú cennými biosférickými rezerváciami. V okrese sa nachádza najväčší počet chránených území Natura 2000, dve CHKO a dve Ramsarské lokality - Niva Moravy a Alúvium Rudavy. Tieto lokality sú skôr negatívne vnímané samosprávou a súkromným sektorom, nakoľko vo svojej súčasnej podobe brzdia hospodársky rozvoj územia. Je preto nevyhnutné v rámci stratégie hľadať riešenia v oblasti ekoturistiky, ktoré by ekonomicky zhodnotili cenný prírodný potenciál oblasti a zároveň umožnili jeho zachovanie pre budúce generácie.

Rieka Morava je najväčším tokom okresu Malacky a zároveň hraničnou riekou územia. Morava je významným zdrojom vody pre poľnohospodárstvo, keďže sa využíva najmä na závlahy. Morava má tiež významný turisticko-rekreačný potenciál. Výhľadovo sa na Morave plánuje výstavba vodohospodársko-dopravnej sústavy Dunaj-Odra-Labe. Na vodných tokoch Rudavy, Maliny a Stupavského potoka sú vybudované regulačné zariadenia (hate), ktoré umožňujú regulovať hladinu tokov, pričom tieto zariadenia zabezpečujú spravidla úžitkovú vodu pre poľnohospodárske účely, chov rýb a pre priemysel. V okrese sa nachádza jedna veľká vodná nádrž nad 1,0 mil.m³ - nádrž Lozorno II a tri malé vodné nádrže: Vývrať, Kuchyňa, Lozorno I (Lipníky) Rohožník. Po ťažbe štrku a piesku vznikli jazerá v Plaveckom štvrtku, Malých Levároch (rekreačná lokalita Rudava) a Jakubove.

Energetický i rekreačný potenciál má geotermálny prameň v Plaveckom Štvrtku, ktorého budúce využitie sa v súčasnosti overuje štúdiami.

Napojenie obyvateľstva na verejné vodovody má v BSK dobrú úroveň. V roku 2014 chýbal verejný vodovod len v Malých Levároch. Verejná kanalizácia celkom chýbala v obciach: Jablonové, Pernek, Plavecký Mikuláš, Suchohrad, Záhorská Ves.

Agroturistický potenciál okresu je značný s ohľadom na jestvujúcu infraštruktúru agrosektoru, množstvo podnikateľských subjektov, silnejúce ekologické formy hospodárenia a silnejúci dopyt Bratislavy po možnostiach voľno-časového vyžitia i kvalitných potravinách z domácej produkcie. S využitím prírodného a kultúrneho potenciálu Záhoria je možné vybudovať zaujímavé produkty vidieckej turistiky. Bratislavský samosprávny kraj podporuje zámer revitalizácie železnice na úpätí Malých Karpát (Rohožník –Plavecké Podhradie – Plavecký Mikuláš), ktorý taktiež prispeje k rozvoju agroturistiky v tejto lokalite.

Okres Pezinok

Poľnohospodárstvo v okrese Pezinok profituje predovšetkým vďaka výborným podmienkam a tradícii v pestovaní viniča a ovocných stromov. Poľnohospodárska pôda sa podieľa 45,06 % na celkovej výmere územia. Orná pôda tvorí takmer 68 % poľnohospodárskej pôdy. Najvyššie percento zornenia majú obce Jablonec, Slovenský Grob, Báhoň, Budmerice, Šenkvice, Viničné, Vištuk. Významný podiel na poľnohospodárskej pôde okresu tvoria vinice, 18,85 %, koncentrované na úpätí Malých Karpát najviac v obci Limbach a mestách Pezinok, Sv. Jur, Modra. Vinohrady sú významným zdrojom pracovných príležitostí a zároveň aj zdrojom ekonomického rastu v Malokarpatskej oblasti. Podčiarkujú krajinný ráz a majú výrazný turistický potenciál.

Následkom silných urbanizačných tendencií dochádzalo v uplynulom období v Malokarpatskej oblasti k záberom viníc. V dôsledku nevyriešených majetkových pomerov a nezáujmu mnohých vlastníkov o vinohradníctvo dochádza k úbytku a degradácii jestvujúcich vinohradov. Napriek tejto

situácii je snahou dnešných výrobcov vín zachovať tradíciu pestovania viniča a podporovať tým rozvoj turizmu v kraji. Malokarpatská vínná cesta je dôležitým turistickým produktom tejto oblasti. Od svojho založenia si získala popularitu u širokej verejnosti slovenských spotrebiteľov a má ambície oslovovať aj zahraničné trhy.

V rastlinnej výrobe okresu dominuje produkcia obilnín, predovšetkým pšenice a kukurice. Tak ako na krajskej úrovni aj v okrese Pezinok došlo v uplynulých 5-tich rokoch k poklesu produkcie hlavných plodín o cca 30%. U viacročných krmovín dokonca až o 75%.

Živočíšna výroba v okrese v sledovanom období zaznamenala zaujímavý rast v produkcii (v bežných cenách) i v počte stavov chovaných zvierat. V živočíšnej výrobe dominuje rastúci chov ošípaných a hydiny. Prírastky zaznamenal aj chov koní v okrese.

Lesné hospodárstvo okresu Pezinok sa rozkladá na 43 % rozlohy územia. Je v správe štátneho podniku Lesy SR (OZ Smolenice). V druhovom zložení malokarpatských lesov dominuje buk, dub, hrab a jaseň. Hospodárske lesy tvoria 79 % lesných pozemkov okresu. Lesy osobitného určenia tvoria necelých 15% a sú lokalizované predovšetkým v blízkosti Bratislavy. Ťažba dreva v okrese Pezinok tvorila za posledných 10 rokov priemerne 66 tis m³ ročne. Výraznejší vzrástla po roku 2009. V roku 2011 dosiahla maximum na úrovni 143 tis m³.

V lesoch Malých Karpát sa nachádzajú cenné chránené územia Natura 2000, CHKO Malé Karpaty, Ramsarská lokalita Šúr a množstvo maloplošných chránených oblastí národnej sústavy.

Vodné toky z Malokarpatskej oblasti patria do povodia Malého Dunaja a Dunaja. Najväčším tokom územia je Šúrsky kanál a Čierna voda. Šúrsky kanál bol vybudovaný v rokoch 1941 – 43 ako umelý kanál na odvodnenie Šúrskej kotliny. Odvádza vody privádzané potokmi z juhovýchodných svahov z Malých Karpát. Ďalšími významnými tokmi sú Blatina, Stoličný potok, Vištucký potok a Gidra.

Na toku Šúrsky kanál je vybudovaný jeden bočný prepad v telese hrádze za účelom odvedenia zvýšených povodňových prietokov do Šúrskej rezervácie. Pre zachytenie splavenín z Malých Karpát, najmä pre ochranu v oblasti Limbachu a Grinavy boli vybudované na Limbašskom potoku a jeho prítokoch 4 priečne regulačné stavby – prehrádzky.

V okrese Pezinok sa v súčasnosti nachádza jedna veľká vodná nádrž (nad 1,0 mil. m³) Budmerice, ktorá je bočnou nádržou. V okrese je vybudovaných dvanásť malých vodných nádrží, ktoré sú využívané na hospodárske účely a rybolov.

Všetky obce okresu Pezinok sú napojené na verejné vodovody. Kanalizácia nebola do roku 2011 vybudovaná v obciach: Doľany, Dubová, Jablonec, Píla, Slovenský Grob, Štefanová a Vištuk.

Potenciál agroturizmu v tejto oblasti sa viaže na produkt Malokarpatskej vínnej cesty ponúkajúci služby súvisiace s vinárskou a gastronomickú ponuku miestnych producentov, ako aj spoznávanie miestnej kultúry a prírodných krás Malých Karpát. Jestvujúce agroturistické zariadenia v okrese sa orientujú na rekreačnú jazdu na koni. Subjekty vinárskej turistiky v okrese sú dobre zorganizované spoločnou sieťou MVC. K celkovému rozvoju turizmu v regióne by mal prispieť rozvoj cyklistických trás a skvalitnenie a rozšírenie ponuky služieb informačných turistických kancelárií.

Okres Senec

Poľnohospodárstvo okresu Senec oddávna profituje z jedinečných daností, ktorými sú zásoby najkvalitnejšej pitnej vody a úrodné pôdy.

Podiel poľnohospodárskej pôdy tvorí 76 % celkovej výmery okresu, čo je celkovo najviac spomedzi všetkých okresov BSK. Nachádza sa tu najkvalitnejšia pôda (černozeme a hnedozeme), preto tvorí orná pôda takmer 93% poľnohospodárskej pôdy. V súvislosti s intenzívnou suburbanizáciou dochádza k značným záberom poľnohospodárskej pôdy. Dôsledkom toho rastú ceny všetkých vstupov a poľnohospodárska výroba prestáva byť rentabilná. V sledovanom období dochádzalo v okrese Senec k značnému poklesu produkcie rastlinnej aj živočíšnej výroby.

V rastlinnej výrobe okresu dominuje produkcia obilnín (pšenice a kukurice), ktorá od roku 2008 poklesla o takmer polovicu. Dobré podmienky má v okrese ovocinárstvo a zeleninárstvo. Produkcia cukrovej repy a olejnín sa drží na približne stabilnej úrovni.

Živočíšna výroba zažíva výrazný pokles. Stavy hovädzieho dobytku a hydiny poklesli oproti roku 2000 o viac než polovicu, stavy ošípaných klesli dokonca až na 10% pôvodnej úrovne spred roku 2000.

Lesné hospodárstvo nemá v okrese dobré podmienky, keďže lesné pozemky pokrývajú len 3,7% rozlohy okresu. Tvoria ich zvyšky lužných lesov v povodí Dunaja a Malého Dunaja v ktorých drevinovom zložení prevláda cer, jaseň a dub. Na zvyškové lesy sa viažu rôzne stupne ochrany v súvislosti s výskytom chránených území. Natura 2000, Ramsarské lokality (Dunajské luhy, Šúr) a CHKO Dunajské Luhy.

Bohaté zásoby povrchových, ale aj podzemných termálnych vôd urobili z regiónu Podunajska destináciu vodných športov a rekreácie pri vode.

Územie Podunajskej oblasti sa delí na povodie Malého Dunaja (Váhu) a povodie Dunaja. Dunaj je najväčším vodným tokom avšak plošne patrí väčšia časť územia okresu Senec povodiu Malého Dunaja. Dunaj preteká územím v dĺžke 16,9 km. V celom úseku je súčasťou Vodného diela Gabčíkovo, ktoré bolo uvedené do prevádzky v roku 1992.

Malý Dunaj preteká okresom v dĺžke 20,4 km. Brehy Malého Dunaja sú čiastočne upravené a nachádza sa na ňom niekoľko hatí, zdrž a hrádza.

V okrese Senec sa nachádzajú početné jazerá, ktoré vznikli ťažbou štrkov a v súčasnosti slúžia pre rekreačné účely a odber vody pre závlahy, chov rýb, prípadne v nich pokračuje ťažba štrkov. Najznámejšie štrkoviská v okrese sú Senecké jazerá, Slnčné jazerá, Čiernovodské jazerá, Zelené jazero, Bielské jazero, jazero Ivanka, Nové Košariská I. a II.

Najbohatšie zásoby podzemných vôd v BSK sa nachádzajú štrkopieskovom podloží Podunajskej nížiny.

Známe sú geotermálne zdroje v Senci a Kráľovej pri Senci, určené na kúpeľno-rekreačné účely. Zdroj v Chorvátskom Grobe v mieste zdevastovaného kúpaliska sa využíva len extenzívne.

Potenciál rozvoja agroturistiky a vidieckej turistiky sa viaže predovšetkým na pobyt pri vodných plochách a rekreačnú plavbu na Dunaji a Malom Dunaji. Prítomnosť medzinárodnej Dunajskej cyklomagistrály EUROVELO 6, ako aj nenáročný rovinný terén prajú budovaniu cyklistickej infraštruktúry.

Agroturistické zariadenia v okrese ponúkajú jazdu na koni, spoznávanie tradičných remesiel a včelárstva. V súvislosti s veľkým prírastkom mladšej generácie pociťujú obce Podunajska potrebu rozširovať nielen rekreačné zariadenia pre návštevníkov, ale aj voľno časové služby pre svojich obyvateľov.

1.4 Potenciál pôdohospodárskej činnosti vo vidieckych oblastiach BSK

1.4.1 POĽNOHOSPODÁRSTVO

Poľnohospodárstvo je úzko späté s materiálnym, sociálnym a kultúrnym rozvojom vidieka. Okrem funkcie produkovania potravín a priemyselných surovín sú dôležitými funkciami poľnohospodárskej krajiny aj prevencia prírodných rizík, krajinotvorba, ochrana biodiverzity, vidiecka zamestnanosť, aktivácia ekonomiky vidieka a zachovanie kultúrneho dedičstva.

Pol'nohospodársky pôdny fond

Poľnohospodársky pôdny fond (PPF) tvoria poľnohospodárske pozemky, ktoré sú ako poľnohospodárske pôdy využívané na poľnohospodársku výrobu a ktoré sú v katastri nehnuteľností členené na ornú pôdu, chmeľnice, vinice, záhrady, ovocné sady a trvalé trávne porasty; tvoria ho aj iné pozemky, ktoré sú poľnohospodársky využívané.

Podľa katastra nehnuteľností tvorila poľnohospodárska pôda v roku 2012 (PP) takmer 45 % rozlohy kraja, z toho 79 % pripadá na ornú pôdu (OP), necelých 5 % vinohrady (VIN), 5% záhrady (ZAH) a 10% trvalé trávnaté porasty (TTP) (Tabuľka 9: Poľnohospodárska pôda v Bratislavskom kraji, k 31.12. 2014

Okresy	CV	PP	PP/CV	OP	OP/PP	VIN	VIN/PP
	ha	ha	%	ha	%	ha	%
Bratislava (I-V)	36762,71	13734,01	37,36	10174,47	74,08	624,48	4,55
Malacky	94956,51	33254,59	35,02	25127,12	75,56	209,59	0,63
Pezinok	37553,96	16923,42	45,06	11511,06	68,02	3190,78	18,85
Senec	35988,39	27223,17	75,64	25495,18	92,55	391,81	1,44
Bratislavský kraj	205 262	91135,20	44,40	72307,83	79,34	4416,67	4,85
Okresy	PP	ZAH	ZAH/PP	SAD	SAD/PP	TTP	TTP/PP
	ha	ha	%	ha	%	ha	%
Bratislava (I-V)	13734,01	1790,86	13,04	274,38	2,00	869,75	6,33
Malacky	33254,59	1031,84	3,10	325,30	0,98	6560,75	19,73
Pezinok	16923,42	718,81	4,25	46,12	0,27	1456,64	8,61
Senec	27223,17	1040,16	3,82	125,67	0,46	170,11	0,62
Bratislavský kraj	91135,20	4581,68	5,03	771,47	0,85	9057,25	9,94
Vysvetlivky: PP - poľnohospodárska pôda; OP - orná pôda; CHM - chmeľnica; VIN - vinohrad; ZAH - záhrada; SAD - ovocný sad; TTP - trvalý trávny porast; CV - celková výmera Zroj: Databáza DATAcube (ŠÚSR), k 31.12.2014							

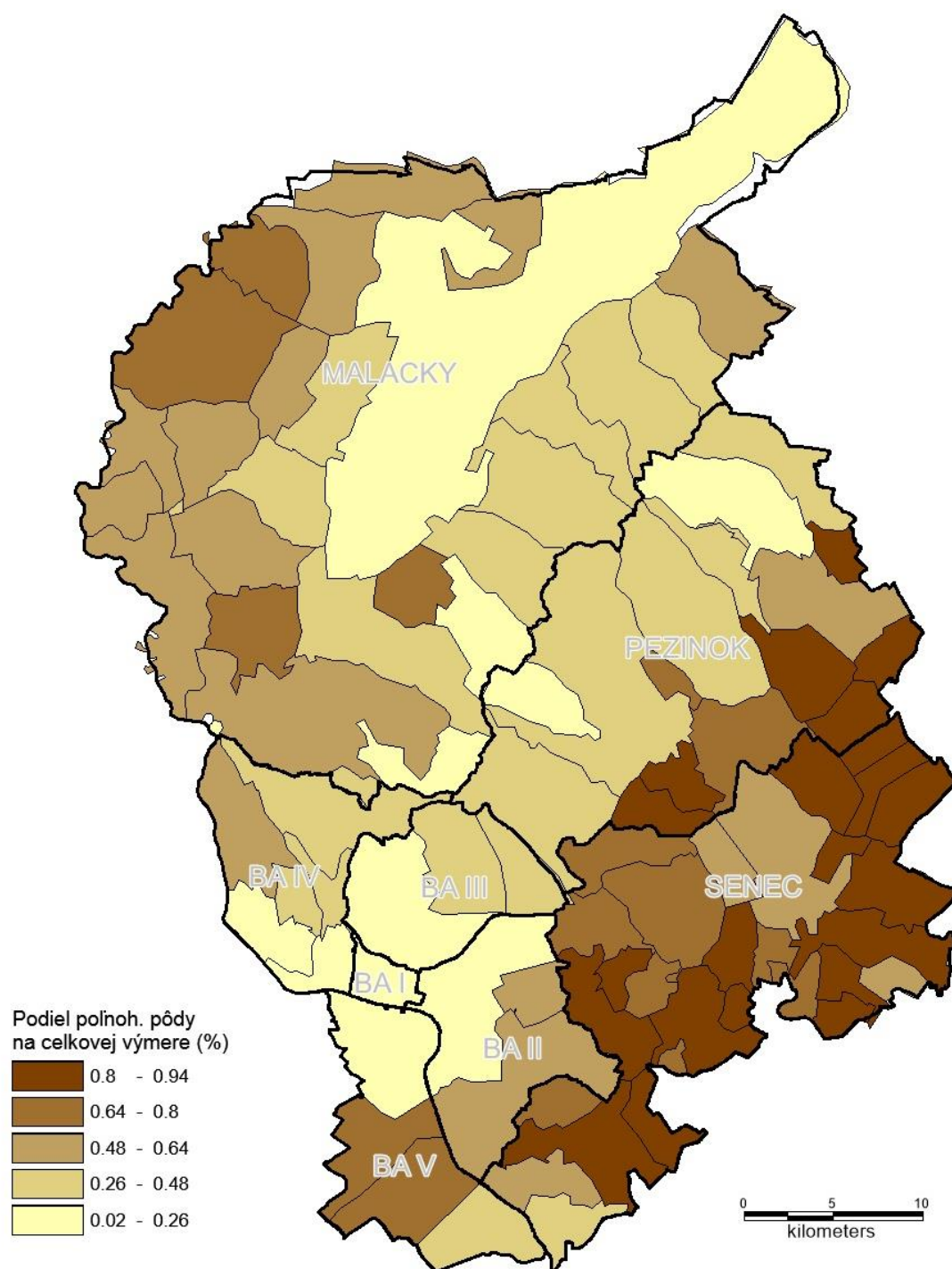
).

Tabuľka 9: Poľnohospodárska pôda v Bratislavskom kraji, k 31.12. 2014

Okresy	CV	PP	PP/CV	OP	OP/PP	VIN	VIN/PP
	ha	ha	%	ha	%	ha	%
Bratislava (I-V)	36762,71	13734,01	37,36	10174,47	74,08	624,48	4,55

Malacký	94956,51	33254,59	35,02	25127,12	75,56	209,59	0,63
Pezinok	37553,96	16923,42	45,06	11511,06	68,02	3190,78	18,85
Senec	35988,39	27223,17	75,64	25495,18	92,55	391,81	1,44
Bratislavský kraj	205 262	91135,20	44,40	72307,83	79,34	4416,67	4,85
Okresy	PP	ZAH	ZAH/PP	SAD	SAD/PP	TTP	TTP/PP
	ha	ha	%	ha	%	ha	%
Bratislava (I-V)	13734,01	1790,86	13,04	274,38	2,00	869,75	6,33
Malacký	33254,59	1031,84	3,10	325,30	0,98	6560,75	19,73
Pezinok	16923,42	718,81	4,25	46,12	0,27	1456,64	8,61
Senec	27223,17	1040,16	3,82	125,67	0,46	170,11	0,62
Bratislavský kraj	91135,20	4581,68	5,03	771,47	0,85	9057,25	9,94
Vysvetlivky: PP - poľnohospodárska pôda; OP - orná pôda; CHM - chmeľnica; VIN - vinohrad; ZAH - záhrada; SAD - ovocný sad; TTP - trvalý trávny porast; CV - celková výmera Zroj: Databáza DATAcube (ŠÚSR), k 31.12.2014							

Podiel poľnohospodárskej pôdy v obciach BSK

Mapa 4: Podiel poľnohospodárskej pôdy v obciach BSK

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR (r. 2012) autori

Najväčší podiel poľnohospodárskej pôdy k celkovej výmere je v okrese **Senec**. Nachádza sa tu najkvalitnejšia pôda (

Tabuľka 15), preto aj najväčšiu časť poľnohospodárskej pôdy okresu Senec tvorí orná pôda (takmer 93% PP).

Bratislavský kraj patrí medzi kraje s vysokým **podielom zornenia pôd** (OP/PP). Tento ukazovateľ sa považuje za určité *meradlo intenzity rastlinnej výroby* na danom území. V oblasti Podunajska presahuje zornenie 93% poľnohospodárskych pôd.

Najnižšiu výmeru poľnohospodárskej pôdy má v rámci kraja okres **Malacky**(35%), ktorý je najlesnatejším územím kraja. Orná pôda v okrese Malacky tvorí až 76 % všetkej poľnohospodárskej pôdy. Najviac ornej pôdy v okrese Malacky sa koncentruje v západnej v juhozápadnej časti okresu (Kostolište, Jakubov, Plavecký Štvrtok, Láb, Gajary, Suchohrad, Zohor, Záhorská Ves, Plavecký Mikuláš)

V okrese **Pezinok** sa poľnohospodárska pôda podieľa 45% na celkovej výmere územia. Orná pôda tvorí takmer 68 % poľnohospodárskej pôdy. Najvyššie percento zornenia majú obce (Jablonec, Slovenský Grob, Báhoň, Budmerice, Šenkvice, Viničné, Vištuk). Významný podiel na poľnohospodárskej pôde okresu tvoria vinice 19 %, koncentrované na úpätí Malých Karpát (najviac v obci Limbach a mestách Pezinok, Sv. Jur, Modra)

V meste **Bratislava** tvorí poľnohospodárska pôda 37 % celkovej rozlohy. Najväčšie výmery poľnohospodárskej pôdy sa nachádzajú v okrajových mestských častiach: Jarovce, Rusovce, Devínska Nová Ves, Podunajské Biskupice a Vrakuňa. Najväčší podiel ornej pôdy na poľnohospodárskej pôde (nad 90%) je v mestských častiach Jarovce, Rusovce, Čunovo a Podunajské Biskupice. Významný podiel viníc na poľnohospodárskej pôde majú bratislavské MČ: Staré Mesto, Nové Mesto, Karlova Ves a Dúbravka.

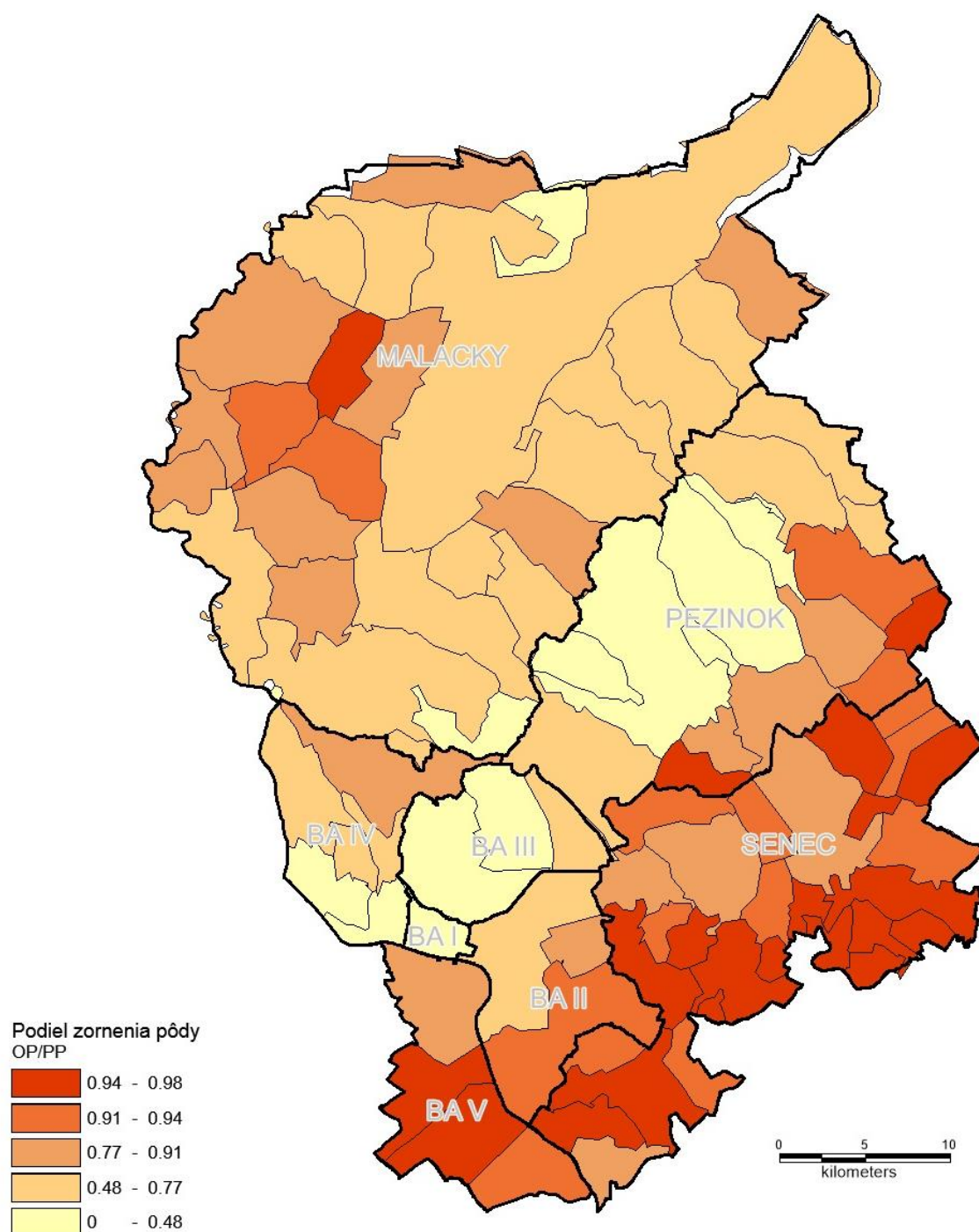
Trendy poukazujú na postupné zmenšovanie výmery poľnohospodárskej pôdy, ktorá ustupuje rozmáhajúcej sa výstavbe, ale aj trvalým trávnatým porastom a zalesňovaniu.

Tabuľka 10: Porovnanie podielu poľnohospodárskej pôdy a ornej pôdy v krajoch SR (2012)

	Podiel poľnoh. pôdy na celkovej výmere	Podiel zornenia
Slovenská republika	49%	59%
Bratislavský kraj	45%	79%
Trnavský kraj	70%	90%
Trenčiansky kraj	41%	53%
Nitriansky kraj	74%	87%
Žilinský kraj	36%	25%
Banskobystrický kraj	44%	40%
Prešovský kraj	42%	39%
Košický kraj	50%	61%

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR, (k. 31.12.2012)

Podiel zornenia poľnoh. pôdy v obciach BSK

Mapa 5: Percento zornenia poľnohospodárskych pôd

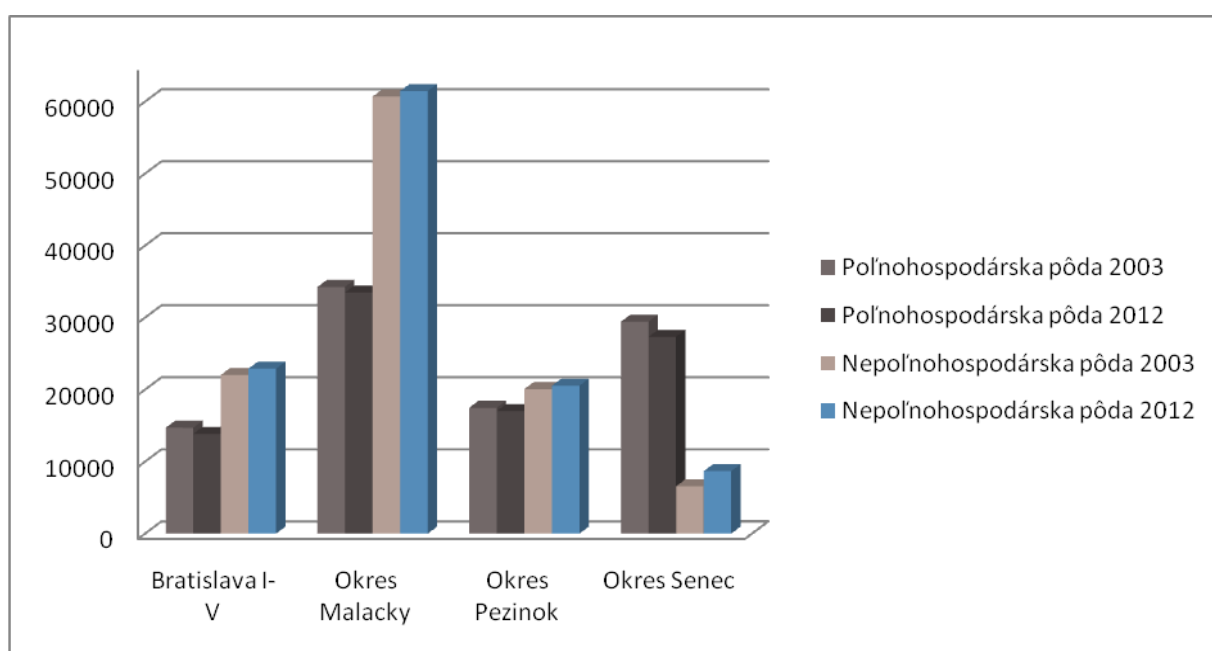
Zdroj: Databáza Regiostat, ŠÚSR (r. 2012) autori

Tabuľka 11: Výmera využitej poľnohospodárskej pôdy (ha)

Územie	Počet fariem	poľnohosp. pôda	orná pôda	trvalé trávne porasty	vínohrady	ovocné sady	domáce záhradky
Bratislava	51	10237,48	9221,77	576,85	334,31	103,44	1,11
Okres Malacky	111	28945	25165,75	3594,5	35,17	148,03	1,55
Okres Pezinok	228	13776,8	10710,01	680,25	2348,29	33,7	4,55
Okres Senec	162	22851,49	22546,17	68,72	92,01	139,71	4,88
Bratislavský kraj	552	75810,77	67643,7	4920,32	2809,78	424,88	12,09

Zdroj: ŠÚSR, Cenzus fariem 2010

Graf 5: Vývoj rozlohy poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy (v ha)

Zdroj: Databáza RegDat ŠÚSR, údaje k 31.12.2003 a 31.12.2012

Tabuľka 12: Zastúpenie jednotlivých druhov poľnohospodárskych pozemkov v Bratislave (r. 2012)

	PP/CV	OP/PP	VIN/PP	ZAH/PP	SAD/PP	TTP/PP
Mestská časť	%	%	%	%	%	%
Staré Mesto	17,51	0,60	94,55	16,55	0,00	0,70
Podunajské Biskupice	55,31	93,10	5,70	3,15	0,22	0,09
Ružinov	21,60	60,08	29,36	6,34	1,39	0,89
Vrakuňa	53,06	80,25	19,45	10,32	0,06	0,09
Nové Mesto	10,61	0,47	46,37	4,92	0,00	1,94
Rača	31,58	31,12	22,49	7,10	0,25	3,48

	PP/CV	OP/PP	VIN/PP	ZAH/PP	SAD/PP	TTP/PP
Mestská časť	%	%	%	%	%	%
Vajnory	45,53	60,29	20,32	12,22	4,73	2,45
Devínska Nová Ves	51,48	54,48	0,61	8,57	0,02	36,33
Dúbravka	29,48	46,72	1,76	45,75	0,14	5,64
Karlova Ves	8,95	13,90	16,20	58,98	2,91	8,02
Devín	18,71	17,10	25,67	32,40	9,13	15,70
Lamač	37,79	61,36	6,46	31,01	0,00	1,17
Záhorská Bystrica	42,24	82,13	0,18	11,49	4,11	2,08
Čunovo	42,99	94,10	0,01	2,18	0,00	1,21
Jarovce	71,04	93,23	0,00	1,53	3,82	1,42
Petržalka	17,53	84,15	0,01	4,56	6,52	4,76
Rusovce	70,60	95,93	0,00	2,18	0,00	1,90
Bratislava spolu	37,36	74,08	4,55	13,04	2,00	6,33
Vysvetlivky: PP - poľnohospodárska pôda; OP - orná pôda; CHM - chmeľnica; VIN - vinohrad; ZAH - záhrada; SAD - ovocný sad; TTP - trvalý trávny porast; CV - celková výmera						

Zdroj: Databáza DATAcube ŠÚSR, k 31.12.2014

Z hľadiska využívania poľnohospodárskej pôdy rozdeľujeme pôdny fond na: primárnu, sekundárnu a ostatnú poľnohospodársku pôdu.

Primárna poľnohospodárska pôda – pôda, ktorú je zo strategického účelu potrebné ponechať pre priame poľnohospodárske využitie, t.j. pre takú úroveň pestovania rastlín a chovu zvierat, ktorá neohrozí potravinovú dostatočnosť obyvateľstva.

Sekundárna poľnohospodárska pôda – pôda, ktorú je za predpokladu záujmu spoločnosti možné dočasne použiť na iné ako potravinové účely, pričom takýmto využívaním nedôjde k jej znehodnoteniu (charakter i vlastnosti ostávajú prakticky nezmenené). Túto pôdu je možné vyčleniť na alternatívne poľnohospodárske využitie, výrobu bioenergií, na výrobu surovín, na zalesnenie, športové, turistické a rekreačné účely a časť z neho môže byť využitá aj na zábery.

Ostatná poľnohospodárska pôda – pôda, ktorá by mala byť prednostne využívaná na alternatívne poľnohospodárske využitie, na pestovanie energetických plodín a rôzne nebiologické účely - športové, turistické, rekreačné a na zábery.

Bratislavský kraj spolu s Trnavským a Nitrianskym krajom patria medzi kraje s najvyšším podielom poľnohospodárskej pôdy v kategórii primárnej poľnohospodárskej pôdy (Tabuľka 13).

Tabuľka 13: Rozloha primárnej poľnohospodárskej pôdy v krajoch Slovenska

Kraj	Primárny pôdny fond (v ha)	Primárny pôdny fond % z PPF
Bratislavský kraj	79 727	84
Trnavský kraj	263 458	90
Nitriansky kraj	423 489	90
Trenčiansky kraj	88 334	47
Žilinský kraj	29 976	12
Banskobystrický kraj	175 704	42
Prešovský kraj	100 842	26
Košický kraj	206 324	61

Zdroj: VÚPOP, r. 2014

Tabuľka 14: Zastúpenie primárnej, sekundárnej a ostatnej pôdy v okresoch BSK [% z poľnohospodárskej pôdy]

Okres	primárna pôda	sekundárna pôda	ostatná pôda
Bratislava I	-	-	100
Bratislava II	81,32	0,53	18,13
Bratislava III	35,42	20,55	44,03
Bratislava IV	72,88	6,46	20,66
Bratislava V	92,00	1,36	6,64
Malacky	85,62	2,53	11,85
Pezinok	76,40	14,02	9,58
Senec	89,52	5,06	5,42
Bratislavský kraj	83,64	5,76	10,60

Zdroj: VÚPOP, r. 2014

Primárna poľnohospodárska pôda dominuje na väčšine územia kraja s najsilnejším zastúpením na Podunajsku (okres Senec a Bratislava V). Druhotná a ostatná pôda je výraznejšie zastúpená v okresoch BA I-IV. (Tabuľka 14)

Kvalita pôd

Mapa pôdných typov (Mapa 7) znázorňuje výskyt najkvalitnejších typov pôd práve v oblasti Podunajska. Najviac sú zastúpené čiernice 23,1 % a černoze 22,8%, ktoré tvoria až 45,9 % pôdneho fondu Bratislavského kraja. Z ostatných pôdných typov sa nachádza ešte 12,3 % hnedozemí a 14,1% regozemí, ostatné pôdne typy nemajú v kraji veľké zastúpenie a vyskytujú sa iba lokálne (

Tabuľka 15).

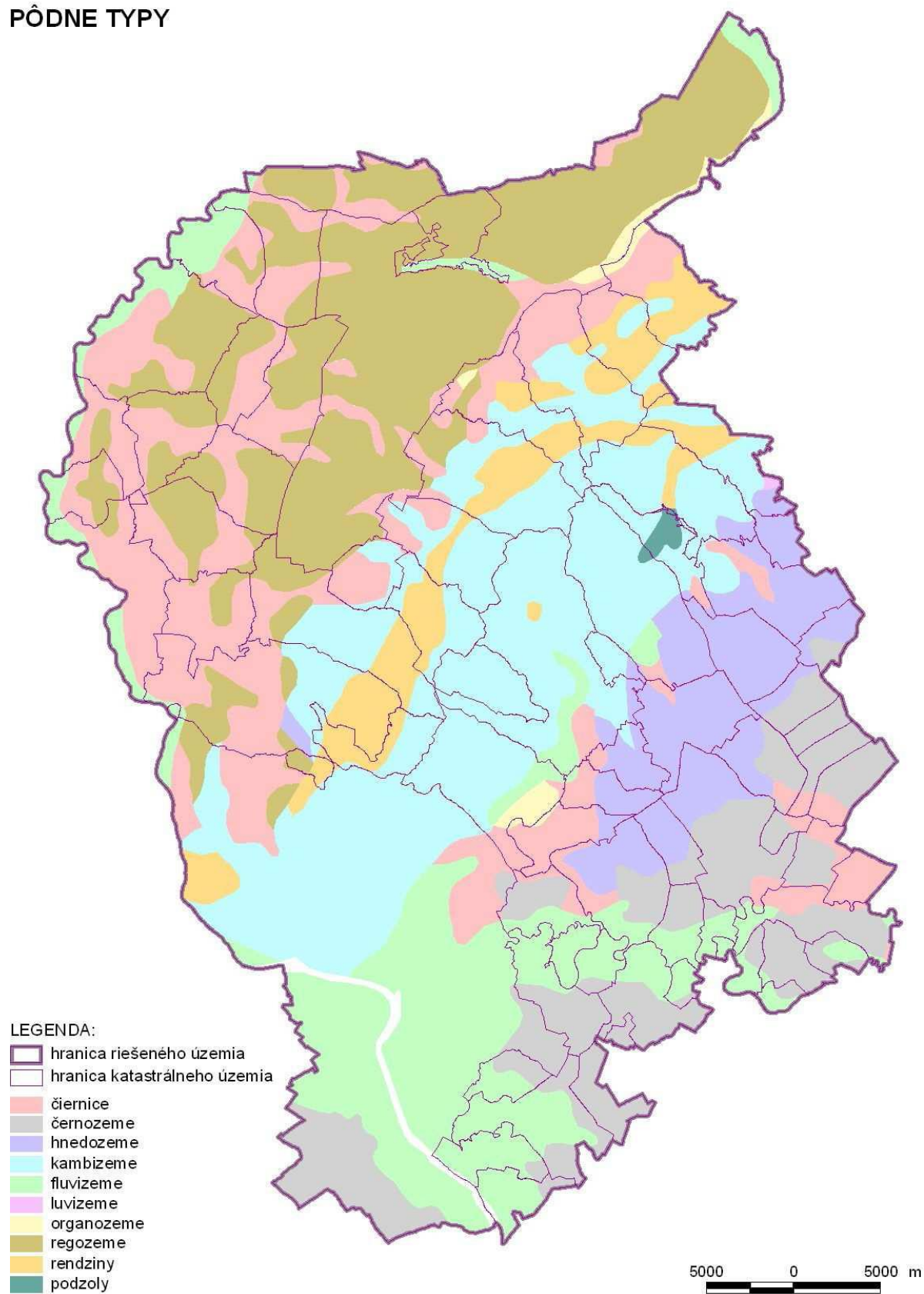
Z pohľadu hodnotenia zrnitosti väčšina pôd tohto kraja (až 51%) patrí k stredne ťažkým pôdam, ktoré majú ideálne fyzikálne vlastnosti, dôležité z hľadiska obrábania. Vyskytujú sa vo východnej oblasti kraja v Podunajskej nížine a v Malých Karpatoch. Menej kvalitné ľahké pôdy (piesočnaté a hlinito-piesočnaté pôdy) sa vyskytujú najmä na Záhorskej nížine.

Tabuľka 15: Zastúpenie pôdných typov a pôdných druhov na poľnohospodárskej pôde BSK

Pôdne typy	%	Pôdne druhy	%
Čiernice	23,1	Ľahké pôdy	31,8
Černoze	22,8	Stredne ťažké pôdy - ľahšie	10,5
Fluvizeme	15,9	Stredne ťažké pôdy	51,9
Gleje	2,5	Ťažké pôdy	5,7
Hnedozeme	12,3	Veľmi ťažké pôdy	0,2
Kambizeme	8,3		
Luvizeme	0,1		
Organozeme	0,2		
Rendziny	0,7		
Regozeme	14,1		

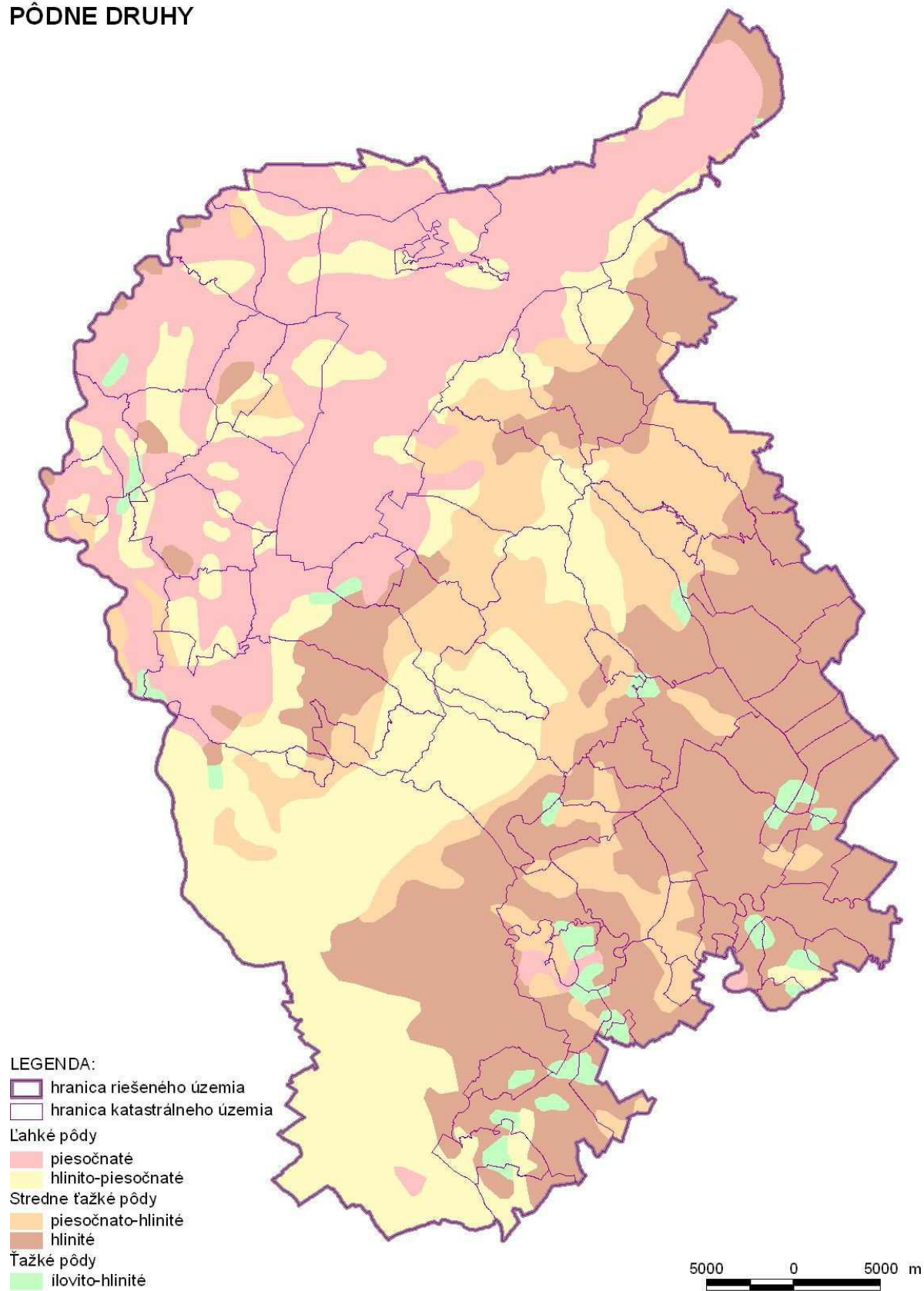
Zdroj: VÚPOP, r. 2011

PÔDNE TYPY

Mapa 6: Pôdne typy

Zdroj: KEP ÚPN R BSK, 2009

PÔDNE DRUHY

Mapa 7: Pôdne druhy

Zdroj: KEP ÚPN R BSK, 2009

Erózia pôdy

Pôdno-klimatické a geomorfologické charakteristiky záujmového územia majú významný vplyv na intenzitu a plošné rozšírenie **pôdnej erózie**.

Väčšia časť výmery poľnohospodárskej pôdy Bratislavského kraja sa nachádza na pozemkoch s nízkou svahovitou, preto pôdy ovplyvnené **veternou eróziou** sa vyskytujú na pomerne veľkej ploche. Veterne podmienky (rýchlosť, početnosť výskytu a dĺžka trvania vetra), ktoré sú charakteristické práve pre tento región, sú dôležitým faktorom ovplyvňujúcim intenzitu priebehu veternej erózie. Veterná erózia postihuje predovšetkým zrnitostne ľahšie pôdy (na tomto území tvoria cca 32% plochy poľnohospodárskej pôdy) s nízkym obsahom organickej hmoty, najmä v období, keď sú bez vegetačnej pokrývky. Týka sa to predovšetkým územia **Záhorskej nížiny**. Veternou eróziou je ovplyvnených až 36% poľnohospodárskych pôd v Bratislavskom kraji (5).

Vodnú eróziu ovplyvňuje predovšetkým svahovitú územia, rastlinný kryt, množstvo a intenzita zrážok a zrnitosť pôdy. Vodná erózia pôdy má veľký význam pri modelovaní reliéfu krajiny, ako aj pri degradácii vlastností poľnohospodárskych pôd. Väčšina poľnohospodárskych pôd v Bratislavskom kraji nie je ohrozená vodnou eróziou, alebo jej intenzita je len veľmi nízka. K najsilnejším prejavom vodnej erózie dochádza **na svahoch Malých Karpát**.

Pustnutie poľnohospodárskej pôdy

Pustnutie poľnohospodárskej pôdy je novodobým fenoménom, ku ktorému dochádza v krajine, ako dôsledok spoločensko-ekonomických zmien a vlastníckych zmien po roku 1990, od kedy dochádza k poklesu poľnohospodárskej výroby. Jedná sa o spoločensko-krajinnoekologický problém sukcesie – zarastania opúšťaných, resp. neobhospodarovaných poľnohospodárskych pozemkov, a tým pustnutia kultúrnej poľnohospodárskej krajiny. Ide najmä o zarastanie lúk a pasienkov nelesnou stromovou a krovitou vegetáciou v podobe sekundárnej sukcesie. Pod vplyvom prebiehajúcej sekundárnej sukcesie dochádza k postupnému zániku aj tzv. historických prvkov a mozaík, ako napr. terasové vinice. Alarmujúca je skutočnosť, že sa medzi neobhospodarované pozemky dostáva aj najkvalitnejšia orná pôda patriaca do kategórie primárnej pôdy. Náklady, ktoré je následne potrebné vynaložiť na ich vrátenie do pôvodného stavu sú vyššie, ako efekt z ich využívanie poľnohospodármi (6).

Tabuľka 16 (zostavená na podklade údajov z Cenzu fariem 2010 a údajov z katastra nehnuteľností k 31.12.2010) poukazuje na podiel obhospodarovaných poľnohospodárskych pozemkov k celkovej výmere týchto druhov pozemkov evidovaných v katastri nehnuteľností. Vyplýva z nej, že poľnohospodárska pôda kraja je na svoj účel využívaná len na rozlohe 71%, najmenej v Bratislave a okrese Pezinok. Z hľadiska jednotlivých druhov pozemkov sú najmenej obhospodarované ovocné sady, trvalé trávnaté porasty a vinohrady.

Tabuľka 16: Miera využitia poľnohospodárskej pôdy v roku 2010

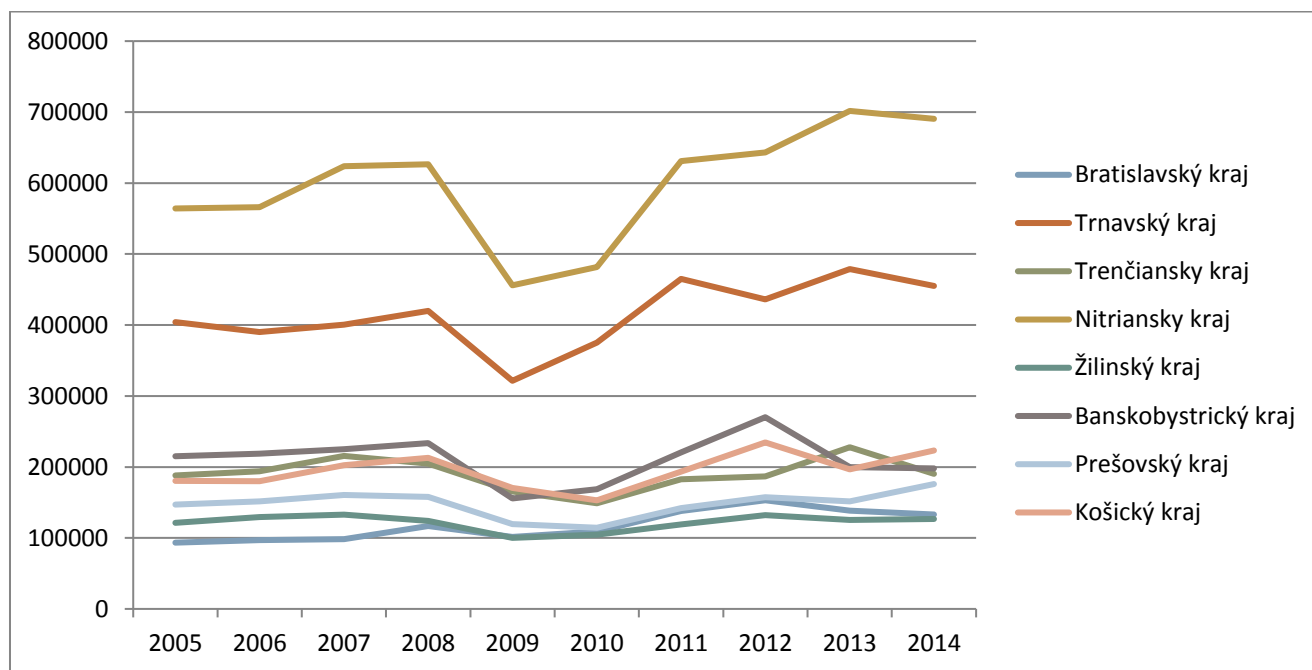
	poľnohosp. pôda	orná pôda	trvalé trávne porasty	vinohrady	ovocné sady
Bratislava	73%	89%	69%	49%	36%
Okres Malacky	85%	99%	52%	16%	34%
Okres Pezinok	80%	91%	47%	74%	43%
Okres Senec	83%	88%	40%	23%	104%
Bratislavský kraj	71%	81%	48%	54%	35%

Zdroj: ŠÚSR, Databáza RegDat k 31.12.2010, Cenzus fariem 2010

Poľnohospodárska produkcia

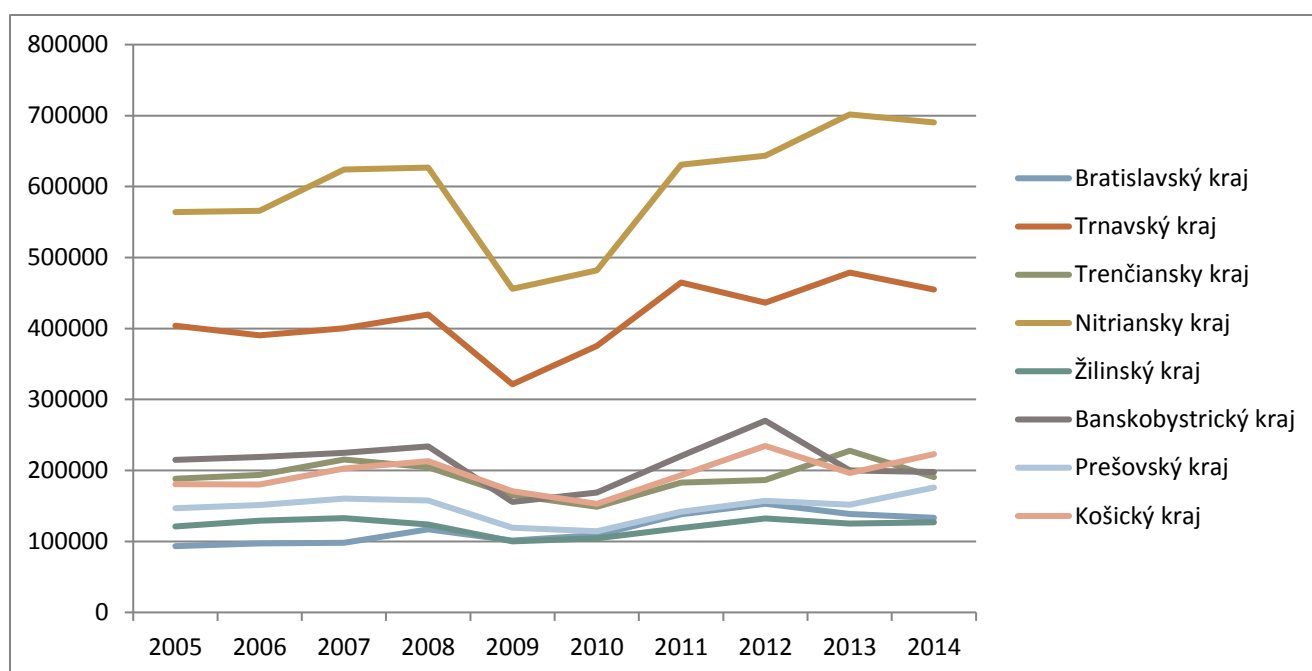
Na výkonnosť poľnohospodárstva vplýva množstvo faktorov počnúc prírodnými (klimatickými) podmienkami, cenami na komoditných trhoch, ako aj spotrebiteľské správanie ovplyvnené celkovým makroekonomickým vývojom. Zároveň tu pôsobia regionálne špecifiká v súvislosti s vlastnosťami pôdy a klímy, ktoré majú v priestore SR značnú variabilitu. Všetky osobitosti poľnohospodárskej výroby majú za následok nerovnomernosť tržieb v rámci jedného roka, ale aj v rámci niekoľkých rokov po sebe.

Graf 6: Poľnohospodárska produkcia (v tis. EUR b.c.) podľa pôvodu produkcie

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014 znázorňuje postupný mierny nárast poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách, ktorý významne ovplyvnila ekonomická recesia s nástupom v období r. 2008 – 2010. Najmarkantnejšie výkyvy produkcie boli zaznamenané v Trnavskom a Nitrianskom kraji, ktoré majú najvýznamnejší podiel na poľnohospodárskej produkcii SR. Bratislavský kraj patrí z hľadiska poľnohospodárskej produkcie medzi najmenej výkonné kraje (súvisí to s najmenšou výmerou územia). Na celkovej poľnohospodárskej produkcii SR sa podieľa len 6-7%.

Graf 6: Poľnohospodárska produkcia (v tis. EUR b.c.) podľa pôvodu produkcie

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014

Na rozdiel od špecializácie slovenského poľnohospodárstva, v ktorého produkcii dominuje živočíšna výroba, v poľnohospodárskej produkcii Bratislavského kraja dlhodobo dominovala rastlinná výroba.

V roku 2012 dosiahla živočíšna výroba v kraji nebývalý nárast o 55% na úroveň 80,8 mil. EUR, čím prvýkrát prekonal celkovú produkciu v rastlinnej výrobe.

Tabuľka 17: Vývoj poľnohospodárskej produkcie v Bratislavskom kraji v mil. EUR (v bežných cenách)

výroba	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rastlinná	51,82	59,02	59,78	65,29	55,90	61,65	86,02	72,24	87,40	81,26
Živočíšna	41,56	38,01	38,37	51,62	45,45	47,37	52,17	80,84	51,12	51,83

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014

Tabuľka 18: Podiel rastlinnej a živočíšnej výroby na poľnohospodárskej produkcii územia

	výroba	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bratislavský kraj	Rastlinná	64%	67%	55%	61%	61%	56%	55%	57%	62%	47%
	Živočíšna	36%	33%	45%	39%	39%	44%	45%	43%	38%	53%
Slovensko	Rastlinná	44%	51%	48%	49%	50%	53%	52%	54%	59%	56%
	Živočíšna	56%	49%	52%	51%	50%	47%	48%	46%	41%	44%

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR, k 31.12.2012

Rastlinná výroba

V Bratislavskom kraji je rastlinná výroba zameraná na pestovanie pšenice, jačmeňa, kukurice na zrno, olejní, cukrovej repy, zemiakov, zeleniny a krmovín na ornej pôde. Najväčšiu osevnú plochu z týchto poľnohospodárskych plodín majú pšenica - 16 394 ha a kukurica na zrno 13 717 ha.

Na menšej rozlohe sa pestuje cukrová repa, zemiaky a zelenina. Z analýzy rozlohy osevných plôch jednotlivých plodín na úrovni okresov (Tabuľka 19: Osevné plochy hlavných plodín (v ha) podľa okresov (k 20.5.2014))

	Bratislava	Malacky	Pezinok	Senec	BSK
Pšenica	2 379	5 017	2 918	6 078	16 394
Kukurica na zrno	3 345	2 776	1 602	5 992	13 717
Obilniny spolu	7 004	12 643	6 549	15 302	41 500
Zemiaky	0,76	159	0,50	1 128	1 289
Krmoviny na OP	1 425	6 797	993	1 927	11 145
Olejníny	1 669	2 168	2 331	4 098	10 267
Konzumná zelenina	41	105	7	639	793

Zdroj: Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami k 20. 5. 2014, ŠÚSR Vyplýva, že najväčšie plochy pestovania obilnín, zemiakov a zeleniny sú v okrese Senec, zatiaľ čo najväčšie plochy pestovania krmovín na ornej pôde sú v okrese Malacky.

Tabuľka 19: Osevné plochy hlavných plodín (v ha) podľa okresov (k 20.5.2014)

	Bratislava	Malacky	Pezinok	Senec	BSK
Pšenica	2 379	5 017	2 918	6 078	16 394
Kukurica na zrno	3 345	2 776	1 602	5 992	13 717
Obilniny spolu	7 004	12 643	6 549	15 302	41 500
Zemiaky	0,76	159	0,50	1 128	1 289
Krmoviny na OP	1 425	6 797	993	1 927	11 145
Olejníny	1 669	2 168	2 331	4 098	10 267
Konzumná zelenina	41	105	7	639	793

Zdroj: Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami k 20. 5. 2014, ŠÚSR

Z analýzy vývoja produkcie vybraných poľnohospodárskych plodín (Tabuľka 20) vyplýva trend postupného poklesu produkcie rastlinnej výroby, sprevádzaný značnými výkyvmi, typickými pre poľnohospodársku prvovýrobu. Pre ilustráciu uvádzame porovnanie hektárových výnosov týchto komodít k priemeru za SR (Tabuľka 21: Vývoj hektárovej úrody niektorých komodít v Bratislavskom kraji a na Slovensku (2010-2014))

Obilniny					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	3,74	5,01	3,83	4,49	6,04
Bratislavský kraj	4,1	5,13	3,23	4,50	5,59
Bratislava I-V	5,21	5,67	3,62	4,16	6,43
Okres Malacky	2,69	4,36	2,78	4,00	4,24
Okres Pezinok	3,7	4,97	3,12	4,52	5,45
Okres Senec	4,66	5,55	3,44	5,02	6,36
Olejníny					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	1,88	2,23	2,04	2,42	3,06
Bratislavský kraj	2,03	2,5	1,7	2,47	3,11
Bratislava I-V	n	2,49	2,03	2,34	3,03

Okres Malacky	1,91	2,1	1,16	2,58	3,24
Okres Pezinok	n	2,66	1,86	2,15	3,26
Okres Senec	2,12	2,62	1,92	2,63	2,98
Zemiaky					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	11,45	20,94	18,54	18,32	19,64
Bratislavský kraj	25,27	32,12	28,91	31,02	32,19
Bratislava I-V	16,59	14,17	13,38	16,29	6,09
Okres Malacky	13,12	29,64	34,74	30,23	35,15
Okres Pezinok	0,65	32,2	20,82	30,00	30,00
Okres Senec	26,44	14,17	28,61	31,15	31,83
Cukrová repa					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	54,52	64,14	45,31	56,29	69,79
Bratislavský kraj	53,11	66,09	47,36	63,94	60,37
Viacročné krmoviny na ornej pôde					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	4,29	3,88	3,75	4,17	4,49
Bratislavský kraj	4,81	4,01	3,1	4,68	4,84
Bratislava I-V	4,98	4,71	5,71	5,33	7,67
Okres Malacky	4,11	4,38	2,27	3,37	3,36
Okres Pezinok	7,45	6,42	4,12	9,62	6,00
Okres Senec	6,05	4,71	4,95	6,86	7,98

).

Tabuľka 20: Vývoj produkcie vybraných poľnohospodárskych plodín (t)

Územie	plodina	2008	2009	2010	2011	2012
Okresy Bratislava (I-V)	Cukrová repa	-	-	-	-	-
Okres Malacký	Cukrová repa	8 097	15 073	11 505	28 366	10 763
Okres Pezinok	Cukrová repa	-	-	-	-	-
Okres Senec	Cukrová repa	30 819	38 793	45 506	36 877	35 705
BSK spolu	Cukrová repa	38 916	53 865	57 012	65 243	46 468
Okresy Bratislava (I-V)	Obilniny	43 638	33 563	32 386	37 990	24 271
Okres Malacký	Obilniny	50 076	34 795	24 471	47 459	31 332
Okres Pezinok	Obilniny	34 667	28 226	22 794	33 194	20 942
Okres Senec	Obilniny	95 296	77 658	69 288	79 023	52 822
BSK spolu	Obilniny	223 678	174 242	148 940	197 667	129 366
Okresy Bratislava (I-V)	Olejniny	1 432	3 302	2 901	3 299	2 337
Okres Malacký	Olejniny	6 769	5 650	5 626	5 192	3 593
Okres Pezinok	Olejniny	6 646	5 939	5 590	7 293	4 787
Okres Senec	Olejniny	9 965	10 350	9 197	13 049	7 693
BSK spolu	Olejniny	24 812	25 240	23 315	28 833	18 410
Okresy Bratislava (I-V)	Viacročné krmoviny	2 541	1 489	2 533	2 999	3 451
Okres Malacký	Viacročné krmoviny	16 109	10 564	19 002	14 132	10 474
Okres Pezinok	Viacročné krmoviny	6 377	4 523	4 731	3 005	1 639
Okres Senec	Viacročné krmoviny	5 882	5 646	7 230	7 874	5 017
BSK spolu	Viacročné krmoviny	30 909	22 222	33 496	28 010	20 581

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR, k 31.12.2012

Na základe analýzy vývoja hektárovej úrody niektorých komodít v Bratislavskom kraji a na Slovensku v rokoch 2008-2012 (Tabuľka 21: Vývoj hektárovej úrody niektorých komodít v Bratislavskom kraji a na Slovensku (2010-2014))

Obilniny					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	3,74	5,01	3,83	4,49	6,04
Bratislavský kraj	4,1	5,13	3,23	4,50	5,59
Bratislava I-V	5,21	5,67	3,62	4,16	6,43
Okres Malacký	2,69	4,36	2,78	4,00	4,24
Okres Pezinok	3,7	4,97	3,12	4,52	5,45
Okres Senec	4,66	5,55	3,44	5,02	6,36
Olejniny					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	1,88	2,23	2,04	2,42	3,06
Bratislavský kraj	2,03	2,5	1,7	2,47	3,11
Bratislava I-V	n	2,49	2,03	2,34	3,03
Okres Malacký	1,91	2,1	1,16	2,58	3,24
Okres Pezinok	n	2,66	1,86	2,15	3,26
Okres Senec	2,12	2,62	1,92	2,63	2,98
Zemiaky					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	11,45	20,94	18,54	18,32	19,64
Bratislavský kraj	25,27	32,12	28,91	31,02	32,19

Bratislava I-V	16,59	14,17	13,38	16,29	6,09
Okres Malacky	13,12	29,64	34,74	30,23	35,15
Okres Pezinok	0,65	32,2	20,82	30,00	30,00
Okres Senec	26,44	14,17	28,61	31,15	31,83
Cukrová repa					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	54,52	64,14	45,31	56,29	69,79
Bratislavský kraj	53,11	66,09	47,36	63,94	60,37
Viacročné krmoviny na ornej pôde					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	4,29	3,88	3,75	4,17	4,49
Bratislavský kraj	4,81	4,01	3,1	4,68	4,84
Bratislava I-V	4,98	4,71	5,71	5,33	7,67
Okres Malacky	4,11	4,38	2,27	3,37	3,36
Okres Pezinok	7,45	6,42	4,12	9,62	6,00
Okres Senec	6,05	4,71	4,95	6,86	7,98

)Je zrejmý pokles hektárovej produkcie uvedených komodít za obdobie posledných 5 rokov, no tento trend je pozorovateľný aj na národnej úrovni. Z porovnania hektárových výnosov v jednotlivých rokoch pre subregióny bratislavského kraja vyplývajú skutočnosti súvisiace predovšetkým s kvalitou pôd a klimatickými podmienkami, ktoré sú v Bratislavskom kraji celkovo priaznivejšie ako v priemere SR. Výrazne vyššie boli napríklad hektárové výnosy zemiakov a krmovín v porovnaní so SR. Taktiež sú pri viacerých komoditách badateľné nadpriemerné hektárové výnosy v okrese Senec. Treba však podotknúť, že na produktivite jednotlivých oblastí sa odráža aj množstvo ďalších faktorov, vrátane mechanizácie a chemizácie, ktoré sa u jednotlivých producentov líšia.

Rastlinnou výrobou sa zaoberá veľké množstvo subjektov poľnohospodárskej prvovýroby, napr. Poľnohospodárske družstvo (PD) Podunajské Biskupice, PD Vajnory, Družstvo podielnikov Devín - Záhorská Bystrica, Podielnícke družstvo Dunaj Rusovce, PD Budmerice, PD Šenkvice, PD Viničné – Slovenský Grob, PD Blatné, PD Chorvátsky Grob – Bernolákovo, Roľnícke družstvo podielnikov Most pri Bratislave, PD Úsvit – Dunajská Lužná, Jakos a.s. Kostolište, FirstFarms AGRAM s.r.o. Malacky, Agropartner s.r.o. Plavecké Podhradie, FirstFarms Mast Stupava a.s. a Vinohradnícka spoločnosť Modra. Okrem vyššie uvedených subjektov existuje v Bratislavskom kraji veľké množstvo menších poľnohospodárskych družstiev, obchodných spoločností a samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí hospodária na menších výmerách poľnohospodárskej pôdy a pestujú menšie množstvo poľnohospodárskych plodín.

Tabuľka 21: Vývoj hektárovej úrody niektorých komodít v Bratislavskom kraji a na Slovensku (2010-2014)

Obilniny					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	3,74	5,01	3,83	4,49	6,04
Bratislavský kraj	4,1	5,13	3,23	4,50	5,59
Bratislava I-V	5,21	5,67	3,62	4,16	6,43
Okres Malacky	2,69	4,36	2,78	4,00	4,24
Okres Pezinok	3,7	4,97	3,12	4,52	5,45

Okres Senec	4,66	5,55	3,44	5,02	6,36
Olejniny					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	1,88	2,23	2,04	2,42	3,06
Bratislavský kraj	2,03	2,5	1,7	2,47	3,11
Bratislava I-V	n	2,49	2,03	2,34	3,03
Okres Malacky	1,91	2,1	1,16	2,58	3,24
Okres Pezinok	n	2,66	1,86	2,15	3,26
Okres Senec	2,12	2,62	1,92	2,63	2,98
Zemiaky					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	11,45	20,94	18,54	18,32	19,64
Bratislavský kraj	25,27	32,12	28,91	31,02	32,19
Bratislava I-V	16,59	14,17	13,38	16,29	6,09
Okres Malacky	13,12	29,64	34,74	30,23	35,15
Okres Pezinok	0,65	32,2	20,82	30,00	30,00
Okres Senec	26,44	14,17	28,61	31,15	31,83
Cukrová repa					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	54,52	64,14	45,31	56,29	69,79
Bratislavský kraj	53,11	66,09	47,36	63,94	60,37
Viacročné krmoviny na ornej pôde					
	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	4,29	3,88	3,75	4,17	4,49
Bratislavský kraj	4,81	4,01	3,1	4,68	4,84
Bratislava I-V	4,98	4,71	5,71	5,33	7,67
Okres Malacky	4,11	4,38	2,27	3,37	3,36
Okres Pezinok	7,45	6,42	4,12	9,62	6,00
Okres Senec	6,05	4,71	4,95	6,86	7,98

Vinohradníctvo

Vinohrady sú významným zdrojom pracovných príležitostí a zároveň aj zdrojom ekonomického rastu v Malokarpatskej oblasti. Podčiarkujú krajinný ráz a majú výrazný turistický potenciál.

Bratislavský kraj má výraznú špecializáciu v pestovaní hrozna. Po Nitrianskom kraji je jeho najväčším producentom v SR. Vinárstvo a vinohradníctvo patria medzi najprísnejšie regulované odvetvia v rámci EÚ.

Následkom silných urbanizačných tendencií vo vymedzených urbanizačných pásoch okolo Bratislavy, následkom rozvoja výstavby nových hospodárskych a obytných centier, najmä v smeroch podkarpatského pásu Bratislava – Pezinok – Modra a v Žitnoostrovnom páse Bratislava – Šamorín, dochádza vo zvýšenej miere k záberom poľnohospodárskej pôdy, v podkarpatskom páse osobitne ku záberom pozemkov viníc (vinogradov, opustených /vyklčovaných vinohradníckych plôch).

Napriek tejto situácii snahou dnešných výrobcov vín je zachovať tradíciu pestovania viniča a výroby vína v Malokarpatskom a Južnoslovenskom regióne. Vinohradnícku výrobu v Malých Karpatoch a na celom Slovensku treba považovať za kultúrne dedičstvo, chrániť ho, a vytvárať tak i pracovné príležitosti pre obyvateľov vidieka(4).

Významným prospešným momentom pre rozvoj vidieckeho priestoru BSK je schválenie Územného plánu regiónu BSK v r. 2013 a v ňom záväzných regulatívov pre riešenie územného rozvoja vidieckeho priestoru tak, aby sa pri rozvoji obcí v maximálnej miere zachoval pôvodný špecifický urbanisticko-architektonický charakter -vinohradnícky, poľnohospodársky, podhorský -v súlade s krajinnými typmi primárnej krajiny.

Prospešné pre rozvoj vidieckych oblastí sú aktivity BSK za zmenu slovenskej a európskej legislatívy v oblasti vinohradníctva a vinárstva, zachovanie vinogradov, ako tradičného spôsobu hospodárenia, ako historického kultúrneho dedičstva, ako hlavného a nenapodobiteľného krajínotvorného prvku Malých Karpát a v prospech rozvoja cestovného ruchu.

BSK mobilizoval v období 2010-2013 zástupcov miestnej samosprávy, odborníkov v oblasti vinohradníctva a vinárstva, územného plánovania a krajínotvorby. BSK chce podporiť rozvoj CR v oblasti vínnej turistiky a tým pomôcť hospodárskemu rozvoju celého regiónu.

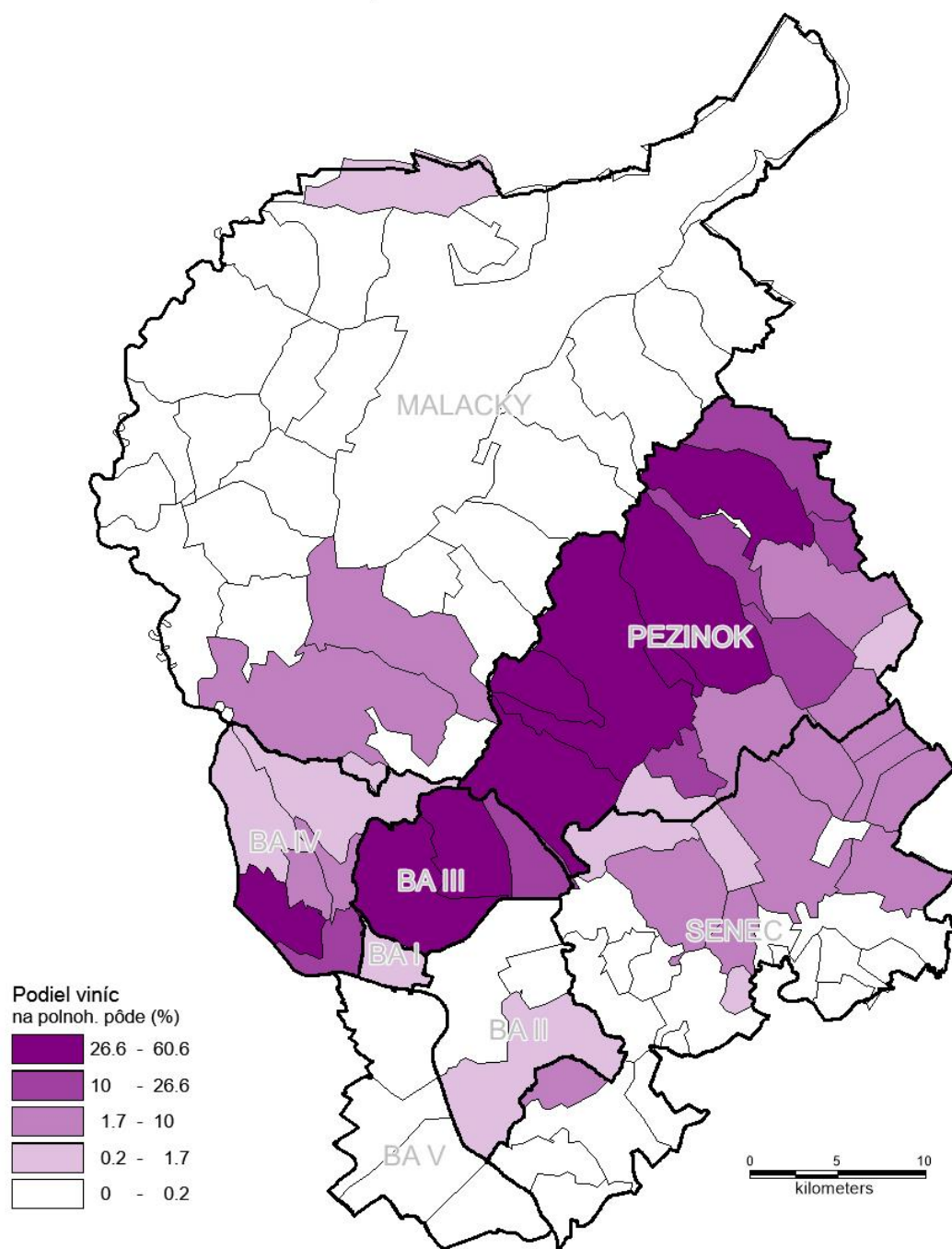
Vinohradnícke oblasti

Na územie Bratislavského kraja zasahujú dve vinohradnícke oblasti. Významná je predovšetkým Malokarpatská vinohradnícka oblasť a okrajovo zasahuje do riešeného územia aj Južnoslovenská vinohradnícka oblasť.

Malokarpatská vinohradnícka oblasť je rozlohou a významom najväčšia na Slovensku, pás vinohradníckych miest a obcí pod Malými Karpátmi, tvorí ju 12 vinohradníckych rajónov, 120 vinohradníckych obcí, vinohrady v ucelených vinohradníckych pásoch na svahoch Malých Karpát od Bratislavy smerom k Pezinku, k Horným Orešanom po Smolenice. (4)

K 31.7.2012 bolo v Malokarpatskej vinohradníckej oblasti (vrátane oblasti Záhoria a Hlohovca) registrovaných 4878 ha viníc, čo je 33,93% celkovej rozlohy viníc v SR.

Podiel viníc na poľnohospodárskej pôde v BSK

Mapa: Podiel viníc na poľnohospodárskej pôde podľa katastra

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR (r. 2012) autori

V západnej časti Malokarpatskej oblasti sa vinič pestuje na skôr ľahkých pôdach, kým vo východnej časti v ťažších. Členitý reliéf krajiny umožňuje vznik originálnych vín s veľkou rozmanitosťou odrôd a typov.

V produkcii malokarpatskej vinohradníckej oblasti dominujú odrody bielych vín 73%, menej sa vyrába červených vín (modré odrody 24%, ostatné odrody 3%). Z bielych odrôd sú najviac zastúpené: Veltlínske zelené, Rizling vlašský a Müller-Thurgau. Z červených odrôd dominuje Svätovavrinské a Frankovka modrá.

Malokarpatská vínná cesta (MVC) ponúka po celý rok rad podujatí, kde sa dá spoznať malokarpatská krajina, víno a jeho pestovatelia a miestna kultúra.

Medzi najznámejších producentov vín z Malokarpatskej oblasti patria: Chateau MODRA, a.s., Modra, VPS, s. r. o., Pezinok, Víno Matyšák, s. r. o., Pezinok, Bríza Pezinok, DE vin Pezinok, JM Vinárstvo, Doľany, Karpatská perla, s. r. o., Šenkvice, Vínné pivnice Svätý Jur, s. r. o., Poľnohospodárske podielnícke družstvo Bratislava-Rača, Ing. Vladimír Valenta, PD Bratislava-Vajnory.

Problémy vinohradníctva

Väčšina problémov dnešného vinohradníctva vyplýva zo zmien vlastníckych pomerov po revolúcii, rozpadom družstiev. Mnohé vinice zdedili ľudia, ktorí k nim už nemali vzťah, či možnosti a schopnosti na ich spravovanie. Silným činiteľom boli aj stavebné firmy, developeri a zásah do územných plánov či legislatívy. Výsledkom sú stovky hektárov vinohradov, ktoré už roky nikto neobrába, sú zarastené a zrejme určené na likvidáciu.

Slovensko sa z vývozcu vína pred rokom 1990 zmenilo na dovozcu. Výroba hrozna sa pri neustálom raste nákladov (hnojivá, postreky, mechanizácia, pracovná sila) a pri súčasnom rušení dotácií stala stratovou.

Najzložitejšia je však situácia v oblasti vlastníctva vinohradov, a s ním súvisiacej problematiky nájomných zmlúv. Ďalšou komplikáciou pre pestovateľov viniča sú rôzne byrokratické podmienky, spojené so samotnou výrobou vína alebo jeho predajom a často sa meniacou legislatívou (7).

Živočišna výroba

Živočišna výroba v Bratislavskom kraji, podobne ako na Slovensku, zaznamenáva regresívny trend (porovnanie rokov 2000 – 2011). Dôvodom je rast realizačných nákladov a trhové ceny diktované obchodnými reťazcami. V dôsledku stratovosti dochádza k útlmu produkcie, znižovaniu stavu zvierat i zamestnancov v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Vývoj stavov jednotlivých druhov zvierat v období r. 2000 – 2011 je uvedený v Tabuľka 22. Na krajskej úrovni je zrejмый pokles stavov všetkých druhov hospodárskych zvierat, najvýraznejší u oviec (-52%), ošípaných (-49 %) a hovädzieho dobytku (-35%). Na okresnej úrovni je vidieť, že v niektorých oblastiach kraja dochádza aj k rastu živočíšnej produkcie.

Z celkového počtu 13 765 kusov hovädzieho dobytku chovaných v Bratislavskom kraji sa v okrese **Malacky** chová 7 790 kusov. K najvýraznejšiemu poklesu stavov hovädzieho dobytku došlo v sledovanom období v okrese Senec.

Chov ošípaných sa koncentruje prakticky už len v okrese **Pezinok**, kde dochádza k zvyšovaniu jeho stavov. V okresoch Malacky a Senec boli stavy znížené na menej než 10% stavu spred roku 2000.

Tabuľka 22: Vývoj stavov zvierat 2000 - 2011 v BSK

	Hovädzí dobytok				
	2000	2008	2009	2010	2011
Bratislava	2591	1496	1399	1323	1382
Okres Malacky	8849	7863	7492	7389	7790
Okres Pezinok	2954	2181	1913	1836	1868
Okres Senec	6787	2903	2639	2629	2725
BSK	21181	14443	13443	13177	13765
	Ošípané				
	2000	2008	2009	2010	2011
Bratislava	4958	647	556	515	331
Okres Malacky	10100	1616	1633	1446	778
Okres Pezinok	15368	19795	16802	18354	19612
Okres Senec	12800	4884	3973	2164	1387
BSK	43226	26942	22964	22479	22108
	Ovce, barany a škopce vrátane jahniat ostatné				
	2000	2008	2009	2010	2011
Bratislava	96	9	9	9	9
Okres Malacky	62	28	11	61	120
Okres Pezinok	109	25	19	10	4
Okres Senec	19	1	0	10	3
BSK	286	63	39	90	136
	Kozy a capy				
	2000	2008	2009	2010	2011
Bratislava	39	37	37	37	37
Okres Malacky	198	192	200	218	239
Okres Pezinok	93	122	108	134	110
Okres Senec	390	196	190	190	190
BSK	720	547	535	579	576
	Kone				
	2000	2008	2009	2010	2011
Bratislava	13	108	62	1	0
Okres Malacky	268	277	235	180	146
Okres Pezinok	65	155	97	162	117
Okres Senec	81	138	120	119	119
BSK	427	678	514	462	382
	Hydina				
	2000	2008	2009	2010	2011
Bratislava	10273	10068	9988	10001	9988
Okres Malacky	65628	36350	36192	35755	35945
Okres Pezinok	426530	365290	576167	630309	546610
Okres Senec	406365	192878	138422	287082	204013
BSK	908796	604586	760769	963147	796556

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR, k 31.12.2011

Chov oviec nemá v Bratislavskom kraji tradíciu, a vzhľadom na prírodné podmienky, ani opodstatnenie. V roku 2011 sa v kraji evidovalo len 136 ks týchto zvierat, z toho 120 ks v okrese Malacky. Pre porovnanie uvádzame

Tabuľka 23: Intenzita chovu hospodárskych zvierat v roku 2014 podľa územia

	počet ks na 100 ha			
	Poľnohospodárskej pôdy		Ornej pôdy	
	Hovädzí dobytok	Ovce	Ošipané	Hydina
Bratislava	12,1	2,7	3,6	96,7
Okres Malacky	28,2	1,0	3,1	150,7
Okres Pezinok	13,3	0	220,4	6726,6
Okres Senec	10,9	0	5,6	1086,2
Bratislavský kraj	17,7	1,2	35,8	1436,5
Trnavský kraj	25,8	1,0	87,5	557,6
Trenčiansky kraj	31,1	25,0	66,6	1569,0
Nitriansky kraj	15,0	2,7	37,4	925,0
Žilinský kraj	40,4	54,0	27,1	1813,9
Banskobystrický kraj	27,0	45,0	44,3	679,7
Prešovský kraj	30,5	27,1	40,0	1445,3
Košický kraj	16,6	17,1	24,2	472,1
Slovenská republika	24,2	20,4	47,2	919,3

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014

, ktorá umožňuje porovnať intenzitu chovu jednotlivých druhov zvierat na úrovni okresov, krajov a SR (počet zvierat na 100 ha ornej pôdy). Zatiaľ čo v BSK bol v roku 2014 tento ukazovateľ na úrovni 2,7, v SR 20,3 a v Žilinskom kraji až 54.

Chov kôz sa udržiava na približne stabilnej úrovni. Celkovo **576** ks (r. 2011) v kraji, z toho väčšina v okresoch Malacky a Senec. V okrese Senec došlo k poklesu stavov kôz na polovicu oproti obdobiu pred rokom 2000. V okrese Pezinok a Malacky sa stavy kôz mierne zvyšujú.

Chov koní klesol v sledovanom období najmenej, len o cca 10%. Na úrovni okresov došlo k najvýraznejšiemu poklesu v okrese Malacky. V okresoch Senec a Pezinok sa stavy zvýšili. Stavy koní boli v roku 2011 približne rovnaké na úrovni všetkých 3 okresov okolo 120 ks.

Chov hydiny je v Bratislavskom kraji intenzívnejší ako na úrovni SR. Celkovo najviac ks hydiny sa chovalo v okrese Pezinok, kde sa chovy hydiny zväčšujú. V okresoch Malacky a Senec došlo v sledovanom období k zníženiu stavov zvierat takmer na polovicu.

Registrované chovy hydiny a nosníc v BSK: HYDINA SLOVENSKO s.r.o. - farma Vajnory, Poľnohospodárske družstvo Vajnory, Agrodružstvo Jevišovice Slovakia s.r.o. – Rovinka, Milan Cauner – Kostolište, MACH HYDINA BUDMERICE s.r.o., ProOvo a.s - Svätý Jur, Stredná odborná škola - Ivanka pri Dunaji, Pekyma MALACKY, Pro Ovo a.s., Svätý Jur - výrobné stredisko Bernolákovo, CHATEAU MODRA a.s.- farma Rovinka (Štátna veterinárna a potravinová správa SR, 2013).

Tabuľka 23: Intenzita chovu hospodárskych zvierat v roku 2014 podľa územia

	počet ks na 100 ha			
	Poľnohospodárskej pôdy		Ornej pôdy	
	Hovädzí dobytok	Ovce	Ošipané	Hydina
Bratislava	12,1	2,7	3,6	96,7
Okres Malacky	28,2	1,0	3,1	150,7
Okres Pezinok	13,3	0	220,4	6726,6
Okres Senec	10,9	0	5,6	1086,2

Bratislavský kraj	17,7	1,2	35,8	1436,5
Trnavský kraj	25,8	1,0	87,5	557,6
Trenčiansky kraj	31,1	25,0	66,6	1569,0
Nitriansky kraj	15,0	2,7	37,4	925,0
Žilinský kraj	40,4	54,0	27,1	1813,9
Banskobystrický kraj	27,0	45,0	44,3	679,7
Prešovský kraj	30,5	27,1	40,0	1445,3
Košický kraj	16,6	17,1	24,2	472,1
Slovenská republika	24,2	20,4	47,2	919,3

Zdroj: Databáza DATAcube, ŠÚSR, k 31.12.2014

Chov voľne žijúcej zveri (daniel, diviak, jeleň, muflón, bažant): Viničné, Veľký Biel, Bernolákovo, Vištuk, Senec, Závod, Studienka na Záhorí, Jabložné, Rohožník, Tomášov, Ivanka pri Dunaji, Lozorno, Modra, Slovenský Grob, Stupava, Tureň, Nová Dedinka, Doľany (Štátna veterinárna a potravinová správa SR, 2013).

Chov rýb

Chovné rybníky: Milan Svitek SHR, prevádzkareň Modra a Vištuk, Rybník Hájiček, Rybník Jur, SRZ - RADA Žilina, stredisko Malé Leváre a stredisko Park Stupava, Rybárstvo Jakubov, VLM SR š. p. Rybník Rakáreň, RYBNO- HYDINOVÁ FARMA Pernek, Stupavské rybárstvo s. r. o. (Štátna veterinárna a potravinová správa SR, 2013).

Podnikateľské subjekty a zamestnanosť v agrosektore

Podľa Cenzu fariem, uskutočneného v roku 2010 ŠÚSR, pôsobilo v Bratislavskom kraji celkom 552 fariem s odlišnými právnymi formami. Z hľadiska početnosti dominujú fyzické osoby, ktoré predstavujú až 83% všetkých subjektov. Fyzické osoby obhospodarujú len 14 % všetkej obhospodarovanej pôdy. Typickým javom na Slovensku je veľký podiel poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej relatívne malým počtom subjektov, predovšetkým družstiev a akciových spoločností. Družstvá (27) obhospodarujú v Bratislavskom kraji až 40% poľnohospodárskej pôdy. Akciové spoločnosti (14), ktoré predstavujú z hľadiska početnosti len 3% fariem, obhospodarujú až 16 % poľnohospodárskej pôdy.

Tabuľka 24: Štruktúra fariem v Bratislavskom kraji podľa právnych foriem a rozlohy obhospodarovanej pôdy (2010)

	počet fariem	%	výmera (ha)	%
Fyzické osoby registrované a neregistrované (spolu)	458	83%	10479,50	14%
Spoločnosť s ručením obmedzeným	44	8%	22208,62	30%
Nezisková organizácia	1	0%	n	n
Akciová spoločnosť	14	3%	11724,86	16%

Družstvo	27	5%	30202,37	40%
Rozpočtová organizácia	3	1%	404,21	1%
Združenie (zväz, spolok)	3	1%	20,54	0%
Cirkevná organizácia	1	0%	N	n
Organizačná jednotka združenia	1	0%	N	n
SPOLU	552	100 %	75040,10	100%

Zdroj: Cenzus fariem 2010, ŠÚSR (k 31.10.2010)

Tabuľka 25: Zamestnanci v poľnohospodárstve v Bratislavskom kraji (r. 2014)

	počet zamestnancov	podiel zamestnancov
Spol. s r. o.	603	34%
Akc. spol.	D	D
Družstvo	643	36%
Štátny podnik	D	D
SPOLU	1782	100%

Zdroj: Štruktúra zamestnancov v poľnohospodárstve 2014, ŠÚSR

Pozn. D=dôverné, údaj sa nezverejňuje

Štatistický úrad SR eviduje zamestnancov v poľnohospodárstve v spoločnostiach zamestnávajúcich viac ako 20 zamestnancov a spoločnosti s ročným obrátom nad 5 mil. EUR (Tabuľka 25: Zamestnanci v poľnohospodárstve v Bratislavskom kraji (r. 2014))

	počet zamestnancov	podiel zamestnancov
Spol. s r. o.	603	34%
Akc. spol.	D	D
Družstvo	643	36%
Štátny podnik	D	D
SPOLU	1782	100%

Zdroj: Štruktúra zamestnancov v poľnohospodárstve 2014, ŠÚSR

Pozn. D=dôverné, údaj sa nezverejňuje). Z uvedeného vyplýva, že najviac poľnohospodárskych zamestnancov v rámci odvetvia pracuje na družstvách.

Zamestnanosť v primárnom sektore je dôležitým činiteľom vidieckej ekonomiky. Vývoj dopytu po pracovných silách v agrárnom sektore v posledných rokoch spočíval najmä v nezáujme o nekvalifikovanú a nízko kvalifikovanú pracovnú silu a v nižšej dynamike znižovania počtov kvalifikovaných pracovníkov v poľnohospodárstve(8).

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, ako súbor ekonomických činností primárneho sektora, zamestnávali v roku 2012 celkovo v Bratislavskom kraji 1736 zamestnancov, čo predstavuje podiel pracujúcich len 0,59 % spomedzi všetkých pracujúcich v kraji. (Vzťahuje sa to na organizácie nad 20 zamestnancov.)V štatistikách nie sú zahrnuté malé farmy a podniky. Z tabuľky vyplýva, že počet zamestnancov v agrosektore sa každoročne znižuje, a to ako v absolútnych, tak i relatívnych ukazovateľoch. Okresy Malacky a Pezinok zamestnávajú v pôdohospodárstve viac zamestnancov, ako je priemer v SR.

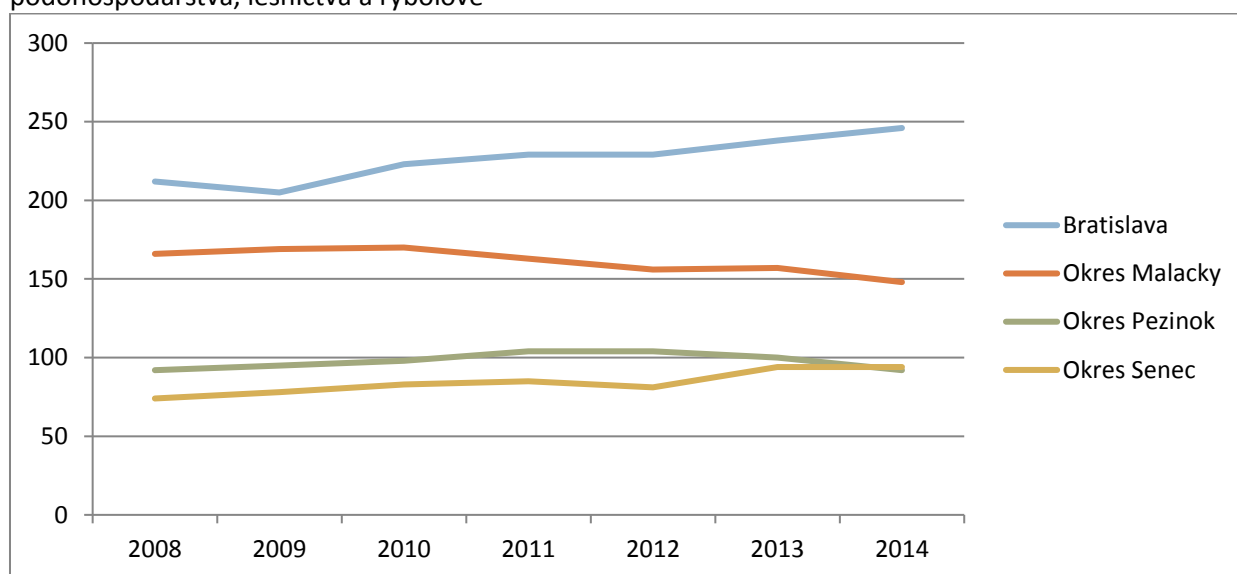
Tabuľka 26: Vývoj počtu zamestnancov v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove

2009	2010	2011	2012
------	------	------	------

Oblasť	počet zamest.	Podiel	počet zamest.	podiel	počet zamest.	podiel	počet zamest.	podiel
Bratislava	287	0,13%	379	0,16%	285	0,12%	459	0,18%
Okres Malacky	681	5,98%	661	5,39%	555	4,51%	506	3,92%
Okres Pezinok	1024	5,94%	690	4,14%	705	4,47%	616	3,97%
Okres Senec	374	3,28%	329	3,03%	261	2,77%	155	1,51%
Bratislavský kraj	2366	0,88%	2059	0,75%	1806	0,65%	1736	0,59%
Slovenská republika	43733	3,51%	38006	3,01%	37973	2,94%	38347	2,93%

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚSR, k 31.12.2012

Podobne ako na národnej úrovni, tak i na úrovni Bratislavského kraja, je zrejmý pokles počtu zamestnancov v poľnohospodárstve a mierny nárast podielu podnikateľov – vlastníci firiem, živnostníci, samostatne hospodáriaci roľníci (Graf 7, Graf 8: Vývoj počtu živnostníkov v odvetviach pôdohospodárstva, lesníctva a rybolovu

Zdroj: DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

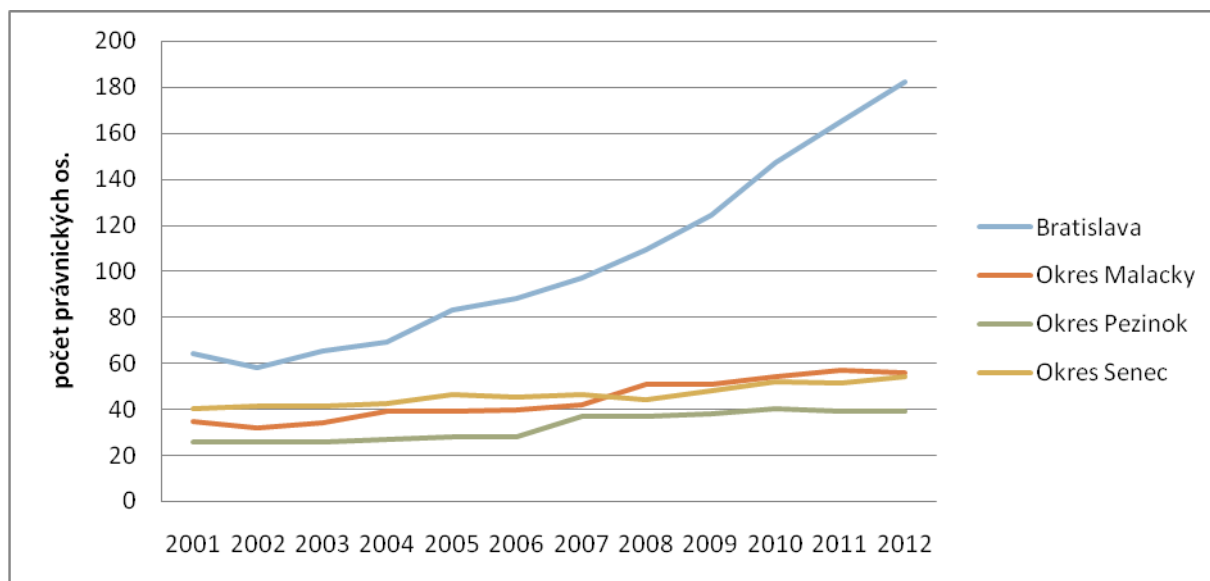
, Graf 9). Poľnohospodárske podniky v snahe udržať rentabilitu a efektívnosť výroby, uplatňujú racionalizačné opatrenia, ktoré sa prejavujú aj v znižovaní počtu zamestnancov.

V **Bratislave** je registrovaných množstvo pôdohospodárskych firiem (180, r. 2012), ktoré však fyzicky v kraji vôbec nemusia pôsobiť, preto má tento údaj relatívne malú výpovednú hodnotu. Podobná je aj situácia v počte živnostníkov v Bratislave.

Celkovo však môžeme hovoriť, že v kraji, rovnako ako na Slovensku, dochádza k poklesu zamestnancov a miernemu nárastu fyzických a právnických osôb pracujúcich v agrosektore.

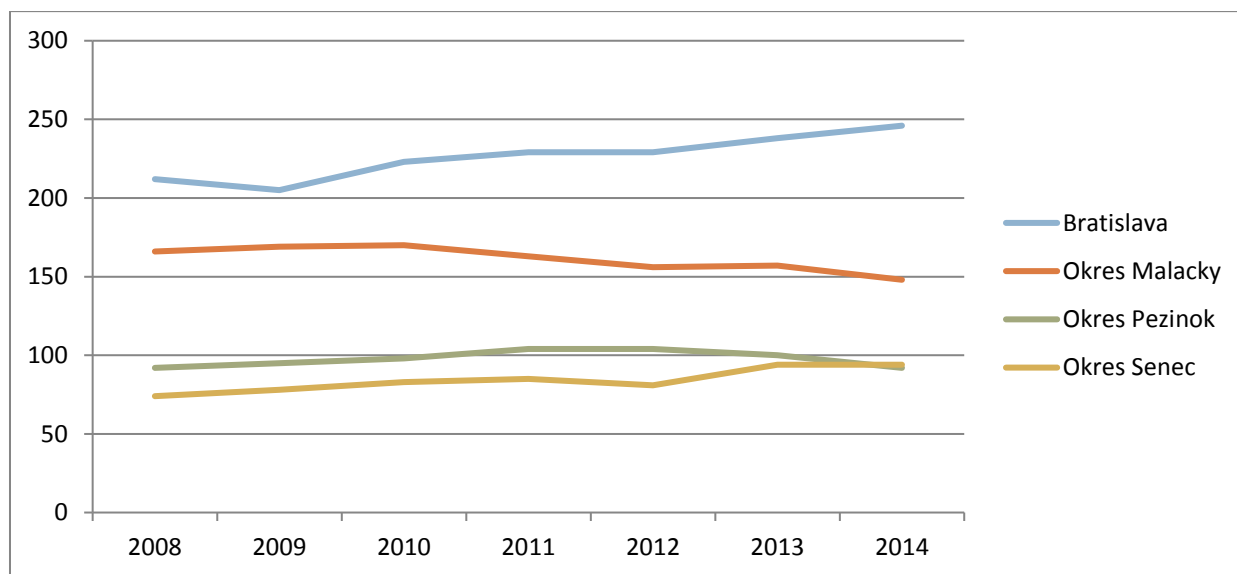
Takémuto vývoju nasvedčuje aj vývoj miezd v agrosektore (Tabuľka 27).

Graf 7: Vývoj počtu právnických osôb podnikajúcich v pôdohospodárstve a rybnom hospodárstve

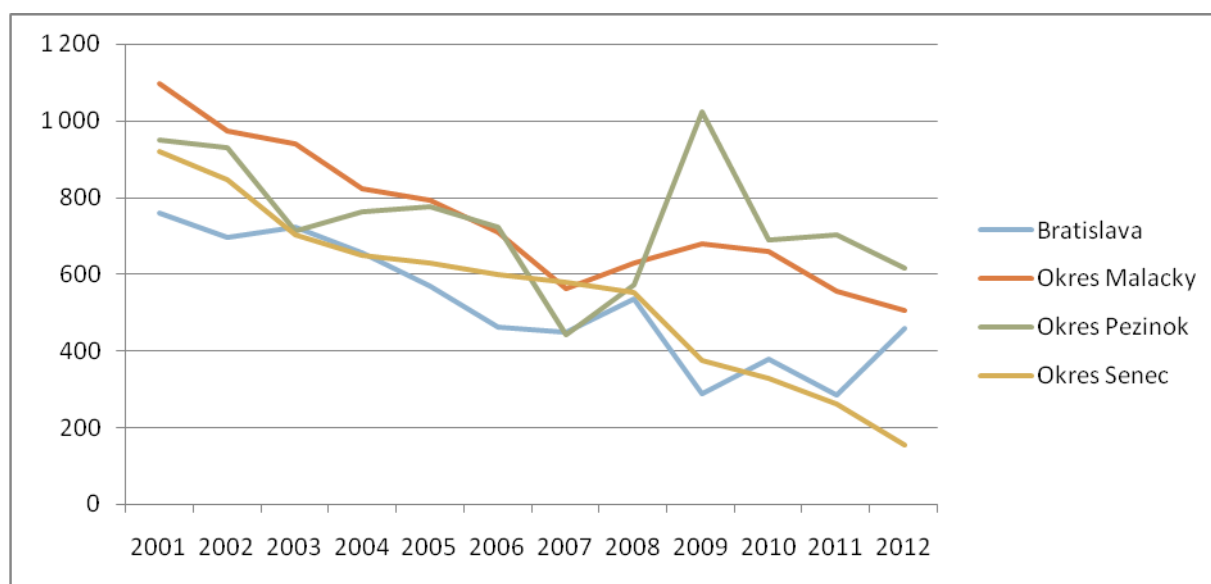
Zdroj: RegDat, ŠÚSR, k 31.12. 2012

Graf 8: Vývoj počtu živnostníkov v odvetviach pôdohospodárstva, lesníctva a rybolovu

Zdroj: DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

Graf 9: Vývoj počtu zamestnancov v odvetviach pôdohospodárstva a rybolovu

Zdroj: RegDat, ŠÚSR, k 31.12. 2012

Tabuľka 27: Vývoj priemerných nominálnych miezd vo vybraných odvetviach (SK NACE)

Absolútne hodnoty		2010	2011	2012
		EUR	EUR	EUR
Slovenská republika	Spolu	831	855	888
	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	648	690	727
	Priemyselná výroba	814	861	910
Bratislavský kraj	Spolu	1116	1157	1184
	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	696	747	816
	Priemyselná výroba	1138	1200	1300
Relatívne hodnoty		2010	2011	2012
Slovenská republika	Spolu	100%	100%	100%
	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	77,98%	80,70%	81,87%
	Priemyselná výroba	97,95%	100,70%	102,48%
Bratislavský kraj	Spolu	100%	100%	100%
	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	62,37%	64,56%	68,92%
	Priemyselná výroba	101,97%	103,72%	109,80%

Na základe analýzy priemerných nominálnych miezd podľa odvetvia v Bratislavskom kraji a na Slovensku v rokoch 2010-2012 (Tabuľka 27) môžeme hovoriť o vyšších príjmoch v agrosektore v Bratislavskom kraji oproti situácii v SR. Zjavný je aj postupný rast nominálnej mzdy v agrosektore BSK, hoci táto sa drží len na úrovni nižšej ako 70 % priemernej mzdy v kraji. Pre porovnanie uvádzame, že mzdy v priemysle presahujú priemernú mzdu v kraji približne o 10 %. Preto je pochopiteľné, že v kraji s dostatkom pracovných miest ľudia vyhľadávajú lepšie platené odvetvia, alebo sa rozhodnú pre súkromné podnikanie v odvetví.

Diverzifikácia v poľnohospodárstve

Diverzifikácia v poľnohospodárstve umožňuje prostredníctvom nových a existujúcich foriem podnikania nadväzujúcich na poľnohospodársku prvovýrobu zvyšovať farmárom príjmy a poskytnúť vo vidieckych oblastiach alternatívu k zamestnaniu v poľnohospodárstve. Program rozvoja vidieka (2007 – 2003) podporoval vytváranie nových pracovných príležitostí a budovanie turistickej infraštruktúry a služieb na vidieku prostredníctvom nástrojov na budovanie a rozvoj agroturistických služieb a zariadení, podporovaním doplnkovej výroby a spracovania tradičných materiálov, zakladaním a prevádzkovaním malých predajných miest umiestnených priamo na farmách alebo miestach dostupných pre návštevníkov regiónu.

Podľa Cenzu fariem uskutočneného v roku 2010 ŠÚSR pôsobilo v Bratislavskom kraji celkom 68 fariem (len 12% zo všetkých fariem v cenzu), ktoré sa venovali aj iným zárobkovým činnostiam ako poľnohospodárskej prvovýrobe (Tabuľka 28). Celkovo 44 fariem (8%) sa venovalo spracovaniu poľnohospodárskych produktov a 18 fariem poskytovalo služby vidieckeho turizmu a agroturizmu. Výrobe energie z OZE sa nevenoval žiaden subjekt.

Tabuľka 28: Iné zárobkové činnosti podnikateľských subjektov

	počet	podiel
Počet fariem s inými zárobkovými činnosťami (spolu)	68	12%
z toho:		
• agroturistika a vidiecky turizmus	18	3%
• remeselné činnosti	3	1%
• spracovanie poľnohospodárskych produktov	44	8%
• spracovanie dreva	0	0%
• chov rýb	0	0%
• zmluvné práce pre inú farmu	15	3%
• zmluvné práce pre nepoľnohosp. podnik	18	3%
• práce v lesníctve	0	0%
• iné	19	3%
• výroba energie na predaj zo znovu obnoviteľných zdrojov	0	0%
Celkový počet fariem v BSK	552	100%

Zdroj: Cenzus fariem 2010, ŠÚSR (k 31.10.2010)

Poľnohospodárska biomasa (OZE)

V roku 2010 bol na Slovensku podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovej výrobe energie len 10,2 %, vrátane veľkých vodných elektrární (9).

Biomasa sa stáva strategickou surovinou, napriek tomu, že v súčasnosti biomasa zohráva minoritnú rolu a jej potenciál predstavuje cca 18 % z celkovej vyprodukovanej energie na území Slovenska.

Podpora pestovania biomasy na energetické účely nie je v konflikte s požiadavkami potravinovej bezpečnosti na Slovensku, keďže je 300 000 až 400 000 ha v súčasnosti nevyužívanej poľnohospodárskej pôdy(10).

Atlas obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku uvádza, že biomasa má najvyšší potenciál v podmienkach SR s podielom 35% zo všetkých obnoviteľných zdrojov energie.

Biomasa sa všeobecne rozdeľuje na poľnohospodársku biomasu, lesnú biomasu, vrátane energetických porastov, odpady z drevospracujúceho a potravinárskeho priemyslu a odpadovú biomasu z priemyselnej a komunálnej sféry (11).

Podľa Pepicha, 2009 (12) má poľnohospodárska biomasa najväčší využiteľný energetický potenciál na Slovensku.

Poľnohospodársku biomasu možno rozdeliť z hľadiska energetického využitia do troch základných skupín. Biomasa vhodná na:

- spaľovanie (výroba tepla na vykurovanie, ohrev teplej úžitkovej vody a technologického tepla, sušenie produktov, výroba elektriny), fytomasa rastlín (slama), dendromasa (odpad zo sádov a vinohradov, drevná hmota z náletu drevín na trvalých trávnych porastoch a rýchlo rastúce dreviny pestované na poľnohospodárskej pôde), energetické rastliny (ozdobníca čínska, cirok, štiav, konopa a pod.)
- výrobu biopalív vo forme metylesterov rastlinných olejov, ako zložka do motorovej nafty (repka, obilie), alebo vo forme bioalkoholu, ako zložka do benzínov (kukurica, obilniny, cukrová repa, zemiaky),
- výrobu bioplynu s následnou kombinovanou výrobou tepla a elektriny kogeneráciou (exkrementy hospodárskych zvierat, zelené rastliny, siláž).

Okamžite dostupný potenciál, ktorý nie je takmer vôbec využívaný, je v poľnohospodárskej biomase na spaľovanie (12).

Na základe kvantifikácie rastlinnej a živočíšnej výroby v krajoch a jej energetickej výhrevnosti zostavil autor tabuľku energetického potenciálu poľnohospodárskej biomasy v krajoch SR. Tá okrem biomasy vhodnej na spaľovanie (biomasa slamnatá, ako vedľajší produkt rastlinnej výroby, odpadová biomasa, drevnatá zo sádov, vinohradov a z náletu drevín na TTP) zahŕňa aj biomasu na výrobu bioplynu z exkrementov hospodárskych zvierat.

Energetický potenciál poľnohospodárskej biomasy podľa krajov

kraj	biomasa rastlinná			biomasa živočíšna			biomasa spolu	
	produkcia tis. t	energetický potenciál GWh	energetický potenciál TJ	produkcia tis. t	energetický potenciál GWh	energetický potenciál TJ	energetický potenciál GWh	energetický potenciál TJ
BA	217,4	846	3 044	344,6	71,8	258,5	917,8	3 302,5
TT	916,8	3 565	12 835	2 051,5	427,4	1 538,6	3 992,4	14 373,6
TN	276,8	1 071	3 857	1 154,7	240,6	866,1	1 311,6	4 723,1
NR	1 640,6	6 380	22 968	2 083,1	433,9	1 562,3	6 813,9	24 530,3
ZA	190,4	741	2 666	1 322,9	275,6	992,2	1 016,6	3 658,2
BB	617,2	2 400	8 640	1 640,0	341,2	1 230,0	2 741,2	9 870,0
PV	392,7	1 527	5 498	1 651,2	344	1 238,4	1 871,0	6 736,4
KE	738,1	2 870	10 333	1 109,6	231,2	832,2	3 101,2	11 165,2
SR spolu	4 990,2	18 845	67 841	11 357,6	2 365,7	8 518,3	21 210,7	76 359,3

Zdroj: PEPICH Š., 2009

Na základe energetického potenciálu krajov uvádza autor teoretický počet energetických zariadení v krajocho SR, ktorého by bolo možné prevádzkovať.

V **Bratislavskom kraji** by podľa toho bolo teoreticky možné prevádzkovať **362** spaľovacích zariadení a **8** bioplynových staníc. Investičné náklady na tieto energetické zariadenia by predstavovali spolu 95 mil. EUR.

Návratnosť vložených investícií do takýchto energetických zariadení v celej SR odhaduje autor na 3,8 roka u spaľovacích zariadení a 5,9 roka u bioplynových staníc. Budovanie energetických zariadení na báze poľnohospodárskej biomasy by teda bolo vysoko efektívnou investíciou.

Príležitosťou pre poľnohospodárov by mohla byť koncepcia energeticky sebestačnej farmy, kde prioritou nie je "konkurovať veľkej energetike" a vytvárať zisky produkciou elektriny, ale využiť miestne dostupné zdroje biomasy, najmä odpadovej, ktoré by sa mohli ekologicky využiť na produkciu potrebnej elektriny a tepla a dosiahol by sa synergický efekt - zníženie nákladov podniku na energie, šetrenie životného prostredia a vytváranie pracovných miest (13).

Jestvujúce zariadenia v BSK využívajúce biomasu v poľnohospodárstve:

Kotle na spaľovanie biomasy s výkonom 200 - 300 kW sa nachádzajú v poľnohospodárskom družstve v Blatnom (okres SC) a v spoločnosti Agropartner v Plaveckom Podhradí (okres MA). Tieto poľnohospodárske podniky využívajú energiu spaľovaním balíkovej alebo drvenej slamy na vykurovanie. (14)

V meste Bratislava prevádzkuje spoločnosť OLO a.s. spoluspaľovňu biologicky rozložiteľných zložiek komunálneho odpadu a fosílnych palív a pôsobia tu výrobcovia tepelnej energie na báze biomasy spoločnosti: Palma Group a.s., LIPTOVSKA s.r.o. a TERMMING a.s.

Bioplyn z komunálneho odpadu na energetické účely produkujú čistiarne odpadových vôd vo Vrakuni, Petržalke, Devínskej Novej Vsi a Skládka komunálneho odpadu Zohor(11).

Ekologické poľnohospodárstvo

V súčasnosti je ekologické poľnohospodárstvo najdynamickejšie sa rozvíjajúcou zložkou agrosektoru. Dôvodom jeho rastu nie je len dotačná politika Európskej únie v oblasti podpory biopotravín, ale aj **rastúci dopyt spotreby po kvalitných a zdravých potravinách**(15).V podmienkach SR sa tak ekologické poľnohospodárstvo môže stať významným prvkom pri zvyšovaní zamestnanosti na vidieku, pretože vytvára nové pracovné príležitosti a poskytuje zdroj príjmov. Jeho sociálny aspekt spočíva tiež v rozvoji agroturistiky, výroby tradičných biopotravín, udržiavaní krajiny v kultúrnom stave. Má veľmi pozitívny vplyv na rozvoj vidieka.

Výroba potravín z ekologického poľnohospodárstva podlieha prísnyim pravidlám, ktoré sú ustanovené v právnych predpisoch na európskej úrovni. Dodržiavanie pravidiel pri výrobe biopotravín producentmi registrovanými v systéme ekologického poľnohospodárstva je kontrolované oprávnenými inšpekčnými organizáciami.

Pravidlá výroby biopotravín sú ustanovené v Nariadení Rady (EHS) č. 2092/91 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín. V nariadení sú deklarované všetky potrebné kritériá na výrobu biopotravín: povolené zložky do biopotravín, povolené pomocné látky pri výrobe biopotravín, percentuálne zastúpenie zložiek

pochádzajúcich z ekologického poľnohospodárstva princípy označovania biopotravín výrazom BIO alebo EKO.

Pre ľahšie rozlíšenie biopotraviny od konvenčnej potraviny bol na Slovensku zákonom č. 421/2004 Z. z. o ekologickom poľnohospodárstve zavedený grafický znak ekologického poľnohospodárstva.

Slovenskí výrobcovia potravín z ekologického poľnohospodárstva sú povinne registrovaní na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom (ÚKSÚP) v Bratislave (Zväz ekologického poľnohospodárstva).

V roku 2012 bolo na Slovensku spolu 362 registrovaných prevádzkovateľov v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby hospodáriacich na výmere cca 168 tis. ha (7% z poľnohospodárskej pôdy). V Bratislavskom kraji je ekologické poľnohospodárstvo zastúpené 17 registrovanými subjektmi, ktoré obrábajú cca 13 % poľnohospodárskej pôdy kraja. Najviac fariem, je registrovaných v Bratislave (7) a v okrese Malacky (7). V okrese Senec pôsobia 3 subjekty. V okrese Pezinok zatiaľ nebol zaregistrovaný žiaden subjekt ekologického poľnohospodárstva.

Tabuľka 29: Subjekty ekologického poľnohospodárstva v BSK a SR

rok	2010	2011	2012
Bratislava	6	5	7
Okres Malacky	9	7	7
Okres Pezinok	0	0	0
Okres Senec	3	3	3
Bratislavský kraj	18	15	17
Slovensko	403	364	362

Zdroj: ÚKSÚP, k 31.12. 2012

Tabuľka 30: Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej ekologickým poľnohospodárstvom

Výmera ekol. poľnohospodárstva				% z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy		
rok	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Bratislava	302,53	297,7	310,19	2,18	2,15	2,24
Okres Malacky	7063,95	7007,8	6985,49	21,10	20,93	20,86
Okres Pezinok	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Okres Senec	4843,21	4777,06	4756,22	17,73	17,49	17,41
Bratislavský kraj	12209,69	12082,56	12051,9	13,32	13,18	13,15
Slovensko	178235,21	180260,72	168602,33	7,41	7,49	7,01

Zdroj: ÚKSÚP, ŠÚSR, k 31.12. 2012

1.4.2 LESNÉ HOSPODÁRSTVO

Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a ich ochrana sú kľúčovým pilierom rozvoja vidieka. Lesné hospodárstvo, ako jedno z odvetví národného hospodárstva, ktorého hlavným cieľom je plánovité a trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov Slovenska a ich rozvoj, má v porovnaní s inými niekoľko osobitostí. Lesy sú zároveň životným prostredím i výrobným prostriedkom, obnoviteľným prírodným zdrojom i zdrojom voľne dostupných úžitkov, producentom drevnej hmoty a ostatných obchodovateľných lesných produktov, resp. služieb, ale aj poskytovateľom celej škály verejnoprospešných služieb, ktoré sa ekonomicky nezhodnocujú.

Produkčnou funkciou lesa je jeho schopnosť vytvárať drevnú hmotu, čo je úlohou lesného hospodárstva. Drevo je potrebné vnímať ako strategickú trvalo udržateľnú surovinu, ktorej rozumné využívanie a spracovanie podporuje regionálny priemysel a zvyšuje zamestnanosť.

Verejnoprospešnou funkciou lesa označujeme schopnosť lesa tvoriť a chrániť úrodnú pôdu, zachytávať a akumulovať čistú vodu, produkovať kyslík, filtrovať vzduch, pohlcovať hluk, prach a rádioaktivitu, dezinfikovať životné prostredie pomocou fytoncídov a samozrejme poskytovať ľuďom oddych a relax v prírode(16).

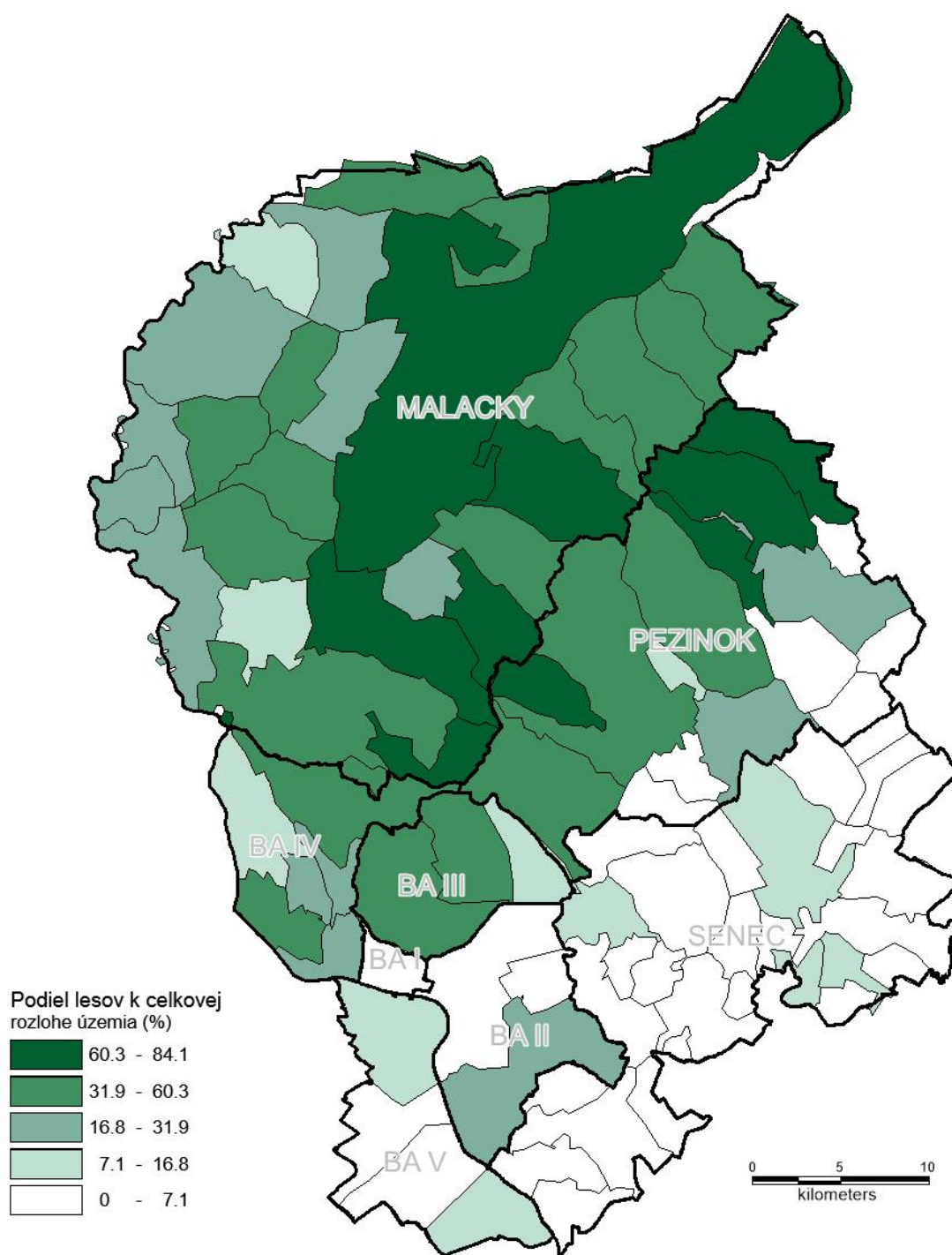
Rozloha lesov

Lesné hospodárstvo v BSK obhospodaruje cca 75 tis. ha lesných pozemkov, čo predstavuje približne 37 % podiel celkovej rozlohy kraja. Najlesnatejším územím je **okres Malacky**, ktorý pokrýva až 66% lesných oblastí kraja. Podiel lesnej pôdy v okrese je 52%.V **okrese Pezinok** tvoria lesné pozemky 43 % výmery. Celkovo najmenej lesných pozemkov (len 3,75%) má **okres Senec**, ktorý je tradičnou poľnohospodárskou oblasťou.

Na postupnom zvyšovaní výmery lesného pôdneho fondu a porastovej plochy sa podieľa najmä zalesňovanie poľnohospodársky nevyužiteľných pôd, prevod poľnohospodárskych pozemkov pokrytých lesnými drevinami (tzv. biele plochy), ako aj postupné zosúladenie evidencie lesných pozemkov s katastrom nehnuteľnosti. Pokračovanie pomalého rastu výmery lesného pôdneho fondu sa očakáva i v budúcnosti (17).

Zameranie lesnej výroby je orientované na produkciu ihličnatej a listnatej hmoty pre stavebné a obchodné organizácie v rámci zásobovania obyvateľstva v kraji a mimo kraja. Popri produkčnom využívaní lesov plnia lesy v kraji najmä nekomerčné verejnoprospešné funkcie (rekreačné lesy)(16).

Podiel lesov na celkovej výmere obcí v BSK

Mapa 8: Lesnatosť v obciach BSK (2012)

Zdroj: ŠÚSR, Databáza RegDat (2012), autori

Tabuľka 31: Výmera lesného pôdneho fondu, k 31.12. 2014

územie	Celková výmera [ha]	lesný pozemok [ha]	Lesnatosť %	Podiel na výmere lesov v BSK
BA - mesto	36 762,72	8 089,85	22,01	11%
Okres Malacky	94 957,80	49 575,38	52,21	66%
Okres Pezinok	37 553,96	16 116,02	42,91	21%
Okres Senec	35 988,39	1 347,95	3,75	2%
Bratislavský kraj	205 262,87	75 120,00	36,14	100%

Zdroj: ŠÚSR, Databáza DATAcube, k 31.12.2014

Vlastníctvo a obhospodarovanie lesov

Vlastníkmi lesov na Slovensku sú štát, spoločensvá, fyzické osoby, obce a mestá, cirkev, družstvá a neznámi vlastníci. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov je rovnocenné. Najväčší podiel na vlastníctve lesov má štát, ktorý predstavuje 42,3 % z celkovej výmery lesov SR. V Bratislavskom kraji vlastní štát až 84 % obhospodarovateľných lesných pozemkov.

Lesy vo vlastníctve štátu obhospodarujú Lesy SR, š.p., Banská Bystrica (OZ Smolenice, OZ Šamorín), Vojenské lesy a majetky SR, š.p.. Štátne organizácie obhospodarujú tiež lesy vlastníkov, ktorí si ich z rozličných príčin neprebrali, ako aj prenajaté od neštátnych subjektov. Neštátne subjekty lesného hospodárstva vlastní a obhospodarujú lesy súkromné, spoločenské, cirkevné, obecné a lesy poľnohospodárskych družstiev. Nie všetky pozemky vo vlastníctve neštátnych subjektov tieto subjekty aj obhospodarujú (17).

V Bratislave majú najväčšie zastúpenie mestské lesy a lesy, ktoré nemajú určeného vlastníka. V okrese Senec majú najväčší podiel súkromné lesy. V okrese Pezinok a Malacky prevládajú štátne lesy.

Tabuľka 32: Vlastnícke pomery lesov BSK

územie		Porastová pôda v obhospodarovaní							
		lesné pozemky (kataster)	štátn e	Súkromn é	spoločen s.	cirke v	družs t.	mestsk é a obecné	spolu
Bratislavský kraj	(ha)	75248	61266	417	5634	14	6	5509	72846
Podiel podľa vlastníkov	-		84%	1%	8%	0%	0%	8%	100%

Zdroj: NLC, k 31.12.2012

Charakteristika lesných oblastí BSK

Lesné plochy na území kraja sú koncentrované do 3 hlavných celkov:

- Lužné lesy v nivách Moravy a Dunaja
- Lesy v Záhorskej nížine
- Lesný masív Malých Karpát

Záhorie a Malé Karpaty

Územie Záhoria sa vertikálne pohybuje od 150 m. n. v. pri rieke Morave až do 750 m. n. v. na najvyšších hrebeňoch Malých Karpát. V nadväznosti na výškové členenie je potom možné rozdeliť územie na 3 oblasti :

1. **Lužné lesy okolo rieky Moravy**, ktoré reprezentujú dreviny typického *tvrdého luhu*, ako je *dub a jaseň*. Čo do rozlohy pôvodnosti a zachovanosti predstavujú spolu s príslušnými lúkami a mokraďami mimoriadne cenné územie z hľadiska lesníckeho, i z hľadiska ochrany prírody.
2. **Centrálna časť Záhorskej nížiny**, v ktorej kvôli piesčitému podložíu dominuje borovica sosna.
3. **Oblasť Malých Karpát**, kde dominuje buk, dub, hrab a jaseň.

Vplyvom pôsobenia ľudskej činnosti, najmä rozvojom feudálnej spoločnosti lesnatosť Záhoria klesala. V priebehu rokov došlo k odlesňovaniu a následnej premene lesnej pôdy na polia a pasienky. Najmenšia lesnatosť bola pravdepodobne v prvej polovici 17. storočia. Na veľkých odlesnených plochách pôsobila veterná erózia, čo vyvolalo potrebu začať s opätovným zalesňovaním piesčitých pôd. Od roku 1650 sa začalo s umelým zalesňovaním borovice v okolí Malaciek.

Drevo z lesov bolo v minulosti spracovávané na rezivo, používané ako palivové drevo, na pálenie vápna a tiež na suchú destiláciu v chemickej továrni Chemolak vybudovanej v roku 1883 (16).

Tabuľka 33: Druhové zloženie lesov v okresoch BSK (2012)

Okres Malacky		
Drevina	Výmera v ha	Percento
borovica	21 046,97	48,90%
buk	11 172,30	25,96%
dub	2 275,41	5,29%
hrab	1 920,59	4,46%
jelša	1 465,74	3,41%
agát	1 421,17	3,30%
jaseň	1 151,59	2,68%
javor	625,96	1,45%
breza	457,97	1,06%
smrekovec	387,6	0,90%
smrek	335,32	0,78%
Ostatné spolu	778,79	1,81%
Spolu	43 039,40	100,00%
Okres Pezinok		
Drevina	Výmera v ha	Percento
buk	8 260,06	53,29%
dub	3 082,97	19,89%
hrab	997,92	6,44%
jaseň	681,37	4,40%
javor	562,22	3,63%

cer	495,93	3,20%
jeľša	354,99	2,29%
smrekovec	297,18	1,92%
borovica	204,57	1,32%
smrek	184,07	1,19%
lipa	163,1	1,05%
Ostatné spolu	216,55	1,38%
Spolu	15 500,93	100,00%

Okres Senec			
Drevina	Výmera v ha	Percento	
cer	317,37	25,56%	
jaseň	241,59	19,46%	
dub	199,9	16,10%	
agát	167,16	13,46%	
topoľ šľachtený	129,85	10,46%	
topoľ	58,41	4,70%	
javor	44,36	3,57%	
ostatné listnaté	28,95	2,33%	
borovica	19,12	1,54%	
vŕba	12,85	1,04%	
lipa	10,48	0,84%	
Ostatné spolu	11,5	1%	
Spolu	1 241,53	100,00%	

Zdroj: Národné lesnícke centrum Zvolen (r. 2012)

Kategorizácia lesov z hľadiska ich využívania

Hospodárske lesy (H) sú lesy, ktorých účelom je produkcia dreva a ostatných lesných produktov pri súčasnom zabezpečovaní jeho mimoprodukčných funkcií.

V Bratislavskom kraji tvoria hospodárske lesy približne 47% lesných porastov. Najväčšie výmery z nich sa nachádzajú v okrese Malacky a Pezinok (Tabuľka 34, Obrázok 1).

Lesy ochranné (O) sú lesy, ktorých ochranná funkcia je prioritná pred ostatnými. Sú to lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach, lesy nad hornou hranicou lesa, vysokohorské lesy a lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy.

V Bratislavskom kraji tvoria ochranné lesy len cca 7% lesných plôch. Sústredené sú prevažne na svahoch Malých Karpát v okresoch Malacky aj Pezinok.

Subkategórie ochranných lesov:

A - Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach

B - Ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy

Lesy osobitného určenia (U) plnia špecifické potreby. Sú to lesy vyhlásené na ochranu vodných zdrojov, prírodných liečivých zdrojov, lesy významné z hľadiska ochrany prírody, rekreácie, poľovníctva, výskumu, vzdelávania a obrany štátu.

Najväčšie rozlohy lesov osobitného určenia tvoria prímestské a rekreačné lesy v Bratislave a okolí a vojenské lesy v okrese Malacky. Celkovo tvorí tento typ lesov 45 % lesných plôch v kraji. Na území Bratislavy tvoria rekreačné lesy až 94 % všetkých lesov.

Subkategórie lesov osobitného určenia:

C - Prímestské a rekreačné lesy

D - Lesy v uznaných zverníkoch a samostatných bažantniciach

E - Lesy v chránených územiach

H - Vojenské lesy

Tabuľka 34: Výmera hlavných kategórií lesa v BSK

kategória	Bratislava		Okres MA		Okres PK		Okres SC		BSK	
	(ha)	%	(ha)	%	(ha)	%	(ha)	%	(ha)	%
hospodárske lesy	6	0,1%	19059	43,8%	12247	78,98%	817	64,3%	32129	47,2%
ochranné lesy	432	5,6%	3418	7,8%	977	6,30%	154	12,1%	4982	7,3%
lesy osobitného určenia	7260	94,3%	21079	48,4%	2283	14,72%	300	23,6%	30922	45,5%
Spolu	7698	100,0%	43556	100,0%	15507	100,00%	1272	100,0%	68033	100,0%

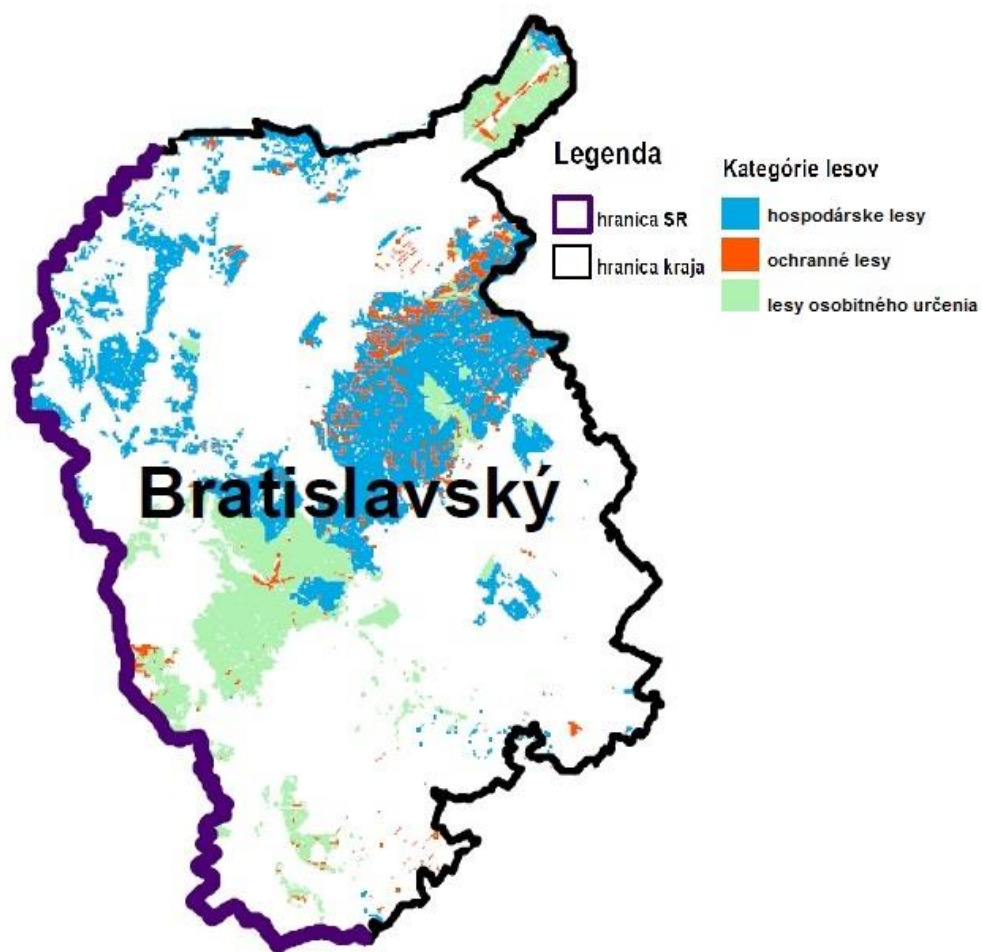
Zdroj: NLC, k 31.12. 2012

Zásoby a ťažba dreva

Podľa súhrnných informácií (NLC) sa zásoby dreva v lesoch SR trvale zvyšujú. Na vykazovanom zvyšovaní zásob dreva sa podieľa najmä nerovnomerné vekové zloženie lesov SR s nadnormálnym plošným zastúpením zväčša 50 až 90-ročných lesných porastov. (17)

Rovnomerne zastúpenie lesa vo všetkých vekových stupňoch je predpokladom vyrovnanej produkcie dreva, ale aj plnenia ďalších funkcií lesa.

Zásoby dreva v BSK vzrástli za posledných desať rokov približne o 8%, z čoho najväčšie absolútne prírastky sú evidované v okrese Malacky a Pezinok.

Obrázok 1: Kategórie lesov v BSK (2011)

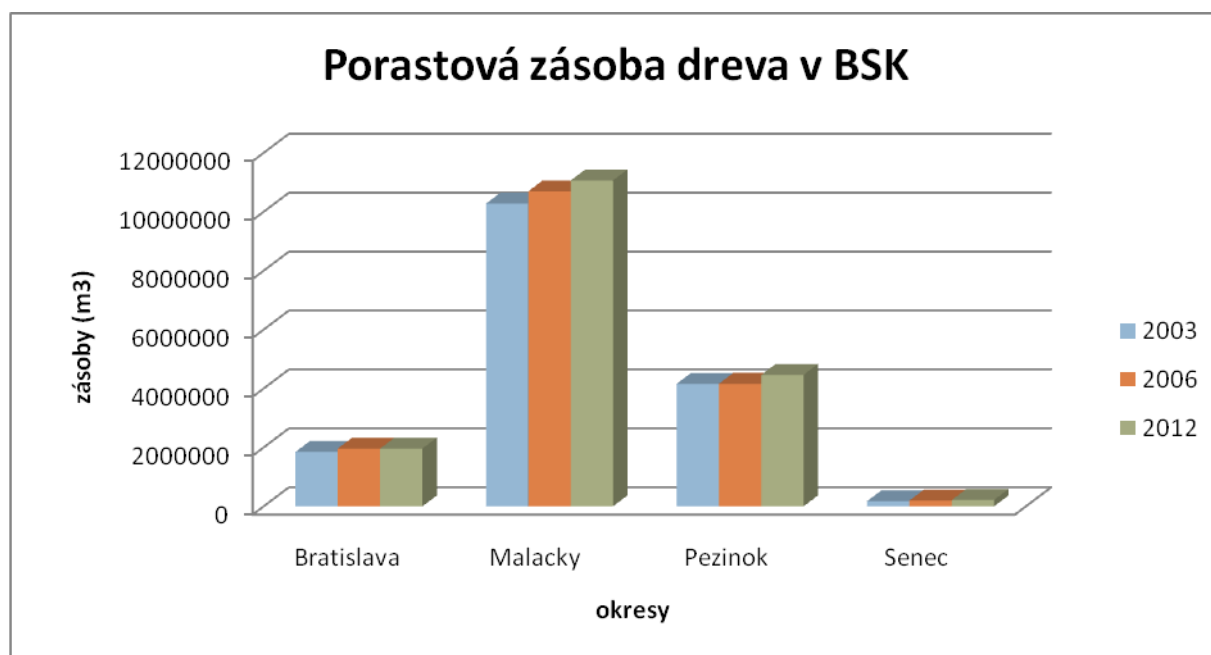
Zdroj: NLC, 2012

Tabuľka 35: Vývoj zásoby dreva (listnatého a ihličnatého) v okresoch BSK (2003, 2006, 2012)

	2003	2006	2012
	<i>(m³ bez kôry)</i>		
Bratislava I	-	-	-
Bratislava II	81 807	113 311	113 311
Bratislava III	918 753	930 716	930 716
Bratislava IV	689 182	776 062	776 062
Bratislava V	155 936	141 759	141 759
Malacky	10 276 169	10 695 438	11 062 455
Pezinok	4 156 728	4 159 87	4 461 576
Senec	175 530	195 395	215 385
BSK	16 454 105	17 012 558	17 701 264

Zdroj: NLC, k 31.12.20112

Graf 10: Porastová zásoba dreva

Zdroj: Národné lesnícke centrum Zvolen, k. 31.12.2012

Lesná hospodárska činnosť sa považuje za trvalo udržateľnú, pokiaľ ročná ťažba neprekračuje ročné prírastky drevnej hmoty.

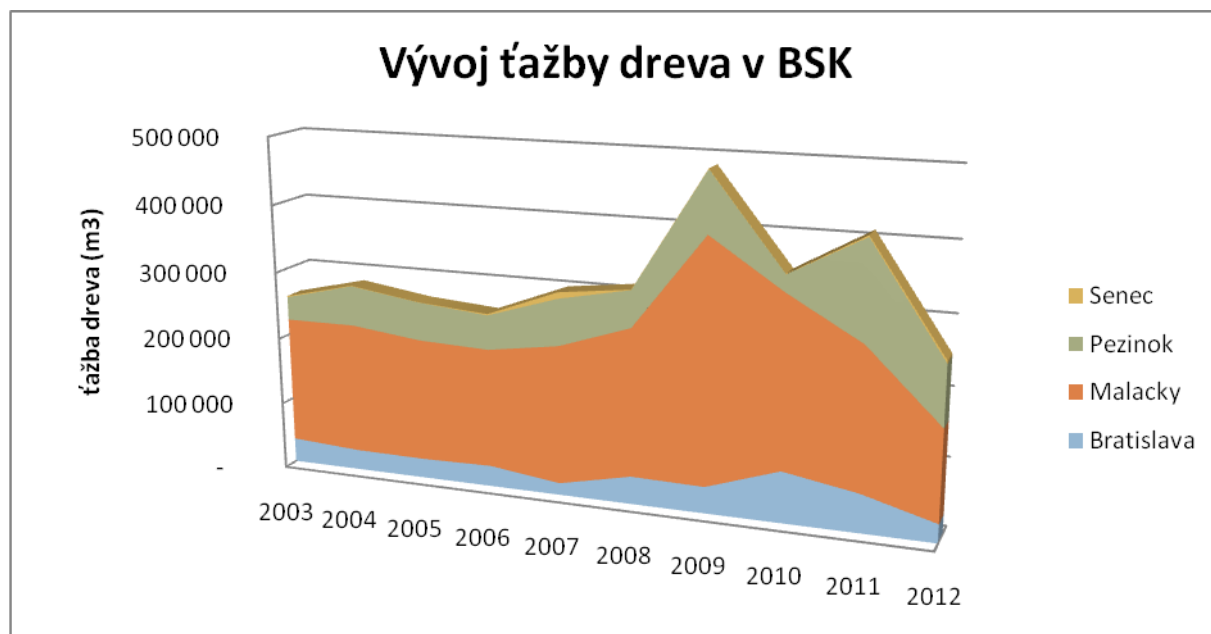
Vývoj ťažby dreva v BSK podobne ako v SR rástol v období do r. 2009 a od nástupu hospodárskej krízy sledujeme pokles ťažby súvisiaci s klesajúcim záujmom trhov o drevnú surovinu.

Počas celého sledovaného obdobia pochádzalo vyše 50 % vyťaženého dreva z okresu Malacky. V roku 2009 pochádzali takmer 3/4 ťažby realizovanej na území kraja z okresu Malacky.

Tabuľka 36: Realizovaná ťažba (m³) v období 2003-2012 v lesoch BSK

r.	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislava	35 972	29 914	28 921	30 919	17 588
Malacky	186 673	192 972	181 276	175 274	204 181
Pezinok	34 317	59 241	56 605	50 805	68 504
Senec	1 813	820	417	1 917	9 404
BSK	258 775	282 947	267 219	258 915	299 677
r.	2008	2009	2010	2011	2012
Bratislava	40 958	38 988	75 239	56 987	27 275
Malacky	216 653	357 035	250 259	207 518	133 283
Pezinok	53 867	88 464	24 819	143 599	87 961
Senec	666	814	276	2 437	4 060
BSK	312 144	485 301	350 593	410 541	252 579

Zdroj: Národné lesnícke centrum Zvolen, k. 31.12.2012

Zdroj: Národné lesnícke centrum Zvolen, k. 31.12.2012

Náhodná ťažba dreva

Ťažba stromov sa podľa § 22 zákona o lesoch (č. 326/2005Z.z.) delí na:

1. úmyselnú
2. mimoriadnu
3. náhodnú

Zatiaľ čo úmyselná a mimoriadna ťažba prebiehajú úradným schvaľovaniam, pri tzv. náhodnej ťažbe rozhoduje o výrube stromov lesný hospodár. Podľa zákona o lesoch je náhodná ťažba súčasťou opatrení spojených s odstraňovaním následkov pôsobenia škodlivých činiteľov. Táto ťažba je priamo prepojená s § 28 zákona o lesoch (ochrana lesa), podľa ktorého je obhospodarovateľ lesa povinný vykonávať preventívne opatrenia s cieľom predchádzať poškodeniu lesa a vykonávať ochranné a obranné opatrenia pred škodami spôsobovanými škodlivými činiteľmi.

Táto skutočnosť sa stáva čoraz častejšie predmetom verejnej a odbornej kritiky, nakoľko je veľký objem každoročných ťažieb v rukách lesných hospodárov, ktorí profitujú z objemu náhodnej ťažby, u ktorej je často sporné, či bola skutočne nevyhnutná. Od roku 2005 podiel náhodnej ťažby v SR každoročne prekračuje 50% celkovej vyťaženej drevnej hmoty.

Podľa údajov NLC tvorila náhodná ťažba dreva v BSK v rokoch 2011 - 57 % v roku 2012- 37% celkovej ťažby v BSK.

Prevencia lesných požiarov

Okrem zlého zdravotného stavu lesov Borskej nížiny, záhorské lesy v dôsledku otepľovania trpia aj častými požiarimi. Podľa Zelenej správy 2012 (18) bola najvyššia požiarovosť lesov v rámci SR evidovaná práve v okrese Malacky. Z celkového počtu 517 požiarov v SR sa až 58 požiarov odohralo v okrese Malacky. Je preto zmysluplné, že sa v rámci PRV implementovalo v okrese Malacky niekoľko projektov protipožiarnych lesných ciest.

Lesná biomasa (OZE)

Pod tlakom rastu cien fosílnych palív, ohrozenia životného prostredia nastáva nárast energetického využitia biomasy. Využívanie lesnej biomasy (dendromasy) predstavuje perspektívu na znižovanie energetickej závislosti od zdrojov fosílnych palív, prispieva k likvidácii odpadu lesného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu, generuje pracovné príležitosti, zlepšuje životné prostredie a je dlhodobo podporované prostredníctvom podporných programov EÚ. Hlavnými zdrojmi dendromasy sú tenká a nekvalitná drevná hmota z korunovej časti z ihličnatých a listnatých prebierok, hmota z výmladkových lesov a zvyšky po spracovaní kalamít.

Zdroje dendromasy:

- Palivové drevo – produkt ťažbového procesu
- Tenčina – do 7cm, haluzina
- Odpad – po spracovaní dreva - kôra, piliny
- Tenká nekvalitná hmota
- Drevná hmota z veľkoplošných a maloplošných kalamít

Lesy SR ponúkajú samosprávam miest a obcí energetickú „štiepku“, pomocou ktorej môžu dosiahnuť výrazné zníženie nákladov na výrobu tepla a úsporu zdrojov potrebných pre vlastný rozvoj. V spolupráci so súkromnými vlastníkmi lesov zabezpečujú výkup a spracovanie biomasy aj z lesov v súkromnom vlastníctve. Regionálne projekty, ktoré Lesy SR koordinujú spolu Národným lesníckym centrom (NLC) a výrobcami energetických kotlov, smerujú k lepšiemu využitiu surovínovej základne lesnej dendromasy, k vytvoreniu nových pracovných miest a k rozvoju regiónov. (16)

Palivová drevná biomasa je priamo z lesov dodávaná vo forme palivového dreva a lesných štiepok. Domáca spotreba palivových štiepok rástla pomalšie ako ich produkcia, lebo je to pre spotrebiteľov neefektívne. Je potrebné presadzovať menšie výroby vhodne rozmiestnené podľa dostupnosti primárnej suroviny v jednotlivých regiónoch. (19)

Podľa údajov NLC nie sú dostupné štatistiky o vyprodukovanej dendromase na úrovni krajov a okresov SR.

Drevnú biomasu na energetické účely v Bratislavskom kraji využívajú napr. podniky Swedwood Slovakia s.r.o. OZ Malacky Drevotrieska, P.F.A. spol. s.r.o. Lozorno, MERTIMEX s.r.o., Senec (Energetické centrum Bratislava, 2012) ako aj komunálna spaľovňa biomasy v Rohožníku a Malackách. Strategický dodávateľia drevnej biomasy sú Lesy SR a Vojenské lesy.

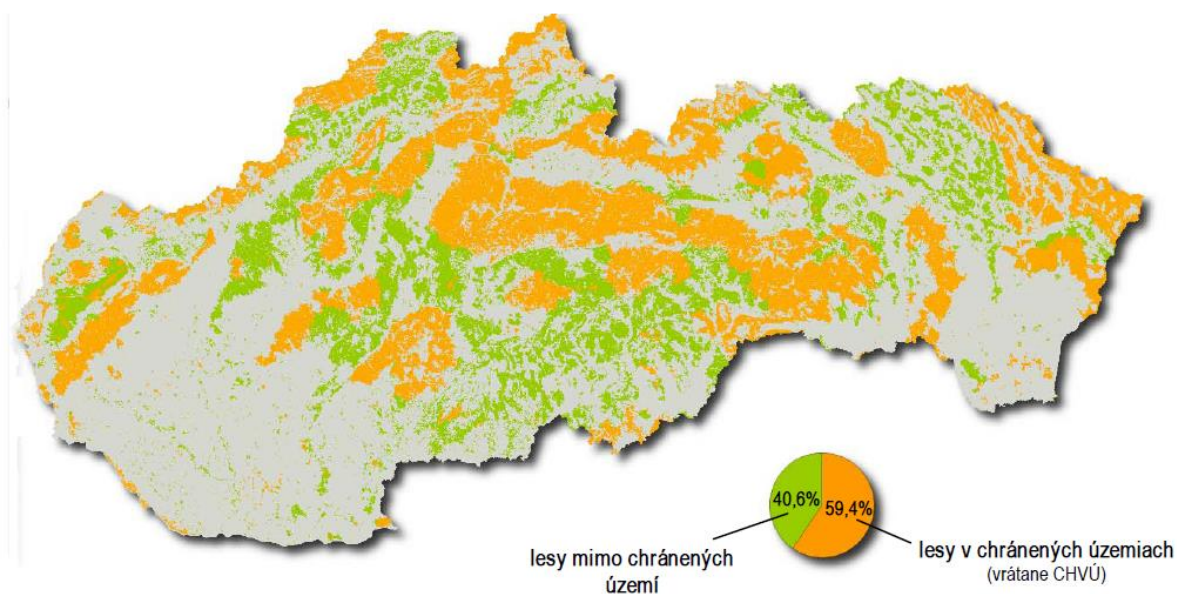
Lesy a životné prostredie

Lesné hospodárstvo, ako základný ekostabilizačný faktor nielen Slovenska, ale aj v európskom meradle, sa aktívne podieľa na tvorbe životného prostredia.

Medzi obhospodarovateľmi lesa a ochranou prírody špecifikovanou v slovenskej legislatíve alebo rôznymi medzinárodnými dohovormi však často dochádza k vzájomnému nesúladu.

Národná sústava chránených území a sieť NATURA 2000 sa na mnohých miestach prekrýva aj s územiaми chránenými na základe ďalších záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov o ochrane prírody (napr. biosférické rezervácie, Ramsarské lokality, územia prírodného dedičstva UNESCO, Karpatský dohovor). Toto značne komplikuje lesohospodársku činnosť vlastníkom a správcom lesov.

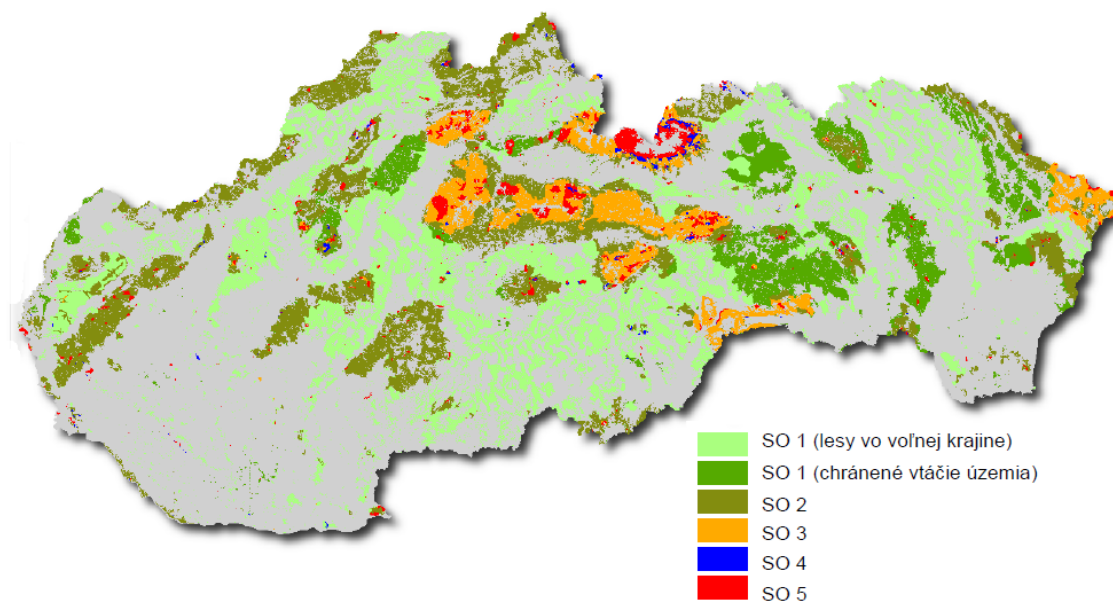
Opatrenia ochrany prírody, obmedzujúce hospodárske využívanie lesov, spôsobujú lesníkom nemalé finančné straty. Tieto obmedzenia však majú širšie socioekonomické súvislosti, ktoré môžu v určitých oblastiach obmedzovať rozvoj regiónov (20).

Zdroj: MŽP SR, 2011, NLC-ÚLZI 2011

Vypracoval: NLC-LVÚ, 2011

Mapa 9: Lesy s hospodárením obmedzeným jednou alebo viacerými kategóriami CHÚ

Zdroj: MŽP SR, 2011, NLC-ÚLZI 2011

Vypracoval: NLC-LVÚ, 2011

Mapa 10: Stupne ochrany na lesných pozemkoch

Stupne ochrany

Aktivity človeka v jednotlivých CHÚ (s výnimkou CHVÚ) sú ovplyvňované obmedzeniami stanovenými zákonom č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny pre druhý, tretí, štvrtý a piaty stupeň ochrany. Prvý stupeň ochrany s najmenšími obmedzeniami, platí pre tzv. voľnú krajinu mimo CHÚ. So zvyšovaním sa stupeň ochrany sa rozsah obmedzení rozširuje. Obhospodarovanie lesa je však celkom vylúčené v najprísnejšom (piatom) stupni ochrany (zákon č. 326/2005 Z. z.). Taxatívne preberanie obmedzení bežného manažmentu lesov v mnohých prípadoch spôsobuje problémy nielen pre obhospodarovateľa lesa, ale aj z hľadiska zabezpečenia priaznivého stavu chránených území.

V súčasnosti stupne ochrany nie sú kompatibilné s princípmi ochrany siete NATURA 2000, ktoré sú značne pružnejšie a vyžadujú posudzovanie každého zásahu do územia z pohľadu ochrany druhov a/alebo biotopov, pre ochranu ktorých bolo dané územie vyhlásené(20).

Chránené územia

Európska sústava chránených území NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok.

Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii(21).

Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

- **Chránené vtáčie územia**

Na území kraja reprezentujú:

- Malé Karpaty
- Záhorské Pomoravie
- Úľanská mokraď
- Dunajské luhy
- Sysľovské polia

- osobitné územia ochrany: **územia európskeho významu**

(v zátvorke sú uvedené CHÚ národnej sústavy spravujúce lokality Natura 2000)

Bratislava

- Ostrovné lúčky, Hrušov, Biskupické luhy (CHKO Dunajské luhy)
- Homoľské Karpaty, Devínska Kobyla, Vydrice (CHKO Malé Karpaty)
- Devínske alúvium Moravy, Morava (CHKO Záhorie)

- Štokeravská vápenka, Bratislavské luhy (v správe Regionálnej správy ochrany prírody a krajiny BA)

Okres Malacky

- Abrod, Široká, Marhecké rybníky, Dúbrava, Bogdalický vrch, Gajarské alúvium Moravy, Suchohradské alúvium Moravy, Rudava, Ciglát, Horný les, Orlovské vršky, Mešterova lúka, Bežnisko, Kotlina, Šmolzie, V studienkach, Ondriašov potok, Močiarka, Malina, Devínske jazero, Morava, Rozporec, Mokrý les, Bencov mlyn, Gajarské alúvium Moravy, Kotlina, Šranecké piesky (CHKO Záhorie)
- Homoľské Karpaty, Biele hory, Kuchynská hornatina (CHKO Malé Karpaty)

Okres Pezinok

- Homoľské Karpaty, Lindava, Biele hory, Kuchynská hornatina, Šúr, Predhorie (CHKO Malé Karpaty)
- Martinský les (CHKO Dunajské luhy)

Okres Senec

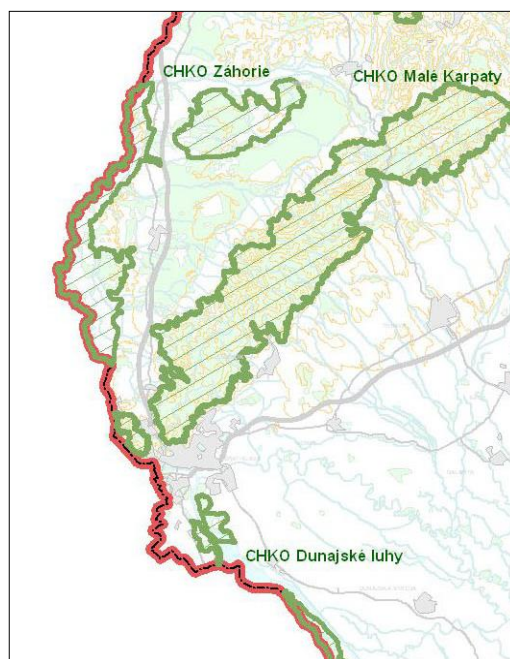
- Martinský les, Hrušov, Biskupické luhy (CHKO Dunajské luhy)
- Šúr (CHKO Malé Karpaty)

Chránené územia – národná sústava

Z veľkoplošných chránených území SR patria do riešeného územia 3 CHKO: **Dunajské luhy, Malé Karpaty, Záhorie**.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) je rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia. Na území CHKO platí 2. stupeň ochrany, ak nie je ustanovené inak (Zákon o ochrane prírody č. 543/2003 Z. z.).

V riešenom území sa nachádza 68 maloplošných chránených území – 26 chránených areálov, 1 národná prírodná pamiatka, 7 prírodných pamiatok, 9 národných prírodných rezervácií, 24 prírodných rezervácií a 1 chránený krajinný prvok.

Obrázok 2: Veľkoplošné chránené územia BSK, 2012 (Zdroj: ŠOP SR)

1.4.3 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

Vodné hospodárstvo je odvetvím, ktoré zabezpečuje všestrannú ochranu vôd vrátane vodných a od vôd priamo závislých ekosystémov, zachovanie alebo zlepšenie stavu vôd, účelné, hospodárne a trvalo udržateľné využívanie vôd (zabezpečenie potrebného množstva vody v požadovanej kvalite a čase pre všetkých jej užívateľov a na všetky účely), manažment povodí, zlepšenie kvality životného prostredia a jeho zložiek, znižovanie nepriaznivých účinkov povodí a sucha, zabezpečenie funkcií vodných tokov a vodných stavieb.

Povrchové vody

Vodné toky

Územie BSK sa z hydrologického hľadiska delí do troch hlavných povodí. Deliacu líniu medzi povodím Moravy a Váhu tvorí hrebeň Malých Karpát. Oblasť Záhoria je odvodňovaná riekou Morava. Vodné toky Malokarpatskej oblasti a Podunajska spadajú do povodia Malého Dunaja a patria tak do povodia Váhu. Povodie rieky Dunaj na území Bratislavského kraja tvorí len úzky pás v zázemí hlavného mesta.

Bratislava

Dunaj je hlavnou riekou územia, oddeľuje mestskú časť Petržalka od ostatných mestských častí. V jednom úseku vytvára hranicu s Rakúskom. V mestskej časti Devín sa do Dunaja vlieva rieka Morava, do ktorej západne od Devínskej Novej Vsi ústi potok Mláka. Do Karloveského ramena sa západne od Dlhých Dielov vlieva Mokrá potok. Pri Botanickej záhrade ústi do Dunaja potok Vydrlica. Východné svahy Malých Karpát odvodňuje Račiansky kanál, ktorý sa severne od mestskej časti Vajnory spája s vodami Blatiny, ktorá ďalej ústi do Malého Dunaja. V území sa nachádza tiež niekoľko menších potokov lokálneho významu: Mariánsky, Bystrický, Vápenický, Lamačský, Dúbravský, Pieskový, Tok na Pántoch, Tok Ahoj, Stupavský, Gaštanový hájik a Vajnorský potok.

Regulačné objekty na Dunaji sú súčasťou Vodného diela Gabčíkovo a sú na hranici okresov Senec a Bratislava II.

Záhorie

Rieka Morava je najväčším tokom okresu Malacky a zároveň hraničnou riekou územia. Morava je významným zdrojom vody pre poľnohospodárstvo, keďže sa využíva najmä na závlahy.

Morava má tiež významný turisticko-rekreačný potenciál. Rekreačná plavba sa v ostatnom čase stáva významným impulzom pre udržateľný rozvoj cestovného ruchu s výrazným ekonomickým prínosom, zatiaľ čo nákladná lodná doprava ustupuje do úzadia. Rekreačná plavba dokáže na seba naviazať množstvo rôznych aktivít najmä v oblasti služieb cestovného ruchu, čím prispieva k rozvoju vidieka (22).

Výhľadovo sa na Morave plánuje výstavba vodohospodársko-dopravnej sústavy Dunaj-Odra-Labe. Morava preteká územím okresu Malacky v dĺžke 47,5 km. Ďalšími významnými tokmi sú Rudava, Malina, Lakšársky potok, Porec a Stupavský potok.

Na vodných tokoch Rudavy, Maliny a Stupavského potoka sú vybudované regulačné zariadenia (hate), ktoré umožňujú regulovať hladinu tokov, pričom tieto zariadenia zabezpečujú spravidla úžitkovú vodu pre poľnohospodárske účely, chov rýb a pre priemysel (4).

Malokarpatská oblasť

Vodné toky z Malokarpatskej oblasti patria do povodia Malého Dunaja a Dunaja. Najväčším tokom územia je Šúrsky kanál a Čierna voda. Šúrsky kanál bol vybudovaný v rokoch 1941 – 43 ako umelý kanál na odvodnenie Šúrkej kotliny. Odvádza vody privádzané potokmi z juhovýchodných svahov z Malých Karpát. Ďalšími významnými tokmi sú Blatina, Stoličný potok, Vištucký potok a Gidra.

Na toku Šúrsky kanál je vybudovaný jeden bočný prepád v telese hrádze za účelom odvedenia zvýšených povodňových prietokov do Šúrkej rezervácie.

Pre zachytenie splavenín z Malých Karpát, najmä pre ochranu v oblasti Limbachu a Grinavy boli vybudované na Limbašskom potoku a jeho prítokoch 4 priečne regulačné stavby – prehrádzky.

Podunajsko

Územie Podunajskej oblasti sa delí na povodie Malého Dunaja (Váhu) a povodie Dunaja. Dunaj je najväčším vodným tokom, avšak plošne patrí väčšia časť územia okresu Senec povodiu Malého Dunaja. Dunaj preteká územím v dĺžke 16,9 km. V celom úseku je súčasťou Vodného diela Gabčíkovo, ktoré bolo uvedené do prevádzky v roku 1992. Časť jeho objektov sa nachádza aj na území okresu. Hať v inundácii, hať na obtoku, časť zdrže Hrušov, horný úsek ľavostranného priesakového kanála.

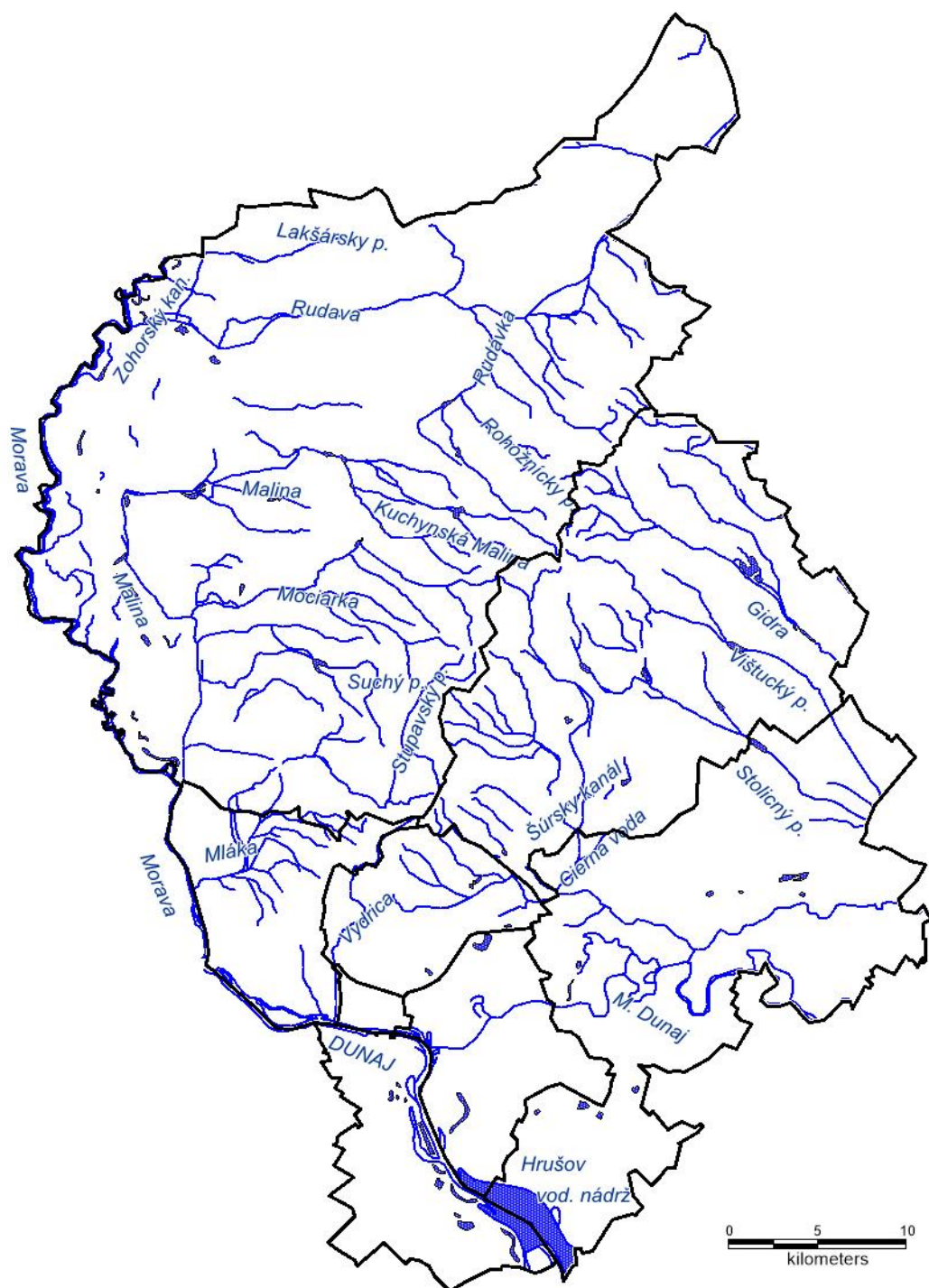
Malý Dunaj preteká okresom v dĺžke 20,4 km. Brehy Malého Dunaja sú čiastočne upravené a nachádza sa na ňom niekoľko hatí, zdrž a hrádza. Všetky regulačné objekty a zariadenia nachádzajúce sa v záujmovom území sú súčasťou Vodného diela Gabčíkovo a sú na hranici okresov Senec a Bratislava. Ďalšími významnými tokmi okresu Senec sú Šúrsky kanál, Čierna voda, Stoličný potok a Vištucký potok.

Vodné plochy

V Bratislave sa nachádza niekoľko prírodných a umelých vodných plôch, z ktorých prevažná väčšina slúži aj ako prírodné kúpaliská. Napríklad Štrkovecké jazero a Kuchajda v Ružinove, Vajnorské jazero a Zlaté piesky pri diaľnici D1, Malý Draždiak a Veľký Draždiak v Petržalke, Rusovské a Čunovské jazero.

Zdrž Hrušov, z ktorej veľká časť rozlohy leží na území Bratislavy, vznikla ohradzovaním a prehradením koryta Dunaja pri Čunove a tvorí významnú súčasť vodného diela Gabčíkovo, ktorého účelom je zabezpečenie protipovodňovej ochrany, zabezpečenie predpísaných odberov vody, zabezpečenie medzinárodnej plavby po Dunaji, využívanie vodnej elektrárne Gabčíkovo vo vynútenej prevádzke a manipulácia pri zimnom režime.

Povrchové vody BSK

Mapa 11: Vodné toky a vodné plochy(2009)

Zdroj: autori, GKÚ, Základná mapa SR - vodstvo (2009)

Malá vodná nádrž Vajspeter vznikla v roku 1974 prehradením Vajspeterského potoka na hranici lesa nad vinohradmi v katastrálnom území MČ Rača. Plocha povodia nad nádržou je 1,08 km². Prakticky celý prítok do nádrže sa využíva na závlahu viníc.

V okrese Malacky sa nachádza jedna veľká vodná nádrž nad 1,0 mil.m³- nádrž **Lozorno II**. V okrese sú vybudované tri malé vodné nádrže: Vývrať, Kuchyňa, Lozorno I (Lipníky) Rohožník. Po ťažbe štrku a piesku vznikli jazerá v Plaveckom štvrtku, Malých Levároch (rekreačná lokalita Rudava) a Jakubove.

V okrese Pezinok sa v súčasnosti nachádza jedna **veľká vodná nádrž** (nad 1,0 mil. m³) **Budmerice**, ktorá je bočnou nádržou. V okrese je vybudovaných dvanásť malých vodných nádrží, ktoré sú využívané na hospodárske účely a rybolov.

V okrese Senec na tokoch neboli vybudované žiadne malé vodné nádrže. Nachádzajú sa tu však jazerá, ktoré vznikli ťažbou štrkov a v súčasnosti slúžia pre rekreačné účely a odber vody pre závlahu, chov rýb, prípadne v nich pokračuje ťažba štrkov. Najznámejšie štrkoviská v okrese sú **Senecké jazerá, Slnčné jazerá, Čiernovodské jazerá, Zelené jazero, Bielské jazero, jazero Ivanka, Nové Košariská I. a II**. Pri osade Sv. Martin (pri meste Senec) sa nachádza rybník.

Podzemné vody

Zdroje podzemných vôd sú rozložené nerovnomerne v závislosti od geologických pomerov. Prírodné zásoby podzemných vôd predstavujú v SR 146,7 m³/s, z ktorých je 51,7% využiteľných. Najvýznamnejšie regióny výskytu podzemných vôd sú v Podunajskej nížine. Kvalitu podzemných vôd najviac ovplyvňuje poľnohospodárska činnosť, lokalizácia chemického a petrochemického priemyslu a hustota osídlenia.

Z mapy hydrogeologických rájónov (Mapa 12) vyplýva, že Bratislavský kraj má najbohatšie zásoby podzemných vôd v štrkopieskovom podloží Podunajskej nížiny. Dobré podmienky sú tiež v pieskovom podloží Borskej nížiny. Menšie zásoby podzemných vôd sa nachádzajú v oblasti Pomoravia a Malých Karpát.

Geotermálne vody(OZE) sú prírodné vody ohriate zemským teplom tak, že ich teplota po výstupe na zemský povrch je vyššia ako priemerná ročná teplota vzduchu v danej lokalite. Na území SR sa využíva 87 % zdrojov geotermálnej energie na rekreačné účely a 48% zdrojov sa využíva na účely tepelného vykurovania objektov.

Na území BSK sa nachádza niekoľko zdrojov geotermálnej vody. Známe sú geotermálne zdroje v Senci a Kráľovej pri Senci, určené na kúpeľno-rekreačné účely. Zdroj v Chorvátskom Grobe v mieste zdevastovaného kúpaliska sa využíva len extenzívne. Zdroj v Plaveckom štvrtku má potenciál pre využívanie v cestovnom ruchu i ako zdroj OZE (v štádiu prípravy dokumentov). Minerálne pramene sa nachádzajú vo Sv. Jure a Plaveckom Mikuláši.

Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou na území kraja zabezpečujú obce prostredníctvom Bratislavskej vodárenskej spoločnosti BVS, a.s.

Hlavnými časťami vodárenského systému na území mimo Bratislavy sú: Diaľkovod Šamorín, SV Hamuliakovo – Kalinkovo, Podhorský SV, Senecký SV, Záhorský SV.

Zdroje vody sa nachádzajú najmä na úpätiach Malých Karpát – ide predovšetkým o pramene s vyhovujúcou kvalitou vody a navyše s výhodným výškovým umiestnením umožňujúcim gravitačnú distribúciu spotrebiteľom. Uvedené zdroje sa vyskytujú v lokalitách nad mestami/obcami Pezinok, Modra, Častá, Doľany, Borinka, Rohožník, Sološnica a Plavecké Podhradie. Okrem týchto zdrojov sa využívajú aj vodárenské zdroje v lokalite Plavecký Mikuláš, Boldog a Hamuliakovo. Kvalitatívne ide o vyhovujúce zdroje, kvantitatívne sú nedostatočné a preto sú dotované zo zdrojov podunajskej oblasti (z bratislavských zdrojov) príivodom vody do predmetných oblastí.

Podľa údajov miestnej a obecnej štatistiky (MOŠ/MIS) boli verejné vodovody v roku 2011 dostupné vo všetkých obciach BSK okrem obcí Malé Leváre, Hrubá Borša a Nový Svet. Podľa dostupných informácií si obce Hrubá Borša a Malé Leváre toho času budujú chýbajúcu infraštruktúru na základe dotácií z MŽP.

Bratislavský kraj má v porovnaní s ostatnými krajinami SR najlepšie pokrytie sieťou vodovodov (97%) a kanalizácií (87%). Prostredníctvom podporných prostriedkov EÚ a SR sa pokrytie sieťou vodovodov a kanalizácií v SR výrazne zlepšuje predovšetkým v krajinách, kde bolo toto pokrytie na veľmi nízkej úrovni. Napr. v Nitrianskom kraji vzrástlo pokrytie verejnými vodovodmi od roku 1996 až o 15% a odkanalizované v Trnavskom kraji až o 20%.

Celkovo však aj v Bratislavskom kraji dochádza k zlepšovaniu pokrytia obyvateľstva týmto druhom verejnej infraštruktúry. Zlepšila sa predovšetkým odkanalizovanosť o cca 5% oproti úrovni v roku 1996.

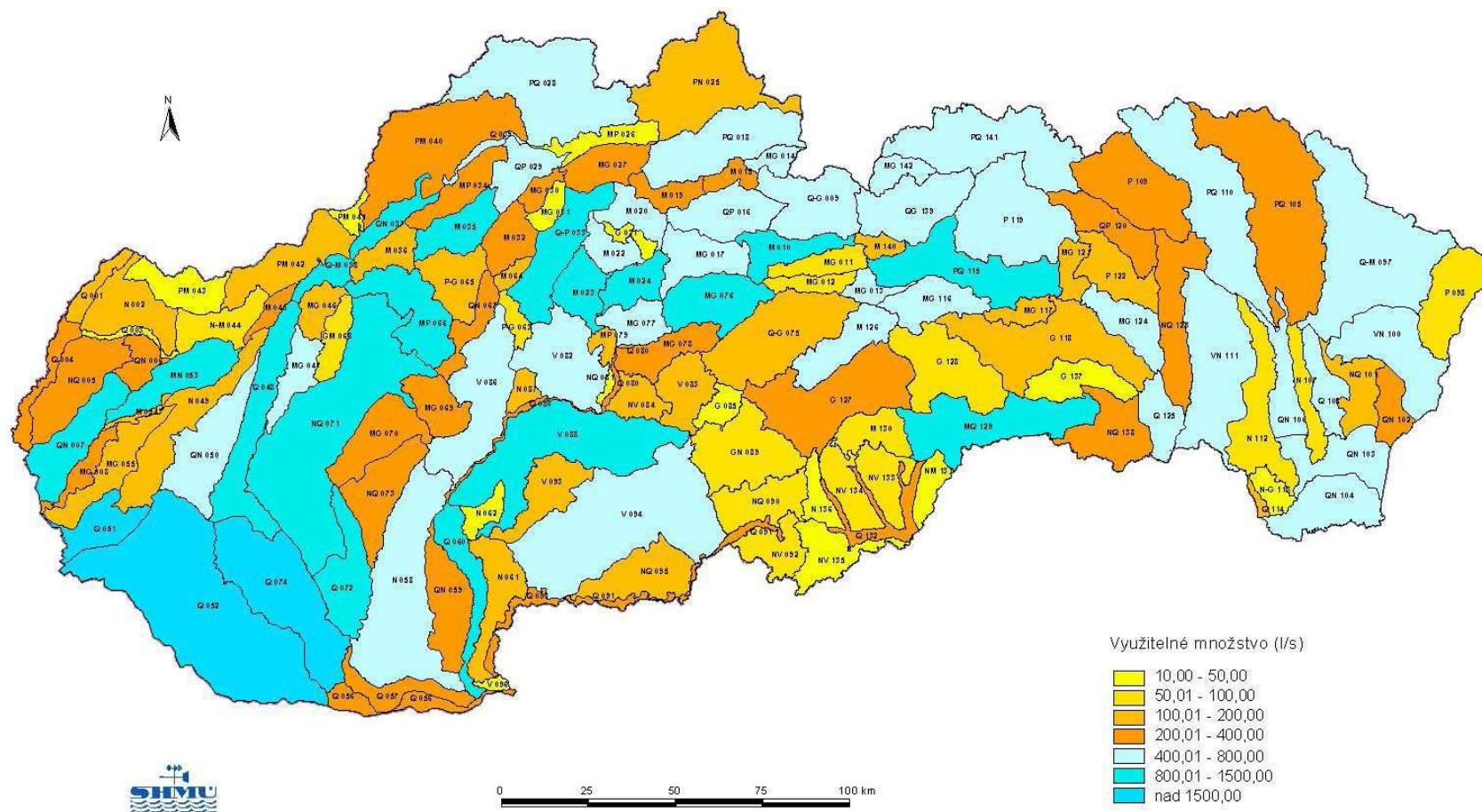
Mnoho obyvateľov vidieka (predovšetkým v Podunajsku) naďalej využíva vodu z vlastných studní, a to aj napriek tomu, že rozborý poukazujú na jej zhoršenú kvalitu znečistením, čo môže mať vážne zdravotné dôsledky. Je preto samozrejmé, že budovanie infraštruktúry vodovodov a kanalizácií patrí medzi absolútne priority obcí.

Tabuľka 37: Vývoj podielu obyvateľstva napojeného na verejné vodovody a kanalizácie v krajinách SR

	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %				Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť v %			
	2008	2010	2012	2014	2008	2010	2012	2014
SR	87,3	86,6	87,0	87,7	59,4	60,4	62,4	64,7
Bratislavský kraj	99,1	95,8	96,8	97,3	86,9	86,2	87,4	88,2
Trnavský kraj	97,0	86,4	87,8	88,7	53,3	54,2	60,3	64,3
Trenčiansky kraj	73,5	89,0	89,8	90,2	47,0	58,3	59,6	61,8
Nitriansky kraj	90,2	90,3	90,2	90,6	45,7	47,5	50,2	51,5
Žilinský kraj	86,5	88,8	89,5	90,1	52,3	60,0	62,2	64,8
Banskobystrický kraj	90,6	85,8	86,2	86,7	60,3	60,8	60,5	61,8
Prešovský kraj	73,8	78,3	78,8	79,9	51,9	57,2	60,8	64,9
Košický kraj	76,5	81,2	80,8	81,7	57,2	60,5	60,7	61,9

Zdroj: DATAcube, ŠÚSR, k 31.12. 2014

VYUŽITELNÉ MNOŽSTVÁ PODZEMNÝCH VÔD V HYDROGEOLOGICKÝCH RAJÓNOCH SR V ROKU 2012

Mapa 12: Využitelné množstvo podzemných vôd v SR

Zdroj: VÚVH, 2013

Spotreba vody

Podobne ako na národnej úrovni aj v BSK dochádza k znižovaniu spotreby vody z verejných vodovodov. Je to predovšetkým dôsledkom neustáleho rastu životných nákladov (vrátane vodného a stočného). Obyvatelia sa usilujú znižovať tieto náklady, či už obmedzovaním vlastnej spotreby, alebo využívaním alternatívnych zdrojov, predovšetkým vlastných studní. Markantný je tento podiel predovšetkým na Podunajsku, kde sú zdroje podzemných vôd najbohatšie.

Tabuľka 38: Vývoj celkovej špecifickej spotreby vody z verejných vodovodov (l/obyvateľa/deň)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bratislava	230,9	228,6	241,2	217,9	211,7	205,7	197,2
Malacky	150,1	159,5	133,7	144,3	152,2	142,4	142,9
Pezinok	156,5	176,9	146,7	145,7	150,7	135,5	135,5
Senec	141,6	142,6	131,1	123,4	131,5	115,8	118,2
BSK	2684,1	2713,6	2659,7	2639,3	2655,1	2609,4	2604,8

Zdroj: ÚPN-R BSK, 2013

Tabuľka 39: Verejné vodovody v BSK v r. 2011

	BSK	Bratislava	Okres MA	Okres PK	Okres SC
Podiel obyvateľov zásobovaných z verejného vodovodu	97%	100%	88%	94%	86%
Počet obcí s verejným vodovodom	60	1	20	16	23
Dĺžka vodovodnej siete (km)	2195,4	1141,28	361,85	335,36	356,94

Zdroj: ÚPN-R BSK, 2013

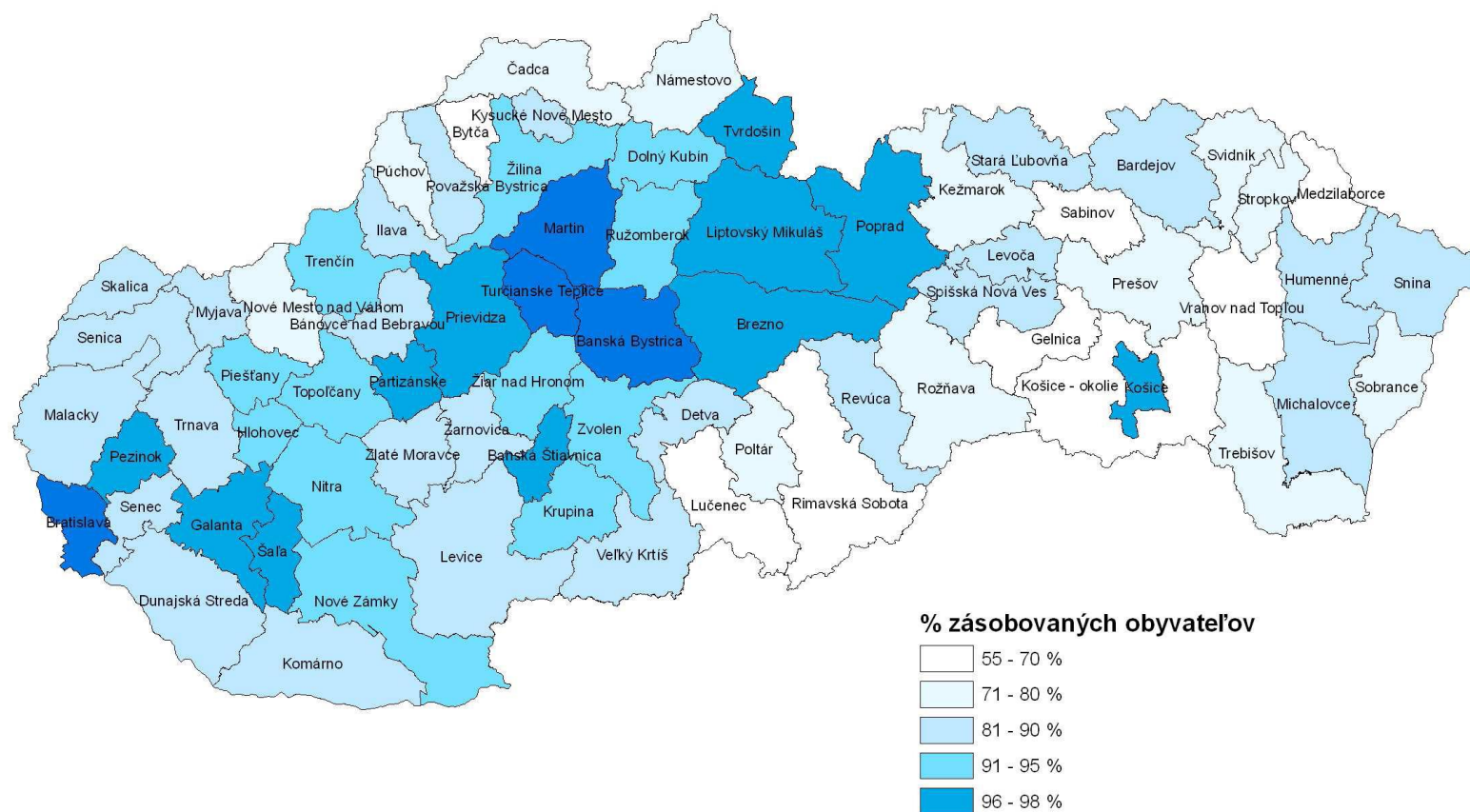
Rozdielna je i miera spotreby pitnej vody z vodovodov v domácnostiach jednotlivých subregiónov kraja. Zatiaľ čo v meste Bratislave spotrebujú domácnosti len 54 % pitnej vody z vodovodov, v okresoch PK a MA je to okolo 74% percent a v okrese SC až 81% vody. Tieto údaje poukazujú jednak na zvýšenú koncentráciu ekonomických činností a pracujúcich v Bratislave, ako aj na kvalitu a výdatnosť miestnych zdrojov pitnej vody.

Tabuľka 40: Verejné vodovody v BSK (2011)

	Počet obcí s verejným vodovodom	Celková spotreba pitnej vody z verejných vodovodov spolu (megaliter)	Spotreba pitnej vody z verejných vodovodov pre domácnosti (megaliter)	Spotreba pitnej vody v domácnostiach (%)
Bratislava	1	31158	16905	54%
Okres Malacky	25	3051	2232	73%
Okres Pezinok	17	2771	2037	74%
Okres Senec	27	2682	2172	81%

Zdroj: ŠÚSR, Databáza MOŠ/MIS (k 31.12.2011)

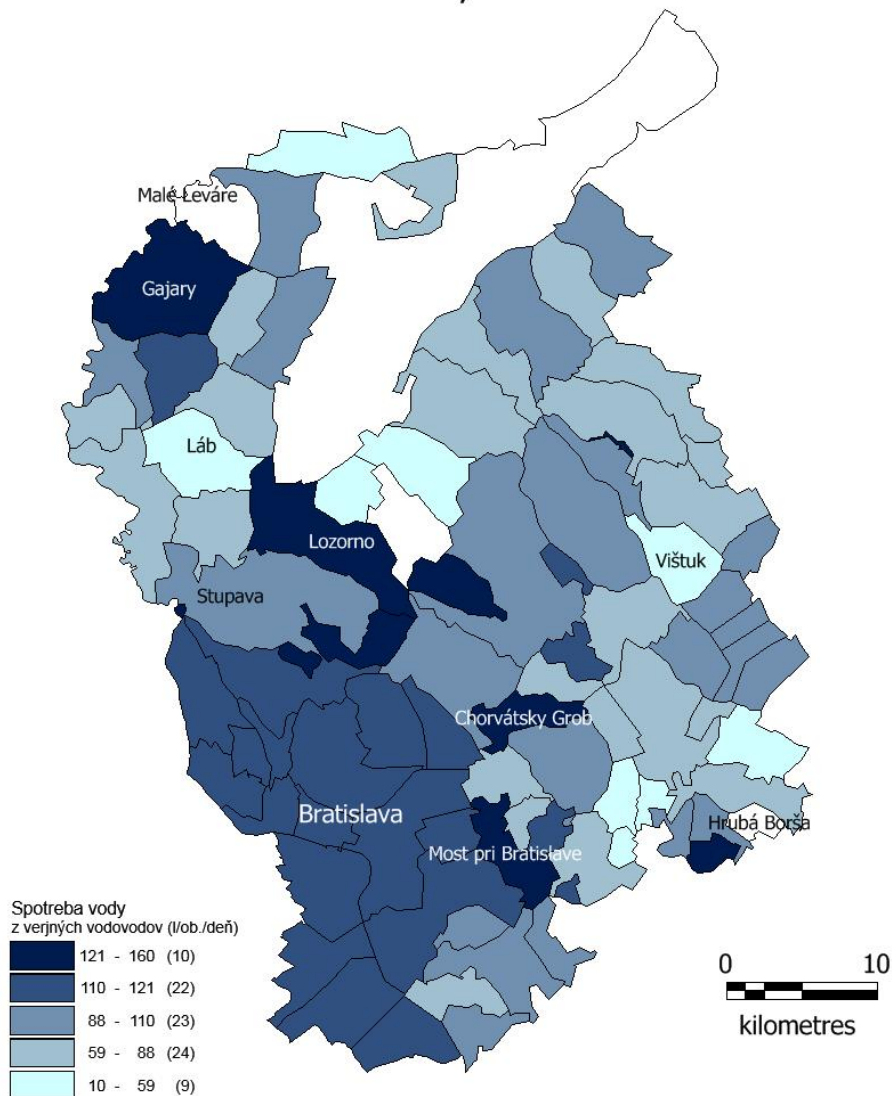
Podiel obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov v roku 2012

Mapa 13: Podiel obyvateľov v okresoch SR napojených na vodovod (2012)

Zdroj: VÚVH, 2013

Spotreba vody z verejných vodovodov v domácnostiach BSK, 2011

Mapa 14: Spotreby vody v domácnostiach (2011)

Zdroj: ŠÚSR, Databáza MOŠ/MIS (k 31.12.2011), vlastné prepočty autori

Potreba úžitkovej vody na výrobné a technologické účely je prevažne krytá zo zdrojov podzemných vôd. Zdrojom závlahovej vody je hlavne povrchová voda (Dunaj, Morava, jazerá), v menšej miere podzemné vody.

Závlahové systémy sú na poľnohospodárskej pôde BSK vybudované v celkovej výmere cca 50 000 ha, pričom sú technicky riešené čerpacími závlahovými stanicami. Ich hlavným cieľom je upraviť vodný a vzdušný režim pôd pre stabilizáciu úrod. Správcom hydromelioračných závlah a odvodnenia je štátny podnik, Hydromeliorácie, Bratislava. (KEP, ÚPN-R, BSK)

Odvodnenie bolo realizované odvodňovacími kanálmi, priekopami a drenážnymi systémami. Vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov sa údržba nerealizuje v dostatočnej miere, čo sa prejavuje na poľnohospodárskych pôdach.

Závlahové systémy boli budované prevažne ako doplnkové. Ich hlavným cieľom bolo dopĺňať vlhový deficit vzhľadom na nerovnomerné rozdelenie zrážok vo vegetačnom období. Vo väčšej miere boli budované špeciálne závlahy (kvapkové a bodové) hlavne pre zavlažovanie ovocných sádov a vinohradov.

Vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov poľnohospodárskych subjektov sa závlahy v poslednom období využívajú v nedostatočnej miere.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Kanalizácia Malokarpatského regiónu čiastočne je a perspektívne bude napojená na ľavobrežný systém bratislavského kanalizačného systému. Z toho konkrétne mestá Svätý Jur výtlačom splaškov do zberača E, mestá Modra, Pezinok a obce Dubová, Viničné, Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, časť Čierna Voda, obce Bernolákovo, Ivanka pri Dunaji skupinovou kanalizáciou s viacerými ČS a výtlačnými potrubiami na ÚČOV vo Vrakuni. Pripravená je výstavba pripojenia skupinovej kanalizácie Seneckého regiónu na ÚČOV, ktorá zabezpečí pripojenie mesta Senca a ďalších 12 obcí.

Na kanalizačný systém v povodí Moravy je pripojená MČ Devínska Nová Ves, Devín, Záhorská Bystrica, obec Marianka a časť MČ Lamač a Dúbravka.

Vlastnými systémami kanalizácie disponujú všetky okresné mestá – Malacky, Pezinok a Senec. Kanalizácia v meste Malacky je jednotná, pričom odkanalizovaná je iba juhozápadná časť mesta, čo si vyžaduje dobudovanie chýbajúcej kanalizácie. Mesto má vlastnú ČOV, ktorá bola zrekonštruovaná na 33 000 EO. Vlastnými kanalizáciami (ČOV) disponujú aj obce Rohožník, Plavecký Štvrtok, Gajary, Veľké Leváre, Závod, Láb, Vysoká pri Morave, Zohor, Záhorská Ves, Lozorno a mesto Stupava.

Splaškové vody z mesta Pezinok sa prečerpávajú systémom kanalizácie Malokarpatského regiónu na ÚČOV Bratislava Vrakúňa. Kanalizačná sieť je vybudovaná aj v mestách Modra a Svätý Jur. Ďalšie kanalizácie sa nachádzajú v obciach Častá, Chorvátsky Grob, Vinosady, Viničné, Budmerice, Šenkvice a Limbach.

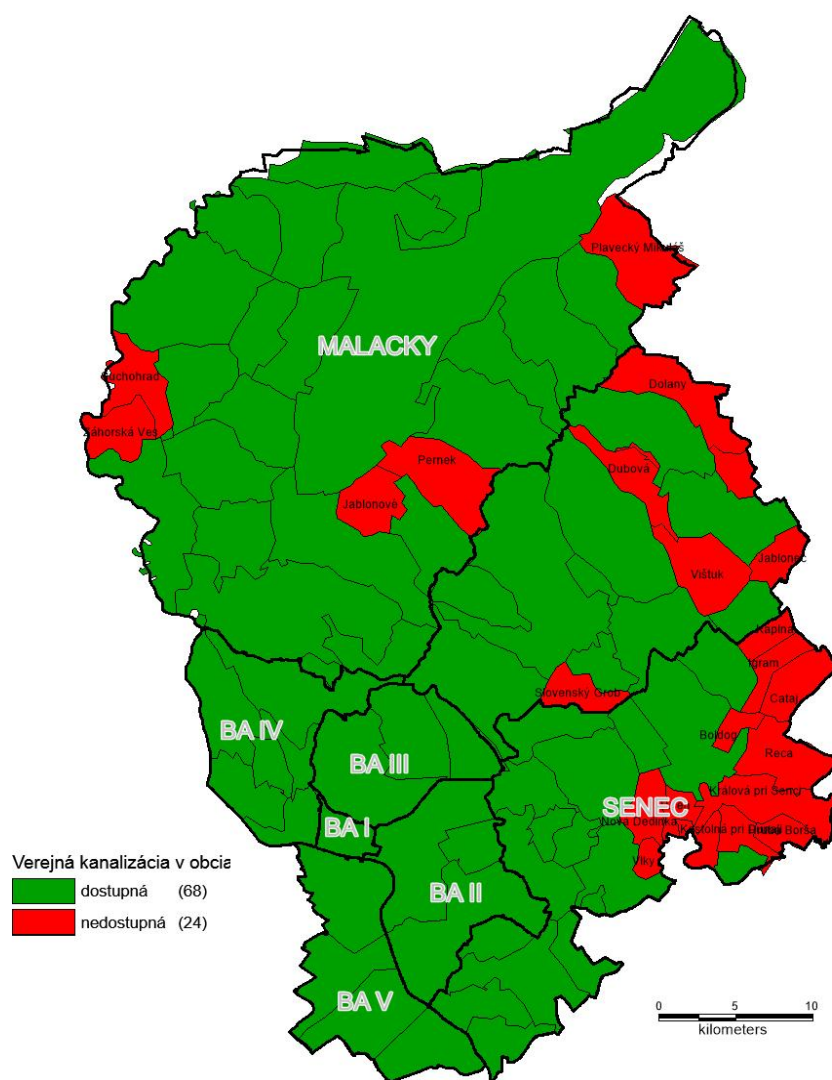
Kanalizačná sieť mesta Senec je vybudovaná ako delená. V posledných rokoch sa v meste s výstavbou nových lokalít na bývanie výrazne zväčšil rozsah kanalizácie. Splaškové vody sú odvádzané do miestnej ČOV, ktorá kapacitne nepostačuje a to aj z dôvodu jej havarijného stavu. Výhľadovým riešením je odvádzanie a čistenie odpadových vôd na ÚČOV Bratislava Vrakúňa v rámci projektu Senecký región, odkanalizovanie. Obce Hamuliakovo, Kalinkovo, Dunajská Lužná, Rovinka a Miloslavov sú odkanalizované skupinovou kanalizáciou s vyústením do ČOV Hamuliakovo, obec Ivanka pri Dunaji je napojená na ÚČOV Bratislava – Vrakúňa. Odkanalizované sú aj Bernolákovo, Vlky, Tomášov, Blatné, Báhoň a Veľký Biel. Verejné kanalizácie v správe obecných úradov sú v Moste pri Bratislave a Malinove(4).

Tabuľka 41: Kanalizačná sieť v BSK (r.2011)

	Počet prípojok kanalizačnej siete	Počet domov	Podiel kanalizačných prípojok k počtu domov	Počet obcí s verejnou kanalizačnou sieťou napojenou na ČOV
Bratislava	23145	30338	76%	1
Okres Malacky	10081	19019	53%	21
Okres Pezinok	7944	13521	59%	10
Okres Senec	11662	19051	61%	16

Zdroj: ŠÚSR, MOŠ/MIS, SODB, 2011

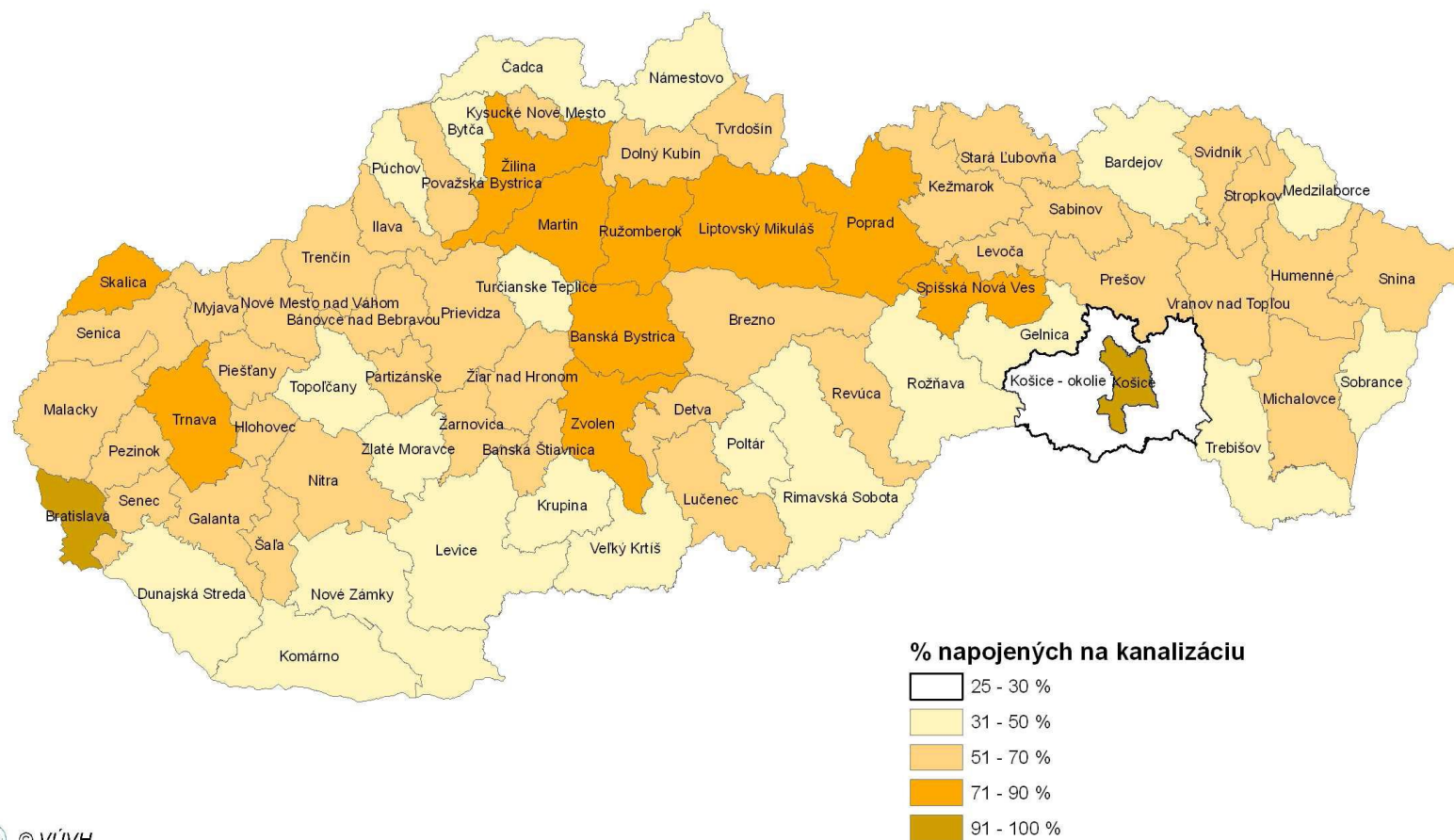
Odkanalizovanie obcí BSK (2011)

Mapa 15: Verejná kanalizácia v obciach BSK (2011)

Zdroj: Databáza MOŠ/MIS, ŠÚSR (k 31.11.2011)

Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2012

Kvalita vody

Hlavnými zdrojmi znečistenia povrchových vôd regiónu sú bodové zdroje znečistenia - priemyselné prevádzky. Nekontrolovateľnými zdrojmi znečistenia vôd, najmä podzemných sú tiež poľnohospodárska výroba - agrochemikálie, priesaky exkrementov a pod., urbanizácia - priesaky nevodotesných žump, priesaky zo skladovania odpadov a pod.

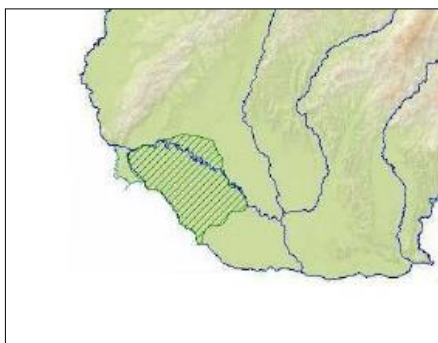
Rieka Morava, najvýznamnejší prítok Dunaja na území kraja, je charakteristická zvýšeným obsahom ľahko rozložiteľných organických látok, zlúčenín dusíka a fosforu. Kvalita vody v Malom Dunaji zodpovedá na začiatku kvalite dunajskej vody, ktorá je ďalej ovplyvnená zaústenými zdrojmi znečisťovania. Kvalita podzemných vôd súvisí s hydrogeologickou rôznorodosťou kraja. V kvartérnej nive Moravy po obec Vysoká pri Morave sa vytvorili veľké nánosy eolických pieskov. Reprezentatívny vodný zdroj v Suchohrade vykazuje vysokú koncentráciu NO₃⁻, SO₄ a vysokú mineralizáciu. Podzemné vody v oblasti Malých Karpát sú väčšinou vhodné pre pitné účely.

Povodie Moravy (Záhorie) sa z hľadiska **kvality povrchovej vody** naďalej zaraďuje medzi významne znečistené. Kvalita povrchovej vody bola v riešenom území sledovaná v 4 miestach odberov vzoriek. Kvalita vody na Morave a jej prítokoch je ovplyvňovaná znečistením z bodových zdrojov. Medzi najvýznamnejšie priemyselné zdroje odpadových vôd patria podniky Tower Automotive a.s. Malacky na prítoku Malina, Volkswagen Slovakia a.s. Devínska Nová Ves na prítoku Mláka. Z hľadiska množstva vypúšťania komunálnych odpadových vôd sú významnými znečisťovateľmi mestá a obce ako Malacky, Stupava, Devínska Nová Ves.

Hlavné zdroje znečistenia ovplyvňujúce kvalitu vôd v **povodí Malého Dunaja** pochádzajú z komunálnych odpadových vôd ČOV Bernolákovo a Senec a splaškových vôd ČOV. Zo znečisťovateľov lokalizovaných v povodí Malého Dunaja majú najväčší vplyv na kvalitu vody chladiace odpadové vody zo Slovnaftu, a.s. Bratislava a splaškové odpadové vody z okolitých obcí.

Na znečistení toku Dunaja sa podieľajú priemyselné a komunálne odpadové vody z bodových zdrojov znečistenia, z plošných zdrojov najmä z poľnohospodárskej činnosti a lodnej dopravy. Dunaj je ovplyvňovaný aj znečistením, ktorým sú zaťažené jeho prítoky - v hornom úseku prítok Morava. (ÚPN-R BSK, 2013)

Významnou oblasťou podliehajúcou ochrane vôd na území BSK je CHVO Žitný ostrov. Na riešenom území zasahuje oblasť Bratislavy a Podunajska.

V chránenej vodohospodárskej oblasti možno plánovať a vykonávať činnosť len v prípade, že sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásobovania. Činnosti, ktorých vykonávanie je v CHVO zakázané definuje § 27, ods. 4 zákona o vodách (364/2004 Z. z.)

Obrázok 3: Chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov

Zdroj: VÚVH, 2013

1.4.4 REGIONÁLNE PRODUKTY

Zavádzanie **regionálnych značiek** je osvedčeným marketingovým prostriedkom využívaným v zahraničí k podpore zachovania tradícií, miestnych zdrojov a vzťahu k regiónu. Kúpou certifikovaných produktov získa zákazník jedinečný výrobok, alebo službu a zároveň podporí miestny rozvoj.

Pilotné projekty zavádzania značiek regionálnych produktov koordinovalo združenie REC Slovensko v roku 2008 pre územie Záhoria, Malých Karpát a Kysúce v rámci projektov financovaných z EÚ Parks&Economy, GreenBelt boli zavedené tri značky: regionálny produkt Kysuce, regionálny produkt Malé Karpaty a regionálny produkt Záhorie. Tieto značky boli zaregistrované na Úrade priemyselného vlastníctva ako ochranné známky. Ich majiteľom je Regionálne environmentálne centrum Slovensko. V roku 2008 malo na Slovensku značku regionálny produkt už 21 výrobcov, z regiónov Kysuce, Záhorie a Malé Karpaty. Po ukončení uvedených projektov s výnimkou regionálneho produktu Záhorie ďalšie šírenie zvyšných dvoch značiek, regionálny produkt Malé Karpaty a Kysuce, skončilo (23).

Zdroj: RPIC, 2008

Obrázok 4: Logá regionálnych produktov vytvorené v rámci Projektov REC Slovensko

Regionálne značenie produktov na Slovensku v súčasnosti koordinuje a propaguje Národná sieť miestnych akčných skupín (NSSMAS). Podobne ako v ČR bol zvolený jednotný dizajn logotypu značenia miestnych produktov a služieb na Slovensku.

Cieľom zavedenia regionálnej značky je:

- propagácia regionálnych špecifik
- podpora miestnych výrobcov a poskytovateľov služieb
- podpora uchovávanía hodnôt, tradícií a jedinečností regiónu
- podpora využívania miestnych zdrojov

Regionálna značka zaručuje, že certifikovaný produkt spĺňa stanovené kritériá:

- je jedinečný pre daný región
- pochádza od miestneho výrobcu
- využíva tradičné postupy a miestne zdroje
- obsahuje podiel ručnej práce

Regionálnu značku môžu získať:

- remeselné alebo tradičné výrobky
- potravinárske produkty
- podujatia
- ubytovacie a stravovacie služby

Procedúru udeľovania Regionálnych značiek vo väčšine prípadov preberajú Miestne akčné skupiny (MAS) v územiach, ktoré splnili podmienky a získali grant na túto činnosť v rámci Programu rozvoja vidieka, resp. iných zdrojov. MAS oprávnená na udeľovanie regionálnej značky následne vyhlasuje vlastné výzvy s presne vymedzenými kritériami. Po predložení žiadostí o značku jednotlivými uchádzačmi (podnikatelia, remeselníci, farmári, gastro-zariadenia, cestovné kancelárie...) hodnotí odborná certifikačná komisia splnenie stanovených kritérií pre udelenie značky. Zo strany BSK je odporúčané, aby členmi výberovej komisie boli aj zástupcovia oblastných organizácií cestovného ruchu (OOCR), prípadne krajskej organizácie cestovného ruchu (KOCR).

V roku 2013 spracovali tri verejno-súkromné partnerstvá, Miestna akčná skupina Kopaničiarsky región, Miestna akčná skupina Podhoran a verejno súkromné partnerstvo Partnerstvo pre Horné Záhorie o.z., projekt „Podpora regionálnych produktov z Kopaníc a Záhoria“, ktorý bol financovaný z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, v rámci ktorého sa okrem iného oživila regionálna značky Regionálny produkt Záhoria, ktorá bola vytvorená v rámci projektu Green Belt v rokoch 2006 – 2008. V rámci tejto značky boli v nasledujúcich rokoch udeľované certifikáty tradičným produktom, službám a zážitkom. V rámci viacerých výziev bolo zatiaľ udelených celkovo 19 certifikátov.

Certifikované produkty	
Ovocné vína a vína z kvetov – džemy a lekváre, sirupy, šťavy, octy, sušené ovocie	Ovocinár Skalica s.r.o.
Kozie mlieko	Ľudmila Šteflíková
Včelie produkty	Ing. Zuzana Juríčková, PhD.
Včelie produkty	Richard Slatinský
Doplňky z hodvábu, vlny a cínové šperky	Ing. Tatiana Kajánková
Keramické výrobky	Hana Potančoková
Keramické výrobky a holičska fajansa	Peter Pollák
Ručná výroba papiera	Petrus papier s.r.o.
Včelie produkty	Ing. Ladislav ševčík
Výroba modernej keramiky	Lucia Nižňanská
Sandorf svetlý, polotmavý a tmavý ležiak, medový špeciál, pšeničné pivo	Pivovar Sandorf
Kolekcia syrov	Syráreň Havran a.s.
Drôtené fantázie	Mgr. Zdenka Pavlíková
Vajíčka maľované voskom a maderové – vŕtané vajíčka	Jaroslava Konrádová
Mäsové výrobky a mlieko	Eurogen, s.r.o.
Dekoratívna keramika	Terézia Bugárová
Certifikované služby	
Ubytovacie služby	Ovocinár Skalica s.r.o.
Certifikované zážitky	
Aktivity v sade pre deti predškolského a školského veku a ochutnávky ovocných vín a vín z kvetov pre dospelých	Ovocinár Skalica s.r.o.
Múzeum roľníctva	Irenka a pavol Reptovci

Ďalšou pomerne náročnejšou formou certifikácie regionálneho pôvodu produktov a originality produktov je tzv. **ochrana zemepisných označení a označení pôvodu poľnohospodárskych výrobkov a potravín na úrovni EÚ¹**. Táto certifikácia sa vzťahuje len na poľnohospodárske výrobky a potraviny.

Chránené označenie pôvodu (PDO) je názov oblasti, určitého miesta alebo, vo výnimočných prípadoch, krajiny, používaný na opis poľnohospodárskeho výrobku alebo potraviny,

- ktorý pochádza z tejto oblasti, miesta alebo krajiny,
- ktorého kvalita alebo vlastnosti sú podstatne alebo výlučne dané zemepisným prostredím vrátane prírodných a ľudských faktorov,
- ktorého výroba, spracovanie a príprava sa uskutočňuje vo vymedzenej zemepisnej oblasti.

Väzba na oblasť pôvodu je v takom rozsahu, že všetky suroviny musia pochádzať z vymedzenej oblasti a všetky fázy výroby sa musia uskutočňovať vo vymedzenej zemepisnej oblasti. Vlastnosti výrobku musia súvisieť so zemepisnou oblasťou, vrátane prírodných a ľudských činiteľov. Kvalita alebo vlastnosti poľnohospodárskeho výrobku alebo potraviny sú prevažne alebo výlučne dané zemepisným prostredím a musí existovať príčinné pôsobenie prírodných a ľudských činiteľov na kvalitu a vlastnosti výrobku.

Zemepisné označenie (PGI) je názov, ktorým sa identifikuje výrobok,

- ktorý pochádza z konkrétneho miesta, regiónu alebo krajiny,
- ktorého danú kvalitu, dobrú povesť alebo iné vlastnosti možno podstatne pripísať jeho zemepisnému pôvodu,
- ktorého aspoň jedna etapa výroby prebieha vo vymedzenej zemepisnej oblasti.

Rozdiel medzi označením pôvodu a zemepisným označením je v tom, že pri zemepisnom označení nie je taká úzka väzba na oblasť pôvodu, ale aspoň jedna fáza výroby sa musí uskutočňovať na vymedzenom zemepisnom území a musí s ním byť úzko spojená. Výrobok však musí pochádzať z oblasti, ktorej meno nesie, a mať vlastnosti, ktoré je možné pripísať zemepisnému pôvodu.

Konanie o zápise označenia pôvodu alebo zemepisného označenia pre poľnohospodárske výrobky alebo potraviny sa uskutočňuje v dvoch etapách. Na národnej úrovni ju zabezpečuje Úrad priemyselného vlastníctva SR a Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a na európskej úrovni Európska komisia (24).

Chránené označenie pôvodu má napríklad registrovaná značka „**Stupavské zelé**“, ktorú si dalo registrovať o. z. Mátsky potravinový spolok v Stupave.

1

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. [1151/2012](#) o systémoch kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny upravuje dve samostatné skupiny chráneného zemepisného názvu: označenie pôvodu a zemepisné označenie a nariadenie Komisie (ES) č. [1898/2006](#), ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady č. 510/2006/ES o ochrane zemepisných označení a označení pôvodu poľnohospodárskych výrobkov a potravín.

Výsledky prieskumu k regionálnym produktom

V rámci prípravy tejto štúdie boli jednotliví aktéri vidieckeho rozvoja vyzvaní (prostredníctvom dotazníkov, osobných stretnutí a workshopov) definovať vlastnú jedinečnosť, produkty a služby, ktoré charakterizujú ich subregión, s cieľom stanoviť tzv. nosný regionálny produkt/produkty ako marketingové značky používané na prezentáciu subregiónu, mikroregiónu či lokality.

Výsledkom je suma rozličných lokálnych, regionálnych i nadregionálnych špecifik, zhrnutých v nasledujúcich celkoch pre Záhorie, Malokarpatskú oblasť a Podunajsko, z ktorých je komplikované určiť len jeden produkt, typický pre danú oblasť.

Výnimkou je **Malokarpatský subregión**, v ktorom je vinohradníctvo a vinárstvo jednoznačne spoločnou témou a silnou spoločnou črtou spájajúcou všetky obce Malokarpatskej oblasti aj za hranicou Bratislavského kraja.

Subregión Záhoria je špecifický svojou fragmentáciou v rámci BSK na tri špecifické celky: Pomoravie, západné úpätie Malých Karpát a Pajštúnsku oblasť – dnes už satelity hlavného mesta. Jednoznačnou spoločnou črtou je spoločná „záhorácka identita a nárečie“, ktorá prekračuje hranice kraja a spája Záhorsku časť Bratislavy s okresmi Malacky, Skalica a Senica.

Produkty a špecifiká Záhoria:

Tradiície: ľudové tance, nárečie, výšivky, kroje

Tradičné remeslá: paličkovaná čipka, maľba, habánska keramika, drevorezbárstvo, sviečky z včelieho vosku

Gurmánske špeciality: kvasená kapusta, špargľa, hríby – dubáky (Studienka), slivky

Tradičné potraviny typické z regiónu: zelenina, kapusta, cibuľa, cesnak, mlieko, mäso a mäsové výrobky, med, pivo

Turistický produkt: Železná opona, Niva Moravy, splavovanie Moravy, cykloturistika - Eurovelo 13, chránené vzácne druhy fauny a flóry, CHKO, rekreačné vodné plochy, piesočné pláže, rybníky a rybolov, svetové unikáty v mineralógii, banská história, Sanbergsko - pajštúnsky Geopark, vojenské bunkre, pútnické miesta a religiózne pamiatky, Kaštieľ a Keltské oppidum – Plavecké Podhradie, Dračí Hrádok – Pajštún, synagógy v Stupave a Rohožníku;

Produkty a špecifiká Malokarpatská oblasť:

Tradiície: kultúra vinohradníctva a vinárstva

Tradičné remeslá: Modranská keramika

Gurmánske špeciality: Malokarpatské vína (víno, burčiak, mušty), Husacie a kačacie špeciality, lokše

Turistický produkt: Malokarpatská vínna cesta, cykloturistika a pešia turistika po vinohradoch a v Malých Karpatoch, história a architektúra vinohradníckych miest, Ľudovít Štúr, Hrad Červený Kameň, Malokarpatské múzeum, Galéria insitného umenia, Hrad Biely Kameň, archeologické pamiatky, banské pamiatky, astronomické observatórium Modra - Zochova Chata; hipoturistika

Podunajská oblasť - historicky podmienené poľnohospodársky orientované sídla v zázemí hlavného mesta profitujúce z vynikajúcich podmienok pre poľnohospodárstvo (pôda, klíma, podzemná voda). Táto oblasť má tiež svoje mikroregionálne špecifiká viažuce sa na podoblasti: Pridunajsko, Malodunajsko, Šúr...

Produkty a špecifiká Podunajskej oblasti:

Tradície: intenzívne poľnohospodárstvo orientované na rastlinnú produkciu (obilniny, ovocie, zelenina) a včelárstvo

Tradičné remeslá: rezbárstvo, kováčstvo, tkáčstvo, keramikárstvo

Gurmánske špeciality: fazuľová polievka s langošom, marhuľovica, rybie špeciality

Tradičné potraviny typické z regiónu: med a výrobky z neho, ovocie (marhule, broskyne, jablká), zelenina (paradajky, papriky), pekárenské výrobky (čatajský praclík)

Turistický produkt: letná dovolenka pri vodných plochách - Slnčné jazerá, Žitný ostrov, Dunaj, splavy Malého Dunaja, Dunajská cyklomagistrála, vykopávky Gerulata, Kaštiele a parky, festivaly, golf, hipoturistika, SOLAR Hvezdáreň Senec

Silnému záujmu návštevníkov sa teší niekoľko kulinársko-spoločenských podujatí organizovaných v kraji za účelom prezentácie miestnej gastronómie, kultúry a jedinečnosti regiónu. Takéto podujatia je vhodné podporovať i v budúcnosti pre posilňovanie miestnej identity obyvateľov a ako nástroj vlastnej prezentácie voči návštevníkom regiónu.

Tabuľka 42: Kulinársko-spoločenské podujatia BSK

Oblasť	Názov podujatia	Obdobie konania	Miestne špeciality
Bratislava	Pivnice a viechy v Devíne	celoročne	ríbezľové víno
Bratislava	Župná zabíjačka	december	zabíjačkové špeciality a ďalšie tradičné gastronomické a remeselné výrobky
Bratislava	Špargľové dni	máj	špeciality zo špargle
Bratislava (Sad J. Kráľa)	„FarmFest – zaži vidiek v centre mesta“ spoločensko-prezentačné podujatie	jún	prezentácia malých aj väčších producentov tradičných remeselných a gastronomických výrobkov
Bratislava	Jahodové dni	jún	jahodové špeciality
Bratislava	Tekvicovo-hubové dni	október	špeciality z húb a tekvice
Bratislava	Dni regionálnej kuchyne	september	bratislavské, podunajské, záhorácke a malokarpatské kulinárske špeciality
Bratislava - Podunajsko	Deň Horného podunajska – Čunovo	september	rybacia polievka, bábovka
Bratislavský kraj	Jablkové hodovanie (viaceré obce BSK)	október	jablká a jablkové špeciality
Malokarpatská	Medzinárodná súťaž vo varení fazuľovej polievky	august	fyzulnačka
Malokarpatská	Sezóna husacích špecialít - Slovenský Grob	september - november	husacina s lokšami
Malokarpatská	Deň vo vinohradoch	september	víno a gastronomické špeciality
Malokarpatská	Vinobranie - Rača, Vajnory, Sv. Jur, Modra, Pezinok	september	víno, mušt, burčiak, husacina, kačacina s lokšami

Oblasť	Názov podujatia	Obdobie konania	Miestne špeciality
Malokarpatská	Ochutnávky vín - vinotéky a pivnice Malokarpatskej vínnej cesty	celoročne	vína malokarpatskej oblasti
Podunajsko	Včelársky skanzen - Kráľova pri Senci	celoročne	medovina a včelie produkty
Podunajsko, Malokarpatská oblasť	Fašiangová zabíjačka - Modra, Dunajská Lužná	Február - marec	zabíjačkové špeciality
Záhorie	Habánsky hodový jarmok - Veľké Leváre	júl	habánsky koláč
Záhorie	Slávnosti zelá v Stupave	október	kapustové špeciality
Záhorie	Krumplový deň - Sološnica	september	zemiakové špeciality
Záhorie	Hasprunský dubák - Studienka	september	poľovnícky guláš, jágerek, pečienky, varené víno, langoše, klobásky
Záhorie	Pivný festival – Stupava	máj	Rôzne druhy pív, zabíjačkové špeciality
Záhorie	Malacká šošovica – Malacky	leto	Sezónne poľnohospodárske produkty
Záhorie	Majstrovstvá Záhoria vo varení gulášu - Rohožník	september	Guláš
Záhorie	Zabíjačkové slávnosti	február	Zabíjačkové špeciality
Záhorie	Filmový festival pod hradom – Plavecké Podhradie	júl	-

Zdroj: Vlastný prieskum, 2014

1.4.5 AGROTURIZMUS

Definície vidieckeho turizmu a agroturizmu

Podľa definície UNWTO (World Tourism Organisation) sa termín **vidiecky turizmus** používa, keď je kľúčovým komponentom ponúkaného produktu vidiecka kultúra. Osobitou črtou produktov vidieckeho turizmu je želanie poskytnúť turistom osobný kontakt, pocit reálneho a ľudského prostredia vidieka, a pokiaľ je to čo len trochu možné, umožniť im zapojiť sa do činností, tradícií a životného štýlu miestnych ľudí.

Vidiecky turizmus zahŕňa široké spektrum aktivít, ktoré sa vykonávajú vo vidieckych oblastiach. Tieto formy môžu mať aj vlastné označenia, ako napr. hipoturistika, kulinárska turistka, cestovanie za vzdelávaním, športom a zdravím, turizmus zameraný na umenie a kultúrne dedičstvo.

Predpokladá sa, že úroveň vidieckeho turizmu medziročne vzrastá o šesť percent, čo je o dve percentá viac ako medziročný celkový rast turizmu.

Svetová turistická organizácia vo svojej publikácii „Vízie turizmu do roku 2020“ tvrdí, že rozsah služieb poskytovaných vidieckym turistom je ešte stále relatívne obmedzený, ale očakáva sa, že v priebehu

nasledujúcich päť až desať rokov významne vzrastie. Aj keď sa značný presun turistov voči tomuto segmentu neočakáva, rozvoj vidieckeho turizmu je do budúcnosti jednoznačným trendom.

Vidiecky turizmus môže byť hodnotným prínosom pre vidiecke ekonomiky a priniesť množstvo potenciálnych výhod, napr. udržanie pracovných príležitostí, nové pracovné príležitosti, podpora fariem, ochrana krajiny, zachovanie služieb, podpora vidieckeho umenia a remesiel, ochrana životného prostredia, inovácie v oblasti ekologického hospodárenia a zlepšenie spoločenského postavenia žien.

Vidiecky turizmus umožňuje rozloženie zložiek vidieckych ekonomík, ktoré by boli za iných okolností odsúdené na zánik. Taktiež umožňuje zachovávať, ochraňovať a zdokonaľovať naše dedičstvo.

Agroturizmus je podkategóriou vidieckeho turizmu, ktorý sa zameriava na rekreáciu návštevníkov na farmách a umožňuje farmárom rozšíriť svoje aktivity a zároveň zvýšiť hodnotu svojich produktov. Celosvetovo predstavuje len malú časť vidieckeho turizmu (asi dve percentá celkového obratu vo vidieckom turizme) a poľnohospodárstva (0,3 % obratu v poľnohospodárstve), aj keď v niektorých európskych krajinách ako Rakúsko, Francúzsko, Taliansko a Švajčiarsko je percentuálny podiel fariem poskytujúcich ubytovanie pre turistov významný.

V Rakúsku je poskytovanie turistických služieb doplnkovým príjmom veľkého počtu malých a stredných fariem. Ponúkaný produkt cestovného ruchu sa úzko spája s charakterom typu rodinnej farmy (sociálny kontakt s rodinou farmára, previazanosť chodu roľníckej domácnosti a obytných priestorov s poľnohospodárskou výrobnou činnosťou atď.)(25).

V Bratislavskom kraji (ako aj v SR) je poľnohospodárska produkcia koncentrovaná v rukách väčších spoločností (družstvá, a.s., s.r.o.) resp. poľnohospodárskych veľkovýrobcov, pričom chýba potrebný osobný kontakt pre poskytovanie agroturistických služieb. Na druhej strane existuje veľké množstvo malých subjektov, fyzických osôb podnikajúcich na malých farmách, pre ktorých by zdroje z agroturizmu mohli prinášať významné dodatočné príjmy a tiež možnosť ľahšie a výhodnejšie predávať vlastné produkty.

Vínny turizmus a gastronomický turizmus

Vínny turizmus má v BSK dlhú tradíciu a silný potenciál. Známymi podujatiami sú každoročné vinobrania v mestách ako Pezinok, Modra, Sv. Jur a niekoľkých MČ Bratislavy a rôzne podujatia, z ktorých najznámejší je Deň otvorených pivníc. Významnú úlohu hrá v rámci vínného turizmu Malokarpatská vínná cesta (MVC), spájajúca producentov vína, poskytovateľov služieb CR, obce a kultúrne inštitúcie.

Najznámejším produktom gastroturistiky v BSK sú husacie špeciality, ktorých strediskom sú obce Slovenský a Chorvátsky Grob.

Vínny a gastronomický turizmus sú osobitnou formou cestovného ruchu(26), kde hlavnou motiváciou je spoznávanie, ochutnávky a nákup miestnych gastronomických a vinárskych špecialít. Vínná turistika a gastroturistika môže byť súčasťou mestskej i vidieckej turistiky, rovnako aj doplnkom konferenčného, kultúrneho turizmu a ďalších foriem cestovného ruchu. O spojitosti s agroturistikou môžeme hovoriť vtedy, pokiaľ sa účastníci CR priamo zapájajú do činnosti vinohradníkov, bývajú vo vinohradníckych oblastiach, zúčastňujú sa zberu hrozna alebo výrobného procesu vína.

Pokiaľ je degustovanie vín hlavnou motiváciou návštevy/pobytu účastníka CR, nehovoríme o agroturizme, ale o vínnej turistike.

Súčasný agroturizmus v BSK

Na Slovensku je agroturizmus zatiaľ minoritnou záležitosťou. Neprináša veľké zisky a predpokladá alternatívny prístup k pestovaniu plodín a zvierat (ekologické formy v poľnohospodárstve, malé farmy

rodinného typu). Domáci turisti zatiaľ veľmi nevyhľadávajú takúto formu turizmu, ak aj, tak nie v BSK. Výnimkou je aktivita zaujímavá pre rodiny s deťmi.

Podľa Cenzu fariem uskutočneného v roku 2010 poskytovalo v Bratislavskom kraji agroturistické služby celkom 18 fariem, čo predstavuje cca 3 % všetkých subjektov.

Agroturistické aktivity sú viazané na viaceré, už existujúce jazdecké areály, nové a zrekonštruované vidiecke dvory, usadlosti, chovy drobných hospodárskych zvierat, mini ZOO. Ich súčasťou je možnosť trávenia voľného času v prírodnom tradičnom vidieckom prostredí, tradičné i nové pestovateľské, chovateľské ukážky, ochutnávky vín, domácich produktov, zber a spracovanie poľnohospodárskych plodín, rybolov a pod.

Služby poskytované týmito zariadeniami sú prioritne orientované na denné návštevy turistov z Bratislavy a blízkeho okolia. Poskytujú predovšetkým gastronomické služby. Ubytovanie ponúka menej subjektov, spravidla formou rekreačných, víkendových domov a chatiek, menších rodinných penziónov.

Ďalšie služby závisia od zamerania a lokalizácie konkrétneho poskytovateľa v Bratislavskom kraji najčastejšie v spojení s jazdou na koni a chovom hospodárskych zvierat. Cykloturistika, splavovanie, rekreácia pri vodných plochách, wellness a golf sú doplnkovými možnosťami pre rozšírenie turistickej ponuky, nie sú však priamo viazané na agroturizmus. Pridanou hodnotou agroturizmu pre návštevníka je možnosť kúpy kvalitných produktov priamo od ich producenta.

Existujúce agroturistické zariadenia v Bratislavskom kraji

Záhorie

- Abeland Gazdovská dedinka - Lozorno (programy pre rodiny s deťmi, jazda na koni, prezentácia tradičných remesiel – kováč, keramikár, košíkárstvo, tradičná príprava potravín, koliba - čajovňa)
- Bašta Pajštún – Borinka (obora, domáce zvieratá, areál pre deti, ubytovanie, spoločenské podujatia)
- Biofarma Príroda - Stupava (salaš, hospodárske zvieratá, koliba, pekáreň)
- Farma Raj koní Gladis – Gajary (hipoturistika, hipoterapia, ubytovanie)
- Mini zoo a lov rýb – Stupava (rybochov, detské atrakcie, mini zoo)
- Ranč u Indiánky – Malacky (domáce a hospodárske zvieratá, jazda na koni, ubytovanie, reštaurácia)
- Stredisko agroturistiky Agropartner – Plavecké Podhradie (ubytovanie, wellness centrom, športový areál, jazda na koni, letné tábory, farmárske potraviny Slovenský Gazda)
- Ranč pod Pajštúnom – Borinka (jazda na koni, hipoterapia, domáce a hospodárske zvieratá)
- Ďalšie jazdecké areály: Marianka, Vysoká pri Morave, Pernek

Malokarpatská oblasť

- Areál zdravia Rozálka – Pezinok (jazda na koni, detská lúka a mini ZOO, bistro Rozálka, tenisové kurty, ubytovanie, školiace a športové priestory)
- Farma Margitin dvor – Častá (jazda na koni, pobyty pre rodiny aj firemné kolektívy)
- Sokoliarsky dvor ASTUR – Hrad Červený Kameň, Častá (predvádzanie dravcov s letovými ukážkami, vystúpenia historických šermiarskych skupín, ochutnávky vín, ochutnávky kvalitných značkových káv, detské sokoliarske tábory)
- Farma Pod Gaštankou – Modra (programy pre rodiny s deťmi, jazda na koni, mini ZOO, ponuka jedál a nápojov)
- Ďalšie jazdecké areály: Modra, Svätý Jur, Doľany, Budmerice, Limbach;

Podunajsko

- Farma Corporex - Hrubá Borša (jazda na koni, vrátane krytého areálu pre pólo jediná v SR)
- Oáza sibírskych tigrov - Kostolná pri Dunaji
- Včelársky skanzen s pokusnou stanicou medonosných rastlín - Kráľová pri Senci
- Remeselný dvor - Miloslavov
- Stajňa Plameň/ Anna Majer – Miloslavov
- Ďalšie jazdecké areály: Bernolákovo, Dunajská Lužná, Ivanka pri Dunaji, Zálesie, Senec, Blatné, Vlky;

Bratislava

- RANČ LIESKOVEC - Bratislava Podunajské Biskupice (jazda na koni, programy pre deti, oslavy)
- Ranč Ouzkých – Bratislava (ubytovanie, reštaurácia, jazda na koni)
- Ranč 4C - Bratislava Podunajské Biskupice (jazda na koni, programy pre deti, letné tábory)
- Butterfly ranč – Bratislava Čunovo (jazda na koni, programy pre deti)
- Ďalšie jazdecké areály: Záhorská Bystrica, Devínska Nová Ves, Lamač, Koliba, Čierna Voda, Vajnory, Podunajské Biskupice, Petržalka, Čunovo, Rusovce

Potenciál pre vidiecky turizmus a agroturizmus

Bratislavský kraj má prírodný, hospodársky i ľudský potenciál na realizovanie rôznych foriem vidieckeho turizmu aj agroturizmu. Nedá sa však očakávať, že by sa tieto formy turizmu stali nosnou činnosťou vidieckej ekonomiky, ktorá by badateľným spôsobom ovplyvňovala cestovný ruch v kraji.

Bratislavský kraj má hlavné ambície a potenciál mestskej destinácie zamerané na hromadné formy CR.

- V Bratislave dominujú predovšetkým formy: biznis turizmus, city break a kultúrno-poznávací cestovný ruch. S budovaním infraštruktúry narastá potenciál pre MICE (kongresový a konferenčný turizmus).
- Senec je známy predovšetkým ako destinácia zameraná na pobyt pri vode a wellness.
- Mestá a obce Malokarpatskej oblasti žijú vinárskou turistikou a gastroturistikou, ako aj kultúrno-poznávacím turizmom viažucim sa na cenné historické pamiatky a objekty.
- Obce Podunajska sa orientujú na rozvoj cykloturistiky s previazaním na medzinárodnú Dunajskú cyklomagistrálu. Značný rozvojový potenciál sa viaže na vodné plochy (štrkopieskové bagroviská) a vodné toky, ktoré je možné splavovať na lodiach a termálne zdroje Kráľová pri Senci, Chorvátsky Grob
- Záhorie doposiaľ nemá jednoznačne vyprofilovaný produkt CR, ktorý by stimuloval hromadné formy turizmu. Perspektívy ďalšieho rozvoja Pomoravia v BSK sa viažu na vodnú turistiku (Morava) a cykloturistiku (trasa Eurovelo 13 s prepojením cyklomostom a cyklolávkami do Rakúska) a prepojením na Malé Karpaty a využitie termálnych zdrojov Plavecký Štvrtok - Láb.

Vidiecky turizmus a agroturizmus nepredstavujú hromadné formy cestovného ruchu. Naopak, preferuje sa úzky osobný kontakt účastníkov s prírodou, autentickým vidieckym prostredím a spoznávanie tradičnej kultúry a spôsobu života.

Vidiek Bratislavského kraja sa však stále výraznejšie transformuje na formy „zeleného“ prímestského bývania. Intenzívna suburbanizácia a prisťahovanie obyvateľov z rôznych regiónov SR vytlačujú génus loci dediny, narúšajú kvalitu vidieckej krajiny i súdržnosť pôvodnej komunity. Tieto činnosti sú v priamom protiklade s hodnotami vidieckeho turizmu.

Z tohto dôvodu budú na Slovensku z hľadiska vidieckeho turizmu vždy atraktívnejšie iné regióny, a to predovšetkým tie, ktoré sa nachádzajú v atraktívnom prírodnom prostredí, so zachovalou ľudovou architektúrou a kultúrnymi tradíciami a kde skôr dochádza k vysťahovaniu obyvateľstva z vidieckych oblastí.

Perspektívy vidieckeho turizmu a agroturizmu v Bratislavskom kraji

Extenzívne formy vidieckeho turizmu a agroturizmu v BSK by sa mali orientovať na trh krátkodobých pobytov a výletov mestského obyvateľstva Bratislavského kraja a susediacich regiónov (Trnavského kraja, Moravy, Dolného Rakúska, Burgenlandu, Moszonu).

Ponúkať by mali aktívne formy voľnočasového vyžitia vo vidieckom priestore, ako alternatíva k pobytu v urbanizovanom prostredí.

Aktivity vo vidieckom prostredí by mali niesť nasledovné črty:

- Kontakt s tradičnou poľnohospodárskou produkciou
 - napr. účasť na zbere úrody, spracovanie úrody, tradičné receptúry, bioprodukcia potravín
 - starostlivosť o domáce zvieratá, farmárske mini ZOO pre deti
 - prehliadky regiónu s využívaním tradičných dopravných prostriedkov, vozenie turistov na vozoch ťahaných koňmi, volmi, traktormi...

- Vzdelávanie - poznávanie prírodného prostredia, histórie a kultúrnych tradícií
- Kreatívne činnosti – workshopy a voľnočasové dielne s využívaním ľudovomeleckých postupov a ekologických materiálov
- Zážitková gastronómia na báze lokálnych produktov a receptúr

V kombinácii s ďalšími rekreačnými činnosťami a športovým vyžitím: cyklistika, pešia turistika, hipoturistika, jaskyniarstvo, člnkovanie, rybolov, športová streľba, mini golf a wellness sa vytvára potenciál na viacdňové pobyty rodín a malých kolektívov.

Lokalizácia nových foriem vidieckeho turizmu a agroturizmu

S ohľadom na skôr uvedenú lokalizáciu nosných foriem masového turizmu v Bratislavskom kraji odporúčame posilniť predovšetkým región Záhorie, ako priestor najmenej urbanizovaný a najmenej rozvinutý z hľadiska turistickej infraštruktúry, ktorý však zároveň disponuje cenným prírodným prostredím a tradičnou poľnohospodárskou a lesníckou produkciou vrátane infraštruktúry.

Taktiež odporúčame uplatňovať rozvojové opatrenia na Podunajsku a prispievať tým k rozšíreniu jestvujúcej voľno-časovej infraštruktúry a prezentácii lokálnej kultúry.

1.5 Analýza kľúčových hráčov v rozvoji vidieka v BSK

Vidiecky rozvoj v Bratislavskom kraji nebol doposiaľ systematicky koordinovaný a inštitucionalizovaný. Na krajskej úrovni pôsobí niekoľko kultúrnych, vzdelávacích inštitúcií, ako aj krajská organizácia CR, ktorých zriaďovateľom je Bratislavský samosprávny kraj.

V kraji tiež pôsobia dve regionálne rozvojové agentúry (RRA) a Regionálne poradenské a informačné centrum (RPIC), ktorých cieľom je informovanie a spolupráca so subjektmi verejného, súkromného a mimovládneho sektora pri získavaní prostriedkov z fondov EÚ. Žiadne z uvedených subjektov sa nezameriavajú výlučne na vidiek, ale poskytujú svoje služby subjektom pôsobiacim na vymedzenom území.

V snahe zaviesť integrovaný prístup k rozvoju vidieckych území by sa styčnými organizáciami miestneho rozvoja v kraji mali stať verejno-súkromné partnerstvá, lokalizované na území jestvujúcich a novovznikajúcich mikroregiónov. Umožní to predchádzať triešteniu podporných prostriedkov z rozličných finančných mechanizmov, uplatňovať multisektorálny prístup, ale predovšetkým možnosť spoločne rozhodovať o potrebách svojho územia, ktoré miestni aktéri poznajú najlepšie.

V nasledujúcej časti sumarizujeme informácie o územiach **mikroregiónov**, ktoré tvoria priestorovú bázu pre vznik nových verejno-súkromných partnerstiev, ako aj o rôznych **organizáciách a inštitúciách**, ktoré majú predpoklad byť významnými aktérmi (partnermi) vidieckeho rozvoja v kraji.

1.5.1 MIKROREGIÓNY

Termín **mikroregión** nie je na Slovensku doposiaľ jednoznačne definovaný. Vo všeobecnosti ide o územie v rámci väčšieho celku - regiónu. Región ako hierarchicky vyššia jednotka, môže mať prirodzené hranice dané určitou mierou homogenity územia alebo umelé - administratívne hranice. **V podmienkach Slovenska sa termín mikroregión používa pre pomenovanie územia viacerých obcí,**

ktoré sú katastrálne prepojené a dôvodom ich spájania sa, je vzájomne prospešná spolupráca v oblastiach sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie, regionálneho rozvoja (najčastejšie problematika odpadov, odpadových vôd, miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a miestny cestovný ruch).

Územie mikroregiónov má väčšinou prirodzené hranice, môžeme teda hovoriť o určitej miere homogenity územia z fyzicko-geografického i socio-kultúrneho hľadiska. Problematiku definovania mikroregiónov komplikuje i skutočnosť, že tento termín nemá legislatívny výklad.

V zmysle Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, je mikroregionálne združenie právnická osoba založená na účely dosiahnutia spoločných riešení pri zvyšovaní úrovne hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónu.

Mikroregióny môžu mať rozličné právne formy:

- Občianske združenie, podľa zákona č. 83/1990 Zb.
- Nezisková organizácia, podľa zákona č. 213/1997 Z. z.
- Združenie právnických osôb, podľa zákona č. 369/1990 Zb.
- Záujmové združenie právnických osôb, podľa zákona č. 40/1964 Zb.

V tejto časti uvádzame mikroregionálne združenia, ktoré aktívne pôsobia na území Bratislavského kraja, ako aj tie, ktoré jestvujú len formálne a v poslednom období nevykazujú reálne činnosť.

Záhorie

- **Združenie obcí Enviropark Pomoravie**

Mikroregión združuje v súčasnosti obce v severozápadnej časti okresu Malacky pri hraničnej rieke Morava (**Závod, Jakubov, Láb, Kostolište, Gajary, Studienka, Veľké Leváre a Malé Leváre.**) Inštitucionálnu činnosť ZDRUŽENIA OBCÍ ENVIROPARK POMORAVIE zabezpečuje nezisková organizácia Enviropark Pomoravie.

Združenie obcí v spolupráci s neziskovou organizáciou predstavujú formu verejno-súkromného partnerstva, ktoré má z uplynulých programových období mnoho skúseností s implementáciou rozvojových projektov v území. Združenie má vypracovanú spoločnú Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja, ktorá môže slúžiť ako čiastkový podklad pre integrovanú stratégiu rozvoja územia.

Projekty implementované združením boli zamerané na: vzdelávanie a voľnočasové vyžitie pre deti, mládež a seniorov a regionálny rozvoj (infraštruktúra obcí, odpadové hospodárstvo). Partnermi niektorých projektov zo súkromného sektora sú Nafta a.s. a Nadácia SPP.

V budúcnosti sa chce združenie zamerať na: vybudovanie zberných dvorov odpadov, rozšírenie ČOV v Gajaroch, obnovu a dobudovanie cyklotrás, vydanie PR materiálu pre mikroregión, folklórny festival Enviropark Pomoravie, dobudovanie kanalizácie v obciach. Združenie má ambíciu založiť MAS.

- **Mikroregión pod Pajštúnom**

Združené obce: Marianka, Borinka, Lozorno, Láb, Zohor, Plavecký Štvrtok, Vysoká pri Morave, Záhorská Ves, mesto Stupava. Neformálne boli kedysi pridružené aj MČ Bratislavy -Devínska Nová Ves a Záhorská Bystrica. Obce spája spoločná história Pajštúnskeho panstva. Formálne bol mikroregión založený v septembri 2013, s cieľom vzájomne prospešnej projektovej spolupráce v rámci nového programového obdobia 2014-2020.

- **Združenie miest a obcí Záhorskej oblasti**

Pod hlavičkou ZOZO, Združenie miest a obcí záhorskej oblasti úzko spolupracuje 76 členských obcí a miest. Administratívne je územie Záhoria rozdelené do troch obvodov – Malacky, Senica a Skalica. Obvod Malacky je súčasťou Bratislavského samosprávneho kraja a okres Senica a Skalica patrí do Trnavského samosprávneho kraja. Združenie tvorí z obvodu Malacky 22 obcí a 2 mestá, z obvodu Senica 29 obcí a 2 mestá a z obvodu Skalica 18 obcí a 3 mestá.

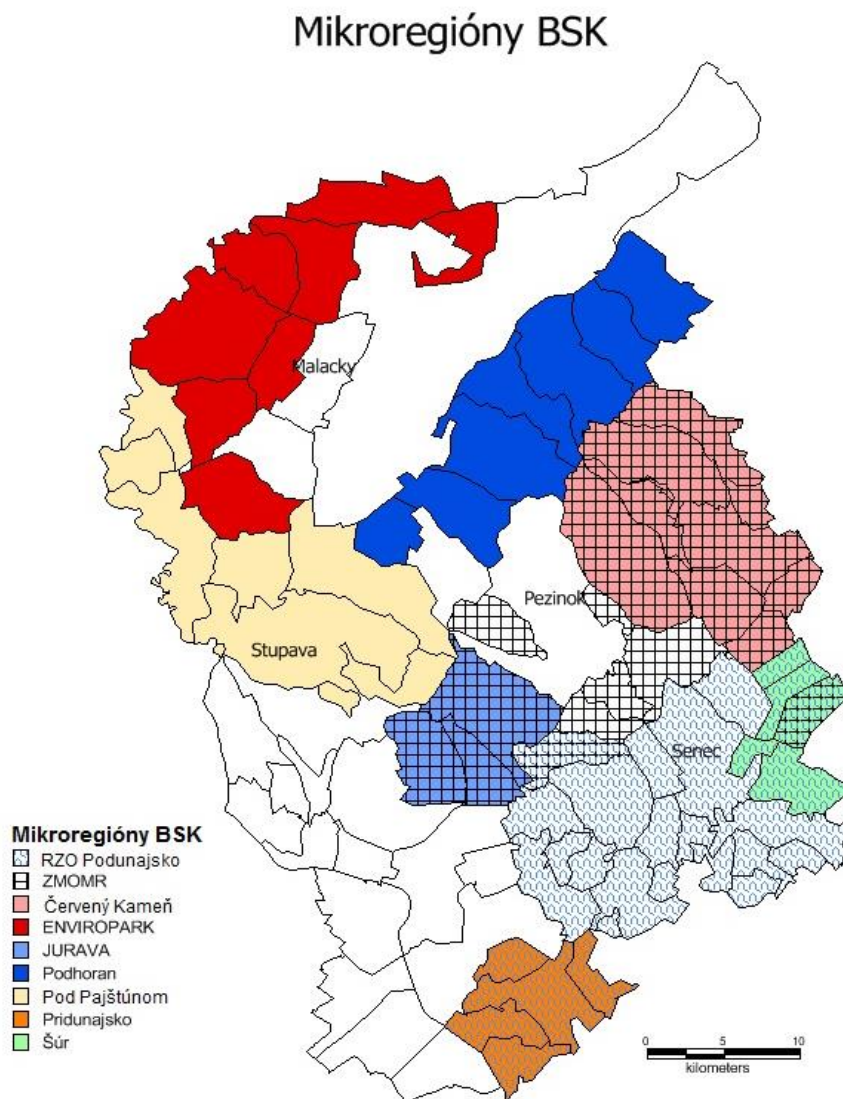
Hlavným cieľom združenia je v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy, Ústavou a príslušnými zákonmi Slovenskej republiky pozitívne a aktívne pôsobiť ako regionálne združenie ZMOS-u, obhajovať záujmy i potreby miest a obcí regiónu Záhorie, ovplyvňovať rozvoj i výkon samosprávnych funkcií, reprezentovať mestá a obce regiónu Záhorie vo vzťahu k euroregiónom, zahraničným inštitúciám a euroinštitúciám, štátnej správe, združeniam samosprávnych krajov a združeniam miest a obcí, iným právnickým a fyzickým osobám ako i ostatnej verejnosti, garantovať objektívne hodnotenie projektov fondov Európskej únie a to všetko pri rešpektovaní autonómneho postavenia miest a obcí regiónu Záhorie.

Malokarpatská oblasť

- **ZMOMR (Združenie miest a obcí Malokarpatského regiónu)**

Združenie spája najviac registrovaných členov a pokrýva takmer celý Malokarpatský región, vrátane troch obcí Trnavského samosprávneho kraja. Členstvo je dobrovoľné. ZMOMR poskytuje obciam platformu na výmenu názorov a skúseností, združenie tiež hrá úlohu pri propagácii regiónu, najmä Malokarpatskej vínnej cesty.

Obce BSK: **Báhoň, Budmerice, Čataj, Častá, Doľany, Dubová, Chorvátsky Grob, Jablonec, Limbach, Modra, Píla, Rača, Slovenský Grob, Svätý Jur, Šenkvice, Štefanová, Vajnory, Viničné, Vinosady, Vištuk** a obce TTSK Dolné Orešany, Smolenice, Suchá nad Parnou.

Mapa 17: Mikroregióny BSK

Zdroj: VVMZ spol. s r.o., podľa Registre MV SR a informácií od dotknutých subjektov (k 31.12.2013)

- **Mikroregión Červený Kameň**

Do mikroregiónu patrí 9 obcí Malokarpatskej oblasti a mesto Modra v minulosti patriace do panstva Červený Kameň. Všetky administratívne spadajú pod Bratislavský samosprávny kraj.

Združené obce: Báhoň, Budmerice, Častá, Doľany, Dubová, Jablonec, Píla, Štefanová, Vištuk, Modra

Obce sa združujú na báze výmeny skúseností a vzájomnej pomoci pri spoločných problémoch, napr. v oblasti odpadového hospodárstva. Obce majú ambíciu šetriť na spoločných úradovniach, a tak spolufinancovať spoločné projekty. Cieľom združenia je spoločne rozvíjať cestovný ruch, kultúru a napomáhať miestnym podnikateľom k rozvoju hospodárstva.

- **Oblasťná organizácia cestovného ruchu Malé Karpaty** bola po zakladajúcom valnom zhromaždení zaregistrovaná 21.12.2015 a 29.12.2015 sa stala členom krajskej organizácie CR Turizmus regiónu Bratislava
- **Združenie obcí JURAVA**

Združenie obcí JuRaVa tvorí zoskupenie mesta Svätý Jur s MČ Bratislavy – Račou a Vajnormi. Združenie získalo NFP z OPBK na Malokarpatsko-šúrsku cyklomagistralu v dĺžke približne 28 km, ktorá spája Svätý Jur, Raču a Vajnory.

- **Združenie Malokarpatská vínná cesta (ZMVC)**

Združenie Malokarpatská vínná cesta je najetablovanejším verejno-súkromným partnerstvom v Bratislavskom kraji. Toto združenie vytvára a podporuje rozvoj „Malokarpatskej vínnej cesty“ (MVC), komplexného produktu CR v Malokarpatskom regióne (kraje BA, TT). ZMVC je záujmovým združením fyzických a právnických osôb so spoločným cieľom rozvoja Malokarpatského regiónu, najmä jeho tradičných hospodárskych odvetví, kultúry a ich využitia pre rozvoj cestovného ruchu. Malokarpatský región sa pre účely činnosti združenia vymedzuje ako územie ohraničené pohorím Malých Karpát a spojnicami sídel Bratislava, Senec, Trnava a Smolenice.

Združenie spája: mestá a obce, vinárov, poskytovatelia ubytovacích a stravovacích služieb, múzea s vinárskou tematikou, remeselníkov, informačné kancelárie, vinárske spolky a združenia, vinotéky a cestovné kancelárie.

Predmetom činnosti ZMVC je:

- a) získavanie, spracovanie a poskytovanie informácií v oblasti cestovného ruchu,
- b) koordinácia aktivít a služieb cestovného ruchu,
- c) propagácia atraktivít cestovného ruchu v Malokarpatskom regióne
- d) prezentácia regiónu na výstavách a veľtrhoch,
- e) organizovanie výstav a kultúrnych a spoločenských podujatí v súvislosti s propagáciou regiónu,
- f) reklamná činnosť v súvislosti s propagáciou Malokarpatského regiónu,
- g) prieskumy a analýzy v spojení s cieľom činnosti,
- h) podieľanie sa na tvorbe koncepcií a plánov regionálneho rozvoja v súvislosti s cieľom činnosti ZMVC,
- i) organizovanie a poskytovanie vzdelávania, poradenstva a metodologickej pomoci v cestovnom ruchu, vinohradníctve a vinárstve a regionálnom rozvoji,
- j) presadzovanie zásad ochrany a tvorby životného prostredia pre zachovanie tradičnej malokarpatskej vidieckej krajiny,
- k) rozvoj a ochrana duchovných hodnôt v súvislosti s cieľom činnosti ZMVC,
- l) spolupráca pri tvorbe a zavádzaní certifikovania poskytovaných služieb podľa osobitných pravidiel,
- m) medziregionálna a zahraničná spolupráca.

Podunajsko

- **Regionálne združenie obcí Podunajskej oblasti**

Združenie je koordinačným, iniciatívnym a metodicko-informačným orgánom združených obcí Podunajskej oblasti s právnou subjektivitou. Zahŕňa všetky obce okresu Senec a 5 obcí okresu Dunajská Streda (Hubice, Hviezdoslavov, Kvetoslavov, Macov, Veľká Paka).

Do roku 2008 združenie obcí implementovalo spoločne niekoľko projektov cezhraničnej spolupráce s Rakúskom, zameraných na budovanie cyklotrás, riešenie problému divokých skládok odpadu, a organizovanie kultúrno-spoločenských podujatí. V súčasnosti združenie pôsobí ako platforma na výmenu know-how združených samospráv a spoločnú propagáciu turistického regiónu Podunajska.

- **Miniregión Pridunajsko**

Združuje obce v zázemí hlavného mesta, ktoré sú konfrontované s najväčším prírastkom obyvateľstva. Cieľom združenia je vzájomne prospešná spolupráca v oblasti dopravy, starostlivosti o deti a mládež.

Združené obce: Kalinkovo, Rovinka, Dunajská Lužná, Miloslavov, Hamuliakovo, Most pri Bratislave

- **Združenie obcí Šúr**

Združuje obce Bratislavského kraja: Kaplna, Igram, Boldog, Reca, Čataja obec Veľký Grob, ktorá spadá pod územie Trnavského kraja.

1.5.2 VEREJNO SÚKROMNÉ PARTNERSTVÁ ÚCHÁDZAJÚCE SA O ŠTATÚT MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY V PROGRAMOVOM OBDOBÍ 2014 – 2020

Miestna akčná skupina („MAS“) je zoskupenie verejného a súkromného sektora na miestnej úrovni, kde na úrovni nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49% hlasovacích práv. MAS má právnú subjektivitu a povinné orgány, ktoré sú schopné spravovať verejné prostriedky ako aj manažovať činnosť MAS (napr. manažér MAS, účtovník, riadiaci výbor, výberová komisia, kontrolný monitorovací výbor). Územie musí mať miestnou akčnou skupinou vypracovanú integrovanú stratégiu rozvoja územia („stratégia“) s jasne formulovanými prioritami, opatreniami, príp. aktivitami. Oblasť na ktorú sa vzťahuje stratégia musí pokrývať súvislé vidiecke územie, ohraničujúce katastre všetkých zahrnutých obcí v rámci územia žiadajúceho o podporu, sformované napríklad spoločného záujmu. Stratégia musí zahŕňať inovačné prístupy, t.j. stimulačné a novátorské prístupy k rozvoju územia. Minimálny počet obcí je 7, počte obyvateľov sa musí pohybovať od 10 000 do 150 000 obyvateľov a maximálna hustota osídlenia je 150 obyv./km² (PRV SR 2014-2020).

- **MAS Podhoran**

MAS PODHORAN je verejno-súkromné partnerstvo 15 obcí, miestnych podnikateľov a neziskových združení (kluby, spoločensko-záujmové organizácie) lokalizovaných na západnom úpätí Malých Karpát, na území Trnavského a Bratislavského kraja.

Územie mikroregiónu tvorí 7 obcí Bratislavského kraja (**Rohožník, Pernek, Plavecké Podhradie, Sološnica, Kuchyňa, Jablonové, Plavecký Mikuláš**) a 8 obcí Trnavského kraja (Cerová, Jablonica, Osuské, Hlboké, Hradište pod Vrátnom, Prietrž, Prievaly, Plavecký Peter).

MAS má sídlo v Trnavskom kraji (obec Plavecký Peter) vďaka čomu mohla v Programovom období 2007-2013 získať status miestnej akčnej skupiny a čerpať prostriedky na implementovanie vlastnej Integrovannej stratégie rozvoja územia z prioritnej osi 4 Programu rozvoja vidieka. Zoznam projektov, ktoré MAS zrealizovala v rámci svojej integrovanej stratégie je uvedený v prílohách. MAS Podhoran sa uchádza o štatút MAS aj v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, pričom dosahuje počet obyvateľov 18 152 a hustotu obyvateľstva 49,94 obyv./km².

- **Občianske združenie Dolné Záhorie**

Občianske združenie Dolné Záhorie je verejno-súkromné partnerstvo pozostávajúce z 37 členov, z toho 18 predstavujú obce. Členskými obcami sú Borinka, Gajary, Jakubov, Kostolište, Láb, Lozorno, Malé Leváre, Plavecký Štvrtok, Studienka, Stupava, Suchohrad, Veľké leváre, Vysoká pri Morave, Záhorská Bystrica, Záhorská Ves, Závod, Zohor, Malacky. Občianske združenie sa uchádza o štatút MAS v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, pričom celkový počet obyvateľov OZ predstavuje 62 861 a hustota obyvateľstva dosahuje hodnotu 121,25 obyv./km².

- **Občianske združenie Malokarpatský región**

Verejno-súkromné partnerstvo, ktoré sa uchádza o udelenie štatútu MAS v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, je tvorené 40 členmi, z toho je 16 obcí. Členskými obcami sú Báhoň, Budmerice, Chorvátsky Grob, Častá, Doľany, Dubová, Jablonec, Modra, Píla, Slovenský Grob, Svätý Jur, Šenkvice, Štefanová, Viničné, Vinosady, Vištuk. Celkový počet občianskeho združenia je 39 678 a hustota obyvateľstva predstavuje hodnotu 131,15 obyv./km².

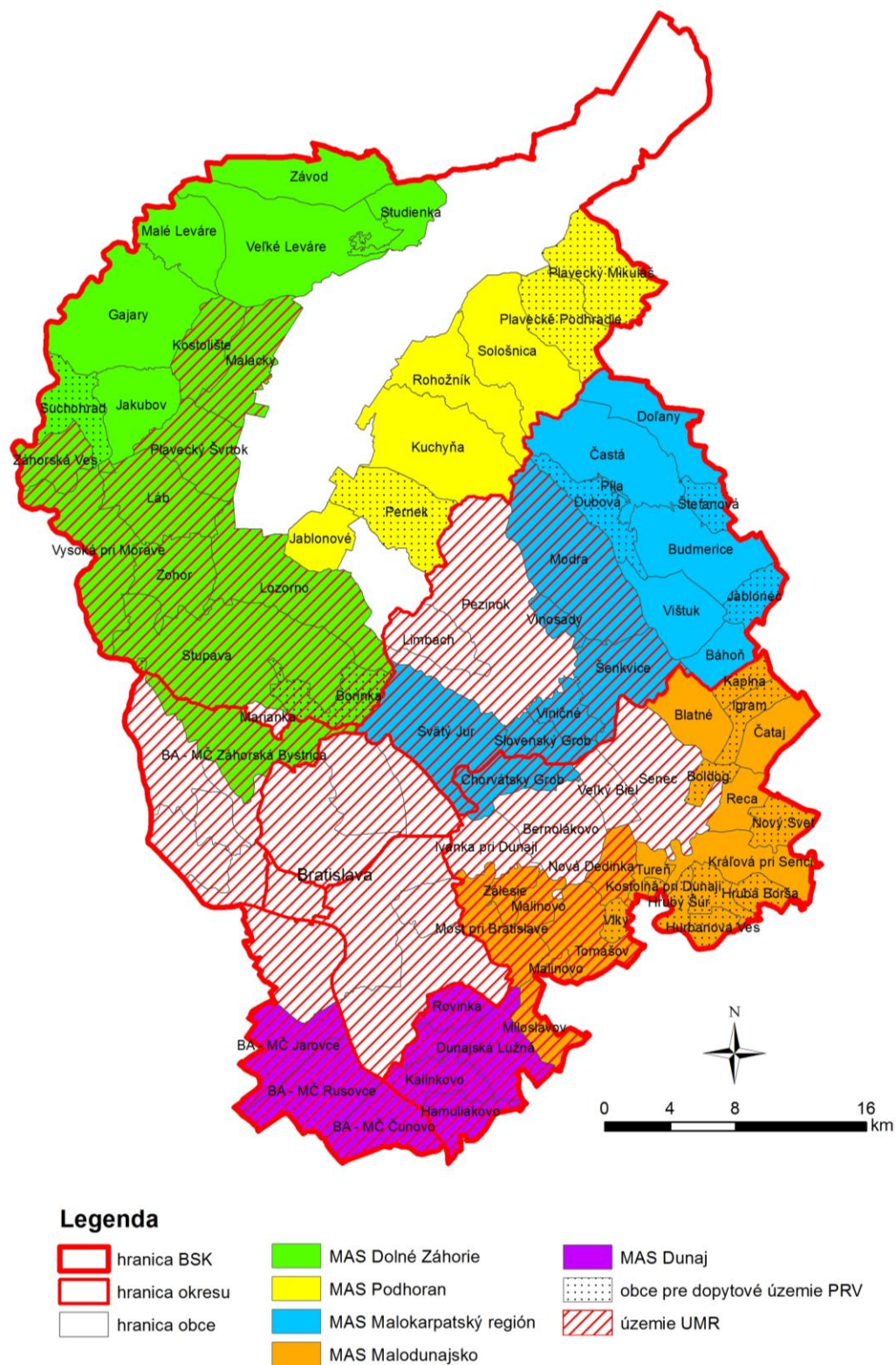
- **Občianske združenie Malodunajsko**

Verejno-súkromné partnerstvo uchádzajúce sa o udelenie štatútu MAS v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 združuje najväčší počet obcí zo všetkých občianskych združení uchádzajúcich sa o štatút miestnej akčnej skupiny v Bratislavskom kraji. Do združenia patria obce Blatné, Boldog, Čataj, Hrubá Borša, Hrubý Šúr, Hurbanova Ves, Igram Kaplna, Kostolná pri Dunaji, Kráľová pri Senci, Malinovo, Miloslavovo, Most pri Bratislave, Nová Dedinka, Nový Svet, Reca, Tomášov, Tureň, Vlky a Zálesie. Celkový počet obyvateľov predstavuje 25 119 a hustota zaľudnenia je na úrovni 129,79 obyv./km².

- **Občianske združenie Dunaj**

Verejno-súkromné partnerstvo uchádzajúce sa o štatút MAS v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020. Toto občianske združenie je z hľadiska rozlohy územia, počtu obcí a obyvateľov najmenším združením uchádzajúcim sa o štatút MAS v rámci Bratislavského kraja. Patria sem mestské časti Bratislavy Jarovce, Rusovce a Čunovo a obce Dunajská Lužná, Hamuliakovo, Kalinkovo a Rovinka. Celkový počet obyvateľov je 15 154 a hustota obyvateľstva je 121,05 obyv./km².

Mapa 18: Verejno súkromné partnerstvá uchádzajúce sa o štatút MAS

Zdroj:
autori, 10.02.2016

1.5.3 SUBJEKTY ZAMERANÉ NA REGIONÁLNY A VIDIECKY ROZVOJ

RRA Záhorie

Regionálna rozvojová agentúra Záhorie so sídlom v Malackách vznikla v r. 2002 ako záujmové združenie právnických osôb, ktoré založili Bratislavský samosprávny kraj, mesto Malacky a Rada EuroValley. RRA Záhorie je členom Integrovannej siete regionálnych rozvojových agentúr – ISRRA, ktoré sú v súčasnosti v pôsobnosti Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Svoju činnosť zameriava na rozvoj Bratislavského samosprávneho kraja s dôrazom na subregión Záhoria v súlade so Stratégiou rozvoja BSK tak, aby výsledkom tejto činnosti bolo zlepšenie kvality života obyvateľov regiónu a trvalo udržateľný rozvoj vidieka. Okrem slovenských partnerov, ako sú obce, podnikateľské subjekty a vo veľkej miere neziskové a občianske združenia venujúce sa podpore deťom, bezdomovcom, handicapovaným i marginalizovaným skupinám, spolupracuje s rakúskou organizáciou Weinviertel Management v Zistersdorfe, ako aj s novým maďarským partnerom Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Győr.

RRA Senec – Pezinok

Regionálna rozvojová agentúra Senec – Pezinok je záujmové združenie právnických osôb pôsobiace v oblasti regionálneho rozvoja od roku 2002 na Podunajsku a v Malokarpatskej oblasti. Regionálna rozvojová agentúra Senec - Pezinok (RRA SP) je členom Integrovannej siete regionálnych rozvojových agentúr.

Hlavným poslaním agentúry je poskytovať odbornú pomoc pri tvorbe regionálnych plánov, stratégií, projektov a programov. RRA Senec – Pezinok má tiež od Európskej komisie štatút, tzv. mandated body, pre účasť v twinningových projektoch.

Regionálna rozvojová agentúra Senec Pezinok zabezpečuje realizáciu rozvojových projektov a programov, ktoré budú vytvárať podmienky pre investovanie v regióne Senec – Pezinok s dôrazom na rozvoj cestovného ruchu, aktivizuje subjekty pôsobiace v regióne k získavaniu domácich a zahraničných grantov, zabezpečuje technicko - ekonomické štúdie a štúdie v oblasti cestovného ruchu a v oblasti štrukturálnych fondov.

RRA vytvára informačný systém a databázy, organizuje pre podnikateľov regiónu školenia a výstavy, prezentuje región doma a v zahraničí, spolupracuje s okresnými úradmi práce v oblasti aktívnej politiky trhu práce.

RPIC Malacky

Hlavnými aktivitami RPIC Malacky sú:

- podpora malých a stredných podnikov pôsobiacich najmä v oblasti: vývoja high-tech výrobkov a služieb, využívania obnoviteľných zdrojov energie a surovín,

- podnikateľské poradenstvo pre malé a stredné podniky v oblasti: využitia fondov EÚ určených pre výskum a vývoj, využitia obnoviteľných zdrojov, prípravy projektov pre získanie finančných prostriedkov z fondov určených pre výskum a vývoj, a využitie obnoviteľných zdrojov,
- vytvorenie podmienok cezhraničnej spolupráce v oblasti vývoja high-tech výrobkov a služieb a v oblasti využitia obnoviteľných zdrojov.

Národná sieť slovenských miestnych akčných skupín (NSSMAS)

Poslaním NSSMAS v SR je združovať miestne akčné skupiny, reprezentovať a zastupovať ich členov, spolupracovať a komunikovať v mene svojich členov na národnej a nadnárodnej úrovni, propagovať a medializovať NSS MAS.

Národná sieť slovenských miestnych akčných skupín zastrešuje národnú úroveň **koordinácie a propagácie regionálneho značenia na Slovensku**.

Ciele NSS MAS²:

- zlepšiť kvalitu života na vidieku prostredníctvom trvalého a integrovaného miestneho rozvoja;
- zaistiť recipročný prenos poznatkov a skúseností medzi členmi NSS MAS;
- zaistiť recipročný prenos poznatkov a skúseností na úrovni spolupráce medzi členskými krajinami Európskej únie a jej MAS;
- podporovať spoluprácu s ďalšími krajinami, ktoré vo vidieckom priestore chcú používať metódu LEADER(28).

1.5.4 AGROSEKTOR

Dôležitými aktérmi vidieckej ekonomiky sú podnikateľské subjekty a združenia pôsobiace v odvetviach poľnohospodárstva, potravinárstva, lesného hospodárstva, poľovníctva a podobne.

Spolupráca verejného sektora so súkromným sa doposiaľ javí mnohým zástupcom samospráv ako komplikovaná, niekedy až nežiaduca. Tento prístup je pochopiteľný, nakoľko sa doposiaľ v Bratislavskom kraji neuplatňovali mechanizmy využívajúce verejno-súkromné partnerstvá. Uplatňovanie prístupu LEADER si vyžaduje takýto typ spolupráce a dáva predpoklad na zladenie záujmov a harmonizáciu vzťahov verejného a súkromného sektora.

Bude úlohou jednotlivých mikroregionálnych združení, osloviť vo svojom území podnikateľské subjekty a vybudovať partnerstvá, ktoré napomôžu k rozvoju mnohostranne prospešných projektov v území (Databáza subjektov pôsobiacich v pôdohospodárskych odvetviach je súčasťou príloh).

² Zdroj: Národná sieť slovenských miestnych akčných skupín <http://www.nssmas.sk/spageView.php?id=1> (k 15.2.2013)

1.5.5 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

Na území Bratislavského kraja pôsobí množstvo občianskych, neziskových a záujmových združení s environmentálnym zameraním, ktoré sa zaoberajú o ochranu cenných prírodných areálov, ako aj o prácu s mládežou a osvetu v oblasti ochrany životného prostredia (napr., Živica, Daphne, BROZ a ďalšie).

Tieto združenia disponujú profesionálne fundovaným personálom, ako aj množstvom projektových skúseností z územia BSK (napr. prostredníctvom Programov cezhraničnej spolupráce).

V území kraja tiež pôsobia rôzne inštitúcie národnej sústavy, ako napr. Správy CHKO (Záhorie, Malé Karpaty, Dunajské luhy), správy vodných tokov a pod.

Svojím poslaním tieto združenia, organizácie a inštitúcie často komplikujú rozvojové zámery verejnej správy a podnikateľom. V rámci uplatňovania integrovaného prístupu k rozvoju územia je nevyhnutné, aby sa vytváral dialóg a hľadali kompromisné riešenia, ktoré umožnia rozvíjať určité typy aktivít v území (najmä v oblasti turizmu) a zároveň boli zachované cenné hodnoty prírodného prostredia.

1.5.6 PODPORA A ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

Najsilnejšou motiváciou a najviac skloňovanou požiadavkou pre programové obdobie 2014 – 2020 v rámci prípravných stretnutí k SRV BSK bol rozvoj cestovného ruchu vo vidieckych oblastiach BSK. Aktéri miestneho rozvoja v kraji majú rozsiahle poznatky o nevyužitom potenciáli kraja, či už je to prírodné, architektonické, kultúrne dedičstvo či ľudský potenciál. Zástupcovia samospráv, súkromný aj neziskový sektor majú silné ambície spolupracovať na projektoch, ktoré prispievajú k zveľadeniu krajiny, rozšíreniu služieb a prilákaní návštevníkov do svojich regiónov.

Významnú úlohu v oblasti prenosu know-how, koordinovaní projektov, zosúladovaní spoločných záujmov podnikateľov, samospráv a združení by mali zohrať jestvujúce organizácie cestovného ruchu, ktorých činnosť v oblasti manažmentu a marketingu destinácie vychádza zo Stratégie rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do r. 2020, schválenej Zastupiteľstvom BSK 11.12.2015. Organizácie CR sú založené podľa zákona 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov na podporu a propagáciu cestovného ruchu a na vytváranie podmienok rozvoja cestovného ruchu na území zakladateľov a členov s cieľom trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu, zvyšovania počtu domácich a zahraničných návštevníkov a ich prenocovaní ako aj ochrany záujmov svojich členov.

V ďalšom rozvoji cestovného ruchu na území BSK bude potrebné zabezpečiť vzájomnú koordináciu aktivít kľúčových nositeľov implementácie oboch stratégií – tak turizmu ako aj rozvoja vidieka.

Región Senec (OOCR)³

Región Senec je oblasťná organizácia cestovného ruchu pôsobiaca na území okresu Senec. V súčasnosti má 14 členov – mesto Senec, 7 obcí a 6 podnikateľských subjektov. OOCR je založená podľa § 13 a nasl. zákona 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov na podporu a propagáciu cestovného ruchu a na vytváranie podmienok rozvoja cestovného ruchu na území zakladateľov a členov s cieľom trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu a ochrany záujmov svojich členov.

Hlavnou snahou združenia je propagovať podujatia v regióne a v budúcnosti sa podieľať na zvyšovaní návštevnosti regiónu slovenskými a zahraničnými návštevníkmi.

Malé Karpaty (OOCR)

Malé Karpaty je oblasťná organizácia cestovného ruchu pôsobiaca na území okresu Pezinok. V súčasnosti má 10 členov – mesto Modra, mesto Svätý Jur, 6 obcí a 2 podnikateľské subjekty.

Záhorie (OOCR)⁴

Oblasťná organizácia cestovného ruchu Záhorie so sídlom v Smrdákoch pôsobí na území okresov Senica, Skalica a čiastočne Malacky, pričom v súčasnosti je ťažisko jej aktivít zameraných viac na územie horného Záhoria na území Trnavského kraja. V súčasnosti má 33 členov – 5 miest, 7 obcí a 21 podnikateľských subjektov. Zámerom organizácie je vytvoriť zo Záhoria významnú navštevovanú turistickú destináciu. Organizácia je založená podľa § 13 a nasl. zákona 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu a svoje činnosti vykonáva v súlade s § 15 zákona.

Turizmus regiónu Bratislavy (KOCR)⁵

Poslím KOCR je predovšetkým podpora kľúčových produktov a realizácia nadregionálneho a medzinárodného marketingu pre prirodzené destinácie (subregióny) na území Bratislavského samosprávneho kraja.

Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky⁶

Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky (NOVT) so sídlom v Modre pôsobí aktívne v Malokarpatskom regióne i na národnej úrovni. Členovia NOVT sa aktívne zúčastňovali na zakladaní turistického produktu Malokarpatskej vínnej cesty, ktorú naďalej podporujú. Organizácia poskytuje poradenstvo pre podnikateľov v CR a samosprávy, má bohaté skúsenosti s implementáciou projektov cezhraničnej spolupráce, Programom rozvoja vidieka i certifikáciou produktov CR.

1.5.7 VZDELÁVACIE INŠTITÚCIE

³ <http://www.regionsenec.sk/> (k 16.02.2016)

⁴ http://www.ezahorie.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=146&Itemid=171&lang=sk (k 16.02.2016)

⁵ Zakladaťská zmluva KOCR, dostupne ná: <http://www.region-bsk.sk/zakladne-dokumenty.aspx> (k 16.02.2016)

⁶ viac info: <http://www.tik.sk/projekty/> (k 16.02.2016)

Strategickými partnermi BSK pre rozvoj vidieka by mali byť stredné odborné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja, ktoré sú špecializované predovšetkým na odbory vinárstva, záhradníctva a krajinotvorby, cestovného ruchu, obchodu a služieb, ako aj ostatné súkromné a verejné vzdelávacie inštitúcie, ktoré sa budú môcť zapájať do budúcich spoločných projektov regiónu.

Školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK napr.:

- *Stredná odborná škola záhradnícka Gustava Čejku, Malinovo*
 - *odbory: záhradníctvo - viazačstvo a aranžérstvo, záhradníctvo - sadovnícka a krajinárska tvorba, floristika...*
- *Stredná odborná škola Farského 9, Bratislava*
 - *Odbory, napr. : pracovník v hotelierstve a cestovnom ruchu, pracovník marketingu, výživa, ochrana zdravia a hodnotenie potravín, potravinárstvo, hotelová akadémia, hospodárska informatika, obchod a podnikanie*
- *Hotelová akadémia, Mikovíniho 1, Bratislava*
 - *Odbory: hotelová akadémia, kuchár, čašník, servírka, spoločné stravovanie*
- *Stredná odborná škola vinársko-ovocinárska, Modra*
 - *Odbory: vinohradníctvo a ovocinárstvo - podnikanie, agroturistika, someliérstvo*
- *Stredná odborná škola hotelových služieb a obchodu, Bratislava*
 - *Odbory napr.: hotelová akadémia, pracovník marketingu (obchod/CR), pracovník v hotelierstve a cestovnom ruchu, podnikanie v remeslách a službách*
- *Stredná odborná škola Ivanka pri Dunaji (COVP)*
 - *agropodnikanie - chov koní a jazdecko, kynológia, farmárstvo; rybárstvo, obchod a podnikanie, poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo*

Súkromné iniciatívy napr.:

- **SLOVENSKÁ VINÁRSKA AKADÉMIA PEZINOK**
Je projektom EVIRS Európsky vinársky rytiersky stav - ponúka školenia a kurzy v oblasti vinohradníctva a vinárstva.

1.5.8 KULTÚRNE INŠTITÚCIE

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre ⁷

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre je regionálne zariadenie na plnenie celokrajскеj povinnosti z hľadiska hlavnej činnosti uvedenej v zakladacej listine. MOS je príspevkovou organizáciou s právnou subjektivitou, ktorého zriaďovateľom je od 1.4.2002 Bratislavský samosprávny kraj. Cieľom MOS je rozvoj miestnej a regionálnej kultúry. MOS spolupracuje so združením MVC a ZMOMR. Je významným aktérom v regióne aj z pohľadu rozvoja produktov CR s množstvom skúseností v oblasti sieťovania a propagácie produktov, výmeny know-how, cezhraničnej spolupráce. MOS pôsobí prevažne v Malokarpatskom regióne, no má ambície rozšíriť svoje know-how aj do oblasti Podunajska a Záhoria, čo si vyžiada vyčlenenie finančných prostriedkov v rozpočte BSK.

Múzeá a galérie v BSK môžu taktiež zohrať významnú úlohu pri realizácii projektov zameraných na rozvoj vidieka.

Záhorie:

- Múzeum Michala Tillnera, Malacky
- Habánsky dvor Veľké Leváre, Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry
- Uhorské múzeum, Záhorská Ves
- Záhradná galéria Alojza Machaja v Plaveckom Štvrtku
- Múzeum Ferdiša Kostku v Stupave
- Pálffyho izba Malacky a ďalšie

Malokarpatská oblasť:

- Múzeum Ľudovíta Štúra, Modra
- Múzeum slovenskej keramickej plastiky, Modra
- Galéria Ignáca Bizamayera, Modra
- Múzeum keramiky v Hoteli Majolika Modra
- Mestské múzeum Pezinok
- Malokarpatské múzeum, Pezinok, vysunuté pracovisko Vlastivedné a literárne múzeum v Pezinku
- Galéria insitného umenia, Pezinok
- Malokarpatská knižnica v Pezinku
- Múzeum Červený Kameň, Častá
- Obecné múzeum Šenkvice
- Pamätné izby v obciach Chorvátsky Grob, Budmerice a ďalšie

Podunajsko:

- Mestské múzeum Senec
- Múzeum včelárstva v Kráľovej pri Senci
- Podunajský remeselný dvor, Miloslavov
- Rezbárska galéria v Dunajskej Lužnej – Jánošíkovej (v exteriéri)
- Pamätná izba M. R. Štefánika, Ivanka pri Dunaji a ďalšie

⁷ <http://www.moska.sk/o-nas>, k 17.02.2016

1.6 Analýza problémov súkromného sektora a analýza sietí partnerstiev medzi verejným, súkromným a akademickým sektorom realizovaná konzultáciami s dotknutými subjektmi

Predkladaná analýza sa zakladá na poznatkoch autorského kolektívu uskutočnených v rámci početných stretnutí v regióne a telefonickými konzultáciami s podnikateľskými subjektmi pôsobiacimi na vidieku BSK.

Agropodnikateľov rozdeľujeme do dvoch skupín na základe územnej orientácie podnikateľských činností.

Prvú skupinu predstavujú malí farmári, ktorých podnikateľská činnosť je zameraná na pestovanie zeleniny, ovocia ako aj špecializovanú výrobu mäsových výrobkov. Skupina malých farmárov vidí svoje umiestnenie blízko Bratislavy ako veľkú výhodu, pretože väčšina ich produkcie je určená obyvateľom Bratislavy, kde vzhľadom na životný štýl a kúpyschopnosť obyvateľstva sú schopní predat svoju produkciu.

Problémom prvej skupiny je najmä absencia podpory marketingových aktivít zo strany BSK alebo SPPK, chýbajúca platforma malých producentov (komora), ktorá by takéto aktivity zabezpečovala. Ďalším problémom je absencia pozemkových úprav v katastrach BSK, čo prakticky znemožňuje novým farmárom začať so svojimi aktivitami a existujúcim farmárom rozšíriť svoje podnikanie.

Malí podnikatelia by privítali podporné programy pre bioprodukciiu potravín a podporu marketingových aktivít smerujúcich do blízkeho pohraničia – Rakúsko. Táto skupina sa považuje za súčasť vidieka, vo veľa prípadoch spolupracuje so samosprávou a miestnymi neziskovými organizáciami. Podpora vidieckych aktivít zo strany EÚ je pre nich prínosom.

Druhú skupinu predstavujú producenti poľnohospodárskych produktov, najmä poľnohospodárske družstvá a ich nástupcovia ako v rastlinnej, tak aj v živočíšnej výrobe. Druhá skupina pociťuje znevýhodnenie súvisiace so svojou lokalizáciou v Bratislavskom kraji. BSK neposkytuje farmárom zľavu na daň z vozidiel, ako poskytujú ostatné samosprávne kraje, dokonca je daň z vozidiel najvyššia v BSK. Miestni farmári majú vyššie vstupy aj z hľadiska dane z nehnuteľností a mzdových nárokov zamestnancov, pričom svoju produkciu predávajú za trhové ceny. Anketované subjekty sa vyjadrili, že BSK sa orientuje na mesto Bratislavu a rurálne oblasti nerieši. Ostatné problémy veľkých producentov kopírujú problémy agrosektoru na Slovensku – podkapitalizácia sektora, absencia odbytových organizácií, veľké investičné dlhy výrobných prostriedkov /budov/. Rozpadajúca sa infraštruktúra – závlahy, meliorácie. Nevhodná štruktúra produkcie – vo veľkej miere sa pestujú plodiny s nízkou pridanou hodnotou. Opýtaných z tejto skupiny nezaujíma PRV okrem opatrení, ktoré sa týkajú priamo ich podpory. Nedochádza k spolupráci so samosprávou ani miestnymi organizáciami v dôsledku čoho sú veľkí producenti poľnohospodárskych produktov, ako keby len poľnohospodárske podniky umiestnené v kraji, ale nie sú súčasťou komunity. Niektoré subjekty v minulosti spolupracovali s Poľnohospodárskou univerzitou v Nitre a strednými odbornými školami, v súčasnosti však žiadny opýtaný s takouto inštitúciou nespolupracuje.

1.7 Analýza „best practice“ orgánu regionálnej alebo miestnej správy, ktorá podporila rozvoj pôdohospodárskych činností v zahraničí a na Slovensku

Príklady Best practice

1. Prírodná rezervácia Tåkern a návštevnícke centrum Naturum Tåkern - Švédsko⁸

Prírodná rezervácia a návštevnícke centrum Naturum Tåkern sú prevádzkované krajskou samosprávnou radou kraja Östergötland vo Švédsku. Táto rezervácia je umiestnená v okolí jazera Tåkern, jedného z najdôležitejších vtáčích jazier v severnej Európe. Táto rezervácia predstavuje prínos tak pre miestnych podnikateľov ako aj pre samotnú prírodu.

Rezervácia pokrýva 5420 hektárov, z ktorých 450ha sa skladá z trávno-vodných plôch, 1500 ha trstiny, 560 ha lesov a 2900 ha vodných plôch. Cieľom tejto rezervácie je vytvoriť predpoklady pre zachovanie jazera a jeho okolia do budúcnosti, ktoré je jedno z najdôležitejších miest na uhniesenie a odpočinku pre mokraďových vtákov v severnej Európe. Rovnako sa tu nachádzajú ďalšie formy života veľmi dôležitej zoologickej a botanickej hodnoty. Rezervácia je riadená správnu radou kraja spolu s vlastníkmi pozemkov. Naturum Takern je prvým veľkým návštevníckym centrom v kraji Östergötland a bol plánovaný na niekoľko rokov. Dizajn centra bol vybraný prostredníctvom architektonickej súťaže a nakoniec bol navrhnutý švédskou agentúrou pre ochranu životného prostredia. Naturum Takern bolo tvorený švédskym kráľom Carlom XVI Gustafom 25. mája 2012.

Kontakt

Naturum Tåkern
Glänås besöksområde
59022 Väderstad
Tel: +46 144 535155
Email: info@naturumtakern.se
Web site: www.naturumtakern.se

⁸<http://www.visitostergotland.se/en/products/142065/Naturum-Takern/> (k 1.3.2014)

2. Ekopark Omberg - Švédsko⁹

Koncept ekoparkov bol vynájdený švédskou štátnou lesnou spoločnosťou Sveaskog. Tie pokrývajú v priemere 5000 ha. Ekoparky sú spravované v súlade s konkrétnym EcoPark plánom objektu. Plány sú zostavované v spolupráci s úradmi, neziskovými organizáciami, zástupcami Laponska a ďalších záujmových skupín. Najmenej polovica rozlohy lesov v ekoparku nie je predmetom lesníckej ťažby. Vzhľadom k tomu, že parky sú tak rozsiahle, nachádzajú tu mnohé ohrozené druhy, ktoré sú náročné na krajinné ekologické požiadavky. Pozitívne účinky ekoparkov sa taktiež môžu šíriť do okolitých oblastí. Týmto spôsobom slúžia ekoparky najmä na reprodukciu a distribúciu životne dôležitého miesta pre ohrozené druhy.

Manažment prírodnej konzervácie v ekoparkoch zahŕňa napríklad predpísané pálenie alebo prehradzovanie v lesoch. Pasúce sa zvieratá, dobytok a ovce tiež významne prispievajú k celkovej hospodárnosti. Ekoparky sú tiež významnými destináciami, ktoré poskytujú mnoho príležitostí pre rôzne aktivity, od dlhých lesných prechádzok a potešenia z prírody, cez kanoistiku až po rybárčenie a lov.

Kontakt

Ekopark Omberg

Kundcenter tel. 0771-787 100

Email: info@sveaskog.se

Web site: <http://www.sveaskog.se>

⁹<http://www.sveaskog.se/Documents/Trycksaker/Ekoparksmaterial/Ekopark%20Omberg%20eng.pdf> (k 1.3.2014)

3. Hrnčiarska dedina – Poľsko¹⁰

Hrnčiarska dedina s.r.o. zamestnáva 10 ľudí. Predmetom podnikateľskej aktivity hrnčiarskej dediny je remeselná produkcia: krajčírské a keramické produkty, suveníry, ručne vyrobený papier. V dedine sa organizujú školiace stretnutia, semináre a konferencie ako aj workshopy zamerané na farebné sklo, keramiku, výrobu papiera a maľovania na sklo.

Hrnčiarska dedina je sociálny podnik vo forme spoločnosti s ručením obmedzeným a statusom neziskovej organizácie. Spoločnosť zriadila v októbri 2007 nadácia Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA. Bola to miestna iniciatíva partnerstva spoločenských organizácií, verejnej správy a podnikateľov kraja Nidzica, realizovanej v rámci programu EQUAL.

Aktivity Hrnčiarskej dediny sú založené na starých, umierajúcich remeselných povolaniach, tradičných technológiách, rituáloch a zvykoch.

Kontakt:**Przedsiębiorstwo Społeczne****Garncarska Wioska Sp. z o.o.**

Kamionka 5, 13-100 Nidzica

garncarskawioska@nida.pl

predsedkyňa predstavenstva: Anna Krzyżak: 666-028-992

¹⁰<http://garncarskawioska.pl/> (k 1.3.2014)

4. Projekt LEADER: Erlebniswelt Elsbeeren Region (zážitkový svet región oskoruší)¹¹

Od roku 2007 sa za zachovanie, ochranu a trhové využitie oskoruší angažuje Združenie Oskorušová ríša so sídlom v Michelbachu. Celkovo 15 obcí vytvára Oskorušovú ríšu (ElsbeerReich), obce ležia v Mostvierteli a Viedenskom lese. Tento projekt má za úlohu podporiť rozvoj lokálnej špeciality, ako aj samostatnej a silnej značky.

Výrobky z oskoruše

Oskoruše sa spracovávajú na likéry, marmelády, ako aj exkluzívne pálenky. Oskorušové liehoviny patria k najdrahším pálenkám. Ďalšie špeciality sú oskorušové čokolády, oskorušový krémový med, sladké oskorušové rezy, oskorušový plesňový syr, oskorušový čerstvý syr, oskorušový sirup z lupienkov a oskorušové pralinky. Oskorušové špeciality si možno v regióne kúpiť priamo z dvora. Oskoruše získali klasifikáciu prvého Slow Food Presidio produktu v Rakúsku.

Oskorušové turistické a cyklistické chodníky

Región oskoruší vo Viedenskom lese je možné dobre preskúmať na turistických a cyklistických chodníkoch. Jeden z kopcov, na ktorý sa dá vystúpiť je Hegerberg s výškou 655 metrov. Cez kopcovitú krajinu a pozdĺž rieky Perschling sa z Böheimkirchenu vinie cyklistická cesta údolím Perschlingu. Malý okruh je dlhý 17 kilometrov, veľký meria 34,5 km. Pri Ochsenburgu, prípadne Wilhelmsburg sa trasa napája na cyklistickú cestu údolím Traisenu.

Kontakt

Verein zur Erhaltung, Pflege und Vermarktung der Elsbeere
Norbert Mayer
Mayerhöfen 1
3074 Michelbach
Tel: +43-2744-8256
Email: Norbert@ElsbeerReich.at

¹¹<http://www.elsbeerreich.at>

5. Bioplynová stanica Ružindol

Bioplynové stanice sú jedným z nástrojov rozvoja vidieka, v rámci ktorého sú zároveň podporované ciele zníženia energetickej závislosti a zvýšenia produkcie energie z obnoviteľných zdrojov. To všetko môže prispieť k zvýšeniu lokálnej zamestnanosti.

Príklad výstavby bioplynovej stanice z prostriedkov Programu rozvoja vidieka existuje aj v Trnavskom samosprávnom kraji – v obci Ružindol. Stanica produkuje elektrickú energiu a teplo s výkonom 988 kW. Realizácia projektu bola zahájená v decembri 2010 a zariadenie bolo uvedené do prevádzky v júni 2011. Z celkových investičných nákladov vo výške 3,8 mil. eur bolo z PRV hradených 1,5 mil. eur.

Projekt otvoril nové možnosti využitia biologických odpadov pri súčasnej výrobe čistej elektriny a tepla. Rieši využitie prasacieho hnoja, kukuričnej siláže a ďalších surovín (cukrovarníckeho odpadu, repkového šrotu, trávy, senáže) v bioplynovej stanici, ktorá bola navrhnutá na kofermentáciu viacerých organických materiálov. Ráta aj s aplikáciou stabilizovanej biomasy z výstupu bioplynovej stanice na poľnohospodárske pozemky. Použitá technológia spracovávania exkrementov hospodárskych zvierat zaisťuje „legislatívnu čistotu“ poľnohospodárskej výroby a súčasne prináša nezanedbateľný ekonomický prínos.

Výsledkom projektu je aj zlepšenie krajiny, kedy trávnatá hmota nie je len zozbieraná, čo bolo problémom minulosti, ale tiež anaeróbne spracovaná. Digestát - biokal (tekutý výstup z reaktora) je aplikovaný na príľahlé pozemky v dobe vegetácie, prípadne zahusťovaný a uskladňovaný v dobe vegetačného pokoja ako kvalitné hnojivo po anaeróbnej stabilizácii.

Kontakt

Ing. Ladislav Vysoký
Rupos, s.r.o.
Ružindol 448, 919 61 Ružindol
Tel.: +421-33-5549435-6

6. Využitie geotermálnej energie v Galante

Geotermálna energia sa začala využívať v Galante na vykurovanie v systéme centrálného diaľkového zásobovania teplom na jeseň roku 1996. Vyrobenú energiu využívajú obyvatelia 1300 bytov a klienti nemocnice s poliklinikou. Mesto Galanta bolo na Slovensku prvé a zatiaľ je jediné, ktoré využíva geotermálne teplo na vykurovanie bytov a mestských budov v takom rozsahu.

Stavebné práce boli zahájené v auguste 1995 a dielo uvedené do prevádzky v septembri 1996. Celkové investičné náklady dosiahli (v cenách 1995) 105 mil. Sk, a inštalovaný výkon až 7 MW. Tento tepelný výkon, získaný z geotermálnej vody, postačuje na pokrytie potreby tepla do priemernej dennej vonkajšej teploty $-1,5\text{ }^{\circ}\text{C}$. Pri nižších teplotách sa do prevádzky uvádza špičkový zdroj tepla, ktorý tvoria 4 kotle na zemný plyn, zapájané podľa potreby.

Investorom je Spoločnosť Galantaterm s.r.o., ktorú založili v roku 1995 Mesto Galanta, Slovenský plynárenský priemysel, a.s. Bratislava, Nordic Environment Finance Corporation Helsinki, Orkuveita Reykjavíkur, Reykjavík a Slovgoterm, a.s. Bratislava. Táto spoločnosť je zároveň vlastníkom technológie a zariadení.

Ekonomické prínosy projektu sa odrážajú do výhodných cien tepla pre obyvateľov mesta. Tepelne využitá voda vypúšťaná z geocentra vykuruje termálne kúpalisko, čo prispieva k miestnemu rozvoju prostredníctvom zvýšeného cestovného ruchu.

Kontakt

Galantaterm, s.r.o.
Vodárenská 1608/1
924 01 Galanta
Web: www.galantaterm.sk

1.8 Analýza financovania pôdohospodárskych činností z externých zdrojov v programovom období 2007-2013 v Bratislavskom kraji

1.8.1 PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA

Stručná charakteristika PRV 2007-2013

Programovým dokumentom na čerpanie finančných prostriedkov z EPFRV v minulom programovom období bol Program rozvoja vidieka SR 2007 - 2013.

Medzi priority Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 patrila podpora modernizácie, inovácie a efektivity poľnohospodárskych, potravinárskych a lesníckych podnikov, udržanie a ochrana environmentálnych hodnôt krajiny, uchovanie kultúrneho dedičstva, vytváranie pracovných príležitostí, zvyšovanie odbornosti vidieckeho obyvateľstva a zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach.

Na zlepšenie životného prostredia a krajiny bolo potrebné zabrániť znečisteniu vôd a degradácii pôdy vhodnými postupmi hospodárenia a preventívnymi opatreniami pre zlepšenie ekologickej stability krajiny, zamedzenie úbytku stanovišť voľne žijúcich živočíchov a rastlín a vzácných biotopov.

Na zlepšenie kvality života na vidieku a udržanie osídlenia vidieka slúžila podpora vytvárania pracovných príležitostí, diverzifikácia hospodárskych činností, ako aj obnova a rozvoj infraštruktúry obcí¹².

V **Bratislavskom kraji** (spadá v rámci SR medzi ostatné oblasti mimo cieľa Konvergencia) nebolo možné získať dotácie z opatrení: 3.4.1 - *Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo*, 3.4.2 - *Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb* a 3.5 - *Získavanie zručností, oživovanie a vykonávanie integrovaných stratégií rozvoja územia*.

Obce BSK mohli prostriedky na rozvoj sídiel získavať prostredníctvom Operačného programu Bratislavský kraj (OPBK) Opatrenie 1.1 Regenerácia sídiel.

Taktiež sa na Bratislavský kraj nevzťahuje opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, v rámci ktorého sú v zmysle schémy štátnej pomoci podporované okresy Bratislava II, III, IV, Malacky, Pezinok, Senec, Čunovo, Jarovce a Rusovce.

Projekty v rámci osi 4 LEADER sa v Bratislavskom kraji nerealizovali. Výnimkou boli obce mikroregiónu Podhoran, ktorý má sídlo v Trnavskom kraji.

Štruktúra Osí a Opatrení PRV 2013 - 2007 je uvedená v časti Prílohy.

Implementácia PRV

Program rozvoja vidieka disponoval v období rokov 2007 – 2013 celkovým rozpočtom z prostriedkov EU a SR vo výške 1, 354 mld. EUR. Z celkového rozpočtu programu bola čiastka vo výške 39,8 mil. EUR (3%) určená na projekty mimo cieľa Konvergencia, teda pre územie Bratislavského kraja.

Percentuálny podiel BSK na celkovom čerpaní OP v jednotlivých opatreniach znázorňuje Tabuľka 43. Vyplýva z nej, že žiadatelia z BSK mohli v rámci Osi 1 - ZVÝŠENIE KONKURENCIESCHOPNOSTI SEKTORA POĽNOHOSPODÁRSTVA A LESNÉHO HOSPODÁRSTVA a Osi 2 - ZLEPŠENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A KRAJINY čerpať len približne 4%, resp. 3% prostriedkov určených na tieto opatrenia na národnej úrovni. V rámci osi 3 KVALITA ŽIVOTA VO VIDIECKYCH OBLASTIACH A DIVERZIFIKÁCIA VIDIECKEHO HOSPODÁRSTVA sa mohlo v Bratislavskom kraji zužitkovať len 0,15 % prostriedkov osi 3 určených pre celú SR.

Tabuľka 43: Limity osí PRV pre BSK

LIMITY (EU+SR = verejné výdavky celkom 2007 - 2013) Podiel BSK na limitách osí PRV		
PRV - os 1	862 198 414	100%
oblasti mimo cieľa Konvergenca (BSK)	34 605 810	4%
PRV - os 2	155 221 594	100%
oblasti mimo cieľa Konvergenca (BSK)	4 713 951	3,03%
PRV - os 3	336 601 210	100%
oblasti mimo cieľa Konvergenca (BSK)	506 170	0,15%
SPOLU PRV	1 354 021 218	100%
SPOLU pre BSK	39 825 931	2,94%

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra (k 31.12.2015)

Za obdobie do 31.12.2015 bolo podaných v Bratislavskom kraji 384 žiadostí o nenávratný finančný príspevok, z ktorých bolo schválených 232 projektov. Najviac prostriedkov z programu (vyše 17 mil. EUR) bolo určených na opatrenie 1.1 Modernizáciu fariem. V rámci tohto opatrenia bolo podaných celkovo najviac ŽoNFP 184, z čoho bolo 102 projektov schválených.

Tabuľka 44: Sumárny prehľad za projektové opatrenia PRV SR 2007-2013 os 1, 2, 3 pre oblasti mimo cieľa Konvergenca (Kumulatívne k 31.12.2015)

	Prijaté (počet)	ŽoNFP	LIMITY verejné výdavky celkom (EU+SR)	Schválené projekty (počet)	Celková výška NFP	Úroveň kontrahov.
1.1 Modernizácia fariem		184	17 206 436	102	18 112 031	105%
1.2 Pridávanie hodnoty do poľn. produktov...		47	11 069 930	26	9 704 689	88%
1.3 Infraštruktúra týkajúca sa rozvoja... (pozemk. úpravy)		12	2 691 028	12	2 691 027	100%
1.4 Zvýšenie hosp. hodnoty lesov		6	240 000	3	322 820	135%

	Prijaté (počet)	ŽoNFP	LIMITY verejné výdavky celkom (EU+SR)	Schválené projekty (počet)	Celková výška NFP	Úroveň kontrahov.
1.5 Odbytové organizácie výrobcov		0	2	0	0	0%
1.6 Odborné vzdelávanie a informačné aktivity		52	3 220 414	40	2 451 151	76%
1.7 Využívanie poradenských služieb		57	178 000	34	49 634	28%
2.1 Obnova potenciálu lesného hospodárstva		13	4 713 951	10	3 922 389	83%
3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam		2	299 728	1	299 728	100%
3.2.A Podpora činností v oblasti vidieckeho CR - časť A		0	0	0	0	0%
3.2.B Podpora činností v oblasti vidieckeho CR - časť B		1	0	0	0	0%
3.3 Vzdelávanie a informovanie		10	206 442	4	205 679	100%
3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo		0	0	0	0	0
3.4.2 Obnova a rozvoj obcí		0	0	0	0	0
3.5 Získavanie zručností, ožiovovanie a vykonávanie stratégií		0	0	0	0	0
SPOLU		384	39 825 931	232	37 759 148	95%

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra (k 31.12.2015)

V rámci opatrení 1.1 Modernizácia fariem a 1. 2 Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva realizovali podnikatelia svoje inovatívne zámery nákupom nových technológií do zberu a spracovania produktov prvovýroby. Približne 10 % projektov v rámci opatrenia 1.1 sa zameriavalo na vybudovanie predajní priamo u výrobcu.

Projekty pozemkových úprav realizovalo Ministerstvo pôdohospodárstva v rámci opatrenia 1.3 v obciach: Čunovo, Malé Leváre, Zohor, Veľké Leváre, Záhorská Ves, Báhoň, Vinosady, Vištuk, Nový Svet a Veľký Biel.

Podnikatelia vôbec neprejavili záujem o NFP v rámci opatrení 1.5 Odbytové organizácie výrobcov, 3.2.A Podpora činností v oblasti vidieckeho CR - časť A. Tieto opatrenia mali do 31.12.2015 v rámci BSK nulové kontrahovanie a čerpanie.

Tabuľka 45: Objem schválených NFP z PRV v okresoch BSK (do 31.10.2013)

miesto realizácie projektov okres	Schválené NFP (EUR)	Schválené NFP (%)
Bratislava celkom	4 037 108 €	14%
Okres Malacky celkom	9 618 776 €	33%
Okres Pezinok celkom	6 273 861 €	22%
Okres Senec celkom	9 117 432 €	31%
SPOLU BSK	29 047 176 €	100%

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra (k 31.10.2013)

Z územného hľadiska boli prostriedky v kraji rozdelené rovnomerne. Najmenej prostriedkov získali projekty z Bratislavy (cca 4 mil. EUR). Projekty lokalizované v okresoch Malacky a Senec získali podobne vyše 9 mil. EUR a projekty z okresu Pezinok získali dotácie vo výške 6,2 mil. EUR.

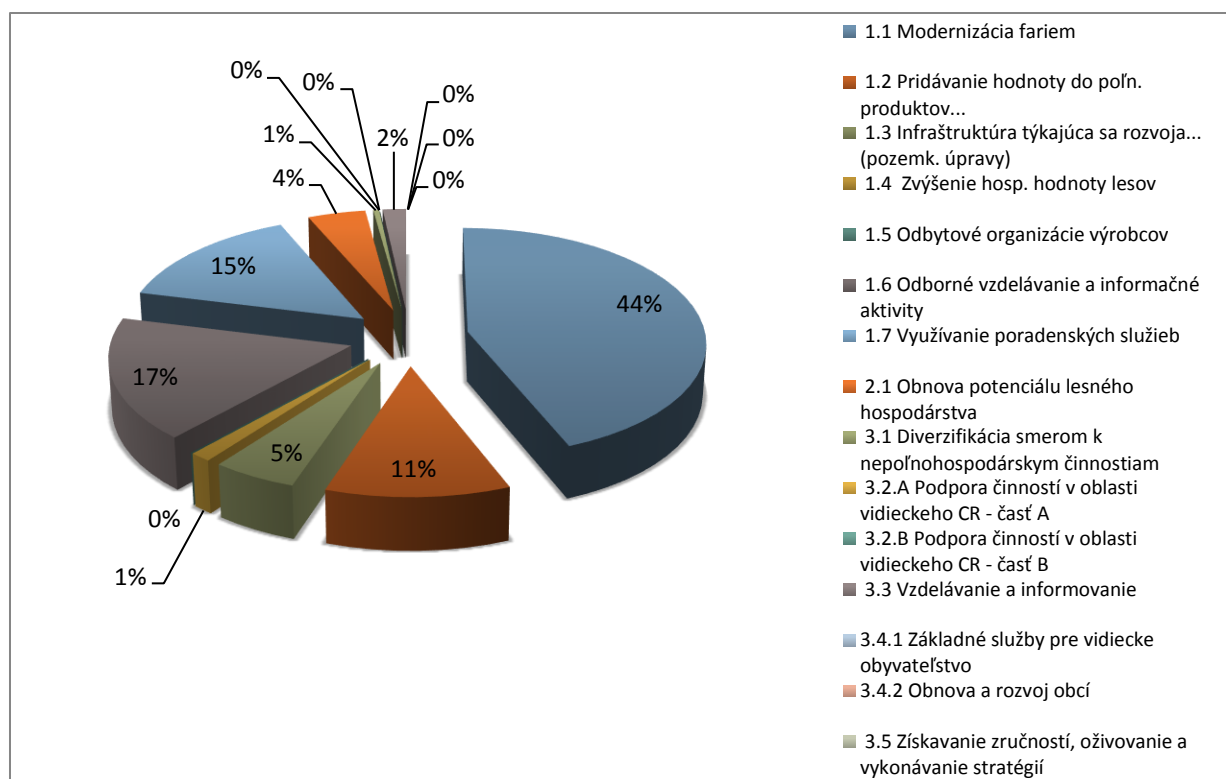
V okrese Malacky v porovnaní s ostatnými okresmi BSK bol schválený najvyšší objem finančných prostriedkov z PRV. Realizovalo sa tu 19 z 89 projektov opatrenia 1.1 Modernizácie fariem a väčšina projektov opatrenia 2.1 Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení (7 z 9), v rámci ktorých sa budovali protipožiarne lesné cesty. Hlavnými realizátormi boli Vojenské lesy a Štátne lesy SR.

V okrese Pezinok NFP smerovali v prevažnej miere do vinohradníctva a vinárstva. Najviac projektov sa realizovalo v rámci opatrení 1.1 Modernizácia fariem (35 z 89) a 1.2 Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva (10 z 18). V porovnaní s ostatnými okresmi kraja v okrese Pezinok získalo NFP najviac žiadateľov.

V okrese Senec boli schválené projekty v celkovej výške NFP cca 9,1 mil. EUR, ktoré čerpali farmy orientované na rastlinnú aj živočíšnu výrobu prevažne v rámci opatrenia 1.1.

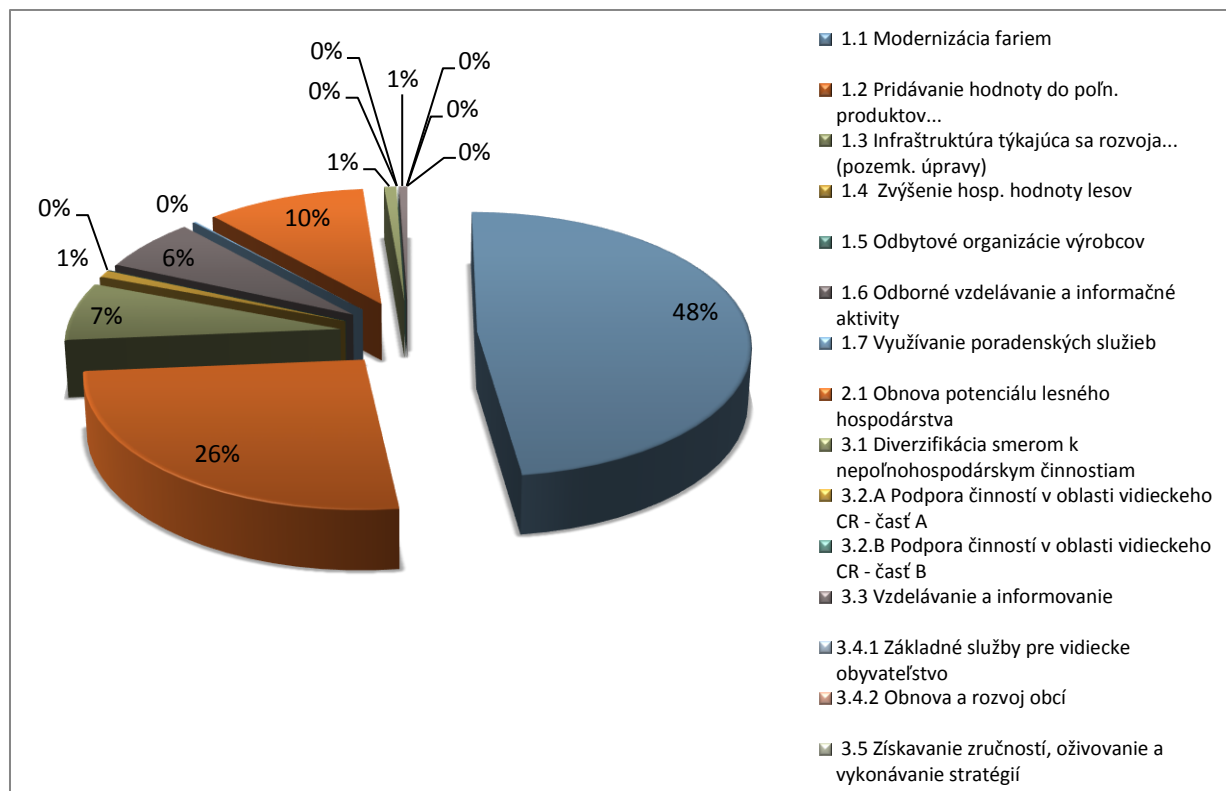
(Zoznamy konkrétnych projektov podporených z PRV sú uvedené v časti prílohy.)

Graf 11: Počet schválených projektov v BSK podľa opatrení PRV (2007 – 2013)

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra (k 31.12.2015)

Graf 12: Objem finančných prostriedkov na schválené projekty v BSK podľa opatrení PRV (2007 – 2013)

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra (k 31.12.2015)

1.8.2 OPERAČNÝ PROGRAM RYBNÉ HOSPODÁRSTVO

Stručná charakteristika OP RH

OP RH 2007 – 2013 poskytoval veľké možnosti všetkým potenciálnym prijímateľom z radov chovateľov rýb a spracovateľov produktov rybolovu a akvakultúry. OP RH 2007 - 2013 sa na území Slovenskej republiky vzťahoval na oblasti cieľa Konvergencia a na oblasti mimo cieľa Konvergencia. Oblasti mimo cieľa Konvergencia zahŕňali územie Bratislavského kraja.

Cieľom OP RH 2007 – 2013 bolo dosiahnutie trvalo udržateľného a konkurencieschopného sektora rybného hospodárstva.

Hlavné ciele OP RH 2007 - 2013:

1. Modernizácia, inovácia a reštrukturalizácia akvakultúry;
2. Zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov spracujúcich produkty rybolovu a akvakultúry s dôrazom na podporu spracovania domácej produkcie;
3. Rozvoj trhu v rámci sektora rybného hospodárstva(29).

Operačný program sa implementoval na úrovni 3 prioritných osí a 5 opatrení.

Štruktúra prioritných osí a opatrení OPRH

PRIORITNÁ OS 2: AKVAKULTÚRA, SPRACOVANIE A UVÁDZANIE PRODUKTOV RYBOLOVU A AKVAKULTÚRY NA TRH

Opatrenie 2.1 Investície do akvakultúry

Opatrenie 2.2 Investície do spracovania a uvádzania na trh

PRIORITNÁ OS 3: OPATRENIA SPOLOČNÉHO ZÁUJMU

Opatrenie 3.1 Organizácie výrobcov

Opatrenie 3.2 Podpora a rozvoj nových trhov

PRIORITNÁ OS 5: Technická pomoc

Opatrenie 5.1 Technická pomoc

Implementácia programu OP RH

Operačný program Rybné hospodárstvo disponoval celkovým rozpočtom z prostriedkov EU a SR vo výške 17,8 mil. EUR. Z celkového rozpočtu programu bolo čiastka vo výške 1,42 mil. EUR určená na projekty v Bratislavskom kraji.

Percentuálny podiel BSK na celkovom čerpaní OP v jednotlivých opatreniach znázorňuje Tabuľka 47. Vyplýva z nej, že žiadatelia z BSK v rámci opatrenia 2.1 Investície do akvakultúry čerpať neboli oprávnenými na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok. Pri opatrení 2.2 Investície do spracovania a uvádzania na trh sa na území kraja mohlo vyčerpať približne 4,6% investícií a pri opatrení 3.2 Podpora a rozvoj nových trhov sa mohlo v Bratislavskom kraji zužitkovať až 61,6% prostriedkov alokovaných pre toto opatrenie.

Tabuľka 46: Sumárny prehľad za OP RH 2007-2013 podľa v SR kumulatívne

	Prijaté ŽoNFP	LIMITY celkom 2007 – 2013 (EUR)	Schválené projekty - uzatvorené zmluvy	% kontrahovania	% čerpania	ukončené projekty
OP RH celkom	188	17 536 705	140	89%	80%	128
cieľ Konvergencia	170	16 401 779	124	90%	83%	113
ostatné oblasti (BSK)	18	1 134 926	16	63%	40%	15

Zdroj: APA, 2016, (k: 31.12.2015)

Celkovo je možné zhodnotiť, že o program sa v rámci BSK uchádzalo veľmi málo záujemcov.

Z 18 podaných žiadostí o NFP bolo 15 podporených. Tabuľka 47: Finančné limity opatrení PRV z OPRH pre BSK

Názov opatrenia	cieľové územie	LIMITY celkom 2007 – 2013 (EUR)	%
2.1 Investície do akvakultúry	SR	10 522 035	100
	BSK	0	0%
2.2 Investície do spracovania a uvádzania na trh	SR	4 605 109	100
	BSK	212 104	4,6%
3.2 Podpora a rozvoj nových trhov	SR	1 496 993	100
	BSK	922 822	61,6%
5.1 Technická pomoc	SR	912 568	100
	BSK	0	0%

Zdroj: APA, 2016

1.8.3 OPERAČNÝ PROGRAM BRATISLAVSKÝ KRAJ

OPATRENIE 1.1 OPBK - REGENERÁCIA SÍDIEL

Nakoľko v programovom období 2007 – 2013 nebolo možné z Programu rozvoja vidieka ani z Regionálneho operačného programu realizovať opatrenia zamerané na obnovu a rozvoj obcí v Bratislavskom kraji, jediné prostriedky, ktoré smerovali do skvalitňovania verejných priestranstiev a miestnej infraštruktúry pochádzali z opatrenia 1.1 Operačného programu Bratislavský kraj.

Na tomto mieste stručne sumarizujeme rozsah schválených projektov, z ktorých časť sa naďalej implementuje.

Cieľom Opatrenia 1.1 OPBK Regenerácia sídiel je zvýšiť kvalitu života v sídlach Bratislavského kraja.

V rámci Opatrenia 1.1 Regenerácia sídiel bolo možné podporiť nasledujúce skupiny aktivít: príprava a realizácia integrovaných stratégií rozvoja mestských oblastí (týka sa 11 MČ a okresných miest Malacky, Senec, Pezinok); samostatné dopytovo orientované projekty regenerácie sídiel; podpora bývania prostredníctvom iniciatívy JESSICA; a zachovanie a obnova prírodného dedičstva a podpora cyklistických trás s cieľom podpory rozvoja cestovného ruchu.

Implementácia Opatrenia 1.1 operačného programu OPBK

Stav implementácie Opatrenia 1.1 Revitalizácia sídiel k 31.12.2015 znázorňuje Tabuľka 48 a Tabuľka 49. V rámci štyroch vyhodnotených výziev opatrenia 1.1 bolo predložených 173 projektov miest a obcí. Išlo prevažne o samostatne dopytovo-orientované projekty regenerácie sídiel a tiež projekty na zachovanie a obnovu prírodného dedičstva a podporu cyklistických trás s cieľom rozvoja cestovného ruchu. Žiadateľom v rámci Podpory bývania prostredníctvom iniciatívy JESSICA bol Štátny fond rozvoja bývania. Celkovo bolo podporených 75 zo 174 žiadostí. Viac ako polovici žiadostí o NFP bolo zamietnutých predovšetkým z dôvodu nesplnenia kritérií odborného hodnotenia, z nedostatku finančných prostriedkov pre skupinu aktivít, z dôvodu nesplnenia kritérií formálnej správnosti, z dôvodu nesplnenia kritérií úplnosti a i. Mnohé zo zamietnutých žiadostí o NFP však boli v nasledujúcich výzvach podporené.

Tabuľka 48: Počet žiadostí o NFP – Opatrenie 1.1 Regenerácia sídiel

	Počet žiadostí o NFP	%
schválené projekty	111	63,79
neschválené projekty	73	41,95
spolu	174	100

Zdroj: opbk.sk, Zoznam prijímateľov, (k 31.12.2015)

Výška celkových oprávnených výdavkov na schválené projekty v Bratislavskom samosprávnom kraji dosiahla súhrnne hodnotu 38 482 269 EUR. Z celkového počtu 109 projektov (miest a obcí) sa väčšina projektov (64) zameriavala na samostatne dopytovo-orientované projekty regenerácie sídiel, 12 projektov na zachovanie a obnovu prírodného dedičstva a podporu cyklistických trás s cieľom rozvoja cestovného ruchu a 33 projektov ISRM (Tabuľka 49).

Z územného hľadiska najviac investícií vyše 12 mil. EUR smerovalo do Bratislavy, najmenej prostriedkov z program získali obce okresu Pezinok. Zoznam všetkých úspešných projektov v rámci OPBK 1.1. je uvedený v prílohách.

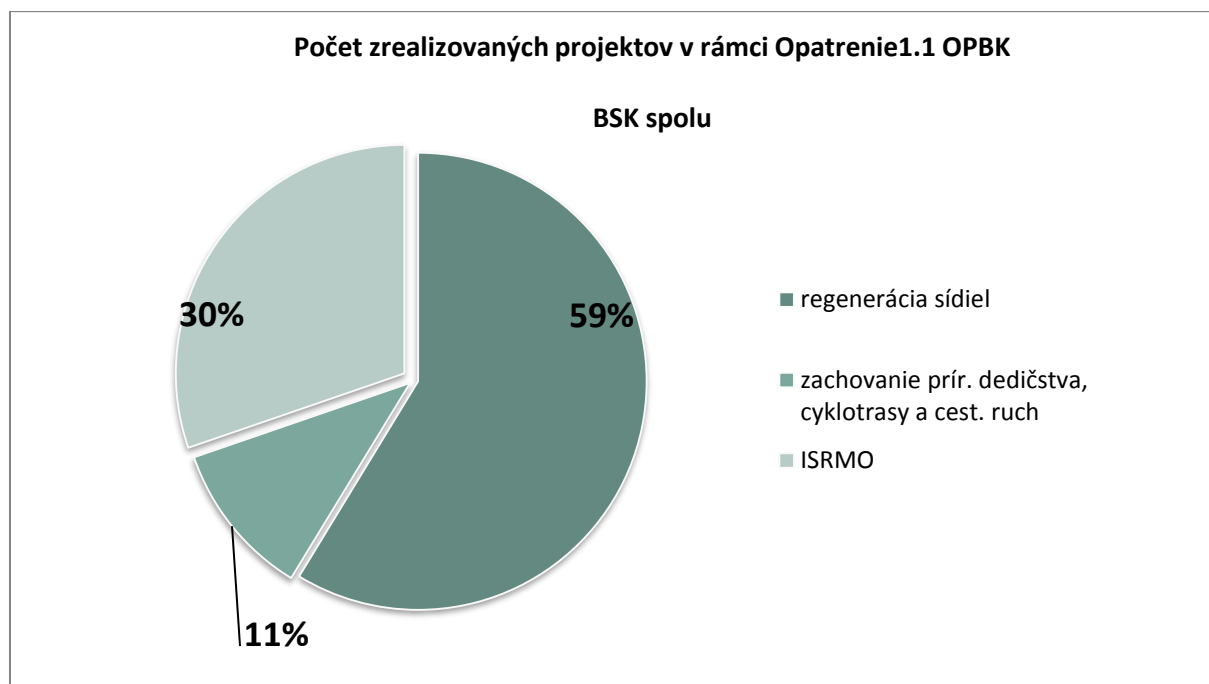
Tabuľka 49: Počet schválených projektov podľa typu a okresu v rámci Opatrenia 1.1

	Typ projektu/Počet projektov			Celkové oprávnené výdavky (EUR)
	regenerácia sídiel	zachovanie prír. dedičstva, cyklotrasy a cest. ruch	ISRMO	
Bratislava	13	0	20	12 104 382,24
okres MA	22	2	4	8 616 310,20
okres PK	10	3	5	6 451 506,92
okres SC	19	7	4	11 310 070,00
BSK spolu	64	12	33	38 482 269,68

Poznámka: V tabuľke nie je zarátaná „Implementácia iniciatívy JESSICA – OPBK“, ktorej žiadateľom bol Štátny fond rozvoja bývania,

Zdroj: opbk.sk, Zoznam prijímateľov, (k 31.12.2015)

Graf 13: Schválené projekty OPBK 1.1

Zdroj: opbk.sk, (k 31.12.2015)

1.9 Analýza možností financovania pôdohospodárskych činností a podporných aktivít pre rozvoj pôdohospodárskych činností z externých zdrojov v programovom období 2014-2020 pre územie BSK

1.9.1 Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 je kľúčovým programom na podporu rozvoja vidieka, ktorý čerpá finančné prostriedky z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka. Celková suma, ktorá bola z EPFRV alokovaná do Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 predstavuje hodnotu 1 545 272 844 EUR, pričom z tejto sumy je 34 747 533 EUR určených pre Bratislavský kraj ako viac rozvinutý región.

Samotný program je rozdelený na 15 opatrení, ktoré sa ďalej delia na podopatrenia, pričom medzi prioritné oblasti patria investície do poľnohospodárskej výroby, rozvoj poľnohospodárskych podnikov, rozvoj lesných oblastí, obnova vidieckych obcí a podpora vybraných občianskych združení.

Oproti predchádzajúcemu programovému obdobiu 2007 – 2013, kedy Bratislavský kraj nebol oprávneným pre nástroj LEADER, je v súčasnom programovom období 2014 – 2020 umožnené v rámci Opatrenia 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER občianskym združeniam z Bratislavského kraja uchádzať sa o štatút miestnej akčnej skupiny. Práve spomínané opatrenie 19. je jedným z kľúčových opatrení pre rozvoj vidieka v Bratislavskom kraji.

Ďalším dôležitým opatrením je opatrenie 7. Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach. Toto opatrenie je určené pre vidiecke obce s počtom obyvateľov do 1000 s výnimkou podopatrenia 7.3 Podpora na širokopásmovú infraštruktúru vrátane jej budovania, ktoré je určené pre obce s počtom obyvateľov do 500. V rámci tohto opatrenia môžu obce investovať do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov, záchranných parkovísk, odvodňovacích kanálov, obecných studní, športovísk, detských ihrísk, amfiteátrů, domov smútku, tržníc pre podporu predaja miestnych produktov, miestnych kultúrnych a prírodných turisticky atraktívnych objektov, náučných chodníkov, cyklochodníkov a podobne.

Prehľad všetkých opatrení a podopatrení Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 spolu s pridelenými finančnými alokáciami poskytuje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 50: Alokácia verejných zdrojov v rámci PRV SR 2014 – 2020 podľa jednotlivých opatrení

Alokácia verejných zdrojov podľa opatrení				
Č. opatrenia	Č. podopatrenia	Názov opatrenia/podopatrení	Verejné výdavky spolu pre SR (€)	Z toho verejné výdavky spolu pre BSK (€)
1		Prenos znalostí a informačné akcie	14 330 000,4	798 960,4
	1.1	Podpora odborného vzdelávania a získavania zručností		
	1.2	Podpora na demonštračné činnosti a informačné akcie		
2		Poradenské služby	4 000 000	86 000
	2.1	Podpora na pomoc pri využívaní poradenských služieb		
	2.3	Podpora na odbornú prípravu poradcov		
4		Investície do hmotného majetku	542 753 739,6	16 558 762,3

	4.1	Podpora na investície do poľn. podnikov		
	4.2	Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohosp. produktov		
	4.3	Podpora na investície do infraštruktúry súvisiacej s vývojom, modernizáciou alebo prispôbením poľnohospodárstva a lesného hospodárstva		
5		Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení	70 000 000	2 500 000
	5.1	Podpora na investície do preventívnych opatrení na zníženie následkov pravdepodobných prírodných katastrof, nepriaznivých poveternostných udalostí a katastrofických udalostí		
6		Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti	120 860 000	4 413 445,3
	6.1	Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov		
	6.3	Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov		
	6.4	Podpora na Investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností		
7		Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach	119 500 300,2	1 673 150,9
	7.2	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie obnoviteľných zdrojov a úspor energie		
	7.3	Podpora na širokopásmovú infraštruktúru vrátane jej budovania, zlepšovania a rozširovanie, pasívnu širokopásmovú infraštruktúru a poskytovanie širokopásmového prístupu a elektronickej verejnej správy		
	7.4	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry		
	7.5	Podpora na investície pre do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie		
8		Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov	137 683 650,7	11 568 500
	8.3	Podpora na prevenciu škôd v lesoch lesnými požiarimi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami		

	8.4	Podpora na obnovu lesov poškodených lesnými požiarmi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami		
	8.5	Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov		
	8.6	Podpora investícií do lesných technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzanie na trh		
10		Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie	143 750 000	4 907 100
	10.1	Platby na záväzky agroenvironmentálno-klimatického opatrenia		
11		Ekologické poľnohospodárstvo	90 000 000	1 170 000
	11.2	Platba na prechod na postupy a metódy ekologického poľnohospodárstva		
	11.2	Platba na zachovanie postupov a metód ekologického poľnohospodárstva		
12		Platby v rámci sústavy NATURA 2000 a podľa rámcovej smernice o vode	8 780 000	156285
	12.1	Kompenzačné platby na poľnohospodárske oblasti sústavy NATURA 2000		
	12.2	Kompenzačné platby na lesné oblasti sústavy NATURA 2000		
13		Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitými obmedzeniami	482 650 000	7 915 460
	13.1	Kompenzačná platba v horských oblastiach		
	13.2	Kompenzačná platba pre ostatné oblasti, ktoré čelia významným prírodným obmedzeniam		
	13.3	Kompenzačná platba na iné oblasti postihnuté osobitými obmedzeniami		
14		Dobré životné podmienky zvierat	108 000 000	5 400 000
	14.1	Platba na dobré životné podmienky zvierat		
15		Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov	4 950 000	0
	15.1	Platby na lesnícko-environmentálne záväzky		
16		Spolupráca	47 360 250	1 285 250
	16.1	Podpora na zriaďovanie operačných skupín EIP zameraných na produktivitu a udržateľnosť poľnohospodárstva		
	16.2	Podpora na pilotné projekty a na vývoj nových výrokov postupov, procesov a technológií		
	16.3	Spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh		
	16.4	Podpora na horizontálnu a vertikálnu		

		spoluprácu medzi subjektmi dodávateľského reťazca pri zriaďovaní a rozvoji krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a na propagačné činnosti v miestnom kontexte, ktoré súvisia s rozvojom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov		
19		LEADER	104 783 018,87	5 988 718,87
20		Technická pomoc z iniciatívy členských štátov	79 055 720	0
		Spolu	2 079 595 131	65 561 383

1.9.2 Operačný program Rybné hospodárstvo 2014 – 2020

Operačný program Rybné hospodárstvo bol schválený Európskou komisiou dňa 15.07.2015. Na program bolo z Európskeho námorného a rybárskeho fondu vyčlenených 15 785 000 EUR. V rámci SWOT analýzy programu vyplynuli viaceré závažnejšie nedostatky, ktoré sa týkajú najmä: nízkej ekonomickej návratnosti investícií do rybochovných zariadení a rybníkov (nízka úroveň príjmov z akvakultúry, nízka pridaná hodnota v produkcii), zlého technického stavu rybníkov a rybochovných zariadení, nedostatočnej diverzifikácii podnikateľských aktivít podnikov v oblasti akvakultúry, úzkeho sortimentu rybích produktov na domácom trhu, nevyužívania produkcie akvakultúry v domácich spracovateľských podnikoch, nedostatočnej propagácii produktov akvakultúry, neúplnosti údajov z oblasti rybného hospodárstva a ich nedostatočnej vypovedacej schopnosti. Na základe zistených skutočností boli stanovené dva hlavné ciele, k naplneniu ktorých má práve program prispieť.:

- Presadzovanie konkurencieschopného, environmentálne udržateľného, hospodársky životaschopného a sociálne zodpovedného rybolovu a akvakultúry
- Podpora vykonávania Spoločnej rybárskej politiky Európskej únie

Operačný program sa implementuje na úrovni 3 priorít a 6 špecifických cieľov. Štruktúra priorít a špecifických cieľov je nasledovná:

Priorita Únie 2 Podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach

Špecifický cieľ 2.2 Zlepšenie konkurencieschopnosti a životaschopnosti podnikov akvakultúry, vrátane zlepšenia bezpečnostných a pracovných podmienok, najmä MSP

Opatrenie Produktívne investície do akvakultúry

Špecifický cieľ 2.3 Ochrana a obnova vodnej biodiverzity a posilnenie ekosystémov týkajúcich sa akvakultúry a podpora akvakultúry, ktorá efektívne využíva zdroje

Opatrenie Produktívne investície do akvakultúry

Priorita Únie 3 Podpora vykonávania SRP

Špecifický cieľ 3.1 Zlepšenie a poskytovanie vedeckých znalostí, ako aj zlepšenie zberu a správy údajov

Opatrenie Zber údajov

Špecifický cieľ 3.2 Poskytovanie podpory monitorovaniu, kontrole a presadzovaniu, a tým zlepšeniu inštitucionálnej kapacity a efektívnej verejnej správy bez zvyšovania administratívnej záťaže

Opatrenie Kontrola a presadzovanie

Priorita Únie 5 Podpora marketingu a spracovania

Špecifický cieľ 5.1 Zlepšenie organizácie trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry

Opatrenie Marketingové opatrenie

Špecifický cieľ 5.2 Podnecovanie investícií do odvetví spracovania a uvádzania na trh

Opatrenie Spracovanie produktov rybolovu a akvakultúry

1.9.3 Integrovaný regionálny operačný program

Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020 bol Európskou komisiou schválený dňa 18.12.2014. Globálnym cieľom programu je prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí. Celková finančná alokácia pre IROP z Európskeho fondu regionálneho rozvoja predstavuje 1 646 877 964 EUR, z toho je 81 418 378 EUR určených pre Bratislavský kraj ako viac rozvinutý región.

Samotný program je rozdelený do 6. prioritných osí, ktoré sa ďalej delia na celkovo 9 investičných priorít. Bratislavský samosprávny kraj ako viac rozvinutý región nie je oprávneným územím pre Prioritnú os č.4 Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie.

Oprávneným územím je Bratislavský kraj v nasledovných prioritných osiach:

Prioritná os č.1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

V rámci tejto prioritnej osi sú definované dve investičné priority:

Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T, v rámci ktorej je možné vypracovať miestne/regionálne plány udržateľnej obility, rekonštruovať, modernizovať a vybudovať úseky ciest II. a III. triedy a vypracovať štúdie uskutočniteľnosti a vykonanie bezpečného auditu alebo inšpekcie.

Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov, kde sú oprávnenými aktivitami spracovanie komplexných strategických dokumentov pre oblasť dopravy, zabezpečenie moderných tarifných, informačných a dispečerských systémov, zlepšenie infraštruktúry verejnej prspbenej dopravy a zlepšenie kvality vozidlového parkuautobusovej dopravy

Prioritná os č.2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Prioritná os sa delí na dve investičné priority:

Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, v rámci ktorej je územie Bratislavského kraja oprávnené na čerpanie finančných prostriedkov iba pre špecifický cieľ „Podporiť prechod

poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení inštitucionálnej formy na komunitnú“. Výsledkom podpory má byť transformácia a deinštitucionalizácia zariadení s celoročným pobytom na zariadenie poskytujúce sociálne služby na komunitnej báze.

Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry v rámci ktorej je možné realizovať rozšírenie kapacít materských škôl, zvýšenie dostupnosti predprimárneho vzdelávania, rozširovanie predškolskej výchovy, zlepšenie technického vybavenia jazykových, IKT, odborných učební, knižníc, posilnenie systému odborného vzdelávania a prípravy, zlepšenie materiálno-technického vybavenia stredných odborných škôl a pod.

Prioritná os č.3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

Prioritná os má iba jednu špecifickú prioritu, „Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špeciálnych prírodných akultúrnych zdrojov“. Oprávnenými aktivitami budú rozvoj kreatívneho talentu, jeho podnikateľského ducha a podpora netechnologických inovácií s použitím informačných technológií, podpora dopytu po kreatívnej tvorbe a umožnenie prístupu k hmotným a nehmotným aktívam MSP v kultúrnom a kreatívnom sektore pre účely tvorby pracovných miest.

Prioritná os č.5: Miestny rozvoj vedený komunitou

Prioritná os má iba jednu špecifickú prioritu, „Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou“, pričom finančné prostriedky alokované pre túto prioritnú os sú určené pre napĺňanie stratégií rozvoja územia verejno-súkromných partnerstiev, ktoré získajú štatút MAS. Tieto stratégie sú financované z dvoch zdrojov, druhým je opatrenie 19 v rámci Programu rozvoja vidieka SR. Oprávnenými aktivitami sú financovanie prevádzkových nákladov MAS, zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev, rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach dopravného prepojenia a dostupnosti sídel, sociálnych a komunitných sužieb a vzdelávania, rekonštrukcia vodovodných sietí a stokových sietí, budovanie verejných vodovodov a kanalizácií.

Tabuľka 51: Porovnanie možností čerpania finančných zdrojov pre žiadateľov z Bratislavského kraja medzi Operačným programom Bratislavský kraj 2007 – 2013 a Integrovaným regionálnym operačným programom 2014 - 2020

Spolu	90 207 607^{+5 000 000} ŠFRB
Regenerácia sídel	33 440 147 EUR
Cyklistické dráhy	3 000 000 EUR
IDS	12 700 000 EUR
MSP	28 721 860 EUR
Elektronizácia	8 865 600 EUR
Technická asistencia	3 480 000 EUR
PO 2007 – 2013	PO 2014 – 2020
Žiadateľ – 5%	Žiadateľ – 5%
ŠR – 10%	ŠR – 45%
EÚ – 85%	EÚ – 50%

Spolu	151 411 452^{+19 923} 564 ŠFRB + 1 666 667 MAS
IDS	4 000 000 EUR
Cesty II a III triedy	36 000 000 EUR
Cyklodoprava	2 000 000 EUR
Sociálne služby	21 826 394 EUR
Materské školy	16 000 000 EUR
Základné školy	8 000 000 EUR
Centrá odborného vzdelávania a p.	18 000 000 EUR
Kultúrny a kreatívny priemysel	40 000 000 EUR
Technická asistencia	5 585 056 EUR

1.10 SWOT analýza vidieckych subregiónov BSK

SWOT analýza pre Záhorský, Malokarpatský a Podunajský subregión bola pripravená spoluprácou autorov s aktérmi miestneho rozvoja v rámci troch zrealizovaných „Workshopov k tvorbe SRV BSK“. SWOT nezahŕňa len problematiku pôdohospodárstva, ale celostne poníma hlavné problémy a príležitosti vidieckeho prostredia v Bratislavskom kraji.

Členenie SWOT do kategórií: krajinný a kultúrny potenciál, dostupnosť a vybavenosť sídiel ľudský kapitál a miestna ekonomika súvisí s prepojením na horizontálne priority stratégie.

SWOT ANALÝZA: ZÁHORSKÝ SUBREGIÓN

Silné stránky	Slabé stránky
Krajinný a kultúrny potenciál - Veľká výmera lesov a poľnohospodárskej pôdy dotvára priaznivý obraz vidieckej krajiny - Rieka Morava, CHKO Malé Karpaty - Bohatstvo flóry a fauny, cenné územia s vysokou biodiverzitou rešpektované v rámci systému chránených území Európy - Zdroje termálnych vôd - Architektonické kultúrne dedičstvo: torzálna architektúra, kaštiele, sakrálné pamiatky, ľudová architektúra,	Krajinný a kultúrny potenciál - Obmedzenia hospodárskych činností a pohybu v oblastiach s vyšším stupňom ochrany prírody a z toho vyplývajúce vážne obmedzenia vlastníckych práv („rozhodujú za nás iní“) - Environmentálne záťaže a riziká: kontaminácia vody, pôdy a ovzdušia z priemyselných zdrojov a ťažby nerastných surovín a chemizácie v poľnohospodárstve - Ťažobné lokality Nafta a. s., obmedzenie výstavby a iných aktivít v regióne - Vojenský priestor – obmedzuje voľný pohyb

- historické vojenské bunkre - Veľký počet chovných rybníkov a rybárskych revírov - Tradícia poľovníctva a farmového chovu voľne žijúcej zveri - Vychýrený hubársky región - Vysoká biodiverzita druhov a biotopov - Vhodné prírodno-klimatické podmienky na pestovanie - Tradícia pestovania ovocia a zeleniny - Veľké množstvo kultúrnych podujatí - Pestré nehmotné kultúrne dedičstvo, dobré smerovanie pri udržiavaní s rozvíjaním folklóru a tradícií	obyvateľov, návštevníkov, rozvoj podnikateľských aktivít - Obmedzenie splavnosti Moravy - Neprístupnosť a chátranie historických objektov - nevyužívanie pre účely rozvoja turizmu (Plavecké Podhradie, kaštieľ Veľké Leváre, Malacky, Pajštún, vojenské bunkre) - Nevyužitý turistický potenciál jazier – neudržiavaný stav, devastácia prostredia - Pustnutie poľnohospodárskej pôdy – sekundárna sukcesia - Nestabilné lesné spoločenstvá (borovicové monokultúry), zlý zdravotný stav lesov (lykožrút) - Veľká rozdrobenosť vlastníctva pozemkov
Dostupnosť a vybavenosť sídiel	Dostupnosť a vybavenosť sídiel
- Blízkosť Bratislavy poskytuje vybavenosť vysokého štandardu - Diaľnica D2 (BA – CZ)	- Absencia cestných mostov do Rakúska - Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií (cesty 2. a 3. triedy, chýbajúce chodníky) - Absencia infraštruktúry pre cykloturistiku a cyklistickú dopravu, neudržiavané jestvujúce cyklotrasy - Nevyhovujúci systém integrovanej dopravy (zlý harmonogram vlakovej dopravy) - Absentujúca/nedokončená kanalizácia a ČOV v obciach - Problematické odpadové hospodárstvo (čierne skládky) - Nedostatočná sieť sociálnych zariadení (denný stacionár a sociálne celodenné)
Ľudský kapitál a miestna ekonomika	Ľudský kapitál a miestna ekonomika
- Pozitívne populačné trendy súvisiace so suburbanizáciou (vzdelanosť, omladenie) - Vysoká miera zamestnanosti - Zázemie hlavného mesta Bratislavy vytvára podporné prostredie pre rozvoj ľudských zdrojov a odbytu produktov - Priemyselné parky a podniky - ponuka pracovných miest v regióne prevyšuje dopyt - Ľudové tradície: nárečie, remeselná výroba, pestovanie tradičných plodín - Agropodnikatelia uplatňujúci nové technológie a ekologické formy obhospodarovania - Zakladanie biofariem (pilotné projekty) - Fungujúca spolupráca obcí v mikroregiónoch Podhoran, Enviropark Pomoravie, Pod Pajštúnom - Úspešné pilotné projekty LEADER v MAS Podhoran a skúsenosti s implementáciou projektov cezhraničnej spolupráce vo všetkých mikroregiónoch Záhoria - Obyvateľstvo ochotné zapájať sa do dobrovoľníckej činnosti	- Orientácia regiónu na priemyselnú výrobu (zaostávanie v rozvoji turizmu a nevýrobnej sfére) - Nedostatok skúseností s prípravou a implementáciou projektov vzhľadom na obmedzenia v PRV 2007-2013 - Pokles poľnohospodárskej produkcie rastlinnej aj živočíšnej výroby - Agresívna ťažba a vývoz dreva - Nízka miera propagácie a využívania prírodného a kultúrneho dedičstva na špeciálne formy turizmu – ekoturizmus, vzdelávací turizmus, poznávací turizmus - Nízka miera spolupráce medzi samosprávami, súkromným a tretím sektorom - Chýbajúca sieť služieb pre návštevníkov (reštaurácie, požičovne...) - Konflikty s neprispôsobivým obyvateľstvom, pocity ohrozenia - Chýba vízia budúcnosti pre zotrvanie

	obyvateľov v regióne • Administratívne rozdelenie Záhoria znižuje silu regionálnej značky • Odliv mladých vysokoškolsky vzdelaných ľudí z vidieka • Slabý komunitný život v obciach • Zastaraná infraštruktúra základných a stredných škôl • Nedostatočná propagácia a vedomosť o aktivitách subregiónu medzi zahraničnými návštevníkmi ale aj slovenskými návštevníkmi • Absencia propagácie a predaja turistických balíčkov do subregiónu v Bratislave • Subregión nevie reálne prilákať zahraničnú klientelu • Problematická dopravná dostupnosť subregiónu pre zahraničných návštevníkov z Bratislavy • Nedostatočne veľká ani funkčná sieť existujúcich informačných kancelárií
Príležitosti	Ohrozenia
• Záujem spotrebiteľov o bioprodukty a agroturistiku, legislatívna podpora a rozvoj technológií alternatívnych foriem predaja • Vybudovanie imidžu Záhoria prostredníctvom miestnych tradičných potravinových a remeselných produktov, zavedenie regionálnej značky kvality • Vytváranie verejno-súkromných partnerstiev na lokálnej úrovni • Externé zdroje (PRV) na zlepšenie infraštruktúry a využitie prírodného a kultúrneho potenciálu regiónu • Všestranné využitie cezhraničnej spolupráce s Rakúskom • Podpora spolupráce regiónov zo strany BSK • Aktivizácia a zapájanie občanov • Výstavba/obnova mestských trhových priestorov • Podpora miestnej umeleckej tvorby • Budovanie zelenej infraštruktúry • Dobudovanie sietí cyklotrás • Podpora malých a rodinných fariem • Prepojenie turistických balíčkov s ponukou Horného Záhoria v TTSK a Malokarpatska • Dobudovanie infraštruktúry na rozvoj vodnej turistiky na rieku Morava (prístaviská, pontóny, požičovne, informačné centrá) • Prepojenie cyklotrasy EUROVELO 13 na cyklotrasy v Malokarpatskom subregióne • Dobudovanie siete cyklotrás a cykloturistickej infraštruktúry (odpočívadlá a iné)	• Chýbajúca účinná podpora riešenia problémov odpadového hospodárstva • Komplikovaná implementácia investičných projektov • Slabá vymožiteľnosť práva, zlá bezpečnostná situácia • Nedostatočná sila stavebného zákona • Chýba účinná podpora pre malé a stredné podnikanie • Nekontrolované postreky • Starnutie populácie • Vyľudňovanie okrajových vidieckych častí • Erózia a degradácia poľnohospodárskej pôdy • Pokles biodiverzity • Absencia vlastnej oblastnej organizácie cestovného ruchu

SWOT ANALÝZA: MALOKARPATSKÝ SUBREGIÓN

Silné stránky	Slabé stránky
Krajinný a kultúrny potenciál - Rozľahlé malokarpatské lesy a vinohrady dotvárajú špecifický krajinný ráz tohto vidieckeho regiónu - Svahy Malých Karpát majú ideálne podmienky pre pestovanie viniča - Hodnotné prírodné prostredie: CHKO Malé Karpaty, NPR Šúr (Sv. Jur), termálne pramene - Vysoký produkčný potenciál poľnohospodárskej pôdy - Vysoký stupeň zornenia poľnohospodárskej pôdy - Zachované kultúrne dedičstvo (hrad Červený kameň, kaštieľ v Budmericiach, historické objekty v Pezinku, Modre a Sv. Jure, zrúcaniny hradov, historické opevnenia a hradiská, archeologické lokality, sakrálné pamiatky, ľudová architektúra, pamätné domy) - Existencia tradičných remesiel - Veľké množstvo kultúrnych podujatí	Krajinný a kultúrny potenciál - Stavebný rozvoj ohrozujúci kvalitu života a degradujúci krajinný obraz - Zmenšovanie výmery obrábaných vinohradov - Pustnutie poľnohospodárskej pôdy - Nedostatočná ochrana poľnohospodárskej pôdy pred jej zastavaním Svahy Malých Karpát sú ohrozené vodnou eróziou - Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok
Dostupnosť a vybavenosť sídiel - Blízkosť Bratislavy poskytuje vybavenosť vysokého štandardu - Letisko - Dobrá sieť ciest - Zavedenie integrovanej dopravy - Zahraničný návštevník nachádza v subregióne primeranú kvalitu vybavenosti a dostatočne širokú ponuu služieb v CR	Dostupnosť a vybavenosť sídiel - Kritická dopravná situácia v osobnej automobilovej doprave cesta č. 502 (dôsledok intenzívnej suburbanizácie a nedostatočnej dopravnej infraštruktúry) - Chýbajú obchvaty miest Pezínok, Modra a nultý okruh BA - Chýbajúce pozemkové úpravy sú brzdou všetkých rozvojových aktivít - Vysoká amortizácia stavebného fondu a nízka energetická efektívnosť verejných budov - Nefunkčný systém odpadového hospodárstva - Chýbajúca infraštruktúra pre cykloturistiku a cyklistickú dopravu - Nedostatočná kapacita a kvalita zariadení občianskej vybavenosti (školy, predškolské zariadenia, zariadenia sociálnych a zdravotných služieb, voľnočasové, športové a spoločenské zariadenia) - Chýbajúca sieť informačných kancelárií
Ľudský kapitál a miestna ekonomika - Pozitívne populačné trendy súvisiace so suburbanizáciou - Vysoká miera zamestnanosti - Rovnomerné zastúpenie všetkých ekonomických odvetví v okrese PK - Existencie odborných vzdelávacích inštitúcií pre vinárov - Komerčný boom vinárstva a vinohradníctva - Otvorené vínne pivnice a vinohrady – významné marketngové nástroje na podporu Malokaprtaskej vínnej cesty - Kulinárske špeciality: kačacina, husacina, lokše... - Tradičná remeselná výroba: keramika,	Ľudský kapitál a miestna ekonomika - Slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe - Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia najmä výskumní pracovníci (vysokokvalifikovaní pracovníci) - Nedostatočná informovanosť verejnosti a vzdelávanie v otázkach životného prostredia - Zrušenie lesníckeho učilišťa - Nízka ekonomická gramotnosť žiakov a študentov - Pokles zamestnanosti v pôdohospodárskych odvetviach - Pokles poľnohospodárskej produkcie (najmä rastlinnej výroby, vrátane vinohradníctva) - Živočíšna výroba - pokles produkcie hovädzieho

tehlárstvo a kachliarstvo (existujúce prírodné zdroje) • Prenos vinárskeho know-how a inovácií zo zahraničia • Tradícia poľovníctva a farmového chovu voľne žijúcej zveri • Dobrá úroveň spolupráce medzi obcami Malokarpatskej vínnej cesty • Dobre funguje spolupráca a koordinácia aktivít spoločenského diania a kultúrneho života v rámci produktu MVC (verejno-súkromné partnerstvo) • Jazyková vybavenosť obyvateľstva (staršia aj mladšia generácia) • Založenie a začatie činnosti oblastnej organizácie cestovného ruchu Malé Karpaty	dobytka • Chýbajú subjekty ekologického poľnohospodárstva • Jednostranná orientácia miestnej ekonomiky na vínnu turistiku a tradičnú gastronómiu • Slabo využitý potenciál obnoviteľných zdrojov energie • Malokarpatská vínná cesta nerozvinutá do komplexného produktu CR • Nedostatočná propagácia a vedomosť o atraktivitách subregiónu medzi zahraničnými ale aj slovenskými návštevníkmi • Absencia propagácie a predaja turistických balíčkov do subregiónu v Bratislave • Subregión nevie reálne prilákať zahraničnú klientelu • Problematická dopravná dostupnosť subregiónu pre zahraničných návštevníkov z Bratislavy • Primerane veľká, ale nedostatočne funkčná sieť existujúcich informačných kancelárií
Príležitosti	Ohrozenia
• Rastúci záujem slovenských spotrebiteľov o kvalitné vína Malokarpatskej oblasti • Založenie vinohradníckeho klastra (presahujúceho hranice BSK) • Spotrebiteľský trend v zázemí hlavného mesta smerujúci k zvýšenému záujmu o biopotraviny Potenciál zahraničných trhov do regiónu • Legislatíva podporujúca ochranu vinogradov proti zastavaniu územia • Ochrana kultúrneho dedičstva • Zapájanie verejnosti, tretieho sektora, občanov do vecí verejných • Posilnenie environmentálneho vedomia, rozvoj ochrany prírody a kultúrnej krajiny • Zvyšujúci sa záujem verejnosti o alternatívne formy dopravy • Budovanie bezpečných cyklotrás (spolupráca verejný, súkromný sektor) • Presun cestujúcich na verejné druhy dopravy (autobusová, železničná) podporou IDS vrátane prihraničných regiónov • Rozvoj IKT a marketingových nástrojov pre MVC • Podpora zo strany BSK smerujúca k zachovaniu krajinného rázu Malokarpatského regiónu a využitia potenciálu vinohradníctva a vinárstva pre CR • Využitie podporných nástrojov Programu rozvoja vidieka 2014 – 2020 • Zapojenie sa do cezhraničnej spolupráce a koordinácie štandardov v územnom plánovaní a cestovnom ruchu	• Živelná a nekoordinovaná urbanizácia • Nedostatočne rozvinutý systém integrovanej verejnej dopravy na území kraja • Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia • Slabá legislatívna ochrana ornej pôdy • Nedostatočná ochrana vinogradov proti lesnej zveri (stret ochrany životného prostredia a ochrany pôdy) • Likvidácia študijných odborov podporujúcich miestnu ekonomiku a zamestnanosť • Nedostatok odborníkov • Obmedzená možnosť priamych intervencií kraja do rozvoja územia len v zmysle zákonom vymedzených možností a kompetencií • Zníženie dostupnosti minimálnej siete poskytovateľov všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti • Vysoký tlak na životné prostredie (pokračujúce znečisťovanie vody, pôdy, ovzdušia) • Rozširovanie území postihnutých eróziou pôdy a zosuvmi • Strata vzácnych ekosystémov • Negatívne dôsledky klimatických zmien

• Prepojenie turistických balíčkov s ponukou Záhoria, Podunajska a Malokarpatska v TTSK • Podpora tradičných remesiel • Sieťovanie lokálnych združení a organizácií • Využitie potenciálu kongresovej a konferenčnej turistiky v subregióne • Prepojenie cyklotrás v Malokarpatskom subregióne na cyklotrasu EUROVELO 6 v Podunajsku • Dobudovanie siete cyklotrás a cykloturistickej infraštruktúry (odpočívadlá a iné)	
--	--

SWOT ANALÝZA: PODUNAJSKÝ SUBREGIÓŇ

Silné stránky	Slabé stránky
Krajinný a kultúrny potenciál - Dunaj ako významný európsky fenomén - Výnimočný poľnohospodársky potenciál - Hodnotné prírodné prostredie: rieka Malý Dunaj, CHKO Dunajské Luhy - Priaznivé klimatické podmienky, vysoký počet slnečných dní - Prírodný potenciál pre rozvoj turizmu - Senecké jazerá - tradičná destinácia letného CR - Malý Dunaj – potenciál pre silný miestny komplexný produkt CR - Zariadenia turizmu s nadregionálnym významom v Senci a na Slnečných jazerách - Človekom vytvorený potenciál CR: štrkoviská, Vodné dielo Gabčíkovo, historické pamiatky, tradičná ľudová kultúra, rybolov, včelárstvo - Zaujímavé turistické atrakcie, kaštiele a vzácne parky	Krajinný a kultúrny potenciál - Stavebný rozvoj ohrozujúci kvalitu života a degradujúci krajinný obraz - Environmentálne záťaž z pochádzajúce zo Slovnafu z minulosti - Silná ochrana vodných zdrojov prináša obmedzenia v rozvoji miestnych produktov a služieb
Dostupnosť a vybavenosť sídiel - Vybudovaná základná infraštruktúra pre cestovný ruch (Senec) - Blízkosť Bratislavy a jednoduchá dostupnosť centra regiónu diaľnicou	Dostupnosť a vybavenosť sídiel - Kritická dopravná situácia pri dochádzke do Bratislavy (mimo diaľnice) - Neefektívna dopravná infraštruktúra - Nedostatok občianskej vybavenosti a služieb vzhľadom k nárastu počtu obyvateľov - Nedostatok miest v školách a škôlkach, nedostatok voľno-časových zariadení pre deti a mládež, chýbajúca vybavenosť pre trávenie voľného času mladých rodín s deťmi - Znížená možnosť kraja čerpať európske finančné prostriedky v období 2007 – 2013 nekompenzovaná domácimi zdrojmi - Nevyhovujúci stav odpadového hospodárstva - Chýbajúca infraštruktúra pre cykloturistiku a cyklistickú dopravu - Chýba integrovaná verejná doprava, parkoviská pri železnici - Chýba doprava k miestam rekreácie - Zahraničný návštevník nenachádza v subregióne mimo Senca a Slnečných jazier primeranú kvalitu vybavenosti a dostatočne širokú ponuku služieb v CR
Ľudský kapitál a miestna ekonomika - Rast populácie, omladenie a zlepšovanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva v dôsledku suburbanizácie - Nové impulzy pre komunitný a kultúrny život vychádzajúce od novousadlíkov - Jazykové zručnosti obyvateľov - Bratislava vytvára pracovné zázemie, ponúka kvalitné vzdelanie a inšpirácie pre rozvoj - Dobrá pomer kvality a ceny v zariadeniach CR v Senci a na Slnečných jazerách - Kvalitné miestne špeciality, pečivo, ovocie a produkty z neho - Relatívne rozvinuté podnikateľské prostredie, pohostinnosť miestnych ľudí - Bratislava poskytuje ekonomickú silu pre odbyt farmárov, využitie prírodného a kultúrneho potenciálu - Dobre vyvinuté cyklotrasy EUROVELO 6 - Existujúce dobré skúsenosti s implementáciou projektov (revitalizácia	Ľudský kapitál a miestna ekonomika - Nesúlady medzi vzdelávacím systémom a potrebami zamestnávateľov/trhu práce - Starnutie pôvodného obyvateľstva a s tým súvisiaca potreba nových služieb a produktov - Izolovanosť novousadlíkov, nezapájajú sa do života obcí - Vysoká úverová záťaž mladých rodín - Nízka motivácia podnikateľských subjektov k spoločným investíciám do infraštruktúry a marketingu regiónu - Chýba informovanosť o miestnej ponuke, sieťovanie informačných centier - Nízka úroveň koordinácie pri plánovaní

obcí, kultúrne projekty, festivaly, materské centrá) a získané nové zručnosti	cyklistických trás • Sezónnosť masového turizmu obmedzená na letnú dovolenku • Orientácia zariadení a služieb CR na nižšiu socioekonomickú klientelu • Nedostatočná propagácia a edomosť o atraktivitách subregiónu medzi zahraničnými ale aj slovenskými návštevníkmi • Absencia propagácie a predaja turistických balíčkov do subregiónu v Bratislave • Subregión nevie reálne prilákať zahraničnú klientelu • Problematická dopravná dostupnosť subregiónu pre zahraničných návštevníkov z Bratislavy • Nedostatočné veľká a ani funkčná sieť existujúcich informačných kancelárií • Slabá súčinnosť obcí/miest regiónu a podnikateľskej sféry v oblasti CR • Netvorí sa rezervy pre dlhodobú udržateľnosť projektov • Príliš vysoká cena pôdy a práce v poľnohospodárstve bráni jeho rozvoju
Príležitosti	Ohrozenia
• Alternatívne spôsoby dopravy – ich podpora (napr. rozvoj vodnej dopravy) • Blízkosť odbytového trhu kvalitných biopotravín • Zavádzanie nových informačných technológií na prezentáciu atrakcií a podujatí v regióne • Vytváranie miestnych pracovných príležitostí a vzdelávacích stredísk za účelom zníženia odchádzky za prácou a vzdelaním • Prepájanie vzdelávacieho systému a trhu práce – podpora spolupráce medzi školami a zamestnávateľmi • Vytvorenie miestnych akčných skupín a využitie podporných nástrojov PRV v novom programovom období 2014 - 2020 • Zintenzívnenie väzieb medzi obcami v regióne a nadviazanie na snahu BSK podporiť spoluprácu subregiónov v rámci Stratégie rozvoja vidieka BSK • Všestranné využitie cezhraničnej spolupráce s Maďarskom • Potenciál Dunaja ako komplexu (cestovný ruch) podporovaný európskymi programami ako je Danube Region • Dobudovanie infraštruktúry na rozvoj vodnej turistiky na rieke Malý Dunaj (prístaviská, pontóny, požičovne, informačné centrá) • Dobudovanie siete cyklotrás a cykloturistickej infraštruktúry (odpočívadlá a iné)	• Strata miestnej identity obyvateľstva vzhľadom na blízkosť hlavného mesta a trendy intenzívnej suburbanizácie • Strety záujmov novousadlíkov s pôvodnými obyvateľmi • Zvýšenie vnútornej migrácie do regiónu a tým spôsobený tlak na všetky oblasti života v regióne (bývanie, občianska vybavenosť, služby, dopravná infraštruktúra, parkovanie) • Nedostatočná podpora inovácií a prenosu výsledkov VaV do praxe • Nevhodne nastavené podmienky čerpania finančných zdrojov z fondov EÚ (systém refundácie nákladov, zdĺhavé verejné obstarávanie) • Pripravovaná prestavba daňovej politiky zníži príjmy obcí

2. Strategicko-implementačná časť

2.1 Prepojenie výsledkov analýzy s výberom cieľov a opatrení

Zapojenie miestnych aktérov do prípravy analýz a návrhu stratégie považujeme za základný predpoklad jej úspešnej implementácie. Mobilizácia ľudského kapitálu a vnútorných zdrojov prináša aj optimálne využitie externých zdrojov. Prvok spolupráce, ktorý zdôrazňuje Spoločná poľnohospodárska politika pre obdobie 2014 – 2020, bude úspešný jedine vtedy, ak sa partneri podieľajú na všetkých fázach stratégie – jej príprave, realizácii aj hodnotení a prípadných zmenách.

V prvej fáze sme sa sústredili na popis charakteristík bratislavského vidieka s použitím dostupných informačných zdrojov. Nasledovala fáza osobných stretnutí s aktérmi rozvoja vidieka, ktorá vyvrcholila workshopmi v každom zo subregiónov. Na nich sa kľúčoví hráči a budúci partneri implementácie stratégie vyjadrili k nasledovným otázkam:

- overenie SWOT analýz ako dôležitého východiska pre návrh stratégie, ale aj nástroja na posúdenie očakávanej zmeny,
- pomenovanie kľúčových potrieb subregiónov metódou brainstormingu a následnej prioritizácie bodovaním,
- ponuka dostupných riešení, o ktorých vieme, že sú realizovateľné a stoja za nimi osoby alebo inštitúcie pripravené implementovať ich,
- pomenovanie výnimočnosti, jedinečnosti subregiónov (komparatívnych výhod) ako zdroja ich konkurencieschopnosti voči ostatným regiónom (v rámci kraja, Slovenska či zahraničia), ale aj vnútornej motivácie a sily realizovať vytipované zámery.

Z každého workshopu sme spracovali podrobný záznam, ktorý je prílohou návrhu stratégie.

Na základe získaných vstupov autorský kolektív sformuloval víziu a strategický cieľ pre vidiek Bratislavského kraja a zostavil sústavu špecifických cieľov v rámci troch navrhovaných prioritných oblastí. Výber opatrení pre jednotlivé prioritné oblasti je determinovaný vyjadrenou potrebou zmeny. Navrhované opatrenia sú zároveň postavené tak, aby bol jednoducho identifikovateľný finančný zdroj v rámci programového obdobia 2014 – 2020 vo väzbe na existujúci vnútorný potenciál.

Aby sme SWOT analýzu sprehľadnili a uľahčili budúce overenie zmeny, zaviedli sme jej štruktúrovanie vo väzbe na prioritné oblasti. SWOT analýza sa tak stáva participatívnym nástrojom na monitorovanie a hodnotenie zmeny dosiahnutej implementáciou stratégie. Podrobnejšie členenie by podľa nášho názoru neprinieslo želaný efekt. Tento aspekt riešime v rámci návrhu monitorovacieho a hodnotiaceho rámca stratégie detailne ukotveného v navrhovaných opatreniach.

2.2 Stratégia rozvoja vidieka BSK

VÍZIA

Bratislavský kraj v roku 2025: Spolupracujúci región, ktorý svojim obyvateľom poskytuje kvalifikovanú prácu, kvalitné bývanie, bohaté možnosti trávenia voľného času a regenerácie síl. Je príťažlivý a pohostinný pre návštevníkov: inšpirujúci, priateľský, komunikujúci, s harmonickou krajinou, výnimočnou históriou, kultúrou a gastronómiou. Ponuka zaujímavostí je nielen bohatá, ale aj dobre spropagovaná a ľahko dostupná z každého sídla regiónu.

STRATEGICKÝ CIEĽ

Zlepšenie kvality života obyvateľov vidieka Bratislavského kraja a zvýšenie jeho príťažlivosti pre návštevníkov.

PRIORITNÉ OBLASTI A OPATRENIA

Prioritná oblasť 1	<i>Ľudský kapitál a miestna ekonomika</i>
Cieľ prioritnej oblasti 1	<i>Vytvorenie podporného prostredia pre zlepšenie spolupráce a sieťovania na všetkých relevantných úrovniach v prospech rozvoja udržateľnej miestnej ekonomiky</i>
Opatrenie č. 1.1	<i>Sieťovanie, posilňovanie vzájomnej spolupráce a vzájomnej informovanosti všetkých subjektov pôsobiach v oblasti rozvoja vidieka</i>
Opatrenie č. 1.2	<i>Podpora miestnej ekonomiky a identity územia</i>
Prioritná oblasť 2	<i>Krajinný a kultúrny potenciál</i>
Cieľ prioritnej oblasti 2	<i>Lepšie využitie a obnova krajinného a kultúrneho potenciálu</i>
Opatrenie č. 2.1	<i>Zachovávanie a rozvoj tradícií</i>
Opatrenie č. 2.2	<i>Ochrana a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva</i>
Prioritná oblasť 3	<i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>
Cieľ prioritnej oblasti 3	<i>Zlepšenie dopravnej infraštruktúry a dostupnosti služieb vo vidieckych sídlach kraja</i>
Opatrenie č. 3.1	<i>Zlepšenie dopravnej infraštruktúry, podpora mobility a alternatívnych foriem dopravy</i>
Opatrenie č. 3.2	<i>Revitalizácia obcí a zlepšenie dostupnosti a kvality zdravotníckych, sociálnych a vzdelávacích služieb</i>

2.2.1 PRIORITNÁ OBLASŤ 1 - ĽUDSKÝ KAPITÁL A MIESTNA EKONOMIKA

Cieľ prioritnej oblasti 1: *Vytvorenie podporného prostredia pre zlepšenie spolupráce a sieťovania na všetkých relevantných úrovniach v prospech rozvoja udržateľnej miestnej ekonomiky*

Opatrenie č. 1.1		
Sieťovanie, posilňovanie vzájomnej spolupráce a vzájomnej informovanosti všetkých subjektov pôsobiach v oblasti rozvoja vidieka		
Odôvodnenie:		
Sieťovanie a vo všeobecnosti posilňovanie vzájomnej spolupráce vytvára priestor na zdieľanie skúseností pri riešení rôznych problémov a taktiež na vzájomnú koordináciu aktivít zameraných na rozvoj vidieka. Výsledkom je účinná spolupráca pri tvorbe, propagácii a manažmente produktov či služieb v území a tým aj tvorba pracovných príležitostí, čo môže napomôcť k zamedzeniu výraznejšej migrácie obyvateľstva do miest.		
Nadväznosť na nadradené dokumenty:		
PHSR BSK 2014 - 2020 (strategické ciele 1, rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky, a 2, rozvoj služieb a turizmu; PRV SR 2014 - 2020, priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmiernenia chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach; Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 - 2020; stratégia Európa 2020, inteligentný rast: vzdelávanie, výskum a inovácie, digitálna spoločnosť, udržateľný rozvoj: zlepšenie podnikateľského prostredia, dobre informovaní spotrebiteľia, inkluzívny rast: efektívne využívanie zdrojov		
Nadväznosť na strategické dokumenty BSK:		
Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020		
Indikatívne aktivity a projektové zámery pre Opatrenie č. 1.1		
Názov aktivity	Dotknuté územie	Úroveň implementácie
Vytvorenie Rady pre rozvoj vidieka	celé územie kraja	regionálna samospráva
Nastavenie akčného plánu Stratégie rozvoja vidieka		
Podpora vytvárania oblastných organizácií cestovného ruchu		
Budovanie informačných systémov o území, zber údajov a tvorba užívateľsky priateľských databáz		
Podpora kľúčových občianskych združení a koordinácia verejno-súkromných partnerstiev uchádzajúcich sa o štatút MAS		
Inteligentné sieťovanie v poľnohospodárstve, posilnenie väzieb s výskumom a vývojom, rozšírenie prístupnosti a využívania IKT vo vidieckych oblastiach, zlepšenie informovanosti spotrebiteľov o ponuke produktov		
Inteligentné sieťovanie v lesníctve, posilnenie väzieb s výskumom a vývojom, rozšírenie prístupnosti a využívania IKT vo vidieckych oblastiach, zlepšenie informovanosti ochrane a využívaní lesa		

Zmapovanie existujúcich potrieb informatizácie, poradenstva a vzdelávania		
Vzdelávacie , poradenské a informačné aktivity v rôznych oblastiach rozvoja vidieka prostredníctvom workshopov, konferencií o pod.		
Zber a poskytovanie relevantných údajov pre fungovanie informačných databáz	celé územie kraja	miestna samospráva, občianske združenia a miestne akčné skupiny
Prehľbovanie vzájomnej spolupráce verejno-súkromných partnerstiev		
Prehľbovanie vzájomnej spolupráce medzi jednotlivými obcami		
Vytváranie riečnych spolkov zameraných na udržateľný participatívny manažment vodných zdrojov		
Cieľové skupiny:		
obce a mestá kraja, regionálna samospráva		
miestne akčné skupiny		
regionálne rozvojové agentúry		
občianske združenia		
združenia cestovného ruchu pôsobiace na vidieku		
informačné a komunitné centrá		
Indikatívna intervencia: 200 000 EUR (odhad)		
Predpokladané zdroje:		
Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, rozpočet BSK, rozpočet obcí, sponzori		
Monitoring a hodnotenie:		
Výstupy (na úrovni aktivít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet partnerov zapojených do Rady pre rozvoj vidieka	údaje zapojených partnerov	0
Počet informačných a vzdelávacích workshopov, konferencií a pod.	údaje BSK	3
Informačný systém o území	údaje BSK	0
Výsledky (na úrovni opatrení)		
Počet vzájomne podporených aktivít/projektov	údaje partnerov	0

Opatrenie č. 1.2		
Podpora miestnej ekonomiky a identity územia		
Odôvodnenie:		
Jedným z najpálčivejších problémov vidieckych oblastí je v súčasnosti sťahovanie produktívneho obyvateľstva z okrajových vidieckych oblastí do miest, prípadne do ich blízkeho zázemia. Dôsledkom takéhoto trendu stagnácia dotknutých obcí, ktoré v budúcnosti nebudú mať kapacity na svoj ďalší rozvoj. Podpora miestnej ekonomiky má za úlohu vytvoriť nové pracovné miesta, vďaka ktorým bude možné aspoň čiastočne zmeniť vyššie spomínaný trend. Budovanie identity územia je dôležité vo vzťahu k budovaniu vzťahu obyvateľstva k svojim mikroregiónom a aj takýmto spôsobom zamedziť odlivu mladých ľudí z vidieka do miest.		
Nadväznosť na nadradené dokumenty:		
PHSR BSK 2014 - 2020 (strategické ciele 1, rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky, 2, rozvoj služieb a turizmu, 4, zlepšenie kvality životného prostredia; PRV SR 2014 - 2020, priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach; Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 - 2020; stratégia Európa 2020, inteligentný rast: vzdelávanie, výskum a inovácie, digitálna spoločnosť, udržateľný rozvoj: zlepšenie podnikateľského prostredia, dobre informovaní spotrebitelia, inkluzívny rast: efektívne využívanie zdrojov		
Nadväznosť na strategické dokumenty BSK:		
Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020		
Indikatívne aktivity a projektové zámery pre Opatrenie č. 1.2		
Názov aktivity	Dotknuté územie	Úroveň implementácie
Vytvorenie koncepcie rozvoja zeleninárstva, remesiel a agroturistiky	celé územie kraja	regionálna samospráva
Legislatívna iniciatíva zameraná na zjednodušenie používania, spracovania a predaja vlastných produktov		
Legislatívna iniciatíva zameraná na zmenu podpory regionálneho značenia na Slovensku		
Vypracovanie analýzy zameranej na potenciálnych nositeľov regionálnej značky		
Vytvorenie, príp. oživenie regionálnej značky/značiek		
Zavedenie finančného mechanizmu BSK na podporu vybraných aktivít rozvoja vidieka		
Podpora znižovania rozdrobenosti vlastníctva pôdy prostredníctvom pozemkových úprav		
Podpora rozvoja obecných podnikov		
Vypracovanie a napĺňanie stratégie rozvoja územia OZ Dolné Záhorie	mikroregión Záhorie	miestna samospráva,
Vypracovanie a napĺňanie stratégie rozvoja územia OZ Podhoran	mikroregión Záhorie	občianske združenia a

Vypracovanie a napĺňanie stratégie rozvoja územia OZ Malokarpatský región	Malokarpatský mikroregión	miestne akčné skupiny
Vypracovanie a napĺňanie stratégie rozvoja územia OZ Podunajsko	mikroregión Podunajsko	
Vypracovanie a napĺňanie stratégie rozvoja územia OZ Dunaj	mikroregión Podunajsko	
Udeľovanie regionálnej značky kvalitným miestnym produktom, zariadeniam a službám CR	celé územie kraja	
Vytvorenie, koordinácia a propagácia komplexného regionálneho produktu postaveného na vinárskej tradícii a výnimočných kultúrnych, historických a prírodných hodnotách	Malokarpatský mikroregión	
Vytvorenie, koordinácia a propagácia komplexného regionálneho produktu postaveného na duchovnej spätosti súzemím a jeho výnimočných historických a prírodných hodnotách	celé územie kraja	
Podpora miestnych spracovateľov produkcie poľnohospodárskej prvovýroby	celé územie kraja	
Podpora mladých poľnohospodárov a malých poľnohospodárskych podnikov	celé územie kraja	
Integrácia prvovýrobcov do potravinového reťazca	celé územie kraja	
Revitalizácia a reštrukturalizácia využitia opustených poľnohospodárskych areálov	celé územie kraja	
Podpora poskytovateľov ozdravných pobytov spojených s možnosťou spracovania vlastných produktov priamo na farme	celé územie kraja	
Projekty miestnych spracovateľov produkcie na poľnohospodárskej prvovýroby (investície do konzervární, mraziarní, sušiarňí, páleníc, mlynov)	celé územie kraja	
Oživenie brownfields - opustených poľnohospodárskych areálov, výrobných areálov a podobne v snahe o zatraktívnenie vidieckeho priestoru	celé územie kraja	
Investície do zariadení zvyšujúcich energetickú sebestačnosť fariem	celé územie kraja	
Posilnenie konkurencieschopnosti akvakultúry a spracovania rýb prostredníctvom modernizácie výroby a zavádzania inovácií	celé územie kraja	
Zvyšovanie pridanej hodnoty rybného hospodárstva rozvíjaním doplnkových aktivít v rámci diverzifikácie činností	celé územie kraja	
Cieľové skupiny:		
obce a mestá kraja, regionálna samospráva		
miestne akčné skupiny		
poľnohospodárske subjekty		
malí, mladí, rodinní farmári		
výrobcovia tradičných produktov, výrobkov		

Indikatívna intervencia: 5 000 000 EUR (odhad)		
Predpokladané zdroje:		
Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, rozpočet BSK, rozpočet obcí, financie súkromných partnerov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie:		
Výstupy (na úrovni aktivít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet fungujúcich regionálnych značiek	NSS MAS	1
Počet udelených certifikátov regionálneho produktu	nositelia značiek	19
Počet fungujúcich Miestnych akčných skupín	NSS MAS	1
Výsledky (na úrovni opatrení)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet podporených subjektov v rámci PRV SR 2014 - 2020	RO OP, PPA	
Celkový finančný objem NFP zísaných do vidieckych oblastí kraja z PRV 2014 - 2020	RO OP, PPA	
Dopady (na úrovni priorít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Zníženie úbytku obyvateľstva v okresoch Pezinok, Malacky, Senec	ŠU SR	

2.2.2 PRIORITNÁ OBLASŤ 2 - KRAJINNÝ A KULTÚRNY POTENCIÁL

Cieľ prioritnej oblasti 2: *Lepšie využitie a obnova krajinného a kultúrneho potenciálu*

Opatrenie č. 2.1
Zachovávanie a rozvoj tradícií
Odôvodnenie:
Pre ďalší rozvoj kraja, ako aj jeho jednotlivých mikroregiónov je zachovávanie a rozvoj tradícií je veľmi dôležitým krokom, pretože práve tradície robia jednotlivé mikroregióny výnimočnými, čím sa stávajú atraktívnejšie pre potenciálnych turistov. Práve zachovávanie hospodárskych tradícií, ktoré sú pre Bratislavský kraj charakteristické, ako napr. vinohradníctvo, sadovníctvo, pestovanie zeleniny – kapusty, vytvára ďalší priestor na zvyšovanie počtu návštevníkov, a tým na vytváranie pracovných príležitostí v jednotlivých mikroregiónoch.
Nadväznosť na nadradené dokumenty:

PHSR BSK 2014 - 2020 (strategické ciele 1, rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky, a 2, rozvoj služieb a turizmu; PRV SR 2014 - 2020, priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach; Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 - 2020; stratégia Európa 2020, inteligentný rast: vzdelávanie, výskum a inovácie, digitálna spoločnosť, udržateľný rozvoj: zlepšenie podnikateľského prostredia, dobre informovaní spotrebiteľia, inkluzívny rast: efektívne využívanie zdrojov		
Nadväznosť na strategické dokumenty BSK:		
Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020, Stratégia rozvoja kultúry 2015 - 2020		
Indikatívne aktivity a projektové zámery pre Opatrenie č. 2.1:		
Názov aktivity	Dotknuté územie	Úroveň implementácie
Spracovanie štúdií, zámerov ohľadom možností využitia vojenských bunkrov, revitalizácie Mariánskeho údolia, obnovy viníc a podpory vinárov, záchrany slovenskej ľudovej majoliky	celé územie kraja	regionálna samospráva
Vypracovanie hodnotenia najvýznamnejších tradičných podujatí v regióne s vyhodnotením pozitív a nedostatkov (dni zelá, vinobranie a pod.)		
Vypracovanie štúdie identifikujúcej tradičné odrody ovocných stromov spolu s výberom najohrozenejších odrôd a postupom ich správneho pestovania		
Organizácia podujatí propagujúcich tradičné remeslá, gastronómiu		
Mapovanie prírodných pamiatok, hodnotných stromov a areálov		
Spracovanie ideového zámeru podpory tematickým cestám	Malokarpatský mikroregión	
Rekonštrukcia a podpora Malokarpatského osvetového centra		
Vypracovanie zámeru podpory rozvoja včelárstva	mikroregión Podunajsko	
Rekonštrukcia synagógy v Senci a zriadenie kultúrneho centra	mikroregión Podunajsko	
Vypracovanie konceptu podpory a rozvoja múzea Ferdiša Kostku	mikroregión Záhorie	
Analýza súčasného stavu a spracovanie ideového zámeru zlepšenia využívania vodných ciest na výletné plavby	mikroregióny Záhorie a Podunajsko	
Obnova a sprístupňovanie bunkrov ako technických pamiatok	mikroregión Záhorie	miestna samospráva, občianske združenia a miestne akčné skupiny
Podpora kapustárskej tradície prostredníctvom podpory spracovateľov a propagácie tejto tradície		
Podpora pestovateľov špargle		
Podpora tradičných podujatí regiónu	celé územie kraja	
Podpora tradičných remesiel (napr. majolika, drevorezbárstvo)		

Výstadbá tradičných ovocných odrôd stromov, propagácia a vytvorenie produktu založeného na tradičných odrodách ovocných stromov		
Organizácia podujatí propagujúcich tradičné remeslá, gastronómiu		
Budovanie komunitných ovocných sádov, záhrad		
Podpora pestovania liečivých bylín		
Zachovávanie a rozvoj lesoparkov		
Podpora rozvoja včelárstva	mikroregión Podunajsko	
Podpora vinárskej tradície a vinárov	Malokarpatský mikroregión	
Cieľové skupiny:		
obce a mestá kraja, regionálna samospráva		
miestne akčné skupiny		
regionálne rozvojové agentúry		
občianske združenia		
združenia cestovného ruchu pôsobiace na vidieku		
informačné a komunitné centrá		
malí, mladí a rodinní farmári		
Indikatívna intervencia: 7 000 000 EUR (odhad)		
Predpokladané zdroje:		
Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, rozpočet BSK, rozpočet KOČR, rozpočet obcí, financie súkromných partnerov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie:		
Výstupy (na úrovni aktivít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet spracovaných strategických dokumentov/štúdií	údaje BSK	0
Počet zrekonštruovaných kultúrnych centier	údaje BSK	0
Počet zorganizovaných podujatí zameraných na propagáciu tradičných remesiel, výrobkov a gastronómie	údaje partnerov	1
Výsledky (na úrovni opatrení)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Zvýšenie počtu zamestnancov v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu	ŠÚ SR	1817 (2014)

Opatrenie č. 2.2
Ochrana a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva
Odôvodnenie:

Krajina a architektúra sú dôležité prvky identity územia a konkurenčnou výhodou v prípade ich uchovania a citlivého rozvoja. Vidiecka architektúra dnes mení svoj typický charakter, vzhľad krajiny narúšajú nevhodné a megalomanské stavby, poľnohospodárska pôda a les ustupujú nekontrolovateľnému urbanizmu. Zachovanie poľnohospodárskej pôdy, ale aj lesného porastu sú nevyhnutné na udržanie rovnováhy krajiny a na zmierňovanie negatívnych dopadov zmien klímy.

Nadväznosť na nadradené dokumenty:

PHSR BSK 2014 - 2020 (strategický cieľ 4, zlepšenie kvality životného prostredia); PRV SR 2014 - 2020, priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach; Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 - 2020; stratégia Európa 2020, inteligentný rast: vzdelávanie, výskum a inovácie, digitálna spoločnosť, udržateľný rozvoj: zlepšenie podnikateľského prostredia, dobre informovaní spotrebitelia, inkluzívny rast: efektívne využívanie zdrojov

Nadväznosť na strategické dokumenty BSK:

Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020, Stratégia rozvoja kultúry 2015 – 2020, Urbanisticko-krajinárska štúdia na ochranu proti prívalovým dažďom v Malokarpatskej oblasti,

Indikatívne aktivity a projektové zámery pre Opatrenie č. 2.2:

Názov aktivity	Dotknuté územie	Úroveň implementácie
Spracovanie urbanistickej štúdie zameranej na zmeny klímy v dôsledku fragmentácie krajiny	celé územie kraja	regionálna samospráva
Spracovanie urbanistickej štúdie zameranej na ochranu a využívanie zdrojov povrchovej a podzemnej vody		
Vypracovanie štúdie ohľadom adaptácie miest a obcí BSK na zmeny klímy		
Budovanie funkčnej siete ekocentier a lesných škôl		
Biologická regulácia komárov		
Ochrana pred nekontrolovanými výrubmi		
Záchrana torzálnej architektúry		
Zlepšenie vzhľadu a biodiverzity krajiny		
Budovanie vodozádržných a protipovodňových stavieb na vodných tokoch a plochách		
Zvyšovanie informovanosti spotrebiteľa a zlepšenie imidžu produktov akvakultúry		
Budovanie pozorovateľní voľne žijúcich živočíchov a turistických rozhľadní		
Zachovanie a rozvoj lesoparkov ako rekreačného zázemia miest		
Investície do zlepšenia biodiverzity lesov		
Ochrana lesa pred eróziou, posilnenie ochrannej funkcie lesov		
Priaznivý manažment ochrany lesa		
Celoživotné a odborné vzdelávanie a prenos poznatkov v oblasti udržateľného manažmentu lesa		

Revitalizácia a sprístupňovanie historických objektov a areálov pre potreby spoločenských a kultúrnych podujatí a rozširovanie ponuky CR		
Vytvorenie systému včasného varovania pred povodňovými hrozbami		
Revitalizácia vybraných kaštieľov		
Podpora ekologického poľnohospodárstva a produkcie biopotravín	celé územie kraja	miestna samospráva, občianske združenia a miestne akčné skupiny
Podpora zavádzania agroenvironmentálnych postupov		
Podpora zlepšovania životných podmienok zvierat		
Aktivity zamerané na ochranu lesa pred eróziou, posilnenie ochrannej funkcie lesov		
Investície do zlepšenia životaschopnosti lesov		
Zachovanie a rozvoj lesoparkov ako rekreačného zázemia miest		
Budovanie pozorovateľní voľne žijúcich živočíchov a turistických rozhľadní		
Podpora obnovy produkčného potenciálu rybníkov a revbitalizácia vodných plôch		
Ochrana pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti a podpora spolupráce v environmentálnych projektoch		
Vytvorenie systému včasného varovania pred povodňovými hrozbami		
Zlepšenie vzhľadu a biodiverzity krajiny		
Záchrana torzálnej architektúry		
Záchrana sakrálnych pamiatok		
Cieľové skupiny:		
obce a mestá kraja, regionálna samospráva		
miestne akčné skupiny		
malí, mladí a rodinní farmári		
občianske združenia		
obhospodarovávatelia pôdy, lesov a vodných plôch		
Indikatívna intervencia: 5 000 000 EUR (odhad)		
Predpokladané zdroje:		
Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, rozpočet BSK, rozpočet obcí, financie súkromných partnerov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie:		
Výstupy (na úrovni aktivít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet obnovených/ revitalizovaných kultúrnych pamiatok	údaje partnerov	0
Počet vybudovaných rozhľadní	údaje partnerov	0

Počet vybudovaných vodozádržných a protipovodňových opatrení	údaje partnerov	0
Výsledky (na úrovni opatrení)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatkové hodnoty
Zvýšenie objemu NFP získaných do vidieckych oblastí BSK z PRV SR 2014 - 2020 oproti PRV SR 2007 - 2013	RO OP, SO, ŠÚ SR	75 028 641 (z EPFRV)
Dopady (na úrovni priorít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatkové hodnoty
Zvýšenie ekonomickej výkonnosti Bratislavského kraja	EUROSTAT, ŠÚ SR	30 127 460 EUR (v PKS)

2.2.3 PRIORITNÁ OBLASŤ 3 - DOSTUPNOSŤ A VYBAVENOSŤ SÍDEL

Cieľ prioritnej oblasti 3: *Zlepšenie dopravnej infraštruktúry a dostupnosti služieb vo vidieckych sídlach kraja*

Opatrenie č. 3.1
Zlepšenie dopravnej infraštruktúry, podpora mobility a alternatívnych foriem dopravy
Odôvodnenie:
Vzhľadom na rastúci tlak suburbanizácie je zlepšenie dopravnej infraštruktúry v kraji kľúčovým predpokladom pre zvýšenie kvality života jeho obyvateľov. Kvôli dominantnému postaveniu mesta Bratislava v rámci kraja je potrebné zabezpečiť plynulú dopravu z okolitých vidieckych obcí do hlavného mesta vybudovaním nových ciest napojených na diaľničnú sieť. súčasnú situáciu je ale nutné riešiť taktiež podporou alternatívnych druhov dopravy napr., skvalitňovaním cyklo dopravnej siete. V rámci zlepšovania dopravnej infraštruktúry je potrebné vytvoriť bezpečné, kvalitné a atraktívne prostredie pre návštevníkov kraja. Výsledkom bude zvyšujúci sa počet návštevníkov a teda aj posilnenie miestnej ekonomiky, či už prostredníctvom vytvárania nových pracovných miest alebo zvýšením príjmov od návštevníkov.
Nadväznosť na nadradené dokumenty:
PHSR BSK 2014 - 2020 (strategické ciele 1, rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky, 2, rozvoj služieb a turizmu, 3, integrovaná a ekologická doprava, 4, zlepšenie kvality životného prostredia; PRV SR 2014 - 2020, priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach; Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 - 2020; stratégia Európa 2020, inteligentný rast: vzdelávanie, výskum a inovácie, digitálna spoločnosť, udržateľný rozvoj: zlepšenie podnikateľského prostredia, dobre informovaní spotrebitelia, inkluzívny rast: efektívne využívanie zdrojov
Nadväznosť na strategické dokumenty BSK:
Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020, Stratégia rozvoja kultúry 2015 – 2020, Koncepcia územného rozvoja cyklotrás Bratislavského samosprávneho kraja vo vzťahu k integrovanému dopravnému systému a významným bodom cestovného ruchu
Indikatívne aktivity a projektové zámery pre Opatrenie č. 3.1:

Názov aktivity	Dotknuté územie	Úroveň implementácie	
Vybudovanie cyklomostov na rieke Morava za účelom prepájania Záhoria s priľahlými rakúskymi obcami	mikroregión Záhorie	regionálna samospráva	
Modernizácia cesty Rohožník Malacky			
Podpora modro-zelených spojení (prepojenie vodnej a cyklodopravy)	mikroregióny Záhorie a Podunajsko		
Vytvorenie zázemia pre turistický produkt Malý Dunaj a rieka Morava (nástupné miesta, oddychové miesta, altánky, ohniská, požičovne, pontóny...)			
Revitalizácia, sprístupňovanie a zatriaktívnenie areálov vodných plôch			
Vybudovanie areálov pre vodáctvo			
Integrovaný systém verejnej dopravy	celé územie kraja		
Prepojenie existujúcich cyklotrás v regióne s cyklotrasami Eurovelo 6 a 13			
Vytvorenie komplexného informačného systému o možnostiach prepravy a priechodnosti ciest			
Rozvoj, údržba a skvalitňovanie siete cyklotrás, konských trás, turistických chodníkov, historických a náučných trás			
Budovanie tematických náučných chodníkov			
Opatrenia na zvyšovanie bezpečnosti, priechody pre peších, signalizácie, kruhové križovatky			
IDS BK - vyhľadávač dopravných spojení/príp. ďalšia etapa			
Obchvat miest SV.Jur, Pezinok, Modra	Malokarpatský región		
Privádzač Triblavina	mikroregión Podunajsko		
Cyklolávka Šúrsky kanál			
Vybudovanie športovo-rekreačných a voľno-časových areálov v prírode	celé územie kraja	miestna samospráva, občianske združenia a miestne akčné skupiny	
Vysporiadanie a výkup pozemkov v plánovaných trasách cyklotrás, obchvatov a doplnkovej infraštruktúry			
Úprava a zosúladienie územných plánov obcí s potrebami projektov a s Územným plánom BSK			
Vypracovanie projektových dokumentácií zo strany obcí vo vybraných rozvojových projektoch			
Budovanie tematických náučných chodníkov			
Budovanie pozorovateľní voľne žijúcich živočíchov a turistickýcg rozhľadní			
Revitalizácia, sprístupňovanie a zatriaktívnenie areálov vodných plôch			
Zlepšovanie prístupu k infraštruktúre pre telesne postihnutých			

Cieľové skupiny:		
obce a mestá kraja, regionálna samospráva		
miestne akčné skupiny		
združenia cestovného ruchu pôsobiace na vidieku		
Indikatívna intervencia: 40 000 000 EUR (odhad)		
Predpokladané zdroje:		
Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, rozpočet BSK, rozpočet obcí,		
Monitoring a hodnotenie:		
Výstupy (na úrovni aktivít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet vybudovaných cyklolávk	údaje BSK	1
Počet novovybudovaných km ciest	údaje BSK	0
Počet km vybudovaných cyklociest	údaje partnerov	0
Výsledky (na úrovni opatrení)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Úspora času v minútach pri používaní novovybudovaných a zrekonštruovaných cestách	údaje BSK	0

Opatrenie č. 3.2
Revitalizácia obcí a zlepšenie dostupnosti a kvality zdravotníckych, sociálnych a vzdelávacích služieb
Odôvodnenie:
Vidiecke sídla kraja zaznamenali v poslednom desaťročí prudký nárast počtu mladých rodín s malými deťmi, ktoré sa do územia prisťahovali z mesta za kvalitnejším životom. Občianska vybavenosť však zaostáva za potrebami tejto cieľovej skupiny. Na druhej strane proces starnutia obyvateľov vyžaduje viac služieb a zariadení poskytujúcich odbornú starostlivosť pre skupinu seniorov. V programovom období 2007 - 2013 boli taktiež výrazne obmedzené možnosti obcí Bratislavského kraja čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ na svoju revitalizáciu. Nové programové obdobie umožní obciam Bratislavského kraja zlepšiť ich vzhľad a funkčnosť. Práve zlepšovanie kvality života vo vidieckych obciach Bratislavského kraja má za cieľ zabrániť vysťahovávaní mladých ľudí, ale aj ľudí v strednom veku z vidieka do miest.
Nadväznosť na nadradené dokumenty:
PHSR BSK 2014 - 2020 (strategický cieľ 4, zlepšenie kvality životného prostredia); PRV SR 2014 - 2020, priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach; Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 - 2020; stratégia Európa 2020, inteligentný rast: vzdelávanie, výskum a inovácie, digitálna spoločnosť, udržateľný rozvoj: zlepšenie podnikateľského prostredia, dobre informovaní spotrebiteľia, inkluzívny rast: efektívne využívanie zdrojov
Nadväznosť na strategické dokumenty BSK:
Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020, Stratégia rozvoja kultúry 2015 – 2020, Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2013 – 2018, Časový a finančný plán na podporu poskytovania sociálnych služieb a na podporu

zariadenia zariadenia sociálnych služieb pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím machádzajúcich sa v hmotnej núdzi a občanov s ťažkým zdravotným postihnutím bez prístrešia.		
Indikatívne aktivity a projektové zámery pre Opatrenie č. 3.2:		
Názov aktivity	Dotknuté územie	Úroveň implementácie
Deinštitucionalizácia zariadenia sociálnych služieb v Stupave	mikroregión Záhorie	regionálna samospráva
Zriadenie strednej odbornej školy na Záhorí		
Podpora vybudovania blind-friendly regiónu	celé územie kraja	
Verejný povodňový núdzový a výstražný servis		
Spracovanie a implementácia koncepcie dostupnosti sociálnych a zdravotných služieb vo vidieckych oblastiach BSK		
Zlepšovanie prístupu k infraštruktúre pre telesne postihnutých		
Deinštitucionalizácia zariadenia sociálnych služieb v okrese Pezinok - Merema	Malokarpatský mikroregión	
Investície do školskej infraštruktúry a budov v majetku obcí	celé územie kraja	miestna samospráva, občianske združenia a miestne akčné skupiny
Projekty odkanalizovania a plynofikácie obcí		
Rozširovanie kapacít materských a základných škôl		
Budovanie knižničného fondu		
Revitalizácia parkov a záhrad		
Využitie skrytého potenciálu v obciach - záchrana a obnova schátraných objektov		
Starostlivosť o zaburinené a neudržiavané plochy popri cestách medzi obcami a v intraviláne, vrátane likvidácie invázných druhov rastlín.		
Revitalizácia centier obcí a miest		
Zlepšovanie prístupu k infraštruktúre pre telesne postihnutých		
Cieľové skupiny:		
obce a mestá kraja, regionálna samospráva		
miestne akčné skupiny		
Materské a základné školy		
Zariadenia sociálnych služieb		
Indikatívna intervencia: 32 000 000 EUR (odhad)		
Predpokladané zdroje:		
Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, Kohézny fond, rozpočet BSK, rozpočet obcí,		
Monitoring a hodnotenie:		
Výstupy (na úrovni aktivít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatočné hodnoty
Počet nových miest v materských a základných školách	RO OP, údaje	0

	partnerov	
Počet projektov výstavby alebo dobudovania kanalizácií	RO OP, údaje partnerov	0
Počet nových zriadených škôl na Záhorí	údaje BSK	0
Výsledky (na úrovni opatrení)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatkové hodnoty
Klesajúci počet nevyhovených žiadostí o umiestnenie dieťaťa do MŠ	ÚIPŠ	
Podiel osôb, ktorým je poskytovaná sociálna služba na komunitnej úrovni na celkovom počte osôb, ktorým sa poskytujú sociálne služby	RIUS BSK	49%
Dopady (na úrovni priorít)		
Ukazovateľ	Zdroj	Počiatkové hodnoty
Miera urbanizácie Bratislavského kraja	ŠÚ SR	81,30%

2.3 Definovanie a popis nástrojov miestnej a regionálnej samosprávy pre naplnenie stratégie

2.3.1 ÚLOHA REGIONÁLNEJ SAMOSPRÁVY

Rolu regionálnej samosprávy vidíme v troch rovinách:

- iniciačná,
- podporná a koordinačná,
- monitorovacia a hodnotiacia.

Iniciačná úloha spočíva v podnecovaní k aktívnemu napĺňaniu cieľov stratégie, pri vytváraní partnerstiev, pri organizovaní nadregionálnych výmen medzi aktérmi rozvoja vidieka, exkurzií, vzájomných návštev, konferencií a workshopov, šírení príkladov dobrej praxe, prenose know-how a podobne. **Podporná a koordinačná** rola BSK pri implementácii stratégie je nezastupiteľná hlavne pri príprave integrovaných stratégií rozvoja územia MAS, pri oceňovaní kvality produktov, služieb, iniciatív (udeľovanie značky kvality, oceňovanie inovačných prístupov), šírení dobrého mena regiónu a zvyšovaní jeho konkurencieschopnosti vhodnými marketingovými aktivitami. Pri posledne menovaných aktivitách je dôležitá koordinácia vzájomného prepojenia medzi napĺňaním stratégie rozvoja vidieka a stratégie rozvoja turizmu tak z úrovne regionálnej ako aj miestnej samosprávy. Nemenej dôležitá je finančná podpora perspektívnych aktivít (stratégie MAS, vytváranie investičných partnerstiev, príprava predprojektovej a projektovej dokumentácie infraštruktúrnych projektov). Ďalšou dôležitou činnosťou v tejto oblasti je lobing za legislatívne úpravy v prospech oprávnených požiadaviek obcí a sociálnych partnerov zapojených do implementácie stratégie. Pribežné **monitorovanie a hodnotenie** úspešnosti napĺňania cieľov stratégie je vážna úloha, ktorú pomôže zvládnuť dobre nastavený systém pracovných skupín pri BSK so zapojením relevantných partnerov.

2.3.2 ÚLOHA MIESTNEJ SAMOSPRÁVY

Úloha miestnej samosprávy spočíva predovšetkým v implementácii aktivít stratégie na miestnej úrovni, vo vytváraní podmienok pre efektívne sieťovanie v rámci verejno-súkromných partnerstiev, poskytovaní potrebných informácií z miestnej úrovne a mobilizácii vnútorných zdrojov územia.

2.3.3 NÁSTROJE IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE V RUKÁCH SAMOSPRÁVY

Sieť inovačných centier

- Podpora zavádzania eGovernmentu
- Vzdelávanie, rozvoj ľudských zdrojov
- Facilitácia vytvárania verejno-súkromných partnerstiev
- Priestor pre vznik nových nápadov, projektov, prístupov, budovanie inovačného potenciálu

- Sieťovanie, zázemie pre účinný regionálny marketing a projekty nadregionálnej spolupráce
- Kanál prenosu informácií zdola nahor aj zhora nadol
- Nástroj na prípravu, partnerské implementovanie, monitorovanie a hodnotenie stratégií a projektov
- Priestor pre mapovanie potenciálu územia, vytváranie informačných systémov o území, ale aj knižníc, kalendárov akcií, databáz služieb, remeselníkov, produktov, je to nástroj na zvyšovanie dostupnosti služieb a mapovanie potrieb (prieskumy spokojnosti s kvalitou života, kvalitou služieb návštevníkom a podobne)

Štatút inovačného centra môže slúžiť ako značka kvality, garancia pre klienta, že v ňom získa potrebné informácie a služby v porovnateľnom formáte a kvalite v rámci celej siete inovačných centier. Značku Inovačné centrum Bratislavského samosprávneho kraja môže získať turistické informačné centrum, podnikateľský inkubátor, obecný úrad, škola a podobne, pokiaľ prejde dohodnutým certifikačným procesom.

Finančný mechanizmus na podporu rozvoja vidieka

Finančný mechanizmus rozvoja vidieka Bratislavský samosprávny kraj v súčasnosti disponuje všeobecným záväzným nariadením číslo 6/2012 o poskytovaní dotácií z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja. Toto VZN bolo v minulosti využívané v prevažnej miere na poskytnutie menších dotácií bez nejakého bližšieho tematického zamerania. Od roku 2015 sa ale začína spomínané VZN využívať na poskytnutie dotácií pre jednotlivé tematické oblasti rozvoja územia Bratislavského kraja.

Dotáciu možno poskytnúť:

- **Obci, mestu alebo mestskej časti** na území BSK
- Iným obciam, mestám alebo mestským častiam alebo VÚC, ak ide o poskytnutie pomoci pri likvidácii následkov živelnnej pohromy
- Iným právnickým osobám (občianske združenie, nadácie, neziskové organizácie, registrované cirkvi, obchodné spoločnosti) a fyzickým osobám (podnikateľom so sídlom alebo trvalým pobytom na území Bratislavského kraja) na podporu všeobecne prospešných alebo verejnoprospešných účelov (verejnoprospešné projekty, spolufinancovanie projektov z fondov EÚ, kultúrne alebo športové podujatia)

Poskytovanie dotácií:

- Na základe písomnej žiadosti
- **Do 2 500 EUR** podáva najmenej 45 dní pred začiatkom realizácie projektu, najneskôr **do 30. septembra príslušného rozpočtového roka. Predseda BSK môže rozhodnúť o výnimke z týchto lehôt.**
- **Nad 2 500 EUR žiadateľ podáva najneskôr do 15. novembra rozpočtového roka, ktorý predchádza rozpočtovému roku**, na ktorý sa dotácia požaduje. Zastupiteľstvo BSK môže **rozhodnúť o výnimke z tejto lehoty**
- Objem finančných prostriedkov určených na poskytovanie dotácií v príslušnom rozpočtovom roku je určený:
 - **20% pre žiadosti do 2 500 EUR vrátane**
 - **80% pre žiadosti nad 2500 EUR**

- V prípade, ak zostanú nerozdelené finančné prostriedky určené pre žiadosti nad 2500 EUR, presunie sa tento zostatok pre žiadosti do 2 500 EUR vrátane
- Maximálna výška dotácie poskytnutá jednému žiadateľovi **v jednom rozpočtovom roku** nesmie prekročiť sumu vyššiu ako **20 000 EUR**
- Žiadosti o poskytnutie dotácie do sumy 2 500 EUR vrátane budú predložené na schválenie predsedovi BSK
- Žiadosti o poskytnutie dotácie presahujúce 2 500 EUR posúdi osobitná komisia, zriadená Zastupiteľstvom BSK. Po posúdení zostaví poradie jednotlivých žiadostí spolu s odporúčaním na ich schválenie alebo neschválenie Zastupiteľstvom BSK
- Dotácie podliehajú ročnému zúčtovaniu s rozpočtom BSK
- BSK môže uložiť právnickej alebo fyzickej osobe **za porušenie tohto nariadenia pokutu do 16 596 EUR**. Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď sa BSK dozvedel o porušení nariadenia, najneskôr však do troch rokov odo dňa, keď k porušeniu došlo

Príležitosť o požiadanie dotácie na témy rozvoja vidieka bude raz ročne na základe vyhlásenia výzvy zo strany Bratislavského kraja. Vo výzve budú definované activity, na ktoré si bude možné požiadať o dotáciu, ako aj celková alokácia finančných prostriedkov, ktorá je pre daný rok na výzvu určená. Hodnotenie predložených žiadostí bude mať na starosti výberová komisia, ktorá bude zložená z odborníkov z neziskového sektora, akademického sektora a Bratislavského samosprávneho kraja, menovaná predsedom Bratislavského samosprávneho kraja.

Rada pre rozvoj vidieka Bratislavského kraja

Rada by bola zložená so zástupcov inštitúcií verejnej správy, štátnej správy a neziskového sektora. Minimálne raz ročne by sa uskutočňovalo pravidelné zasadnutie Rady za účelom prehlbovania spolupráce a hľadania inovatívnych riešení rozvoja vidieka Bratislavského kraja. Medzi navrhované úlohy Rady patrí:

- vzájomné poskytovanie informácií a know-how ohľadom tém rozvoja vidieka
- sledovanie aktuálnej situácie ohľadom podporných mechanizmov Programového obdobia 2014 – 2020 a s tým súvisiace vytvorenie a využívanie existujúcich kapacít (databázy, webstránky, príp. iné možnosti) na distribúciu informácií a materiálov, ktoré sú relevantné pre aktérov v rámci rozvoja vidieka
- tvorba projektového zásobníka
- zber podkladov pre kvalifikovaný návrh finančnej intervencie do jednotlivých opatrení Stratégie rozvoja vidieka BSK
- identifikácia možností spolufinancovania projektov a investičných partnerstiev ako aj podpora spoločných podujatí
- príprava akčného plánu implementácie SRV BSK s konkrétnymi zodpovednými inštitúciami, termínmi a zdrojmi financovania projektových zámerov

Regionálna značka kvality

Jedným z najúčinnějších marketingových nástrojov, ktorý navyše prináša aj zvyšovanie kvality, je oceňovanie úspešných regionálnych projektov, služieb, produktov, výrobkov. V našom okolí je

množstvo príkladov, ktorými sa možno inšpirovať. Rakúske označovanie ubytovania počtom margarétok regionálnymi samosprávami, český systém značky kvality pre tradičné regionálne výrobky, oceňovanie kvality života v obciach v rámci Miestnej agendy 21 (ČR), značky destinačného manažmentu (napríklad dánska Modrá vlajka pre prímorské letoviská), oceňovanie agroturistických fariem (holandský ECEAT), certifikácia environmentálne priaznivého manažmentu lesa FSC, environmentálne priaznivý turizmus v chránených územiach pod značkou PAN PARKS udeľovanou WWF a podobne.

Miestne akčné skupiny na Slovensku sa zapojili do implementácie regionálnej značky kvality v spolupráci s českou Asociáciou regionálnych značiek. Táto aktivita je podporovaná v rámci projektov spolupráce MAS. Podľa nášho názoru by Bratislavský samosprávny kraj mal vytvoriť **pracovnú skupinu pre regionálnu značku vidieka BSK**, ktorá by navrhla spôsob oceňovania miestnej kvality v subregiónoch kraja s využitím existujúcich dobrých skúseností a poučením sa z doterajšieho vývoja tohto procesu na Slovensku. Oceňovanie regionálnych produktov a služieb by mohlo byť spojené s aktivitami Finančného mechanizmu rozvoja vidieka BSK a navzájom sa tak posilňovať a propagovať.

Konkrétne aktivity jednotlivých opatrení pre regionálnu samosprávu

Všetky opatrenia sú spracované v spoločnom prehľadnom formáte, ktorého súčasťou je súbor indikatívnych aktivít. Odporúčame doplniť konkrétne plánované aktivity regionálnej samosprávy aj vo finančnom vyjadrení príslušnými odbormi samosprávneho kraja.

Konkrétne aktivity jednotlivých opatrení pre miestnu samosprávu

V rámci pripomienkovacieho konania stratégie doplnia miestne samosprávy svoje plánované aktivity do jednotlivých opatrení (odporúčame aj s finančným vyjadrením, aby bolo možné spresniť výšku potrebnej finančnej intervencie na jednotlivé opatrenia). Bez tohto vstupu samospráv do stratégie nie je možné napláňovať potrebu finančnej intervencie.

Inštitucionálne zabezpečenie plnenia aktivít

Najvýznamnejším rámcom pre inštitucionálne zabezpečenie stratégie je Opatrenie 1.1 **Sieťovanie, posilňovanie vzájomnej spolupráce a vzájomnej informovanosti všetkých subjektov pôsobiacich v oblasti rozvoja vidieka**. V rámci tohto opatrenia vidíme možnosť prehĺbovať spoluprácu medzi jednotlivými aktérmi rozvoja vidieka a podporu spoločných projektov. Dôležitým krokom môže byť posilnenie organizácií samosprávneho kraja, ako napríklad Malokarpatské osvetové stredisko Modra, ktoré by malo mať pracovisko v každom zo subregiónov a plnilo by tak koordinačnú a výkonnú rolu pre ďalšie vytipované aktivity alebo Krajská organizácia cestovného ruchu v oblasti marketingu územia.

Miestne akčné skupiny sú inštitucionálnym nástrojom pre riadenie vyváženého územného rozvoja v mikroregiónoch a majú vysoký potenciál (a finančné zdroje) pre výmenu skúseností, spoločné projekty a sieťovanie v rámci celej Európy.

Národná sieť rozvoja vidieka je silným prvkom koordinácie, vzdelávania a prenosu informácií v oblasti rozvoja vidieka nielen v rámci Slovenska, ale celej Európskej únie.

Regionálne rozvojové agentúry tvoria sieť prepojenú na Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, majú veľký informačný a odborný potenciál a môžu byť metodicky nápomocné v rámci pracovných skupín pre implementáciu a hodnotenie stratégie, ale aj pri inštitucionalizácii partnerstiev (napríklad zriadenie klastrov cestovného ruchu, vinárskeho klastra a podobne).

2.3.4 ZDROJE FINANCOVANIA AKTIVÍT

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 <i>Ludský kapitál a miestna ekonomika</i>		Prioritná oblasť 2 <i>Krajinný a kultúrny potenciál</i>		Prioritná oblasť 3 <i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020	Opatrenia						
	Opatrenie 1. Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 14)						
	Opatrenie 2. Poradenské služby (čl. 15)						
	Opatrenie 4. Investície do hmotného majetku (čl. 17)						
	Opatrenie 5. Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby poškodeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení (čl. 18)						
	Opatrenie 6. Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti (čl. 19)						
	Opatrenie 7. Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 20)						
	Opatrenie 8. Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov (čl. 26)						
	Opatrenie 10. Agroenvironmentálno-klimatické opatrenia (čl. 28)						
	Opatrenie 11. Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)						

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 <i>Ludský kapitál a miestna ekonomika</i>		Prioritná oblasť 2 <i>Krajinový a kultúrny potenciál</i>		Prioritná oblasť 3 <i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
	Opatrenie 12. Platby v rámci sústavy Natura 2000 a podľa rámcovej smernice o vode (čl. 30)						
	Opatrenie 13. Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (čl. 31)						
	Opatrenie 14. Dobré životné podmienky zvierat (čl. 33)						
	Opatrenie 15. Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov (čl. 34)						
	Opatrenie 16. Spolupráca (čl. 35)						
	Opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK - miestny rozvoj vedený komunitou) (čl. 35)						
Operačný program rybné hospodárstvo SR 2014 - 2020	Opatrenia						
	Opatrenie 2.2.1 Produktívne investície do akvakultúry (čl. 48.1.a, c, d, f, g, h)						
	Opatrenie 2.3.1 Produktívne investície do akvakultúry (čl. 48.1. e, j))						
	Opatrenie 3.1.1 Zber údajov (čl. 77.2. a, e)						
	Opatrenie 3.2.1 Kontrola a presadzovanie (čl. 76.2. c, g, h, j)						
	Opatrenie 5.1.1 Marketingové opatrenia (čl. 68.1. b, g)						
	Opatrenie 5.2.1 Spracovanie produktov rybolovu a akvakultúry (čl. 69.1. a, b, f)						
Integrovaný regionálny	Špecifické ciele						

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 <i>Ludský kapitál a miestna ekonomika</i>		Prioritná oblasť 2 <i>Krajinový a kultúrny potenciál</i>		Prioritná oblasť 3 <i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
operačný program SR 2014 - 2020	Špecifický cieľ 1.1.1 Zlepšenie dostupnosti k infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému						
	Špecifický cieľ 1.2.1 Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy						
	Špecifický cieľ 1.2.2 Zvýšenie atraktivity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb						
	Špecifický cieľ 2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni						
	Špecifický cieľ 2.2.1 Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl						
	Špecifický cieľ 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl						
	Špecifický cieľ 2.2.3 Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní						
	Špecifický cieľ 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií						

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 Ľudský kapitál a miestna ekonomika		Prioritná oblasť 2 Krajinový a kultúrny potenciál		Prioritná oblasť 3 Dostupnosť a vybavenosť sídel	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
	Špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných inštitúciách						
Operačný program Ľudské zdroje 2014 - 2020	Špecifické ciele						
	Špecifický cieľ 1.1.1: Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov						
	Špecifický cieľ 1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce						
	Špecifický cieľ 3.2.1 Zlepšením podmienok pre zosúladenie pracovného a rodinného života zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien						
	Špecifický cieľ 3.2.2 Znížiť horizontálnu a vertikálnu rodovú segregáciu na pracovnom trhu a v príprave na povolanie						
	Špecifický cieľ 4.1.1 Zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti, vrátane na trhu práce						
	Špecifický cieľ 4.1.2 Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie						
	Špecifický cieľ 4.2.1 Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť						

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 <i>Ludský kapitál a miestna ekonomika</i>		Prioritná oblasť 2 <i>Krajinový a kultúrny potenciál</i>		Prioritná oblasť 3 <i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
	Špecifický cieľ 4.2.2 Vytvoriť štandardné klinické postupy a štandardné postupy pre výkon prevencie a začleniť ich do celoštátneho systému zdravotnej starostlivosti						
Operačný program Efektívna verejná správa 2014 - 2020	Špecifické ciele						
	Špecifický cieľ 1.1 Skvalitnené systémy a optimalizované procesy VS						
	Špecifický cieľ 1.2 Modernizované RLZ a zvýšenie kompetencie zamestnancov						
	Špecifický cieľ 1.3 Transparentné a efektívne uplatňovanie pravidiel verejného obstarávania a dôsledné uplatňovanie princípov						
Operačný program kvalita životného prostredia 2014 - 2020	Špecifické ciele						
	Špecifický cieľ 1.1.1: Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov						
	Špecifický cieľ 1.2.1: Zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ						
	Špecifický cieľ 1.2.2: Zvýšenie spoľahlivosti úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd v záujme zvýšenia bezpečnosti dodávky pitnej vody verejnými vodovodmi						

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 <i>Ludský kapitál a miestna ekonomika</i>		Prioritná oblasť 2 <i>Krajinový a kultúrny potenciál</i>		Prioritná oblasť 3 <i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
	Špecifický cieľ 1.2.3: Vytvorenie východísk pre stanovenie opatrení smerujúcich k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd						
	Špecifický cieľ 1.3.1: Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä rámci sústavy Natura 2000						
	Špecifický cieľ 1.4.1: Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality						
	Špecifický cieľ 1.4.2: Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)						
	Špecifický cieľ 2.1.1: Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy						
	Špecifický cieľ 2.1.2: Zlepšenie účinnosti sanácie, revitalizácie a zabezpečenia úložísk ťažobného odpadu						
	Špecifický cieľ 4.1.2: Zvýšenie výkonu malých zariadení na využívanie OZE v Bratislavskom samosprávnom kraji						
Program Interreg V-A Slovenská republika - Rakúsko 2014 - 2020	Špecifické ciele						
	Špecifický cieľ 1.1 Posilnenie spolupráce v inovačnom systéme						
	Špecifický cieľ 1.2 Zvyšovanie kvality vysokoškolského školstva a celoživotného vzdelávania za účelom vytvorenia kompetentnej a kvalifikovanej pracovnej sily						

Indikatívna tabuľka financovania SRV BSK		Prioritná oblasť 1 <i>Ludský kapitál a miestna ekonomika</i>		Prioritná oblasť 2 <i>Krajinový a kultúrny potenciál</i>		Prioritná oblasť 3 <i>Dostupnosť a vybavenosť sídel</i>	
		Opatrenie č. 1.1	Opatrenie č. 1.2	Opatrenie č. 2.1	Opatrenie č. 2.2	Opatrenie č. 3.1	Opatrenie č. 3.2
	Špecifický cieľ 2.1 Zhodnocovanie prírodného a kultúrneho dedičstva						
	Špecifický cieľ 2.2 Obnova a riadenie ekologických koridorov						
	Špecifický cieľ 3.1 Ekologicky priaznivé dopravné riešenia						
	Špecifický cieľ 4.1 Posilnenie inštitucionálnej spolupráce						
	Špecifický cieľ 4.2 Posilnenie spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami						
Program Interreg V-A Slovenská republika - Maďarsko 2014 - 2020	Konkrétne ciele						
	Konkrétny cieľ 1.1: Zvýšiť atraktivitu pohraničnej oblasti						
	Konkrétny cieľ 2.1: Zvýšenie hustoty hraničných priechodov pozdĺž slovensko-maďarskej hranice						
	Konkrétny cieľ 2.2: Zlepšenie cezhraničnej verejnej dopravy						
	Konkrétny cieľ 2.3: Zlepšenie cezhraničných logistických služieb						
	Konkrétny cieľ 3.1: Zvýšenie úrovne zamestnanosti v programovej oblasti						
	Konkrétny cieľ 4.1: Zvyšovanie úrovne cezhraničnej spolupráce medzi inštitúciami a rozšírenie cezhraničnej spolupráce medzi občanmi						

2.3.5 SYSTÉM MONITOROVANIA STRATÉGIE A PLÁNU

Systém monitorovania stratégie je podrobne popísaný v rámci jednotlivých opatrení v troch úrovniach:

- na úrovni **strategického cieľa** monitorovacie ukazovatele dlhodobého **dopadu** implementácie stratégie (kvalitatívne ukazovatele žiadanej zmeny zbierané v dvojročných intervaloch),
- na úrovni **špecifických cieľov** monitorovacie ukazovatele strednodobých **výsledkov** implementácie stratégie v rámci jednotlivých prioritných oblastí,
- na úrovni **opatrení** monitorovacie ukazovatele **výstupov** projektov (zber údajov podľa implementácie projektov).

Nástrojom na monitorovanie a hodnotenie sú príslušné pracovné skupiny, ktoré prvý rok implementácie stratégie pripraví metodiku zberu údajov a popíšu východiskový stav.

2.3.6 SYSTÉM HODNOTENIA STRATÉGIE A PLÁNU

Výbor pre monitorovanie a hodnotenie stratégie vyhodnotí účinnosť finančnej intervencie v rámci každého opatrenia vo väzbe na dosiahnuté dopady, výsledky a výstupy:

- na úrovni strategického cieľa vyhodnotenie dlhodobého dopadu súhrnnej finančnej intervencie do stratégie v horizonte 5 – 8 rokov,
- na úrovni špecifických cieľov vyhodnotenie strednodobých výsledkov súhrnnej finančnej intervencie do prioritných oblastí v horizonte 3 rokov,
- na úrovni opatrení vyhodnotenie krátkodobých výstupov súhrnnej finančnej intervencie do aktivít.

Zoznam bibliografických odkazov

1. **Aurex spol. s r.o.** *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 - 2020*. Bratislava : s.n., 2013.
2. **Podnikateľská aliancia Slovenska.** *Konkurencieschopné regióny 21*. s.l. : Devin printing house, s.r.o., 2010. ISBN-13: 978-80-89493-05-0.
3. **Ministerstvo dopravy SR.** *Národná stratégia cyklickej dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja*. 2013.
4. **Aurex spol. s r.o.** *Územný plán regiónu Bratislavský samosprávny kraj*. Bratislava : s.n., 2013.
5. **Styk, Ján, et al.** *Základné pôdne a morfometrické charakteristiky Bratislavského samosprávneho kraja*. s.l. : VÚPOP, 2011.
6. **MIDRIAK, Rudolf and ZAUŠKOVÁ, Ľubica.** *Pustnutie pôdy a pustnutie krajiny Slovenska*. [GEOGRAPHIA CASSOVIENSIS V. 1 / 2011] 2011.
7. **Slovenská vinárska akadémia Pezinok.** *Problémy nášho vinohradníctva v minulosti po súčasnosť*. [Online] <http://www.poharvina.sk/odborne-clanky/Historia-vinohradnictva-a-vinarstva/Problemy-nasho-vinohradnictva-v-minulosti-po-sucasnost>.
8. **Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora.** *Analýza vzdelávacích potrieb zamestnancov podnikateľských subjektov pôsobiach na vidieku*. Bratislava : s.n., 2013.
9. **Ministerstvo hospodárstva SR.** *Správa o pokroku v presadzovaní a využívaní energie u obnoviteľných zdrojov energie*. 2012.
10. **Ministerstvo pôdohospodárstva SR.** *Akčný plán využívania biomasy na roky 2008 – 2013*. [<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=78&id=1214>] 2012.
11. **Energetické centrum Bratislava.** *Atlas obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku*. 2012. ISBN 978-80-969646-2-8.
12. **Pepich, Štefan.** *Polnohospodárska biomasa z pohľadu regionálnej*. s.l. : Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky Rovinka, 2009.
13. **Gaduš, Ján.** *Obnoviteľné zdroje energie - módny trend alebo nevyhnutnosť*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2013.
14. **Čulíkova.** *Manažment výroby energie z obnoviteľných zdrojov ako doplnková výroba poľnohospodárskeho podniku*. Nitra : SPÚ, 2011.
15. **Ministerstvo životného prostredia SR.** *enviroportal.sk*. [Online] Informačný portál rezortu MŽP SR. <http://www.enviroportal.sk/clanok/ekologicke-polnohospodarstvo-na-slovensku-zaziva-boom>.
16. **Lesy SR, ŠP Banská Bystrica.** *lesy.sk*. [Online] 2012. <http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=1613>.
17. **SARIO.** *Lesy a drevospracujúci priemysel*. [http://www.sario.sk/userfiles/file/sario/pzi/sektorove/wood/woodprocessing_sk.pdf] 2010.

18. **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.** *Správa o lesnom hospodárstve SR za rok 2012.* 2013.
19. **Ministerstvo pôdohospodárstva SR.** *Akčný plán využívania biomasy na roky 2007 - 2013.* 2008.
20. **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.** *Správa o lesnom hospodárstve v Slovenskej republike za rok 2011.* 2012.
21. **Štátna ochrana prírody, Banská Bystrica.** [Online]
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=3&lang=sk>.
22. **Stankoci, Ivan.** REKREAČNÉ VYUŽITIE A SPLAVNENIE RIEKY MORAVA. [Online]
<http://www.zzv.sk/data/files/83.pdf>.
23. *Značky regionálnych produktov na Slovensku.* **Štensová, Antónia.** s.l. : DETUROPE – THE CENTRAL EUROPEAN JOURNAL OF REGIONAL DEVELOPMENT AND TOURISM, 2013, Vol. Vol.5 Issue 2 2013. ISSN 1821-2506.
24. **Úrad priemyselného vlastníctva SR.** Úrad priemyselného vlastníctva SR. *Ochrana zemepisných označení a označení pôvodu poľnohospodárskych výrobkov a potravín na úrovni EÚ.* [Online]
<http://www.upv.sk/?ochrana-zemepisnych-oznaceni-a-oznaceni-povodu-polnohospodarskych-vyrobkov-a-potravin-na-urovni-eu>.
25. **Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky.** *Štúdia perspektívnej destinácie segmentu cestovného ruchu – Agroturizmus na území BSK a TTSK.* Modra : s.n., 2012.
26. **GfK Slovakia, s. r. o.** *Stratégia rozvoja cestovného ruchu Bratislavského samosprávneho kraja 2007 - 2013.* 2008.
27. **OBVIAM REGIO.** [Online] <http://www.obviamregio.sk/>.
28. **Národná sieť slovenských miestnych akčných skupín.** NSSMAS.SK. [Online]
<http://www.nssmas.sk/spageView.php?id=1>.
29. **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.** OP Rybné hospodárstvo. [Online]
<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=47&slID=43&navID2=261>.
30. **Bratislava, Turizmus regiónu.** [Online] <http://www.tourismbratislava.com/>.
31. **SR, MH.** *Správa o pokroku v presadzovaní a využívaní energie z obnoviteľných zdrojov energie.* 2012.
32. **Región Senec** oblasťná rganizácia CR. [Online] <http://www.regionsenec.sk/>.
33. **Lesy SR, Štátny podnik Banská Bystrica.** *lesy.sk.* [Online] 2012.
<http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=1613>.

Prílohy

Zoznam opatrení PRV 2007 - 2013

OS1 ZVÝŠENIE KONKURENCIESCHOPNOSTI SEKTORA POĽNOHOSPODÁRSTVA A LESNÉHO HOSPODÁRSTVA

- Opatrenie 1.1 Modernizácia fariem
- Opatrenie 1.2 Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva
- Opatrenie 1.3 Infraštruktúra týkajúca sa rozvoja a adaptácie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
- Opatrenie 1.4 Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov
- Opatrenie 1.5 Odbytové organizácie výrobcov
- Opatrenie 1.6 Odborné vzdelávanie a informačné aktivity
- Opatrenie 1.7 Využívanie poradenských služieb

OS 2 ZLEPŠENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A KRAJINY

- Opatrenie 2.1.Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení
- Opatrenie 5.3.2.1.Platby za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach a platby v ostatných znevýhodnených oblastiach
- Opatrenie 5.3.2.1.2 Platby v rámci sústavy Natura 2000 a platby súvisiace so smernicou 2000/608/ES
- Opatrenie 5.3.2.1.3 Agroenvironmentálne platby
- Opatrenie 5.3.2.1.4 Platby za životné podmienky zvierat
- Opatrenie 5.3.2.2.1 Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy
- Opatrenie 5.3.2.2.2 Platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesná pôda
- Opatrenie 5.3.2.2.3 Lesnícko-environmentálne platby
- Opatrenie 5.3.2.2.4 Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení

OS 3 KVALITA ŽIVOTA VO VIDIECKYCH OBLASTIACH A DIVERZIFIKÁCIA VIDIECKEHO HOSPODÁRSTVA

- Opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam
- Opatrenie 3.2A Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu - Časť A
- Opatrenie 3.2B Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu - Časť B
- Opatrenie 3.3 Vzdelávanie a informovanie
- Opatrenie 3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo
- Opatrenie 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb
- Opatrenie 3.5 Získavanie zručností, ožiovovanie a vykonávanie integrovaných stratégií rozvoja územia

OS 4 LEADER

- Opatrenie 4.1 Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia
- Opatrenie 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce
- Opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny

OS 5 OPERÁCIE TECHNICKEJ POMOCI

- Opatrenie 5.1.1 Technická pomoc
- Opatrenie 5.1.2 Národná sieť rozvoja vidieka

Zoznam uzatvorených zmlúv s úspešnými žiadateľmi v rámci PRV 2007 - 2013

os 1,2,3 pre projekty v BSK k 31.10.2013

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
BRATISLAVA				
3.2.B	Karpatské združenie vidieckeho cestovného ruchu - Propagácia VCR v regióne	Karpatské združenie vidieckeho cestovného ruchu	68 100,00	Bratislava
3.3	Úvod do počítačových technológií na vidieku	SYNTESIA o. z.	62 847,68	Bratislava I
3.3	Výučba moderných manažérskych metód	SYNTESIA o. z.	63 897,53	Bratislava I
3.3	Vzdelávanie pre kvalitnejší život na vidieku	SYNTESIA o. z.	63 734,53	Bratislava I
1.1	Modernizácia strojov RV a zariadení ŽV	Poľnohospodárske družstvo Podunajské Biskupice	382 612,12	Bratislava II
1.1	Obstaranie strojov pre špecializovanú rastlinnú výrobu	Poľnohospodárske družstvo Podunajské Biskupice	33 340,90	Bratislava II
1.2	Výstavba prevádzky a technologické zariadenia mäsových výrobkov		1 892 780,99	Bratislava II
1.1	Modernizácia farmy - Poľnohospodárske družstvo Vajnory	Poľnohospodárske družstvo Vajnory	610 118,76	Bratislava III
1.2	Investície do výroby vína	Villa Vino Rača, a.s.	266 000,44	Bratislava III
1.2	Investície do technológie spracovateľskej činnosti		62 047,73	Bratislava III
2.1	Rekonštrukcia lesnej cesty K horárni - Krasňany, Bratislava	Mestské lesy v Bratislave	321 031,36	Bratislava III
1.3	Čunovo	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	210 595,50	Bratislava V
Bratislava celkom			4 037 108 €	
Okres Malacky				
1.1	Modernizácia strojno-technologických liniek na pestovanie poľnej zeleniny - špargle	ASPARAGUS spol. s r.o.	99 887,00	Malacky
1.1	Plavecký Štvrtok - farma II.	FisrtFarms Agra M s.r.o.	1 627 128,00	Malacky
1.1	Rekonštrukcia objektov a nákup strojov do RV a ŽV	Poľnohospodárske družstvo Lozorno	251 378,82	Malacky
1.1	Výstavba čerpacej stanice pohonných hmôt a obstaranie poľnohospodárskej techniky	Pernecká agrárna spoločnosť, spol. s r.o.	278 834,96	Malacky
1.1	Modernizácia farmy	FirstFarms Mast Stupava a.s.	683 844,49	Malacky
1.1f	Investície do modernizácie strojového parku spoločnosti JAKOS a.s.	JAKOS a.s.	290 303,49	Malacky

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
1.1	Výsadba a modernizácia špargľových plantáží, modernizácia liniek na pestovanie špargle a likvidácia starých špargľovní	Asparagus spol. s r.o.	798 901,19	Malacky
1.1	Rekonštrukcia objektov poľnohospodárskej prvovýroby a nákup strojov do rastlinnej výroby	Pospo, s.r.o.	397 049,88	Malacky
1.1	Nákup traktora		7 500,00	Malacky
1.1	Vybudovanie predajného miesta na farme a technológia chladenia		9 991,67	Malacky
1.1	Investície do špecializovanej rastlinnej výroby		18 712,90	Malacky
1.1	Vybudovanie predajného miesta na dvore - technológia chladenia skladu zemiakov		9 879,90	Malacky
1.1	Nákup strojov pre chov kráv bez trhovej produkcie mlieka	AGROPARTNER spol. s r.o.	99 997,00	Malacky
1.1	Modernizácia fariem - projekt pre RASTLINNÚ VÝROBU		69 002,24	Malacky
1.1	Investície na stajňu a stroje do živočíšnej výroby		24 475,37	Malacky
1.1	Obstaranie špeciálneho chladiarenského automobilu na prepravu vlastnej produkcie konečnému spotrebiteľovi		9 459,76	Malacky
1.1	Vybudovanie rozrábkárne a nákup technológie	EuroGen, spol. s r.o.	53 506,64	Malacky
1.1	Rekonšt. vrátnice na predajné miesto	AGROPARTNER spol. s r.o.	59 932,34	Malacky
1.1	Malý bitúnok	GGH, s.r.o.	20 809,39	Malacky
1.2	Modernizácia technológie balenia liečivých rastlín, rekonštrukcia skladových priestorov a hygienicko-sanitárnych režimov pre zamestnancov	FYTOPHARMA, a.s.	157 175,56	Malacky
1.3	Malé Leváre	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	492 052,96	Malacky
1.3	Zohor	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	394 560,67	Malacky
1.3	Veľké Leváre	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	247 717,59	Malacky
1.3	Záhorská Ves	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	226 304,69	Malacky

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
1.7	Poradenstvo v oblasti krízového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	FirstFarms Agra M s. r. o.	1 500,00	Malacky
1.7	Poradenstvo v oblasti zákonných požiadaviek na riadenie (SMR), správnych poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok (GAEC) a noriem týkajúcich sa bezpečnosti pri práci.	ASPARAGUS spol. s r.o.	1 345,60	Malacky
1.7	Poradenstvo v oblasti krízového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	HERING s.r.o.	1 500,00	Malacky
1.7	Poradenstvo v oblasti krízového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	JAKOS a.s.	1 500,00	Malacky
1.7	Poradenstvo v oblasti krízového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	MORAVA AGRO, s.r.o.	1 500,00	Malacky
2.1	Rekonštrukcia protipožiarnej lesnej cesty Telefónna	Vojenské lesy a majetky SR, štátny podnik odštepny závod Malacky	404 884,85	Malacky
2.1	Protipožiarňa lesná cesta Luteránsky chodník	Vojenské lesy a majetky SR, štátny podnik odštepny závod Malacky	287 356,33	Malacky
2.1	Protipožiarňa lesná cesta Orlovská	Vojenské lesy a majetky SR, štátny podnik odštepny závod Malacky	371 961,77	Malacky
2.1	Rekonštrukcia protipožiarnej lesnej cesty Gajarská	Vojenské lesy a majetky SR, štátny podnik odštepny závod Malacky	219 946,40	Malacky
2.1	PROTIPOŽIARNA LESNÁ CESTA VÝVRATSKÁ DOLINA – rekonštrukcia	Lesy Slovenskej republiky, š. p. OZ Šaštín	213 128,33	Malacky
2.1	PROTIPOŽIARNA LESNÁ CESTA ROHOŽNÍČKA DOLINA – rekonštrukcia	Lesy Slovenskej republiky, š. p. OZ Šaštín	186 017,76	Malacky
2.1	Rekonštrukcia protipožiarnej lesnej cesty Lieskovská, Rekonštrukcia protipožiarnej lesnej cesty Vlčie jamy, Rekonštrukcia protipožiarnej nádržky Tančíkoba	Vojenské lesy a majetky SR - štátny podnik	1 300 000,00	Malacky
3.1	Rekonštrukcia výrobných objektov hydinovej farmy na Agropenzióne		299 728,47	Malacky

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
Okres Malacky celkom			9 618 776 €	
Okres Pezinok				
1.1	Modernizácia RV a ŽV	Poľnohospodárske družstvo Viničné - Slov. Grob	361 449,51	Pezinok
1.1	Samochodný multifunkčný stroj s príslušenstvom na práce vo vinohradoch	Malokarpatská vinohradnícka spoločnosť, a.s.	109 574,69	Pezinok
1.1	Modernizácia objektov ŽV a nákup strojov	ProOvo, a.s	531 051,95	Pezinok
1.1	Modernizácia technológií v ŽV a obnova strojového parku	Poľnohospodárske družstvo v Šenkviaciach	232 932,15	Pezinok
1.1	Zvýšenie konkurencieschopnosti rodinnej farmy		6 409,94	Pezinok
1.1	Modernizácia PD Budmerice	Poľnohospodárske družstvo Budmerice	46 662,64	Pezinok
1.1	Modernizácia farmy - Vinohradnícko-vinárske družstvo podielnikov KARPATY, družstvo	Vinohradnícko-vinárske družstvo podielnikov KARPATY, družstvo	89 821,42	Pezinok
1.1	Obstaranie strojov na pestovanie hrozna		25 174,27	Pezinok
1.1	Modernizácia farmy – AGROVIN ČASTÁ	AGROVIN Častá, akciová spoločnosť	112 055,63	Pezinok
1.1	IN VINO a.s. - Investície do vinohradníckej výroby v malokarpatskej oblasti	ELESKO, a.s.	883 855,26	Pezinok
1.1	Zvýšenie konkurencieschopnosti rodinnej farmy		7 796,00	Pezinok
1.1	Kúpa ťahaného zberača hrozno	VPS – Vinohradníctvo PAVELKA A SYN, s.r.o.	23 242,02	Pezinok
1.1	Zriadenie podnikovej predajne	CHATEAU MODRA, a. s.	7 993,65	Pezinok
1.1	Investície do vinohradníctva		10 355,00	Pezinok
1.1	Investície do vinohradu.		15 678,00	Pezinok
1.1	Modernizácia podniku		76 208,68	Pezinok
1.1	Investície do vinohradníctva		5 999,02	Pezinok
1.1	Modernizácia farmy	Vinohradnícke a poľnohospodárske družstvo Modra	93 294,57	Pezinok
1.1	Investície do vinohradníctva		7 060,84	Pezinok
1.1	Investície do vinohradníctva		7 500,00	Pezinok
1.1	Obstaranie a modernizácia technického a technologického vybavenia - rastlinná výroba		18 311,20	Pezinok
1.1	Modernizácia podniku	HACAJ s.r.o.	6 000,00	Pezinok

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
1.1	Stroje a technológia na pestovanie a spracovanie hrozna	KARPATSKÁ PERLA, s.r.o.	79 998,00	Pezinok
1.1	Investície do špecializovanej výroby - AGROBO NITRA, s.r.o.	AGROBO NITRA, s.r.o.	96 077,62	Pezinok
1.1	Investície do špecializovanej RV		99 568,00	Pezinok
1.1	Modernizácia výroby Poľnohospodárskeho výrobného družstva	Poľnohospodárske výrobné družstvo	41 405,82	Pezinok
1.1	Nákup stroja pre špeciálnu RV	Poľnohospodárske družstvo Budmerice	15 295,76	Pezinok
1.1	Rozšírenie chovu hydiny	MACH HYDINA BUDMERICE, s.r.o.	80 000,00	Pezinok
1.1	Nákup poľnohospodárskej techniky		14 504,90	Pezinok
1.1	X-FARM investícia do zariadenia bitúnku	X-FARM, a.s.	55 968,26	Pezinok
1.1	Zriadenie prezentačno-predajného miesta - Karpatská Perla	KARPATSKÁ PERLA, s.r.o.	59 995,62	Pezinok
1.1	Predajňa produktov rastlinnej výroby	AGROBO NITRA, s.r.o.	32 099,44	Pezinok
1.1	Zriadenie spracovateľskej prevádzky na výrobu vína	LIGNUM, s.r.o.	49 899,60	Pezinok
1.1	Predajné miesto	Vinohradnícko-vinárske družstvo podielnikov KARPATY, družstvo	44 158,85	Pezinok
1.1	Výstavba manipulačného skladu obilia		54 275,32	Pezinok
1.2	Obstaranie strojov a technológií na prvotné spracovanie dreva - výrobu lesnej štiepky	I. Svätajurská, akciová spoločnosť	22 454,82	Pezinok
1.2	Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov - spracovanie hrozna, VINKOVA, s.r.o.	VINKOVA, s.r.o.	46 914,72	Pezinok
1.2	Modernizácia technológií vo výrobe vína	Vínne pivnice Svätý Jur, s.r.o.	147 146,12	Pezinok
1.2	Technika a technológia pre výrobu vína	Karpatská Perla s.r.o.	448 632,17	Pezinok
1.2	Nákup technológie na spracovanie hrozna a výrobu vína	VINS s.r.o.	24 877,34	Pezinok
1.2	Modernizácia technológie výroby vína	VPS Vinohradníctvo PAVELKA - SOBOLIČ, s.r.o.	34 072,75	Pezinok
1.2	Komplexné riešenie kvality produkcie a diverzifikácia výroby v spoločnosti VÍNO MATYŠÁK, s.r.o.	VÍNO MATYŠÁK, s.r.o.	925 064,27	Pezinok
1.2	Modernizácia výroby vína	JANOUSĚK, s.r.o.	75 506,12	Pezinok

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
1.2	Technológia na výrobu a spracovanie hroznového muštu	KARPATSKÁ PERLA, s.r.o.	39 976,00	Pezinok
1.2	Modernizácia technológie výroby vína	VPS-Vinohradníctvo PAVELKA A SYN, s.r.o	29 994,84	Pezinok
1.3	Báhoň	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	208 126,47	Pezinok
1.3	Malé Trnie	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	70 206,93	Pezinok
1.3	Veľké Trnie	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	71 446,23	Pezinok
1.3	Vištuk	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	483 052,85	Pezinok
1.4	Obstaranie technologického vozidla Land Rover Defender 110.2,5 TD4 Pick-up 4x4	I. Svätajurská, akciová spoločnosť	15 885,64	Pezinok
1.6	Reforma spoločnej organizácie trhu s vínom a jej dopad na slovenské vinohradníctvo a vinárstvo	Zväz výrobcov hrozna a vína na Slovensku	36 868,62	Pezinok
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany	Poľnohospodárske družstvo Viničné - Slovenský Grob	1 500,00	Pezinok
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	Poľnohospodárske družstvo Jablonec	1 500,00	Pezinok
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	AGROVIN Častá, akciová spoločnosť	1 500,00	Pezinok
2.1	PROTIPOŽIARNA LESNÁ CESTA ZABITÉ - SOLÍROV - JAGERKA - rekonštrukcia (k.ú. Doľany)	Lesy Slovenskej republiky, š. p. OZ Smolenice	187 461,39	Pezinok
Okres Pezinok celkom			6 273 861 €	
Okres Senec				
1.1	Investície do skladovania a pozberovej úpravy zeleniny		1 123 966,57	Senec
1.1	Výstavba linky na pozberovú úpravu a obstaranie poľnohospodárskej techniky		307 192,69	Senec
1.1	Investícia do skladovania, obstarávania techniky a technológie pre ŽV a RV	Roľnícke družstvo podielnikov	527 834,73	Senec
1.1	Rekonštrukcia kravína a obstaranie strojov pre RV a ŽV	Poľnohospodárske družstvo v Kráľovej pri Senci	169 423,69	Senec
1.1	Sklady zemiakov s použitím chladiacej techniky a poľnohospodárske stroje	AGROCROP a.s.	456 892,58	Senec

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
1.1	Zvýšenie konkurenčnej schopnosti ovocinárskej produkcie	DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o.	958 117,95	Senec
1.1	Obstaranie poľnohospodárskej techniky, skladovanie, spracovanie a predaj		806 959,37	Senec
1.1	Rekonštrukcia objektu na reprezentačnú podnikovú predajňu		58 407,83	Senec
1.1	Nákup technologického vybavenia do pestovania zemiakov		7 500,00	Senec
1.1	Stroje a technológie pri pestovaní zemiakov a zeleniny		71 130,00	Senec
1.1	Stroje a technológie na zeleninu a zemiaky		80 000,00	Senec
1.1	Modernizácia technologického parku na farme		18 000,00	Senec
1.1	Modernizácia farmy	Poľnohospodárske družstvo Chorvátsky Grob Bernolákovo so sídlom v Chorvátskom Grobe	37 206,00	Senec
1.1	Modernizácia poľnohospodárskej techniky samostatne hospodáriaceho roľníka		67 510,11	Senec
1.1	Nákup pozberovej linky		79 688,00	Senec
1.1	Zvyšovanie konkurencieschopnosti v oblasti špecializovanej rastlinnej výroby		69 891,73	Senec
1.1	Investície do technológie zameranej na špecializovanú rastlinnú výrobu		29 963,95	Senec
1.1	Modernizácia farmy	Poľnohospodárske družstvo IGRAM	37 713,06	Senec
1.1	Modernizácia farmy		7 898,00	Senec
1.1	Investície do poľnohospodárskej výroby		41 202,55	Senec
1.1	Modernizácia farmy	Poľnohospodárske družstvo ČATAJ	64 397,72	Senec
1.1	Investície do živočíšnej výroby	CORPOREX, spol. s r.o.	7 920,00	Senec
1.1	Modernizácia Poľnohospodárskeho družstva KLAS	Poľnohospodárske družstvo KLAS	69 096,46	Senec
1.1	Modernizácia strojového parku pre špecializovanú rastlinnú výrobu	Poľnohospodárske družstvo v Tomášove	73 889,37	Senec
1.1	Modernizácia farmy		27 923,94	Senec

Číslo opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
1.1	Technológie pre chov včiel		3 619,89	Senec
1.1	Nákup traktora		27 657,20	Senec
1.1	Zimné ustajnenie	ITALKOMERCE, s.r.o.	45 891,64	Senec
1.1	Investície do závlahových systémov		58 330,80	Senec
1.1	Investície do technológie zavlažovania	ČERNAY AGRO, s.r.o.	57 402,80	Senec
1.1	Spracovanie koreňovej zeleniny		59 912,80	Senec
1.1	Výsadba ovocného sadu	DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o.	58 000,00	Senec
1.2	Spracovanie zemiakov a zeleniny	KRÁĽOVSKÁ s.r.o.	1 098 884,80	Senec
1.2	Pridávanie hodnoty do spracovania ovocia na báze technologických inovácií - výstavba haly a technológie pre inovatívne spracovanie ovocia	DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o.	2 137 411,38	Senec
1.2	Modernizácia výrobnnej prevádzky na spracovanie osív	ZELSEED spol. s r.o.	39 600,00	Senec
1.2	Manipulačná technika pre spracovanie poľnohospodárskej produkcie	DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o.	38 031,42	Senec
1.3	Nový Svet	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	124 120,03	Senec
1.3	Veľký Biel	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	121 190,21	Senec
1.3	Malý Biel	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	41 652,75	Senec
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	Poľnohospodárske družstvo KLAS	1 500,00	Senec
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	Úsvit pri Dunaji, poľnohospodárske družstvo	1 500,00	Senec
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci	Poľnohospodárske družstvo BLATNÉ	1 500,00	Senec
1.7	Poradenstvo v oblasti krížového plnenia a bezpečnosti ochrany zdravia pri práci		1 500,00	Senec
Okres Senec celkom			9 117 432 €	
BSK celkom			29 047 176 €	

Zoznam uzatvorených zmlúv s úspešnými žiadateľmi v rámci PRV 2007 - 2013

os 4 pre projekty BSK k 31.10.2013

MAS, cez ktorú sa implementujú projekty v Bratislavskom kraji: Občianske združenie Podhoran

Číslo opatrenia	Názov projektu	Konečný prijímateľ	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Prístavba bezbariérového obecného úradu - architektúra	Obec Jablonové	58 362,86	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Prístavba bezbariérového obecného úradu - profesie	Obec Jablonové	28 303,05	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Vonkajšie fitness ihrisko - športový areál Jablonové	Obec Jablonové	21 156,90	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Výstavba miestnej komunikácie a chodníka - I. etapa	Obec Jablonové	19 693,32	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Rekonštrukcia a modernizácia obecných budov (Obecný úrad, Klub dôchodcov) v Kuchyňa	Obec Kuchyňa	19 224,90	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Kuchyňa - kanalizácia-kmeňová stoka A (od šachty 14 po šachtu 20)	Obec Kuchyňa	66 399,73	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Úprava verejných priestranstiev obce Kuchyňa	Obec Kuchyňa	42 914,85	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Autobusové zastávky v obci Pernek	Obec Pernek	18 537,92	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Stavebné úpravy budovy Obecného úradu v Perneku	Obec Pernek	19 288,94	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Komunikácie pre peších - chodníky v obci Pernek v súbehu so štátnou cestou II/501	Obec Pernek	64 978,14	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Staveb. úpravy budovy Obec. úradu v Perneku - spevnené plochy a Komunikácie pre peších - chodníky v obci Pernek	Obec Pernek	18 831,77	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Obnova a rekonštrukcia obecného amfiteátra v Plaveckom Podhradí	Obec Plavecké Podhradie	64 876,44	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Výstavba vonkajšieho rekreačného a relaxačného centra - časť športových ihrísk a detského ihriska, vrátane zázemia - II. Etapa	Obec Plavecké Podhradie	66 400,00	Malacky

Číslo opatrenia	Názov projektu	Konečný prijímateľ	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Obnova domu smútku v obci Plavecké Podhradie	Obec Plavecké Podhradie	54 955,00	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Výstavba vonkajšieho rekreačného a relaxačného centra - časť športových ihrísk a detského ihriska, vrátane zázemia - III. Etapa	Obec Plavecké Podhradie	66 400,00	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Výstavba vonkajšieho rekreačného a relaxačného centra - časť športových ihrísk a detského ihriska, vrátane zázemia - I. etapa	Obec Plavecké Podhradie	62 928,38	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Obnova fasády budovy obecného úradu a rekonštrukcia parkoviska pred budovou OÚ	Obec Plavecký Mikuláš	46 223,69	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Rekonštrukcia garáže na Hasičskú zbrojnicu	Obec Plavecký Mikuláš	61 253,40	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Tréningové futbalové ihrisko Rohožník	Obec Rohožník	66 400,00	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice v Rohožníku	Obec Rohožník	14 460,32	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Rekonštrukcia strechy kultúrneho domu v Rohožníku	Obec Rohožník	36 100,00	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Obytná zóna pri ihrisku Rohožník SO 01 Komunikácia a chodníky	Obec Rohožník	66 388,73	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Oprava miestnej komunikácie ulice Pri potoku	Obec Rohožník	39 993,20	Malacky
3.4.1 cez OS 4 opatrenie 4.1	Výmena okien na kultúrnom dome v Sološnici	Obec Sološnica	45 597,90	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Rekonštrukcia ulice pri Hrabníku	Obec Sološnica	31 162,11	Malacky
3.4.2 cez OS 4 opatrenie 4.1	Komunikácie v časti Betlehem v obci Sološnica	Obec Sološnica	47 192,20	Malacky
Celkom MAS Podhoran			1 148 024 €	

Zoznam uzatvorených zmlúv za OP RH 2007 - 2013 pre projekty BSK k 31.10.2013

Číslo opatrenia	Názov opatrenia	Názov projektu	Žiadateľ (obchodné meno/ názov organizácie)	Schválený NFP celkom v EUR	miesto realizácie okres
2.2	Investície do spracovania a uvádzania na trh	Obnova technológií na spracovanie a distribúciu rybných výrobkov v spoločnosti Ryba	Ryba, spoločnosť s ručením obmedzeným	120 000,00	Bratislava
2.2	Investície do spracovania a uvádzania na trh	Obnova technológií na spracovanie a distribúciu rybných výrobkov v spoločnosti Ryba	Ryba, spoločnosť s ručením obmedzeným	93 154,84	Bratislava
2.2	Investície do spracovania a uvádzania na trh	Modernizácia a obnova technológií na spracovanie rybných výrobkov v spoločnosti Ryba	Ryba, spoločnosť s ručením obmedzeným	28 295,10	Bratislava
Spolu Ryba s.r.o.				241 450 €	
3.2	Podpora a rozvoj nových trhov	Výroba sloganu a loga pre Komunikačnú kampaň OP Rybné hospodárstvo SR 2007 - 2013 (OPRH) "Podpora produktov sladkovodnej akvakultúry"	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	390,50	Pôsobenie v celom bratislavskom kraji
3.2	Podpora a rozvoj nových trhov	Výroba audiovizuálnych diel a ich odvysielanie v TA3 v rámci komunikačnej kampane OPRH "Podpora produktov sladkovodnej akvakultúry"	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	62 700,00	Pôsobenie v celom bratislavskom kraji
3.2	Podpora a rozvoj nových trhov	Propagačné predmety	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	9 949,00	Pôsobenie v celom bratislavskom kraji
3.2	Podpora a rozvoj nových trhov	Návrh a tlač informačných materiálov v rámci kampane na podporu konzumácie sladkovodných rýb	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	9 941,72	Pôsobenie v celom bratislavskom kraji
3.2	Podpora a rozvoj nových trhov	Organizačno-technické zabezpečenie eventu	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	9 868,56	Pôsobenie v celom bratislavskom kraji
3.2	Podpora a rozvoj nových trhov	Návrh a výroba rozhlasových spotov v rámci kampane na podporu konzumácie sladkovodných rýb	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	440,00	Pôsobenie v celom bratislavskom kraji
Spolu MPRR				93 289,78 €	
OPRH v BSK				334 739,72 €	

Zoznam schválených žiadostí o NFP - Opatrenie 1.1 Regenerácia sídiel

Žiadateľ	Názov žiadosti o NFP	Výška schválenej pomoci - celkové oprávnené výdavky	Miesto realizácie
Mestská časť Bratislava - Podunajské Biskupice	Revitalizácia verejného priestranstva v sídlisku Medzi Jarkami	518 755,87 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Nové mesto	Revitalizácia verejného priestranstva Jahodová	256 973,20 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Nové mesto	Revitalizácia Nová doba	899 572,16 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Rača	Revitalizácia ulíc Alstrova, Detvianska, Nám. A. Hlinku	755 753,20 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Karlova Ves	Regenerácia verejného priestranstva centrálnej zóny Dlhých Dielov	565 768,01 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Petržalka	Revitalizácia Vlasteneckého námestia	195 024,36 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Rusovce	Regenerácia sídla v MČ Bratislava - Rusovce	680 426,25 €	Bratislava
Mestská časť Bratislava - Ružinov	Revitalizácia verejného priestranstva Ružová dolina	468 068,54 €	Bratislava
MČ Devínska Nová Ves	Revitalizácia verejného priestoru jadra Istrijskej ulice	480 806,43 €	Bratislava
MČ Čunovo	Regenerácia verejného priestranstva centrálnej zóny mestskej časti Bratislava - Čunovo	379 534,45 €	Bratislava
MČ Vajnory	Revitalizácia verejného priestranstva vo Vajnoroch – Park Pod lipami	353 218,88 €	Bratislava
MČ Karlova Ves	Regenerácia verejného priestranstva – Školské námestie Dlhé Diely	511 691,73 €	Bratislava
MČ Lamač	Voľno-časový areál s multifunkčným využitím - LAMAČ	641 744,54 €	Bratislava
Združenie obcí Jurava	Malokarpatsko–Šúrska cyklomagistrála – JURAVA	649 993,24 €	Bratislava - Sv. Jur
Bratislava spolu		7 357 330,86 €	
Obec Zohor	Komplexná revitalizácia centra obce Zohor zvyšujúca kvalitu života obyvateľstva	230 827,12 €	Okres Malacky
Obec Sološnica	Skvalitnenie života v obci Sološnica revitalizáciou centra obce a rekonštrukcia verejného osvetlenia	506 954,37 €	Okres Malacky
Obec Plavecký Štvrtok	Regenerácia centrálnej zóny obce Plavecký Štvrtok	505 090,79 €	Okres Malacky
Obec Kostolište	Revitalizácia spoločenskej zóny v obci Kostolište s výstavbou multifunkčného a detského ihriska	444 380,25 €	Okres Malacky
Obec Plavecký Mikuláš	Rekonštrukcia centrálnej časti v obci Plavecký Mikuláš	325 827,82 €	Okres Malacky
Obec Suchohrad	Revitalizácia námestia v centre obce Suchohrad	276 128,52 €	Okres Malacky
Obec Veľké Leváre	Revitalizácia centra obce Veľké Leváre	251 086,12 €	Okres Malacky
Obec Veľké Leváre	Vybudovanie oddychového areálu s multifunkčným športovým využitím	289 458,90 €	Okres Malacky

Obec Zohor	Revitalizácia centra obce Zohor - Námestie Mládeže	228 848,31 €	Okres Malacky
Obec Vysoká pri Morave	Revitalizácia námestia, chodníkov, zastávok a prvkov verejnej zelene v obci Vysoká pri Morave	442 904,56 €	Okres Malacky
Obec Láb	Revitalizácia centra obce Láb	227 745,72 €	Okres Malacky
Obec Studienka	Revitalizácia verejných priestranstiev v obci Studienka	259 115,59 €	Okres Malacky
Obec Vysoká pri Morave	Revitalizácia centra obce Vysoká pri Morave	487 953,40 €	Okres Malacky
Obec Zohor	Multifunkčný športový areál obce Zohor	544 500,21 €	Okres Malacky
Obec Jakubov	Revitalizácia spoločenského priestoru v obci Jakubov	383 595,76 €	Okres Malacky
Obec Malé Leváre	Revitalizácie centrálnej zóny Malé Leváre	398 330,01 €	Okres Malacky
Mesto Malacky	Revitalizácia verejného priestranstva na ul. Břeclavská a 1. mája v Malackách	473 707,99 €	Okres Malacky
Obec Marianka	Regenerácia Nám. 4. apríla v obci Marianka	404 702,62 €	Okres Malacky
Obec Gajary	Revitalizácia centra obce Gajary	312 060,58 €	Okres Malacky
Obec Jablonové	Revitalizácia centra obce Jablonové	287 784,18 €	Okres Malacky
Obec Závod	Vybudovanie športovo-oddychovej zóny v obci Závod	215 003,49 €	Okres Malacky
Obec Veľké Leváre	Náučný chodník v obci Veľké Leváre	384 950,22 €	Okres Malacky
Obec Záhorská Ves	Náučný chodník obce Záhorská Ves	327 610,40 €	Okres Malacky
Okres Malacky spolu		8 208 566,93 €	
Mesto Pezinok	Revitalizácia zelenej pamiatky - Zámocký park Pezinok	687 999,34 €	Okres Pezinok
Obec Častá	Revitalizácia námestia obce Častá	658 077,55 €	Okres Pezinok
Obec Píla	Revitalizácia verejnej plochy v obci Píla	286 300,94 €	Okres Pezinok
Mesto Pezinok	Rekonštrukcia Záhradnej ulice v Pezinku	160 671,28 €	Okres Pezinok
Obec Báhoň	Úprava verejného priestranstva v centre obce Báhoň	795 037,21 €	Okres Pezinok
Obec Dubová	Obnova verejného priestranstva v obci Dubová	468 393,77 €	Okres Pezinok
Obec Šenkvice	Projekt revitalizácie centra obce Šenkvice – revitalizácia verejného priestranstva - II etapa	371 274,80 €	Okres Pezinok
Obec Štefanová	Zelené centrum obce Štefanová - miesto pre život i oddych	354 931,99 €	Okres Pezinok
Obec Limbach	Regenerácia centra obce II. pre obec Limbach	694 898,22 €	Okres Pezinok
Obec Píla	Náučný chodník pod Hradom Červený Kameň	450 372,59 €	Okres Pezinok
Obec Šenkvice	Náučný chodník Prírodným dedičstvom obce Šenkvice	159 534,15 €	Okres Pezinok
Okres Pezinok spolu		5 087 491,84 €	
Obec Nová Dedinka	Areál voľného času - II. Etapa v obci Nová Dedinka	296 839,23 €	Okres Senec
Obec Igram	Regenerácia sídla v obci Igram	288 571,06 €	Okres Senec
Obec Veľký Biel	Regenerácia sídla v obci Veľký Biel	393 491,26 €	Okres Senec

Obec Blatné	Revitalizácia časti obce Blatné	346 460,32 €	Okres Senec
Združenie obcí Bernolákovo - Ivanka pri Dunaji na vybudovanie cyklistického chodníka	Cyklistický chodník Bernolákovo - Ivanka pri Dunaji	467 664,17 €	Okres Senec
Mesto Senec	Rekonštrukcia Farského námestia v Senci	338 159,10 €	Okres Senec
Obec Kaplna	Revitalizácia centrálnej zóny s multifunkčným využitím v obci Kaplna	342 575,21 €	Okres Senec
Obec Boldog	Úpravy verejných priestorov v centre obce Boldog	341 635,00 €	Okres Senec
Mesto Senec	Park oddychu mesta Senec - revitalizácia mestskej oddychovej zóny	634 097,87 €	Okres Senec
Obec Tomášov	Revitalizácia centrálnej zóny a okolia v obci Tomášov s multifunkčným využitím, plocha na stretávku	398 706,38 €	Okres Senec
Obec Hamuliakovo	Revitalizácia námestia v Hamuliakove	631 625,33 €	Okres Senec
Obec Vlky	Oddychová zóna s multifunkčným využitím v obci Vlky	335 724,29 €	Okres Senec
Obec Zálesie	Úprava verejného priestranstva v centrálnej časti obce Zálesie	429 414,31 €	Okres Senec
Obec Bernolákovo	Obnova centra obce Bernolákovo	791 510,51 €	Okres Senec
Obec Nová Dedinka	Úprava centrálnej časti obce Nová Dedinka	677 969,62 €	Okres Senec
Obec Hrubý Šúr	Revitalizácia verejného priestranstva s multifunkčným využitím v obci Hrubý Šúr – II. etapa	361 406,89 €	Okres Senec
Obec Chorvátsky Grob	Rozšírenie Námestia Josipa Andriča a revitalizácia príľahlej centrálnej zóny	323 839,81 €	Okres Senec
Obec Boldog	Komplexná revitalizácia hlavnej ulice v obci Boldog	326 072,09 €	Okres Senec
Obec Vlky	Revitalizácia centra obce Vlky	247 112,15 €	Okres Senec
Obec Kostolná pri Dunaji	Multifunkčný rekreačný a športový areál Kostolná pri Dunaji	472 704,43 €	Okres Senec
Obec Bernolákovo	Cyklotrasa Bernolákovo – Nová Dedinka	797 724,38 €	Okres Senec
Obec Nová Dedinka	Revitalizácia námestia v Novej Dedinke	475 389,41 €	Okres Senec
Obec Kalinkovo	Revitalizácia cyklistickej trasy - Kalinkovo	264 820,49 €	Okres Senec
Obec Ivanka pri Dunaji	Obnova cyklistickej trasy Ivanka pri Dunaji - mohyla	359 859,29 €	Okres Senec
Obec Kráľová pri Senci	III. etapa cyklotrasy Kráľová pri Senci	264 210,41 €	Okres Senec
Obec Hamuliakovo	Revitalizácia cyklistickej trasy v Hamuliakove	457 019,90 €	Okres Senec
Okres Senec spolu		11 064 602,91 €	
Štátny fond rozvoja bývania	Implementácia iniciatívy JESSICA - OPBK	3 529 412,00 €	

Záznam z pracovného stretnutia aktérov miestneho rozvoja subregiónu Záhorie k tvorbe Stratégie rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja 2016 – 2020

Inkubátor Malacky 6. februára 2014, 16.00 – 19.00

Prítomní (v abecednom poradí): **Hana Blažíčková**, PaedDr. - *Mikroregión pod Pajštúnom*, **Zuzana Caunerová** – *Enviropark Pomoravie n. o.*, **Dušan Dvoran** – *starosta, Vysoká pri Morave*, *podpredseda Mikroregiónu Pod Pajštúnom*, **Jozef Halcin**, Ing. – *odborník na bezpečnosť a prevenciu, poslanec MZ Malacky*, **Marta Hlavatá** – *starostka, Plavecký Mikuláš*, **Anton Hrnko**, PhD., CSc. – *odborník na históriu a kultúrne pamiatky*, **Kvetoslava Jablonická**, Ing. – *MAS Podhoran*, **Katarína Jurkáčková**, Ing. – *MAS Podhoran*, **Rúth Kaderová**, Mgr. – *kontrolórka, Záhorská Ves*, **Katarína Macáková**, Ing. – *vedúca Oddelenia výstavby a životného prostredia, Stupava*, **Eva Michalíková**, JUDr. – *starostka, Zohor*, **Oľga Mózová**, Mgr. – *predsedníčka Sociálnej a kultúrnej komisie, Stupava*, **Stanislava Orgoňová** – *Záhorská Ves*, **Adrian Pernecký** – *starosta, Malé Leváre*, **Ján Šíp**, Ing. – *občiansky aktivista pre oblasť cyklotrás*, **Pavol Slezák**, Mgr. – *starosta, Stupava*, *predseda Mikroregiónu Pod Pajštúnom*, **Rudolf Sloboda**, Ing. – *Regionálna rozvojová agentúra Záhorie*, **Tatiana Slobodová** – *OZ SIC*, **Boris Soukup** - *starosta, Studienka*

Organizátori: **Martin Hakel**, Mgr. – *vedúci*, **Marek Dančo**, Mgr. – *projektový manažér, Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov, Bratislavský samosprávny kraj*, **Emil Martinus Roest**, **Erik Heidema**, **Andrea Ambrózy**, **Vlasta Körnerová** – *riešiteľský kolektív, VVMZ spol. s r. o.*

Ciele stretnutia: získanie podnetov pre pomenovanie potrieb subregiónu Záhorie a ich prioritizáciu, hľadanie vhodných riešení pre Záhorie a identifikovanie jeho komparatívnych výhod (podporujúcich implementáciu stratégie a zlepšenie súčasného stavu).

Program:

- ▶ Privítanie, predstavenie cieľov stretnutia, programu, riešiteľského kolektívu
- ▶ Predstavenie zámerov BSK v oblasti podpory rozvoja vidieka Bratislavského kraja
- ▶ Harmonogram spracovania Stratégie rozvoja vidieka BSK, prizvanie k spolupráci
- ▶ Výstupy z analytickej časti, zhrnutie analýz prostredníctvom SWOT
- ▶ Diskusia k SWOT a jej doplnenie
- ▶ Brainstorming
 - ▶ Aké sú kľúčové potreby subregiónu Záhorie?
 - ▶ Aké riešenia vieme ponúknuť?
 - ▶ V čom spočíva jedinečnosť Záhoria?
- ▶ Záver a dohoda o ďalšom postupe

Harmonogram spracovania stratégie

- ▶ Príprava analýzy: október – december 2013
 - ▶ Dotazníkový prieskum - aktéri : 20.11. – 6. 12. 2013
- ▶ Stretnutia v subregiónoch: 14. – 28. január 2014
- ▶ Workshopy v subregiónoch: 5. – 11. február 2014
- ▶ Návrh stratégie: február – marec 2014 (ciele, opatrenia, aktivity)
- ▶ Pripomienkovanie
- ▶ Odovzdanie stratégie: 30. 4. 2014

Diskusia k SWOT

- poradie dôležitosti silných a slabých stránok v predstavenej SWOT celkom nevystihuje situáciu
- nedostatok ubytovacích zariadení s vyšším štandardom nie je problém, Záhorie má dosť kvalitných ubytovacích zariadení
- záplavy obcí v Nive Moravy a Dunaja (Devín, DNV) už nie sú problémom, hrádze chránia územie
- degradácia krajinného obrazu v dôsledku dominujúcej priemyselnej výroby nie je pociťovaná ako dôležitý problém
- obmedzenia vyplývajúce z prísnej ochrany území bránia rozvoju obcí
- o našich územiach rozhodujú iní
- bolo 17 mostov na Morave a teraz ani jeden, kompa nestačí, pri vysokej vode nepremáva vôbec
- nízka dostupnosť Rakúska
- jednostranný (automobilový) priemysel
- sporná udržateľnosť existovania v regióne do budúcnosti
- nezmyselne rozdelené Záhorie
- cyklotrasy sú neudržiavané
- čo ľudia potrebujú od krajiny (Rudava)? Máme 4 – 5 jazier, sú zdevastované
- potenciál pre rekreáciu je nevyužitý
- prostredie zarastené burinou, všade lebeda
- pred 20 rokmi bolo Záhorie jedna záhrada, teraz pôdu využívajú 3 – 4 zahraničné firmy
- pôda sa neobhospodaruje, je zarastená
- aby sme to vrátili, bolo by treba veľa námahy a investícií
- hubársky raj – zákaz vstupu (Studienka)
- zákaz splavovania Moravy na slovenskej strane, Rakúsko splavuje po celý rok
- zlý harmonogram križovania vlakov
- neexistuje systémové riešenie pre spolupráce s podnikateľským sektorom a tvorbu partnerstiev
- spory s environmentálnymi mimovládami („zeleným Talibanom“), trestné oznámenia zo strany VLK Liptovský Mikuláš
- právo sa dostatočne nevymáha, ľudia sa cítia ohrození
- zlá situácia s dlhodobou nezamestnanosťou marginalizovanými skupinami
- postavenie mosta cez rieku do Rakúska nestačí, na našej strane sú cesty v hroznom stave, žiadne služby, Rakúšan prejde po moste a otočí sa na opätku, ujde späť
- potrebná je zmena systému financovania projektov, refundačný systém a zdĺhavé obstarávanie brzdia ich realizáciu
- potrebné je vybudovať regionálnu značku Záhorie (remeselníci, podnikatelia), taký zámer už má pripravený MAS Podhoran
- ohrozenie je v nedostatočnej sile stavebného zákona, neriešené čierne stavby
- jednostranne zameraná výroba, chýba účinná podpora pre malé a stredné podnikanie, rodinné podniky
- ohrozujú nás nekontrolované postreky
- borovicové lesy (Rudava, Studienka) sú v zlom stave, je len otázka času, kedy bude s nimi koniec, je to časovaná bomba)
- lesy ohrozuje aj agresívna ťažba a vývoz dreva
- nekonečné verejné obstarávania, zlá legislatíva spôsobuje problémy hlavne pri investičných projektoch
- Moravská cyklomagistrála je v zlom stave, v záplavovej oblasti
- BSK sa angažuje v budovaní cyklotrás, rokuje s vojenským obvodom, je tam ochota dohodnúť sa

Aké sú kľúčové potreby subregiónu Záhorie?

- dokončenie kanalizácie, vodovodov a plynofikácie, riešiť znečisťovanie vôd (CHKO) odpadom (22 bodov)
- brať na zodpovednosť vlastníkov pôdy pre jej lepšiu environmentálnu ochranu (3 body)
- zlepšiť dopravnú infraštruktúru vrátane železničnej (12 bodov)

- posilnenie sociálneho systému v regióne - materské školy, stacionáre pre dlhodobo chorých, starostlivosť o seniorov,... (4 body)
- revitalizácia kultúrnych pamiatok a obnova torzálnej architektúry (7 bodov)
- zvýšenie pocitu bezpečia obyvateľov (7 bodov)
- zlepšenie informovanosti o možnostiach fondov (0 bodov)
- zvýšenie technickej a technologickej úrovne regiónu (vybavenie škôl, kultúrnych domov, priestorov na stretávanie ľudí) 7 bodov
- zvýšenie úrovne lesného hospodárstva (7 bodov)
- zapojenie investorov do rozvoja regiónu (2 body)
- revitalizácia vodných plôch (6 bodov)
- skvalitnenie dialógu s tretím sektorom, ochranármí, CHKO (1 bod)
- vybudovanie siete bezpečných cyklotrás, konských trás, chodníkov (11 bodov)
- podpora remeselných zručností, vytvorenie strednej odbornej školy (17 bodov)
- pozemkové úpravy (8 bodov)
- revitalizácia obcí (dodatočne doplnené, po bodovaní)
- využitie potenciálu Moravy (doplnené v rámci pripomienkového konania OCRaK BSK)

Aké riešenia vieme ponúknuť?

- projekty kanalizácií (obce, veľa prostriedkov zainvestovaných do šuplíkovej dokumentácie, je tu potreba efektívnejšieho využívania verejných prostriedkov, BSK je pripravený túto snahu koordinovať)
- vytvorenie partnerstiev na investičné projekty a účelné využívanie zdrojov (starostovia, mikroregióny, rezorty – OP ŽP, podnikatelia, BSK berie na seba koordinačnú rolu)
- vybudovanie mosta Angern – je ochota zrýchliť proces, BSK pripravuje stavebnú dokumentáciu, sú vyčlenené prostriedky z OP SK/AT, niektorí starostovia považujú túto snahu za platonickú, príliš finančne náročnú a neúmerne dlho trvajúcu, je potrebné vytvorenie podmienok na našej strane, aby mal most zmysel
- diaľničná križovatka D4
- zhodnotenie kvality a rozvoj cyklotrás, potreba koordinácie
- inovácie vo vzdelávacom procese
- zlepšenie životného prostredia, bioprodukty
- riešenie Mariánskeho údolia
- vojenské bunkre ako turistický produkt (BSK)
- sú zadané potreby a sú aktéri pre sociálne projekty (obce, dobrovoľníci)
- stredná škola (starostovia)
- využitie železničnej trate vo vidieckom cestovnom ruchu, kde je zrušená pravidelná doprava (napr. Rohožník - Sološnica - Plavecké Podhradie - Plavecký Mikuláš), príležitostná preprava výletným vlakom, zriadenie dreziny na trati Plavecký Mikuláš- Plavecké Podhradie, spracovanie histórie železníc v regióne Malých Karpát vrátane lesných železníc (doplnené z MAS Podhoran),
- spevnenie zrúcanín hradov, vybudovanie lesných vyhlíadok a sprístupnenie iných zaujímavostí regiónu Podhoran (doplnené z MAS Podhoran)

V čom spočíva jedinečnosť Záhoria a dáva nám silu, predpoklad pre úspech?

- piesničky máme pječné
- veľa osobností – len ich pospájať
- niva rieky Moravy
- veľa dobrovoľníkov, ktorí chcú robiť
- dobrí susedia – ČR, AT – predbehli nás, ale sú aj motiváciou
- živé remeslá a tradície
- kapustárska tradícia – obnova spolku
- Spoločnosť Ruda Mórica – práca s deťmi v oblasti kultúrneho dedičstva
- jediné internetové folklórne rádio na Slovensku (Janko Hraško)
- Seniorské informačné centrum
- Sväté schody (sú iba troje na svete – pôvodné v Ríme, v Jeruzaleme a v Malackách kópie)
- pútnické miesta Šaštín, Mariánka – silná náboženská tradícia

- vzťah k regiónu, národu
- Janko Blaho a jeho reč, ako na Morave zastavili Nemcov
- duchovná spätosť s územím
- zmysel pre humor
- Abeland – dedinka remesiel a umenia v Lozorne (doplnené v rámci pripomienkového konania OCRaK BSK)

Dohoda o ďalšom postupe

Riešiteľský tím privíta aj dodatočné podnety prostredníctvom mailu a následné pripomienkovanie draftu stratégie.

Kontaktný mail: vvmz@vvmz.com

Záznam z pracovného stretnutia aktérov miestneho rozvoja v Malokarpatskom subregióne k tvorbe Stratégie rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja 2016 - 2020

Študijné a kongresové stredisko Modra Harmónia 5. februára 2014, 16.00 – 19.00

Prítomní (v abecednom poradí): **Eva Balažovičová**, Ing., Mgr. – *Regionálna rozvojová agentúra Senec – Pezinok*, **Jarmila Dudová** – *Malokarpatská vínna cesta, Malokarpatské osvetové stredisko*, **Jana Hlubocká**, Ing. arch. – *primátorka, Modra*, **Vincent Jakubec** – *VINCÚR, spolok vinohradníkov a vinárov v Modre*, **Ľubomír Jelínek** – *starosta, Vištuk*, **Zuzana Klučárová** – *Otvorené záhrady, OZ*, **Bronislava Kočíšek Skalová** – *Coral Travel*, **František Mach**, Ing. – *Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky*, **Katarína Manczalová**, Mgr. – *Regionálna rozvojová agentúra Senec – Pezinok*, **Radovan Mičunek** – *starosta, Píla*, **Miroslava Petrušová**, Mgr. – *MÚ Modra*, **Anna Píchová**, PhDr. – *Malokarpatská vínna cesta, Malokarpatské osvetové stredisko*, **Gabriela Repová**, Ing. – *projektová manažérka, Modra*, **Ľudovít Ružička** – *starosta, Dubová*, **František Slezák**, Ing. – *SVA Pezinok*, **Jozef Šimeček**, Ing. – *Modranské kráľovské divadlo – MOKRAĎ*, **Roman Zatlukal** – *Malokarpatská vínna cesta, Malokarpatské osvetové stredisko*, **Roman Zelenay**, Ing. – *Modranský okrášľovací spolok*.

Organizátori: **Marek Dančo**, Mgr., **Zuzana Hradská Lacková**, Mgr. – *Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov, Bratislavský samosprávny kraj*, **Erik Heidema**, **Andrea Ambrózy**, **Branislav Orgoník**, **Vlasta Körnerová** – *riešiteľský kolektív, VVMZ spol. s r. o.*

Ciele stretnutia: získanie podnetov pre pomenovanie potrieb Malokarpatského regiónu a ich prioritizáciu, hľadanie vhodných riešení pre región Malých Karpát a identifikovanie jeho komparatívnych výhod (podporujúcich implementáciu stratégie a zlepšenie súčasného stavu).

Program:

- ▶ Privítanie, predstavenie cieľov stretnutia, programu, riešiteľského kolektívu
- ▶ Predstavenie zámerov BSK v oblasti podpory rozvoja vidieka Bratislavského kraja
- ▶ Harmonogram spracovania Stratégie rozvoja vidieka BSK, prizvanie k spolupráci
- ▶ Výstupy z analytickej časti, zhrnutie analýz prostredníctvom SWOT
- ▶ Diskusia k SWOT a jej doplnenie
- ▶ Brainstorming

- ▶ Aké sú kľúčové potreby Malokarpatského regiónu?
- ▶ Aké riešenia vieme ponúknuť?
- ▶ V čom spočíva jedinečnosť Malokarpatského regiónu?
- ▶ Záver a dohoda o ďalšom postupe

Harmonogram spracovania stratégie

- ▶ Príprava analýzy: október – december 2013
 - ▶ Dotazníkový prieskum - aktéri : 20.11. – 6. 12. 2013
- ▶ Stretnutia v subregiónoch: 14. – 28. január 2014
- ▶ Workshopy v subregiónoch: 5. – 11. február 2014
- ▶ Návrh stratégie: február – marec 2014 (ciele, opatrenia, aktivity)
- ▶ Pripomienkovanie
- ▶ Odovzdanie stratégie: 30. 4. 2014

Diskusia k SWOT

- v minulosti bolo v území 5.500 ha vinogradov, dnes je z toho polovica a aj z nej je 50% neobrobených, snaha je dostať sa v roku 2020 na pôvodnú úroveň
- snaha je dosiahnuť zákonom cenu pôdy vinohradu 100€/m²
- vlastník sa zo zákona musí starať o pôdu, inak môže dostať vysokú pokutu
- treba sa starať o krajinný obraz, záchranu kultúrneho dedičstva vinohradníctva, prispieť by k tomu mal aj vinársky klaster, ktorého súčasťou by bol BSK
- 22.000 ha vinogradov zamestná 3.000 ľudí
- máme slabo využitý potenciál alternatívnych zdrojov energie
- chýba sieť informačných kancelárií
- problém pozemkových úprav má najvyššiu dôležitosť, je bariérou pre všetky projektové zámery
- chýbajú plány odpadového hospodárstva, nakladanie s odpadmi je nedoriešené
- potrebujeme vybudovať cyklotrasy
- po súkromných pozemkoch nemôžu ísť turistické chodníky ani cyklotrasy
- Malokarpatská vínná cesta je dôkaz, že spolupráca môže fungovať, so živnostníkmi sa zhodli na tom, že spoločne treba problém cyklotrás posunúť, je to spoločná téma
- príležitosťou je zapájanie verejnosti, tretieho sektora, občanov do vecí verejných
- ohrozením je slabá legislatívna ochrana ornej pôdy
- príležitosťou je zapojenie sa do cezhraničnej spolupráce cez agentúru CENTROPE, ktorá koordinuje štandardy v územnom plánovaní a urbanizme, cestovnom ruchu (analýzy)
- ohrozením je nedostatočná ochrana vinogradov proti lesnej zveri (stret ochrany životného prostredia a ochrany pôdy)
- príležitosťou je ochrana kultúrneho dedičstva
- ohrozená je ľudová keramika, je potrebné pracovať s ľuďmi

Aké sú kľúčové potreby subregiónu Malé Karpaty?

- realizácia projektov pozemkových úprav – všetko sa odvíja od vysporiadania vlastníckych vzťahov (19 bodov)
- obchvat, dopravná infraštruktúra (15 bodov)
- vybudovanie informačného systému a siete informačných kancelárií (8 bodov)
- vybudovanie siete cyklotrás (13 bodov)
- protipovodňová ochrana (4 body)
- vybudovať adekvátnu občiansku vybavenosť - súčasná kapacita MŠ, ZŠ nepostačuje, len v Pezinku bolo v roku 2013 neumiestnených 700 detí (4 body)
- obnova viníc a podpora vinárov – vlastníctvo, územné plánovanie, legislatíva (15 bodov)
- zachovanie kultúrneho a historického dedičstva, tradícií, slovenskej ľudovej majoliky, podpora tradičných remesiel (12 bodov)

- podpora malému a strednému podnikaniu - marketing, inovácie, technológie, vzdelanie (4 body)
- podporiť vznik vinárskeho (prípadne keramického) klastra (9 bodov)
- založenie oblastnej organizácie cestovného ruchu 5 bodov
- vytvoriť systém financovania obnovy hodnotných objektov pre obce a mestá (napríklad systém malých grantov pre majiteľov domov) 6 bodov
- podporiť projekty ekologickej dopravy, údržby komunikácií (5 bodov)
- tvorba produktov v cestovnom ruchu, službách, kultúre (0 bodov)
- regulácia reklamných plôch (ochrana kultúrnej krajiny) 6 bodov
- podpora predprojektovej prípravy – vytvárania partnerstiev (13 bodov)
- starostlivosť o seniorov, ich aktivácia, medzigeneračná spolupráca (3 body)
- vybudovanie nízko nákladových bytov (po bodovaní)
- podpora miestnej zamestnanosti (po bodovaní)
- vyriešiť predfinancovanie projektov (po bodovaní)

Aké riešenia vieme ponúknuť?

- regionálny obchvat je v zásobníku projektov BSK
- projekt kultúrneho dedičstva vinohradníkov (vinohradnícky klaster)
- projekty na cyklotrasy
- koncepčný materiál mikroregiónu/Modry k sieti cyklotrás
- malokarpatská vinárska cyklomagistrála
- revitalizácia modranského námestia
- náučný vinohradnícky chodník (Modra)
- záchrana gotického kostola v Modre
- projekt pozemkových úprav Modra
- komunitný ovocný sad (OZ Modranská beseda)
- náučný chodník Červený kameň
- projekty na cyklotrasy (JURAVA)*
- projekty kultúrnych podujatí (OZ Modranský okrášľovací spolok)
- lesopark Modra

* doplnené v rámci pripomienkového konania OCRaK BSK

V čom spočíva jedinečnosť subregiónu Malé Karpaty a čo dáva nám silu, predpoklad pre úspech?

- model fungujúceho systému spolupráce (už 17 rokov)
- vinohradníctvo a silný ľudský potenciál
- víno ako liek
- jedinečné remeslá
- keramika – značka porovnateľná s karlovarským porcelánom, chceme ju zachovať pre budúce generácie
- bohatá, rôznorodá príroda
- história a architektúra vinohradníckych miest
- tri kráľovské mestá (Modra, Pezinok, Sv. Jur)
- Harmónia – tradičné letovisko Bratislavy
- osobnosti ako je Ľudovít Štúr
- kultúrno-umelecké podhubie
- Jurkovičove budovy
- svetové ocenenia vinárskej aj modernej architektúry
- Červený Kameň sa umiestnil medzi TOP 5 v návštevnosti v SR
- najvýznamnejší, najstarší vinársky región na Slovensku
- výnimočná gastronómia
- Národný salón vín Pezinok
- Modra – najviac high-end (značka kvality) reštaurácií v regióne BSK (okrem Bratislavy)
- domovská scéna seriálu Búrlivé víno

- najväčšia a najstaršia oskoruša možno na svete (400 – 600 rokov)
 - ďalšie unikátne (chránené) stromy: gaštan jedlý v Častej (500 rokov, obvod kmeňa 866cm), grinavský topoľ (100 rokov)*
 - jeden z najdlhšie fungujúcich projektov CR na Slovensku - 17 rokov (počas víkendu návštevnosť aj 7000 ľudí)
 - pôvodné nemecké osídlenie Zámčisko – zachované artefakty, archeologické pamiatky
 - karpatské osídlenie – slovanské hradiská z 9. storočia
 - banícke pamiatky (dolovalo sa zlato, cín)
 - najstaršia a najrozsiahlejšia sieť turistických chodníkov
 - observatórium
 - Galéria insitného umenia v Pezinku*
 - Múzeum slovenskej keramickej plastiky v Modre*
 - Malokarpatské múzeum v Pezinku s najväčšou zbierkou vinohradníckych lisov v strednej Európe*
- * doplnené v rámci pripomienkového konania OCRaK BSK

Dohoda o ďalšom postupe

Riešiteľský tím privíta aj dodatočné podnety prostredníctvom mailu a následné pripomienkovanie draftu stratégie.

Kontaktný mail: vvmz@vvmz.com

Záznam z pracovného stretnutia aktérov miestneho rozvoja subregiónu Podunajsko k tvorbe Stratégie rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja 2016 - 2020

Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky, RZPO, Rovinka 11. februára 2014, 16.00 – 19.00

Prítomní (v abecednom poradí): **Katarína Bouzid** – Červený kríž Tomášov, **Jozef Čič** – starosta, Čataj, **Pavína Dénesová** - Regionálne združenie obcí Podunajskej oblasti – Regionálne vzdelávacie centrum, **Tomáš Galbavý**, Ing. – Národná sieť rozvoja vidieka SR, Regionálne pracovisko pre Bratislavský a Trnavský kraj, **Magdaléna Holcingerová**, RSDr. – starostka, Ivanka pri Dunaji, **Jozef Lipka** – zástupca starostu, Tomášov, **Štefan Koval** – starosta, Igram, **Katarína Manczalová**, Mgr., **Ľuba Pavlovová**, Ing – Regionálna rozvojová agentúra Senec – Pezinok, **Ján Polakovič** – podpredseda, PD Blatné, **Ivana Šataník**, SHR – Ekofarma Tomášov, **Peter Selecký** – OZ Naše Zálesičko, **Alžbeta Šimonovičová** – Občianske združenie Pro Eberhard, **Terézia Špaleková** – predseda Zväzu telesne postihnutých Tomášov, **Jozef Štrasser** - predseda Dobrovoľného hasičského zboru Tomášov, **Katarína Takáčová**, Mgr. – starostka, Blatné, **Ladislav Vidra** – starosta, Hrubá Borša

Organizátori: **Marek Dančo**, Mgr. – projektový manažér, Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov, Bratislavský samosprávny kraj, **Erik Heidema**, **Andrea Ambrózy**, **Branislav Orgoník**, **Vlasta Körnerová** – riešiteľský kolektív, VVMZ spol. s r. o.

Ciele stretnutia: získanie podnetov pre pomenovanie potrieb subregiónu Podunajsko a ich prioritizáciu, hľadanie vhodných riešení pre Podunajsko a identifikovanie jeho komparatívnych výhod (podporujúcich implementáciu stratégie a zlepšenie súčasného stavu).

Program:

- ▶ Privítanie, predstavenie cieľov stretnutia, programu, riešiteľského kolektívu
- ▶ Predstavenie zámerov BSK v oblasti podpory rozvoja vidieka Bratislavského kraja
- ▶ Informačný vstup o poslaní a aktivitách Národnej siete rozvoja vidieka
- ▶ Harmonogram spracovania Stratégie rozvoja vidieka BSK, prizvanie k spolupráci
- ▶ Výstupy z analytickej časti, zhrnutie analýz prostredníctvom SWOT
- ▶ Diskusia k SWOT a jej doplnenie
- ▶ Brainstorming
 - ▶ Aké sú kľúčové potreby subregiónu Podunajsko?
 - ▶ Aké riešenia vieme ponúknuť?
 - ▶ V čom spočíva jedinečnosť Podunajska?
- ▶ Záver a dohoda o ďalšom postupe

Harmonogram spracovania stratégie

- ▶ Príprava analýzy: október – december 2013
 - ▶ Dotazníkový prieskum - aktéri : 20.11. – 6. 12. 2013
- ▶ Stretnutia v subregiónoch: 14. – 28. január 2014
- ▶ Workshopy v subregiónoch: 5. – 11. február 2014
- ▶ Návrh stratégie: február – marec 2014 (ciele, opatrenia, aktivity)
- ▶ Pripomienkovanie
- ▶ Odovzdanie stratégie: 30. 4. 2014

Diskusia k SWOT

- blízkosť Bratislavy má aj svoje nevýhody (obmedzenie v čerpaní zdrojov EÚ)
- SWOT je príliš detailná, treba vypustiť drobné konkrétne veci (ako napríklad sibírske tigry)
- Bratislava je pozitívom, vytvára pracovné zázemie, inšpiruje, ponúka kvalitné vzdelanie
- máme unikátne kaštieľe a vzácne parky, treba aby slúžili verejnosti, tvoria silný potenciál
- chýbajú ubytovacie kapacity, kaviarničky a reštaurácie už máme
- lákadlom je Malý Dunaj, treba vybudovať zázemie
- chýbajú príležitosti na trávenie voľného času pre mladých a rodiny s malými deťmi, nemusí byť všetko v jednej dedine, každá môže mať inú ponuku a navzájom sa dopĺňať
- treba myslieť na miestnych pri vytváraní prostredia pre kvalitný voľný čas, nielen na turistov
- chýba informovanosť o miestnej ponuke
- my chodíme do Viedne, Györu, ale oni k nám nie, treba prilákať aj klientelu z týchto miest
- Bratislava má ekonomickú silu pre odbyt farmárov, ale aj pre využitie kultúry a prírody
- termín *infraštruktúra* ako kategória v SWOT nie je dosť výstižný, lepšie by bolo napríklad *potenciál regiónu*
- silnou stránkou sú jazykové zručnosti obyvateľov
- chýba zosieťovanie informačných centier
- školy praskajú vo švíkoch
- treba vysvetliť, prečo sa populácia omladzuje a zároveň starne
- netvorí sa fondy na vytvorenie podmienok pre udržateľnosť projektov
- niekedy úspešný projekt (*Kultúra spája ľudí*, Ivanka pri Dunaji), aj keď nepokračuje, má zmysel v tom, že ľudia získajú zručnosti pri jeho implementácii a sú pripravení pre väčšie projekty
- v obci Igram si úspešne vybudovali centrum obce, starajú sa, žiadny vandalizmus
- chýba integrovaná verejná doprava
- pomohli by odstavné parkoviská pri železnici
- v Malinove je úspešným projektom intenzívne fungujúce materské centrum
- novousadlíci sú izolovanou komunitou, nezapájajú sa do života obcí
- často je príčinou vysoká záuverovanosť mladých, musia veľa pracovať, aby boli schopní splácať záväzky, nezostáva čas ani energia na zapájanie sa do aktivít obce
- Štrúdlový festival v Hrubej Borši priláka aj mladých

- poľnohospodárstvo nemá šancu – pôda je pridrahá, aj cena práce je vysoká v regióne
- v Hrubej Borši chceli pestovať liečivé byliny, zastavila to ochrana vodných zdrojov, tak sa rozhodli pre golfový areál, chceli by ho prepojiť s Malým Dunajom, ktorý má veľký športový potenciál, vodohospodári sú opäť proti
- pripravovaná prestavba daňovej politiky zníži príjmy obcí (daň z poľnohospodárskej pôdy už nepôjde do obcí)
- príležitosťou je vybudovanie kultúrno-vzdelávacieho centra (Hrubá Borša), nech prídu lektori z Bratislavy do obce
- termín *predfinancovanie* nie je dosť výstižný, lepšie by bolo nahradiť ho termínom *refundácia*
- vieme urobiť kvalitné pečivo, cukrárenské výrobky
- neexistuje doprava k miestam rekreácie, hostia sa tam nemajú ako dostať
- zo 70. rokov zostala ropná škvrna, ktorú vypustil Slovnaft

Aké sú kľúčové potreby subregiónu Podunajsko?

- zlepšenie infraštruktúry (cesty, školy, kultúra, šport, zdravotníctvo), dostupnosti ambulancií (preplnenosť polikliník) 26 bodov
- vybudovať zariadenia pre seniorov a zabezpečiť odbornú lekársku starostlivosť (je nedostatok špecialistov geriatrov) 11 bodov
- vyriešiť prepravu osôb do Bratislavy (7 bodov)
- voľný čas pre dorastajúcu generáciu malých detí (aktivity), vybudovanie rekreačno-športového zázemia (16 bodov)
- nájomné byty pre mladých (5 bodov)
- možnosť prenájmu štátnej pôdy (SPF) pre farmárov (3 body)
- vybaviť podkapitalizovaný poľnohospodársky sektor strojmi (1 bod)
- zlepšiť informovanosť a koordináciu aktivít zameraných na výmenu kultúrnych hodnôt (podobne ako v Malokarpatskom regióne) 5 bodov
- zlepšiť využitie prírodného potenciálu (cyklocesty, Malý Dunaj) 15 červených a 6 bielych „bodov“
- mať úspešný dobre spropagovaný produkt (ako MK) – pečivo, včely, marhule,... smerom k susedom (A, H) 9 bodov
- platforma pre organizovanie územia (0 bodov)
- zlepšiť využitie kultúrno – historických objektov (7 bodov)
- katalóg výrobkov, interaktívna mapa, portál (služieb, produktov, výrobcov, kultúrnych podujatí) 12 bodov

Aké riešenia vieme ponúknuť?

- zlučovanie, vytváranie inštitucionálneho zázemia v rámci mikroregiónov (napríklad MR Šúr), vzájomná výmena informácií
- využiť prepojenosť hasičov, môžu svojím dobre vyvinutým systémom pomôcť pri koordinácii toku informácií
- Národná sieť rozvoja vidieka tiež ponúka možnosť informovania a výmeny informácií (združuje remeselníkov, poľnohospodárov, má informácie o konaní trhov)
- RRA Senec – Pezinok podporuje klastrovanie (CR, priemysel, poľnohospodári), pri tvorbe spoločnej vízie, podpore inovatívnosti, marketingu
- miestne akčné skupiny ako verejno-súkromné partnerstvá budú mať finančné zázemie pre organizovanie
- dôležité bude zdieľanie zdrojov, na to potrebujeme platformu ponad MASky
- produkt Malý Dunaj, vytvorenie zázemia obcami (altánky, ohniská, požičovne lodí, bicyklov, pontóny, mlyny...)
- vodáctvo Čunovo, jazdectvo

V čom spočíva jedinečnosť Podunajska a dáva nám silu, predpoklad pre úspech?

- vykopávky Gerulata, história
- hustá sieť kaštieľov a parkov
- Malý Dunaj
- pohostinnosť, príjemní ľudia, dobré spolunažívanie s Maďarmi
- barackovica
- špeciality (marhuľový džem), broskyňové sady, paradajky, papriky
- vynikajúca kvalita produktov
- fazuľová polievka s langošom
- jedlo, pitie, hody, pamiatky, voda
- Žitný ostrov
- ovocinárstvo
- kultúrna ponuka, festivaly
- dub letný v Dunajskej Lužnej (Jánošíková), novolipnický platan v Dunajskej Lužnej (150 rokov, obvod 395 cm)*

* doplnené v rámci pripomienkového konania OCRaK BSK

Dohoda o ďalšom postupe

Riešiteľský tím privíta aj dodatočné podnety prostredníctvom mailu a následné pripomienkovanie draftu stratégie.

Kontaktný mail: vmz@vmz.com

